ARMED FORCES ACADEMY
OF GENERAL MILAN RASTISLAV ŠTEFÁNIK
Liptovský Mikuláš

THE 11th INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTEROPERABILITA 2009

2 APRIL 2009
Liptovský Mikuláš

ISBN: 978 - 80 - 8040 - 365- 2

OBSAH/ CONTENTS

Juraj Vyrostek
OPENING REMARKS BY THE DEPUTY COMMANDANT 2

Milan Labuzík
OPERATIONS OF THE INTERNATIONAL CRISIS MANAGEMENT ORGANIZATIONS 5

Vojtech Jurčák
OTHER NON-ARTICLE 5 CRISIS RESPONSE OPERATIONS 61

Ján Pisarčík
BUDÚCE OPERÁCIE A SPÔSOBILOSTI OZBROJENÝCH SÍL 88

Štefan Ganoczy, Ján Martinko
OPERATIONAL ENVIRONMENT, ITS EXPECTED DEVELOPMENT AND IMPACT ON FUTURE MILITARY OPERATIONS 104

Ivan Majchút
MULTINATIONAL ASPECT OF SLOVAK ARMED FORCES CONTRIBUTION TO CRISIS MANAGEMENT OPERATIONS 126

Christian Riener
CRISIS MANAGEMENT OPERATIONS 141

Jaroslav Průcha
EUFOR TCHAD/RCA OPERATION 153

Jindřich Joch
SKÚSENOSTI Z PÔSOBENIA PRÍSLUŠNÍKOV OS SR V MNOHONÁRODNÝCH OPERÁCIÁCH 230

Ján Spišák
INTEROPERABILITA, VOJENSKÉ OPERACE A OPERAČNÍ UMĚNÍ 245

Pavel Nečas, Miroslav Kelemen, Juraj Vyrostek
NATO-UN INTEROPERABILITY: MIRROR OF THE INTERNATIONAL SECURITY? 247

Pavel Bučka
TRAINING UNIT OF THE MILITARY MISSIONS 253

Peter Spilý
ACTUAL APPROACH TO NATOS´ OPERATIONS 257

Michal Turčaník
INTEROPERABILITY AND NETWORK ENABLED CAPABILITIES 263

Good Morning Ladies and Gentlemen,

Let me welcome you all on behalf of the Rector of the Armed Forces Academy to Interoperability Conference 2009. Especially, I would like to welcome our foreign guests that accepted invitation to this event and I wish them very pleasant stay here in Liptovský Mikuláš. Let me excuse the Rector who attends a meeting organized by the Chief of the General Staff of the Slovak Armed Forces today and that is why he cannot be here.

The central theme of the conference – Armed Forces in International Crisis Management Operations – you will deal with today, deserves our attention for several reasons:

1. End of the Cold War brought the new understanding of security environment and had an impact on apprehension of peace operations, too. This fact led to reviewing traditional forms of UN peacekeeping and other peace operations. It came to the substantial widening of contemporary operations, their whole concept has changed and they have become more complex, more dynamic and more demanding.

2. The content of peace operations has been substantially expanded as well as tasks of civilian and military components in missions. Civilian tasks comprise a wide spectrum of long-term programs for political, economic, social and cultural reconstruction of a country, building democratic institutions, restoring law and order, observing human rights, building new societies with new way of life and their gradual integration into international institutions. In military area, passive observing and monitoring compliance with peace agreements and establishing zones of separation between hostile parties were replaced by proactive military activities that, at tactical level, are close to combat operations.

   Provincial Reconstruction Teams, so called PRTs, are becoming a new experience in peace support operations. Their objective is to provide assistance to provincial institutions for creating transparent and sustainable capabilities to govern, for strengthening security and enforcing law and order, for implementing a program of political and economic reconstruction and civil administration in order to maintain basic needs of population.

   PRTs are not composed of international, non-governmental and humanitarian organizations, but of military and civilian personnel from countries participating in operation. So, military personnel carry out activities that historically were always a domain of international organizations.

3. Except the UN, other organizations have taken part in peace operations, too, for instance European Union, NATO, African Union, Organization for Security and Cooperation in Europe. Operations may be conducted by ad hoc coalitions with one country in the lead as well, for instance operation in Iraq. Since 1948 UN, NATO, EU and OSCE all together implemented 139 operations. Each of these organizations has brought something new into concepts, structures and activities of operations. This will be the topic of first presentation.

   Co-operation among mentioned organizations in wide spectrum of activities before, during and after a conflict is the fundamental prerequisite for increasing effectiveness of peace support operations.

   Current and future operations assume a new approach to preparation of peace forces in all aspects which, in the end, will become visible in required capabilities. So far, there are relatively great differences in capabilities of International Crisis Management Organizations,

and even greater ones among member countries of these organizations. That is the reason why we would welcome closer co-operation among them in future, but also greater willingness of regional organizations and individual countries to contribute more efficiently to peace support operations.

4. Military components in peace operations extend a spectrum of co-operation with international, non-governmental and various humanitarian organizations that participate in resolving a crisis. Tasks in joint operational environment require more co-ordination among these actors. To make it possible, military authorities should become familiar with a role, missions, tasks, methods and assets of these organizations, and they should look for and apply the most appropriate ways of military support and assistance. Here we can see an important role of military educational institutions that must create favourable theoretical background reflecting practical experience.

5. Civil-military co-operation with indigenous population is increasing so that relations with them would improve situation in the shortest possible time and it would lead to achieving tasks and objectives of peace support operations. As the basis of relation between peace forces and indigenous population we consider observing fundamental principles of peace support operations, above all:
    - Transparency and credibility,
    - Minimum use of force,
    - Consent of all parties in the conflict,
    - Impartiality,
    - Freedom of movement,
    - Co-operation with civil authorities,
    - Perseverance and long-term view,
    - Unity of effort,
    - Flexibility,
    - and Security.

   In this relation we must strive to persuade civilian population we are not unwanted invaders, but active peacekeepers and allies. To reach such a relation we must be familiar with operational environment in all aspects, including population, its traditions, culture, problems, etc.

6. Pertinence of the central theme is also given by the fact that this is an international conference of Institutes from MOD resort, which are integral part of Military Academies and thus educational centres. I think it is time to ask the question: Are we doing enough as educational institutions in order to better prepare our students – bachelors as well as course participants – as direct participants in these operations? If yes, then we have to look for further possibilities and options how to improve and enhance our contribution to more qualitative preparation of current and future actors in peace operations. If no, however, then it is necessary to look for possible reasons of such a situation and to find out an optimal solution.

   Exchange or comparison of views on peace support operations in national and international context will contribute to mutual enrichment in theoretical and politico-practical areas. Today, we will focus on activities in operations. Next time it can be planning, command and control, operational procedures, logistic support, and so on. Possible conference on terminology is one of big challenges in future.

I expect the conference will enrich all participants in the subject area, and that it will become a place for closer co-operation with our guests and their academies.

I wish you very fruitful and successful conference.

Good luck to you all.

Operácie organizácií medzinárodného krízového manažmentu

PhDr. Milan Labuzík, CSc.

Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika

Demänová 393, Liptovský Mikuláš, 031 01

milan.labuzik@aos.sk

ABSTRACT

Operations of the International Crisis Management Organizations

This paper describes and analyzes Peace Support Operations of four international crisis management subjects – UN, NATO, EU and OSCE – from the perspective of their substance and content. International crisis management is currently irreplaceable in security architecture. Its primary mission is an early and adequate response to evolving tensions and crisis situations. Furthermore, it should enable effective co-operation of main actors: UN – has the greatest experience (positive as well as negative) and a key position with regard to legitimity of operations; NATO – has the most important position with regard to military capabilities; EU – has unique practical experience in planning and implementing civilian, military, and joint civilian-military operations that no other global player is capable of now; OSCE – its missions are exlusively of diplomatic, monitoring and assisting nature. Importance of this organization stems from the power to provide mandates (legitimity) to military operations of other subjects.

Keywords: *peace support operations, conflict prevention, peacebuilding, transitional administration, peacekeeping, peacemaking, peace enforcement, assistance to humanitarian operations, forming security sector, civilian crisis management.*

1. ÚVOD

Mier, bezpečnosť a rozvoj sú vzájomne prepojené ako nikdy predtým. Táto skutočnosť kladie dôraz na úzku spoluprácu a koordináciu medzi medzinárodnými organizáciami, ktoré plnia svoje príslušné a vzájomne previazané úlohy alebo dokonca poslania v oblasti predchádzania krízam a ich zvládaniam. Osobitný význam zohrávajú vzhľadom k širokej škále svojich prostriedkov a oblastí za ktoré zodpovedajú, predovšetkým organizácie: OSN, NATO, EÚ a OBSE. Nezastupiteľné miesto v prostriedkoch a nástrojoch týchto organizácií majú operácie na podporu mieru, ktorým sa dnes chceme venovať.

Poznámka: súčasťou prednášky je power- pointová prezentácia rovnakého názvu.

2. PODSTATA A CHARAKTER MIEROVÝCH OPERÁCIÍ – OPERÁCIÍ NA PODPORU MIERU

Vojenské operácie predstavujú základný spôsob koncentrovaného použitia síl a prostriedkov v danom priestore a čase na splnenie vojenských alebo nevojenských úloh, prípadne i ich kombinácie, na dosiahnutie politických, vojensko-strategických, operačných alebo i iných cieľov.

Nás budú v ďalšej časti zaujímať predovšetkým, z hľadiska svojej podstaty, operácie nevojnové alebo ak berieme v úvahu operácie Aliancie potom ide o operácie krízového manažmentu mimo článku 5, rozobrané v AJP 3-4 a osobitne operácie na podporu mieru v AJP 3-4-1, patriace do širšieho spektra stabilizačných operácií.

PSO sú určené k udržovaniu mieru a medzinárodnej bezpečnosti. Cieľom je riešenie konfliktných situácií alebo ich predchádzanie predovšetkým diplomatickými aktivitami podporovanými vojenskými silami. Základný princíp spočíva v prítomnosti tretej, nezaujatej a nezávislej strany konfliktu, ktorá svojou prítomnosťou môže ovplyvniť urýchlenie mierového procesu a obmedziť negatívne pôsobenie. PSO sú viacúčelové operácie riadené

a vedené nestranne, obyčajne k podpore medzinárodne uznávaných organizácií ako sú OSN alebo OBSE za účasti vojenských síl, diplomatických a humanitárnych organizácií. Ich poslaním je vytvoriť bezpečné prostredie, v ktorom civilné organizácie budú môcť obnoviť infraštruktúru, ale aj funkčné orgány zabezpečujúce mierový život. Obsahujú celý rad opatrení, činností a foriem pôsobenia. Operáciám predchádza zhodnotenie bezpečnostného (strategického) a operačného prostredia s dôrazom na: fyzikálne prostredie, hrozby a riziká, miestne obyvateľstvo, zapojenie iných agentúr, síl a organizácií.

Na precíznejšie vyjadrenie podstaty operácií na podporu mieru slúžia základné princípy PSO, ktoré boli spomínané v úvodnom vystúpení.

2.1. Operácie OSN - mierové operácie (Peacekeeping Operations)

Mierové operácie OSN boli a ešte dlho budú jednou z najviditeľnejších funkcií OSN, ale v histórii aj jednou z najkritizovanejších aktivít. Od júna 1948, kedy bola vyslaná prvá misia na Blízky východ – misia UNTSO (miesto pôsobenia: Izrael, Sýria, Libanon– United Natios Truce Supervision Organization), už OSN do celého sveta vyslala 63 mierových operácií. Pravidlá pre ich vysielanie a fungovanie boli vytvorené v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch minulého storočia na základe skúseností s už prebiehajúcimi mierovými misiami, neboli však nikdy členskými krajinami oficiálne kodifikované a je možné povedať, že predstavujú kompromisné riešenie. Toto odpovedalo napätým vzťahom medzi veľmocami, ktoré sa málo kedy v RB OSN zhodli na tom, či skutočne došlo k ohrozeniu či porušeniu svetového mieru vyžadujúce akcie zo strany OSN.

Doterajší priebeh mierových operácií OSN ukazuje, že ich efektívnosť ako metódy riešenia konfliktov je prinajmenšom diskutabilná. Zatiaľ čo niektoré misie boli pomerne úspešné , iné boli doslova fiaskom (Rwanda 1993 – 1999).

Príčiny neúspechov mnohých mierových operácií OSN v postbipolárnom svete je možné hľadať už v ich samotnej koncepcii. Pravidlá pre vysielanie a fungovanie mierových operácií neboli nikdy oficiálne v rámci OSN kodifikované, napriek tomu v päťdesiatych rokoch boli na základe skúseností s vtedy prebiehajúcimi misiami stanovené akési nepísané zásady, ktoré v podstate s určitými obmenami platia aj dnes. Stručne môžeme povedať, že mierové operácie OSN:

a) fungujú pod velením a kontrolou generálneho tajomníka OSN, alebo ním poverenej osoby,
b) reprezentujú skôr morálnu autoritu ako silu zbraní,
c) reflektujú univerzalitu OSN vo svojom zložení,
d) sú vysielané so súhlasom strán zainteresovaných v konflikte,
e) sú neutrálne a fungujú bez predsudkov voči právam a ašpiráciám akejkoľvek strany konfliktu,
f) nepoužívajú ani nehrozia použitím sily okrem prípadov nutnej sebaobrany,
g) riskujú čo najmenej a snažia sa o minimálne straty.[1]

Z týchto siedmich zásad je zrejmé, že zatiaľ čo pri medzištátnych konfliktoch v okrajových oblastiach počas studenej vojny tieto zásady do značnej miery umožňovali silám OSN úspešne plniť svoje obmedzené mandáty (väčšinou išlo o iba o dohliadanie na dodržiavanie hraničnej zóny medzi znepriatelenými stranami – tzv. klasický peacekeeping), pre riešenie súčasných, stále komplikovanejších a prevažne vnútroštátnych konfliktov sa ukazujú ako neadekvátne.

Od mierových operácií OSN sa dnes často očakáva zaistenie množstva vojenských, humanitárnych, ale i politických úloh: dohľad nad odzbrojením znepriatelených strán, zabezpečenie distribúcie humanitárnej pomoci, vycvičenie miestnej polície, odmínovanie, zabezpečenie dodržiavania ľudských práv, návratu uprchlíkov alebo dokonca znovu utvorenie štátnej správy apod. V tomto prípade už hovoríme o tzv. **druhogeneračných** mierových operáciách OSN (second – generation peacekeeping) a od druhej polovice deväťdesiatych rokov dokonca o„**rozšírenom peacekeepingu" (expanded peacekeeping)** označovanom aj ako **peacekeeping OSN 3.**

Na vývoj medzinárodnej bezpečnosti reagovala tzv. Brahimiho správa v roku 2000, ktorá odporučila vytvoriť nový manažérsky a finančný systém a prekvalifikovať druhy operácií na:

- **Prevencia konfliktov (Conflict Prevention)** - *preventívna diplomacia, preventívne rozmiestnenie ozbrojených síl* a *preventívne odzbrojenie*
- **Budovanie mieru (Peace Building) - oblasť vojenská** – odzbrojenie, demobilizácia, zničenie zbraní, znovuzapojenie bojujúcich do spoločnosti, **humanitárna** – repatriácia utečencov, starostlivosť o deti

[1] Oldřich Bureš, Méne znamená více: Mírové operace OSN, http://www.priateliazeme.sk/aa/files/8daeda84bb7a43ab9fe29445a0dd85f3/M_n__znamen__v_ce.rtf)

postihnuté konfliktom, **politická** – obnova inštitúcií a verejnej správy, voľby, ochrana ľudských práv , **ekonomická a sociálna** – obnova infraštruktúry, vytvorenie podmienok pre ekonomický rozvoj.

- **Dočasná správa (Transitional Administration)** - OSN sa podieľala na správe krajiny v prechodnom období (Kambodža 1992-3, Kosovo, Východný Timor 1999)
- **Udržovanie mieru (Peacekeeping)** - sú rozmiestnení vojenskí pozorovatelia alebo jednotky OSN a dohliadajú nad situáciou, prijímajú adekvátne opatrenia, v prípade nevyhnutnosti sú pripravení donútiť plniť opatrenia.

Pri pohľade na toto členenie ide zjavne o rozšírenie spektra operácií OSN aj o ich komplexnejší charakter. Tieto operácie majú dlhodobý charakter a OSN v nich predpokladá širšie zapojenie regionálnych organizácií do procesu mierového usporiadania. Podstatné je, že OSN nemá ašpirácie na vedenie operácií na vynútenie mieru (peace enforcement), ktorých rozmer ide nad rámec jeho schopností a túto úlohu prenecháva bezpečnostným organizáciám. V tomto trende - v rozšírenom peacekeepingu zameranom na budovanie mieru v období po ukončení konfliktu - nachádza OSN svoju perspektívnu a nezastupiteľnú úlohu. OSN si je však vedomá aj ďalších predností - operácie OSN sú v porovnaní s ostatnými aktérmi menej nákladnejšie, v mnohých situáciách sú širšie akceptovateľnejšie, riziká a limity operácií pod vedením OSN sú zdieľané väčšinou krajín OSN.

Súčasné operácie OSN:

Počet od roku 1948	63
V súčasnosti prebiehajúce (vojenské/politické)	16 / 18
Uniformovaný personál	91 049
Medzinárodný civilný personál	5 769
Miestny civilný personál	12 988
Dobrovoľníci OSN	2 022
Celkový počet (v 16 oper.)	111 828
Odhadované celkové financie od r. 1948 – jún 2008	54 mld USD
Schválený súčasný rozpočet (1.VII.08 – 30.VI.09)	7,1 mld USD
Počet úmrtí od roku 1948	2 565

2.2. NATO operácie na podporu mieru

Predstavujú kvalitatívnu zmenu a úplne nové chápanie mierových operácií, značne odlišné od tradičného peacekeepingu operácií OSN. Sú reakciou na zmeny v operačnom prostredí, ku ktorým došlo po rozpade bipolárneho sveta a nutnosti riešiť problémy súčasného sveta kombináciou širšieho spektra metód a prostriedkov. Predstavujú teda novú filozofiu, iný spôsob vojenského i politického myslenia, pretože odlišná je i podstata organizácie, ktorá ich realizuje. Sú multifunkčné, vedené nestranne, zvyčajne na podporu medzinárodných organizácií a určené na dosiahnutie dlhodobého urovnania konfliktu alebo iných podmienok.

Poslanie operácií na podporu mieru

- Pod vedením medzinárodných organizácií je podporiť politické rozhodnutia a opatrenia uskutočňované so zámerom odvrátiť medzinárodný alebo vnútroštátny ozbrojený konflikt, najčastejšie vyvolaný spormi medzi etnickými alebo náboženskými komunitami a skupinami
- Vynútiť a udržať mier v prípadoch, keď sa konfliktu nepodarilo zabrániť
- Zmierniť jeho následky a poskytnúť podporu pri realizácii humanitárnych, sociálnych opatrení uskutočňovaných civilnými orgánmi v rámci postkonfliktnej konsolidácie postihnutej oblasti

Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcej časti operácie na podporu mieru sú súčasťou krízových operácií mimo článku 5 (Non-Article 5 Crisis Response Operations – NA5CROs). Doktrína AJP 3-4 člení tieto krízové operácie na dve skupiny: operácie na podporu mieru a ostatné operácie mimo článku 5.

Krízové operácie mimo č. 5 (AJP 3.4)

- **Operácie PSO**
  - prevencia konfliktov (conflict prevention),
  - operácie na udržanie mieru (peacekeeping),
  - operácie na vynútenie mieru (peace enforcement),
  - operácie pre nastolenie (vytváranie) mieru (peacemaking,)
  - operácie na budovanie mieru (peace building),
  - podpora humanitárnych operácií (support of humanitarian operations).

Ďalšie operácie mimo článku 5:

- Podpora humanitárnych operácií mimo rámec PSO
- Podpora operácií na pomoc pri katastrofách (disaster relief)
- Pátracie a záchranné operácie (search and rescue operations)
- Podpora odsunu civilov (non-combatant evacuation operations)
- Vojenská pomoc/podpora civilným orgánom (military aid/support to civil authorities)
- Vynucovanie sankcií (enforcement of sanctions)
- Krycie a ústupové operácie (extraction operations).

V ďalšej časti sa zameriam stručne na operácie PSO, tak ako sú vymedzené v doktrínach Aliancie. Poznámka: Charakteristika ďalších operácií bude obsahom koreferátu.

Prevencia konfliktov (conflict prevention)

Mierová operácia využívajúca komplementárne diplomatické, civilné a ak je potrebné aj vojenské prostriedky na sledovanie a odhaľovanie príčin konfliktu a na prijímanie včasných opatrení na predchádzanie vzniku, vystupňovania alebo obnovenia nepriateľstva.

Vojenské sily sú zamerané na podporu diplomatickému a politickému úsiliu pre vyriešenie sporov. Obsahujú: preventívne rozvinutie, včasné varovanie a dohľad

Nastolenie (vytváranie) mieru (peacemaking)

Mierová operácia po vzniku konfliktu vedená na dosiahnutie prímeria alebo mierového urovnania s využitím najmä diplomatických aktivít, ktoré môžu byť v prípade potreby podporené priamym alebo nepriamym použitím vojenských prostriedkov.

- Ide predovšetkým o diplomatické aktivity vedené po začatí konfliktu s cieľom dosiahnuť zastavenie paľby alebo rýchle mierové urovnanie.
- Môžu obsahovať sprostredkovacie služby, vyjednávanie, zmier, diplomatický nátlak, izoláciu alebo sankcie.
- Vojenská podpora môže obsahovať: dohľad, pomoc v oblasti bezpečnosti, uplatnenie sankcií.

Udržiavanie mieru (peacekeeping)

Mierová operácia po uzatvorení dohody alebo zastavení paľby a tým vytvorení priaznivého prostredia s vysokou mierou zhody a porozumenia a nízkou mierou hrozby porušenia tohto stavu. Použitie sily príslušníkov mierových síl sa obmedzuje len na vlastnú obranu.

- Operácie sú vedené so súhlasom všetkých strán konfliktu k monitorovaniu a uľahčeniu mierovej dohody.
- Nestrannosť a primerané použitie sily by malo byť hlavnými prvkami riadenia operácií.

Vynucovanie, presadenie mieru (peace enforcement)

Operácia na podporu mieru vedená na zastavenie paľby a dodržiavanie mierovej dohody, ak miera súladu a porozumenia je neistá a hrozba porušenia dohody vysoká. Príslušníci mierových síl musia byť schopní používať primerané donucovacie prostriedky a nestranne uplatňovať ustanovenia o zastavení paľby alebo mierovej dohody. Svojou povahou sú donucovacie za situácie, že nedošlo k súhlasu strán konfliktu.

- Obsahujú: operácie k nastoleniu poriadku, presadzovanie sankčných opatrení a embarga, námorné zadržiavacie operácie, presadenie bezletových zón, násilnú separáciu bojujúcich strán, zriadenie a dozor nad ochrannými zónami za účelom vytvorenia prostredia pre prímerie alebo zastavenia paľby.

- Cieľom PE musí byť pokúsiť sa vytýčiť alebo znovu zabezpečiť podmienky zhody a nestrannosti všetkých strán.

Budovanie mieru (peace building), vytváranie mierových vzťahov

Mierová operácia na riešenie základných príčin konfliktu a dlhodobé zabezpečenie potrieb obyvateľstva využívajúca vzájomne sa dopĺňajúce diplomatické, civilné a v nevyhnutnom prípade aj vojenské prostriedky. Mierová operácia vyžaduje záväzné a dlhodobé vynakladanie úsilia a môže prebiehať súčasne s inými typmi mierových operácií.

Ide o aktivity, ktoré podporujú politické, hospodárske, sociálne a vojenské opatrenia, aby boli napravené zásadné príčiny konfliktu.

- To obsahuje mechanizmy k upevneniu mieru, zlepšenie dôvery, podporu hospodárskej obnovy, výcvik polície a vojenských jednotiek.
- Vojenská podpora: zaistenie stabilného a bezpečnostného prostredia, obnova infraštruktúry, znovuzriadenie alebo vytvorenie vládnych subjektov alebo výcvik národných ozbrojených síl.

Podpora humanitárnych operácií (Humanitarian operation)

Operácia špeciálne zameraná na zmiernenie ľudského utrpenia tam, kde miestni zodpovední civilní predstavitelia nie sú schopní alebo ochotní sa zodpovedajúcim spôsobom postarať o obyvateľstvo. Môže predchádzať, prebiehať súčasne alebo dopĺňať činnosť špecializovaných civilných humanitných organizácií.

- Zahŕňajú: logistickú podporu, zabezpečenie spojenia a plánovania, zabezpečenie bezpečnostného prostredia,
- Hlavné kategórie HO: humanitárna pomoc, pomoc utečencom a vysídleným osobám.

Bolo to naozaj iba stručné vyjadrenie obsahu jednotlivých typov operácií. Súčasná prax ukazuje, že jednotlivé typy operácií sa môžu vzájomne prelínať a ešte viacej to platí o jednotlivých činnostiach, či aktivitách v operáciách, ktorých je široká škála.[2]

Skúsenosti ukazujú na narastajúci význam stabilizačných operácií a vojenskej podpory v **postkonfliktnom rekonštrukčnom úsilí.** A ako zdôrazňuje Komplexná politická smernica „Aliancia musí udržať schopnosť pôsobiť v celom spektre svojich misií, od operácií vysokej intenzity až po operácie nízkej intenzity, so zvláštnym dôrazom na najpravdepodobnejšie z nich, flexibilne reagovať na súčasné i budúce operačné požiadavky a pritom byť stále schopná plniť najnáročnejšie operácie".[3]

V záujme dosiahnutia strategických cieľov sa bude zvyšovať potreba prijímania špecifických opatrení v súlade s prístupom založeným na účinkoch (Effects – Based Appoach to Operations – EBAO). Tento zahŕňa metodológiu i pochopenie toho, že použitie vojenskej sily nemusí byť na riešenie bezpečnostných problémov vždy najoptimálnejšou alternatívou, teda ide o prechod od stratégie ničenia k stratégii kumulovaných účinkov na vôľu nepriateľa. Nejde o špecifický druh operácie, ale o nový prístup k obsahu v širokej škále operácií. Prístup založený na účinkoch, zahŕňa široko integrovanú aplikáciu všetkých nástrojov moci, ktorými disponuje Aliancia a jej členské štáty a to vojenských aj nevojenských, aby sa dosiahla taká účinnosť počas operácie, ktorá povedie k požadovaným výsledkom.

[2] Do pozornosti v prípade potreby odporúčam Služobnú pomôcku veliteľstva Pozemných síl: Vojenské aktivity v operáciách na podporu mieru a postupy ich realizácie (SPG-3-18/Oper) a štúdiu Inštitútu strategických štúdií: Mierové operácie alebo operácie na podporu mieru? (Labuzík, Nečej, Cibáková, Súbor štúdií ISŠ NAO 1/2008)

[3] tamtiež

Doterajšie operácie NATO:

Por.č.	Názov operácie/misie	Územie	Termín
1.	Sharp Guard	Bosna a Hercegovina	1992 – 1996
2.	Deny Flight	Bosna a Hercegovina	1993 – 1995
3.	IFOR	Bosna a Hercegovina	1995 – 1996
4.	SFOR	Bosna a Hercegovina	1996 – 2004
5.	Allied Force	Kosovo/Srbsko	1999
6.	AFOR	Albánsko	1999
7.	KFOR	Kosovo	1999 – doteraz
8.	Essential Harvest	Macedónsko	2001
9.	Amber Fox	Macedónsko	2001 – 2002
10.	Allied Harmony	Macedónsko	2002 – 2003
11.	Active Endeavor	Stredozemné more	2001 – doteraz
12.	NATO HQ Tirana	Albánsko	2002 – doteraz
13.	NATO HQ Skopje	Macedónsko	2002 – doteraz
14.	Display Deterrence	Turecko	2003
15.	ISAF	Afganistan	2003 – doteraz
16.	NTIM	Irak	2004
17.	NATO HQ Sarajevo	Bosna a Hercegovina	2004 - doteraz
18.	NTM-I	Irak	2004 – doteraz
19.	Podpora Africkej únie	Sudán (Darfúr)	2005 – 2007
20.	Pomoc po hurikáne Katrina	USA	2005
21.	Operácia Pakistan	Pakistan	2005 – 2006
22.	NATO MLO Belehrad	Srbsko	2006 - doteraz
23.	Allied Provider	Somálsko - piráti	2008

2.3. Operácie Európskej únie

Pri hodnotení súčasných hrozieb si je Európska únia, tak jako aj NATO, vedomá toho[4], že žiadna z aktuálnych hrozieb nie je čisto vojenská a preto je nutné sa s ňou vysporiadať v rámci vonkajšej akcie EÚ kombinovaním rozvojových a bezpečnostných nástrojov a za použitia integrovaného prístupu k prevencii konfliktov, krízovému manažmentu aj ostatným bezpečnostným hrozbám. **Preto prioritnou oblasťou EBOP pre uskutočňovanie misií krízového manažmentu sa stalo budovanie civilných aj vojenských kapacít.** Kľúčom k mieru a stabilite je multilateralita.

Medzi základné kľúčové nástroje EÚ na prevenciu a riešenie krízových situácií, vrátane konfliktov zaraďujeme:

- Rozvoj spolupráce a vonkajšej pomoci,
- Obchodnú politiku,
- Sociálnu a enviromentálnu politiku,
- Diplomatický a politický dialóg,
- Humanitárnu pomoc,
- Spoluprácu s medzinárodnými inštitúciami a mimovládnymi organizáciami,
- Vojenskú pomoc,
- Civilný krízový manažment

Tento širší prístup zdôraznil v minulých dňoch aj európsky parlament, keď vo svojom uznesení z 19. februára 2009 vyzval EÚ „aby vytvorila nástroje svojej bezpečnostnej stratégie, od diplomatického

[4] viď Bezpečnostná stratégia EÚ

predchádzania krízam a hospodárske a rozvojovej pomoci až po civilné kapacity v oblasti stabilizácie a obnovy, ako aj vojenské prostriedky“[5]

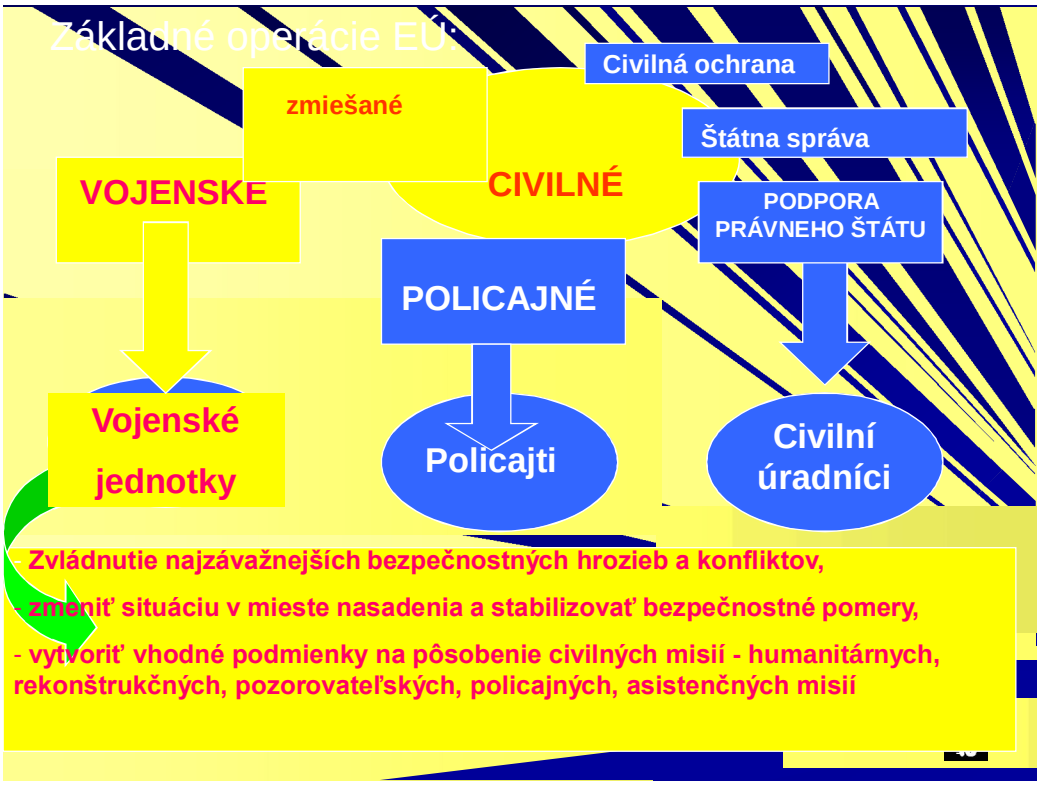

Obr. 1: Základné členenie operácií EÚ

Charakteristické črty operácií EÚ

- Všetky vojenské operácie sa uskutočňujú na základe rezolúcií BR OSN čo u civilných operácií platiť nemusí
- Záväzok poskytnúť národné jednotky sa zakladá na suverénnom rozhodnutí členských štátov
- EU nemá zatiaľ spoločný postup pri zvyšovaní kritérií vojenských kapacít. EU sa zatiaľ nezhodla na vynútiteľnosti záväzkov členských štátov v prípade náročných misií
- Akcie EU závisia predovšetkým na ochote a prostriedkoch členských štátov
- EÚ má z globálnych aktérov najväčšie kapacity a spôsobilosti na vedenie civilno-vojenských misií (vojensko-civilných operácií)
- Náklady na operácie sú kryté z príspevkov členských štátov do finančného mechanizmu Athena na základe HDP
- Politickú kontrolu a strategické smerovanie operácií zabezpečuje Politický a bezpečnostný výbor EÚ, ktorý zodpovedá Rade
- EÚ má 3 možnosti ako realizovať velenie operáciám: 1. využitie jedno z piatich operačných veliteľstiev (národné centrá)- Postupim (SRN),Mont Valérien pri Paríži, Centocelli neďaleko Ríma, Northwood v Londýne a Larissa v Grécku; 2. využitie veliteľstva NATO v Monse (B+), 3. velenie z Bruselu pre misie obmedzenej veľkosti (Operačné centrum v rámci Vojenského štábu EÚ).
- EÚ vyvíja snahu o vytvorenie stáleho Operačného štábu EÚ.

[5] Uznesenie Európskeho parlamentu z 19. februára 2009 o úlohe NATO v bezpečnostnej štruktúre Európskej únie, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0076+0+DOC+XML+V0//SK

OPERÁCIE EÚ z hľadiska obsahového zamerania

Operácie EÚ podľa Petersbergských úloh: Sú definované v čl. 17.2 **Zmluvy o EÚ**:

- humanitárne a záchranné operácie (humanitarian and rescue operations),
- operácie na udržanie mieru (peacekeeping),
- bojové operácie krízového manažmentu, vrátane operácií na nastolenie mieru (peacemaking). (Petersbergská deklarácia ZEÚ z júna 1992)

Operácie z Bezpečnostnej stratégie EÚ

- spoločné odzbrojovacie operácie (joint disarmament operations),
- podpora tretích krajín v boji proti terorizmu a
- reforma bezpečnostného sektora (security sector reform).

(Bezpečnostná stratégia EÚ z 12.12.2003)

Misie (úlohy) EÚ mimo EÚ podľa Lisabonskej zmluvy[6]

Civilné a vojenské prostriedky môže Únia využiť pri misiách mimo Únie na:

- Udržanie mieru
- Predchádzanie konfliktom
- Posilňovanie medzinárodnej bezpečnosti

Zahŕňajú:

- Spoločné operácie odzbrojovania
- Humanitárne a záchranné misie
- Misie vojenského poradenstva a vojenskej pomoci
- Misie na predchádzanie konfliktom a na udržanie mieru
- Misie bojových síl v rámci krízového riadenia vrátane misií na opätovné nastolenie mieru a stabilizačných operácií po ukončení konfliktu.

Všetky tieto misie môžu prispievať k boju proti terorizmu, vrátane podpory tretích krajín v boji proti terorizmu na ich územiach.

Pri pohľade na operácie EÚ je zrejmé, že obsahovo sa vojenské operácie veľmi približujú operáciám NATO PSO. Preto pri praktickej realizácii jednotlivých typov operácií a ich činností môžeme v základe využiť doktríny Aliancie a to ako pri príprave, tak pri samotnej realizácii operácií v operačnom prostredí čo odpovedá aj Berlín plus.

Nebudem sa bližšie venovať jednotlivým vojenským operáciám EÚ, vo svojej podstate sa viac menej stotožňujú s operáciami NATO, zastavím sa však u jednej z nich, ktorú obsahuje BS EÚ a ktorá môže poslúžiť ako príklad operácie na ktorej sa podieľajú všetky najdôležitejšie subjekty MKM a to je formovanie bezpečnostného sektora.

Formovanie bezpečnostného sektora[7] - má po zastavení konfliktov, kríz, v systéme KM najdôležitejšie miesto Neformovaný bezpečnostný sektor predstavuje vážnu prekážku v presadzovaní demokracie, bezpečnosti a udržateľného rozvoja v danej krajine a je často zdrojom regionálnej nestability. Absencia demokratickej kontroly armády, polície, spravodajských služieb a ďalších bezpečnostných zložiek má zásadný vplyv na vnútornú i vonkajšiu bezpečnosť, vrátane politického a ekonomického vývoja krajiny.

Bezpečnostný sektor tvoria veľmi dôležité orgány

- *Silové orgány (Organizácie oprávnené použiť silu):* ozbrojené sily, polícia, rôzne polovojenské jednotky, spravodajské služby (civilné aj vojenské), tajné služby, pobrežná stráž, pohraničné jednotky, colné jednotky, domobrana a pod.

[6] Konsolidované znenie Lisabonskej zmluvy čl.42 a 43

[7] Koncepcia podpory Európskeho spoločenstva reforme sektora bezpečnosti, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=

- *Orgány civilnej správy:* prezident a predseda vlády, poradné orgány národnej bezpečnosti, ministerstvá obrany, vnútra a zahraničných vecí, colné orgány, finančné orgány a inštitúcie a pod.
- *Justičné a vyšetrovacie orgány a inštitúcie:* ministerstvo spravodlivosti, súdnictvo, väzenská služba, nápravné zariadenia, prokuratúra, komisie pre dohľad nad dodržiavaním ľudských práv, ombudsman a pod.
- *Neštátne bezpečnostné zložky:* národnooslobodzovacie armády, guerillové jednotky, súkromné bezpečnostné služby, stranícke polovojenské jednotky a pod.

Aktivity spojené s reformou bezpečnostného sektora

- **Rekonštrukcia bezpečnostného sektoru**: súvisí s post-konfliktnou obnovou a operáciami na podporu mieru, obsahuje: odzbrojenie, demobilizáciu a reintegráciu bývalých bojovníkov vrátane tzv. detských vojakov, boj proti šíreniu ľahkých zbraní, odmínovanie postihnutých lokalít a pod.
- **Reštrukturalizácia bezpečnostných inštitúcií**: redukcia bezpečnostných deficitov formou budovania transparentných, zodpovedných, výkonných a efektívnych bezpečnostných zložiek - armáda, polícia, spravodajské služby a pod. - ktoré sú schopné bezpečnosť zabezpečiť a nie pôsobiť ako bezpečnostná hrozba,
- **Posilnenie kontrolných mechanizmov**: budovanie funkčného systému riadenia bezpečnostného sektoru - posilnením kontrolných mechanizmov v kontexte civilného riadenia, parlamentnej kontroly a budovaním občianskej spoločnosti.

Dôležitou súčasťou formovania Bezpečnostného sektora je jeho demokratické riadenie.

Civilný krízový manažment EÚ

Ako už bolo spomínané na začiatku, EÚ je subjekt, ktorý má veľké kapacity v civilných alebo zmiešaných operáciách. Veď z doterajších 22 operácií EÚ je 16 práve z tejto kategórie.

V júni 2000 Európska rada na svojom zasadaní vo Feire prijala rozhodnutie o rozvinutí civilných aspektov krízového manažmentu v 4 oblastiach:

1. Polícia
2. Posilnenie právneho štátu
3. Posilnenie civilnej administratívy
4. Civilná ochrana

Následne v júni 2004 ER prijala „Akčný plán pre civilné aspekty EBOP" ako reakciu na BS EÚ vytýčila aj ďalšie oblasti:

5. Monitorovacie misie
6. Podpora osobitného predstaviteľa EÚ (EUSR)
7. Civilné reakčné tímy (Civilian Response Teams).

Stručne k jednotlivým oblastiam:

Oblasť polície

Rozvinúť schopnosť EÚ nasadiť policajnú operáciu zameranú na:

- monitoring, poradenstvo, reforma a reštrukturalizácia miestnej polície, pomoc pri výcviku a vzdelávaní náhrada miestnych policajných síl v krízovej oblasti pri absencii miestnej polície - znovunastolenie poriadku,
- boj proti organizovanému zločinu, udržiavanie verejného poriadku, ochrana osôb a majetku, odhaľovanie a vyšetrovanie trestných činov vrátane podpory medzinárodných trestných tribunálov a boja proti terorizmu.
- k tomu zabezpečiť schopnosť nasadenia až 5000 príslušníkov, z nich 1400 do 30 dní.

Posilnenie právneho štátu

- vysielaní sú sudcovia, prokurátori a iní experti v oblasti práva s cieľom posilnenia miestnych inštitúcií alebo s výkonným mandátom v oblastiach, kde takéto inštitúcie neexistujú

- vzdelávanie sudcov, prokurátorov a príslušníkov policajných zložiek.

- rozvinúť schopnosť poskytnúť 300 pracovníkov v oblasti: -súdnictva, - prokuratúry,- väzenstva.

Civilná (verejná) správa

– poskytnutie odborných tímov na zabezpečenie priebehu volieb, odborná pomoc v oblasti zdaňovania, evidencie obyvateľstva, vzdelávania, logistiky, verejnej správy, colnej a pod.

- vytvoriť spôsobilosť nasadiť do misie pracovníkov civilnej administratívy (štátnej správy).

Civilná ochrana

včasná pomoc pri humanitárnych a záchranných akciích

- vysielaní sú experti pre záchranárske práce: hasiči, vyhľadávacie a záchranárske činnosti, lekárska starostlivosť, zásobovanie a logistika, ochrana pred ZHN a následkami terorizmu, ochrana životného prostredia, odmínovanie a pod.

- *Rozhodnutie Rady z 8. novembra 2007 o ustanovení mechanizmu Spoločenstva v oblasti civilnej ochrany (2007/779/ES, Euratom) - cieľom mechanizmu je na požiadanie poskytnúť podporu v prípade závažných mimoriadnych udalostí a uľahčiť lepšiu koordináciu pomocných zásahov členských štátov a Spoločenstva.*
- *Mechanizmus by sa mal posilniť s cieľom zabezpečiť zefektívnenie a zviditeľnenie európskej solidarity a umožniť budovanie Európskej kapacity rýchlej reakcie na základe modulov civilnej ochrany členských štátov.*

Osobitný predstaviteľ EÚ

- Ide o predstaviteľa EÚ v krajinách alebo regiónoch, kde je situácia veľmi komplikovaná (v r. 2007 : Stredný východ, Macedónsko, Bosna a Hercegovina, Afganistan, Južný Kaukaz, Sudán, v r. 2008 v BaH zástupca SR p. Lajčák)
- Podporuje Vysokého predstaviteľa EÚ pri realizácii SZBP v danom regióne alebo krajine.

Civilné reakčné tímy

- nástroj na rýchlu reakciu,
- veľkosť a zloženie tímov sú prispôsobené potrebám,
- prispievajú k včasnosti, adekvátnosti a výsledkom spôsobilostí EÚ v krízovom manažmente,
- rezerva 100 predurčených expertov,
- experti sa pripravujú spolu, aby boli pripravení na nasadenie ako tímy.

Hlavné zameranie činnosti:

- zisťovanie reálneho stavu v danom mieste a hodnotenie situácie,
- postupné budovanie misií,
- posilnenie existujúcich aktivít krízového manažmentu EÚ.

Môžeme zhrnúť – hlavné činnosti v operáciách EÚ:

- Monitorovanie situácie
- Zabezpečenie rozdelenia znepriatelených strán
- Monitorovanie činnosti týchto strán a vyhodnocovanie ako sa dodržujú dohody o zastavení paľby a realizujú podmienky príméria
- Kontrola odpútavania vojsk a ich odzbrojovanie,
- Kontrola udržovania právneho poriadku, pomoc pri formovaní orgánov právneho štátu (súdy prokuratúra)
- Formovanie bezpečnostného sektora
- Pomoc pri výstavbe národných ozbrojených síl
- Vytváranie podmienok pre uskutočňovanie humanitárnej a zdravotníckej pomoci,
- Dohliadanie na zabezpečovanie a uskutočnenie demokratických volieb
- Poskytovanie pomoci zastupiteľským orgánom v ich činnosti.
- a iné

Základom pre vykonávanie týchto činností a napĺňať tak ambície EÚ ako svetového aktéra je ***posilňovanie spôsobilostí*** ozbrojených síl, polície a civilných pracovníkov pre súčasné aj budúce operácie krízového manažmentu.

Spôsobilosti

- Sú predpokladom a základnou podmienkou úspešnosti operácií krízového manažmentu,
- Proces budovania a rozvoja spôsobilostí preto predstavuje hlavnú oblasť aktivít EBOP, bez ktorej následné uskutočňovanie misií krízového manažmentu by bolo len ťažko možné.
- Dôraz je kladený na schopnosť uskutočňovať misie krízového manažmentu v krátkom čase, nezávisle od geografickej vzdialenosti, koordinovaným spôsobom a samostatne alebo v spolupráci s inými medzinárodnými aktérmi (OSN, NATO, OBSE, Africká únia ...).
- Rozvoj spôsobilostí prebieha v dvoch rovinách:
  - budovanie vojenských kapacít - modernizácia a reforma ozbrojených síl,
  - budovanie civilných kapacít – budovanie databázy a príprava expertov členských krajín EÚ, schopných pôsobiť v krízových regiónoch v rámci aktivít nevojenského charakteru so zameraním na oblasť reformy bezpečnostného sektora, polície, kontroly hraníc, formovanie súdnictva, právneho poradenstva, ľudských práv, civilnej ochrany, civilnej administratívy atď.
- Vzhľadom na vysokú finančnú náročnosť a špecifičnosť požadovaných síl nie je zatiaľ možné, aby členské krajiny (ani tie najväčšie) pripravovali sily pre každú organizáciu medzinárodného krízového manažmentu osobitne.

Európa musí byť v nasledujúcich rokoch v rámci stanovených ambícií, ako je najmä nasadenie 60 000-členného zboru do 60 dní na rozsiahlu operáciu, pre operácie naplánované v rámci Hlavného cieľa 2010 a v rámci Hlavného civilného cieľa 2010 schopná simultánne plánovať a viesť:

- dve veľké operácie na stabilizáciu a obnovu s vhodnou civilnou zložkou, ktorú bude podporovať najviac 10 000-členný zbor po dobu najmenej dvoch rokov,
- dve operácie rýchlej reakcie s obmedzenou dĺžkou trvania, ktoré využívajú najmä bojové skupiny EÚ,
- jednu operáciu na núdzovú evakuáciu európskych štátnych príslušníkov (do maximálne 10 dní) s ohľadom na primárnu úlohu každého členského štátu voči svojim štátnym príslušníkom a s využitím koncepcie vedúceho konzulárneho štátu,
- pozorovateľskú misiu/izoláciu námorného alebo vzdušného priestoru,
- civilno-vojenskú operáciu humanitárnej pomoci s dĺžkou až do 90 dní,
- tucet civilných misií EBOP (najmä policajné misie, misie v oblasti právneho štátu, civilnej správy, civilnej ochrany, reformy bezpečnostného sektora a pozorovateľské misie) rôznych formátov, a to aj v situácii vyžadujúcej rýchlu reakciu, vrátane rozsiahlej misie (prípadne do 3 000 expertov), ktorá by mohla trvať viacero rokov.

Európska únia na operácie a misie vhodným spôsobom a v súlade so svojimi postupmi využíva prostriedky a spôsobilosti členských štátov, Európskej únie a prípadne pri vojenských operáciách aj prostriedky a spôsobilosti NATO.[8]

[8] Závery predsedníctva – v Bruseli 11. a 12. decembra 2008, Príloha 2
http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/EA3B35FD1F564915C1257544003DE252/$FILE/priloha_1.rtf

VOJENSKÉ OPERÁCIE EÚ V RÁMCI EBOP

Názov operácie	*Priestor operácie*	*Termín*	*Mandát*	*Ciele operácie*	*Počet vojakov*
CONCORDIA	Macedónsko	31.3.-15.12. 2003	Rezolúcia BR OSN č. 1371, na základe žiadosti macedónskej vlády	Zabezpečiť stabilné a bezpečné prostredie na implementáciu Ohridskej rámcovej dohody	okolo 350
ARTEMIS	Konžská demokratická republika	12.6.-1.9. 2003	Rezolúcia BR OSN č. 1484	Prispieť k stabilite, bezpečnosti a k zlepšeniu humanitárnej situácie v Bunii (Bunia)	okolo 1900
EUFOR- ALTHEA	Bosna a Hercegovina	2.12.2004- doposiaľ	Rezolúcie BR OSN č.1575 (2004), 1639 (2005), 1722 (2006), 1785 (2007), 1845 (2008)	Zaistiť stabilné a bezpečné prostredie v BaH a zabezpečiť pokračujúcu implementáciu Daytonskej mierovej dohody	Na začiatku 7000, v súčasnej dobe okolo 2100
EUSEC RD CONGO	Konžská demokratická republika	8.6.2005- doposiaľ (mandát do 30.6.2009)	Na základe žiadosti vlády KDR	Poskytnúť pomoc a poradenstvo národným orgánom pri reforme ozbrojených síl KDR	50 (max. 60)
EU SUPPORT TO AMIS (podpora EÚ misii Africkej únie AMIS)	Sudán - Darfúr	18.7.2005- 31.12.2007	Na základe žiadosti AÚ	Poskytnúť výstroj, prostriedky, plánovaciu a technickú pomoc, zabezpečiť výcvik jednotiek AÚ, pomôcť s taktickou a strategickou prepravou.	15 voj. expertov, 2 voj. pozorovatelia, 30 policajtov
EUFOR RD CONGO	Konžská demokratická republika	12.6.- 30.11.2006	Rezolúcia BR OSN č. 1671	Podpora misie MONUC pri zaistení stabilného a bezpečného prostredia počas volieb	okolo 3000
EUFOR TCHAD/RCA	Čad a Stredoafrická republika	15.3.2008- 14.3.2009	Rezolúcia BR OSN č.1778 (2007)	Zabezpečiť ochranu civilistov, uľahčiť dodávky humanitárnej pomoci a zaistiť ochranu personálu a zariadení OSN	okolo 3700
EU NAVFOR Somalia - operácia ATALANTA	pobrežné vody Somálska	13.12.2008- doposiaľ	Rezolúcie BR OSN č. 1814, 1816, 1838, a 1846	Prispieť k prevencii, odradeniu od aktov pirátstva a zaistiť ochranu civilných lodí	okolo 1000 (max. 1200)

Iné ako vojenské misie

Prebiehajúce misie	Ukončené misie
EUPM - policajná v B a H **EULEX** – Kosovo (civilná správa, právny štát) **EUMM** – pozorovateľská v Gruzínsku **EUPOL COPPS** - policajná v Palestíne **EU BAM Rafah** - asistenčná v Rafáhu (Gaza) **Eujust LEX** - integrovaná - právny štát v Iraku **EUPOL AFGANISTAN** - policajná **EU SSR** Guinea-Bissau - reforma bezp. sektora **EUPOL RD Congo** - policajná v Konžskej demokratickej rep.	**EUPAT** - policajný poradný tím v Macedónsku **PROXIMA** - policajná v Macedónsku **EUJUST Themis** - budovanie právneho štátu v Gruzínsku **AMM** - pozorovateľská v Acehu Indonézia **EU Support to AMIS II** - podpora AÚ v Darfúre (zmiešaná) **EUPOL** Kinshasa - policajná v Konžskej demokratickej rep.
EUBAM - Misia na hraniciach Moldavska s Ukrajinou	

2.4. Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe

OBSE definovala svoju bezpečnostnú politiku v Helsinkách v r. 1992 a v Istanbule v r. 1999. Na rozdiel od bezpečnostných organizácií (OSN, NATO, EÚ) nedisponuje vlastnou medzinárodne-právnou subjektivitou ani mocenskými nástrojmi na sankcionizovanie správania sa účastníckeho štátu, ktorý porušuje spoločne prijaté záväzky. Má pomerne široký priestor pre aktivity, ktoré jednotlivé členské štáty nepovažujú za cudziu intervenciu, ohrozujúcu ich štátnu zvrchovanosť, suverenitu a vlastnú moc – OBSE vystupuje v úlohe sprostredkovateľa pri riešení sporných otázok medzi štátnou autoritou a etnickými menšinami.

V Charte pre európsku bezpečnosť sú aktivity (operácie) OBSE nazývané „Operácie OBSE v teréne" (Field Operations).

OBSE sa programovo zameriava na (operácie):

- preventívnu diplomaciu,
- riešenie konfliktov v počiatočnom štádiu,
- kontrolu zbrojenia a odzbrojenia,
- posilňovanie ľudských práv a pravidiel trhového hospodárstva,
- monitorovanie dodržiavania bilaterálnych a multilaterálnych zmlúv a dohôd,
- riešenie otázok etnických menšín a problémov medzinárodného napätia,
- trvalú prítomnosť v krízovej oblasti.

Úlohy OBSE v operáciách:

- Poskytovanie pomoci a poradenstva, alebo vypracúvanie odporúčaní v oblastiach dohodnutých medzi OBSE a hostiteľskou krajinou,
- Sledovanie plnenia záväzkov OBSE,
- Pomoc pri organizovaní a monitorovaní volieb,
- Poskytovanie podpory pre nadradenosť zákona a demokratické inštitúcie, ako aj pri udržiavaní a obnove zákona a poriadku,
- Pomoc pri mierovom urovnávaní konfliktov a pri plnení dohôd o mierovom urovnaní konfliktov;
- Poskytovanie podpory pri rehabilitácii a obnove rôznych oblastí spoločnosti

Podľa internetovej stránky OBSE uskutočnilo celkom 31 operácií z toho má v súčasnosti 19 aktívnych.

3. ZÁVER

Diskusia okolo mierových operácií nasvedčuje, že tieto naďalej ostávajú v centre pozornosti odborníkov, politikov, vojakov i laikov. Vzhľadom k predpokladanému charakteru budúceho globálneho i regionálneho bezpečnostného prostredia a tendenciám vývoja v OSN a regionálnych organizáciách sa dá predpokladať, že ťažisko riešenia budúcich kríz bude i naďalej spočívať na mocnostiach, regionálnych alebo ad-hoc formách bezpečnostného usporiadania.

OSN nebude ani v blízkej budúcnosti schopná viesť operácie na vynútenie mieru (peace enforcement) uskutočnené pod jej velením podľa kapitoly VII Charty OSN. V súčasnosti nevytvára pre tento typ operácie kapacity a nemá ašpirácie na ich vedení. Všetky budúce operácie pod velením OSN budú spadať do kategórie tradičného peacekeepingu uskutočňovaného podľa kapitoly VI Charty OSN. Pokrok môže dosiahnuť aj v operáciách na budovanie mieru. OSN vysoko oceňuje úlohu NATO, EÚ a OBSE pri riešení kríz a vidí v nich piliere regionálnej spolupráce.

NATO PSO budú v budúcnosti zohrávať rozhodujúcu úlohu pri riešení kríz v záujmovom priestore Aliancie. Politický prístup a vojenské kapacity NATO umožňujú reagovať na široké spektrum vojensky náročných činností, ktoré je možné v budúcnosti predpokladať.

EÚ a OBSE, majú rozdielne možnosti ale hlavne vojenské schopnosti, ktoré môžu pri riešení kríz a budovaní mieru uplatniť. Napriek tomu je u obidvoch organizácií vidieť eminentný záujem zvýšiť svoj vklad do procesu budovania svetového mieru.

Širší prístup EÚ k riešeniu úloh bezpečnosti sa ukazuje ako správny. Doterajšie operácie EÚ potvrdzujú, že únia má dostatočný priestor na formovanie svojich vojenských aj civilných spôsobilostí za predpokladu, že

členské krajiny pochopia, že ony tvoria EÚ a EÚ pochopí, že bez nich sa nestane globálnym bezpečnostným aktérom.

4. POUŽITÉ ZDROJE

1. Bureš Oldřich Mírové operace OSN ve 21. století, http://www.cspv.cz/dokumenty/kongres2006/HP%2005/Oldrich%20Bures.pdf
2. Doktríny Aliancie: AJP – 01(C), AJP – 3.4, AJP – 3.4.1
3. Konsolidované znenie Lisabonskej zmluvy
4. Kysel, M.: *Budúcnosť angažovania sa EÚ na Balkáne v rámci operácií vojenského a civilného krízového manažmentu* http://209.85.129.132/search?q=cache:k7uEOn6gx-oJ:www.mzv.sk/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_B0FB93ADE19066E6C1257308002EC98D_SK/%24File/10-E%C3%9A-Balk%C3%A1n.rtf+Demokratick%C3%A9+riadenie+bezpe%C4%8Dnostn%C3%A9ho+sektora&cd=3&hl=sk&ct=clnk&gl=sk
5. Labuzík Milan, Mierové operácie. Ako ďalej?, Zborník z vojensko odborného seminára, 17. marca 2005
6. Labuzík, Nečej, Cibáková, Mierové operácie alebo operácie na podporu mieru?, Národná akadémia obrany, Súbor štúdií Inštitútu strategických štúdií 1/2008
7. Zůna, J., NATO Operace na podporu míru, Vojenská akademie v Brně, Brno 2002
8. STANAG 3680 Slovník termínov a definícií NATO AAP – 6
9. Uznesenie Európskeho parlamentu z 19. februára o úlohe NATO v bezpečnostnej štruktúre EÚ
10. www.un.org/Depts/dpko/bnote.htm
11. Koncepcia podpory Európskeho spoločenstva reforme sektora bezpečnosti, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=

5. INFORMACIA O AUTOROVI

PhDr. Milan LABUZÍK, CSc v súčasnej dobe odborný asistent Ústavu bezpečnosti Akadémie ozbrojených síl generála M.R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. V rokoch 2004 – 2008 pracoval ako vedúci skupiny mierových operácií Národnej akadémie obrany. Zaoberá sa bezpečnostnou a obrannou politikou, medzinárodnými vzťahmi, krízovými operáciami a bojom proti terorizmu.

Recenzoval: plk. doc. Ing. Peter SPILÝ, PhD.

Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánka,

Demänová 393, Liptovský Mikuláš 031 01

peter.spily@aos.sk

Operácie organizácií medzinárodného krízového manažmentu

KONFERENCIA
INTEROPERABILITA 2009

PhDr. Milan LABUZÍK, CSc
ÚSTAV BEZPEČNOSTI
Akadémia ozbrojených síl

OSNOVA

- ÚVOD
- Podstata a charakter mierových operácií – operácií na podporu mieru (Peace Support Operations - PSO).
- Operácie OSN
- Operácie NATO
- Operácie EÚ
- Operácie OBSE

Podstata a charakter mierových operácií – operácií na podporu mieru (Peace Support Operations - PSO).

Vojenské operácie predstavujú základný spôsob koncentrovaného použitia síl a prostriedkov v danom priestore a čase na splnenie vojenských alebo nevojenských úloh, prípadne i ich kombinácie,

na dosiahnutie politických, vojensko-strategických, operačných alebo i iných cieľov.

VONCH sú operácie zahrňujúce použitie vojenských spôsobilostí v rámci vojenských operácií vykonávaných v čase mimo vojny alebo vojnového stavu:

- s použitím alebo hrozbou použitia vojenskej sily;
- bez použitia alebo hrozby použitia vojenskej sily.

Operácie na podporu mieru

- Sú určené k udržovaniu mieru a medzinárodnej bezpečnosti.
- Cieľom je riešenie konfliktných situácií alebo ich predchádzanie predovšetkým diplomatickými aktivitami podporovanými vojenskými silami.
- Základný princíp spočíva v prítomnosti tretej, nezaujatej a nezávislej strany konfliktu, ktorá svojou prítomnosťou môže ovplyvniť urýchlenie mierového procesu a obmedziť negatívne pôsobenie.
- PSO sú viacúčelové operácie riadené a vedené nestranne, obyčajne k podpore medzinárodne uznávaných organizácií ako sú OSN alebo OBSE za účasti vojenských síl, diplomatických a humanitárnych organizácií.
- Ich poslaním je vytvoriť bezpečné prostredie, v ktorom civilné organizácie budú môcť obnoviť infraštruktúru, ale aj funkčné orgány zabezpečujúce mierový život.
- Obsahujú celý rad opatrení, činností a foriem pôsobenia.
- Operáciám predchádza zhodnotenie bezpečnostného (strategického) a operačného prostredia

Základné princípy PSO

- Transparentnosť a dôveryhodnosť
- Minimálne použitie sily
- Súhlas strán v konflikte
- Nestrannosť mierových síl
- Zaistenie slobody pohybu mierovým silám
- Spolupráca s civilnými orgánmi
- Trvalé úsilie a dlhodobý výhľad
- Princíp jednotného úsilia
- Princíp kreditu síl
- Princíp pružnosti
- Princíp bezpečnosti

1. Operácie OSN - mierové operácie (Peacekeeping Operations)

1. fungujú pod velením a kontrolou generálneho tajomníka OSN,
2. reprezentujú skôr morálnu autoritu ako silu zbraní,
3. reflektujú univerzalitu OSN vo svojom zložení,
4. sú vysielané so súhlasom strán zainteresovaných v konflikte,
5. sú neutrálne a fungujú bez predsudkov voči právam a ašpiráciám akejkoľvek strany konfliktu,
6. nepoužívajú ani nehrozia použitím sily okrem prípadov nutnej sebaobrany,
7. riskujú čo najmenej a snažia sa o minimálne straty.

Operácie OSN

- **Prevencia konfliktov (Conflict Prevention)** - *preventívna diplomacia*, *preventívne rozmiestnenie ozbrojených síl a preventívne odzbrojenie*
- **Budovanie mieru (Peace Building) - oblasť vojenská** – odzbrojenie, demobilizácia, zničenie zbraní, znovuzapojenie bojujúcich do spoločnosti, **humanitárna** – repatriácia utečencov, starostlivosť o deti postihnuté konfliktom, **politická** – obnova inštitúcií a verejnej správy, voľby, ochrana ľudských práv , **ekonomická a sociálna** – obnova infraštruktúry, vytvorenie podmienok pre ekonomický rozvoj.
- **Dočasná správa (Transitional Administration)** - OSN sa podieľala na správe krajiny v prechodnom období (Kambodža 1992-3, Kosovo, Východný Timor 1999)
- **Udržovanie mieru (Peacekeeping)** - sú rozmiestnení vojenskí pozorovatelia alebo jednotky OSN a dohliadajú nad situáciou, prijímajú adekvátne opatrenia, v prípade nevyhnutnosti sú pripravení donútiť plniť opatrenia.

Operácie OSN

Počet od roku 1948	63
V súčasnosti prebiehajúce (vojenské/politické)	16 / 18
Uniformovaný personál	91 049
Medzinárodný civilný personál	5 769
Miestny civilný personál	12 988
Dobrovoľníci OSN	2 022
Celkový počet (v 16 oper.)	111 828
Odhadované celkové financie od r. 1948 – jún 2008	54 mld USD
Schválený súčasný rozpočet (1.VII.08 – 30.VI.09)	7,1 mld USD
Počet úmrtí od roku 1948	2 565

2009

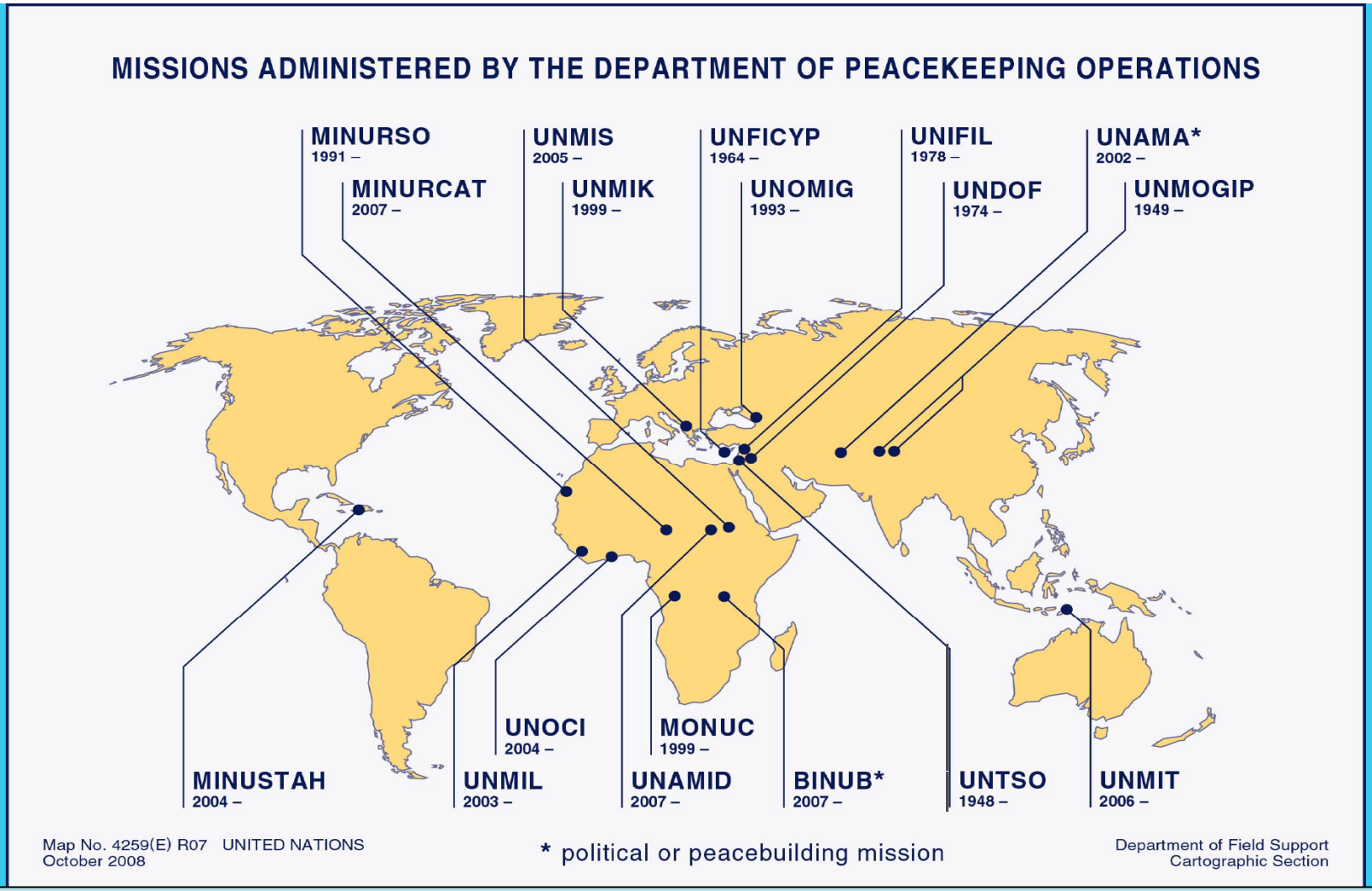

UNTSO - Golany
UNMOGIP - India, Pakistan
UNFICYP - Cyprus
UNDOF - Golany
UNIFIL - Libanon
MINURSO - Západná Sahara

UNOMIG - Gruzínsko
UNMIK - Kosovo
MONUC - KDR
UNMIL - Libéria
UNOCI - Pobrežie slon.
MINUSTAH - Haiti

UNMIS - Sudán
UNMIT - Timor-Leste
UNAMID - Darfúr
MINURCAT - Čad, SAR

16

2. NATO operácie na podporu mieru

- predstavujú kvalitatívnu zmenu a úplne nové chápanie mierových operácií, značne odlišné od tradičného peacekeepingu operácií OSN,
- sú reakciou na zmeny v operačnom prostredí, ku ktorým došlo po rozpade bipolárneho sveta,
- predstavujú novú filozofiu, iný spôsob vojenského i politického myslenia, pretože odlišná je i podstata organizácie, ktorá ich realizuje,
- sú multifunkčné, vedené nestranne, zvyčajne na podporu medzinárodných organizácií,
- sú určené na dosiahnutie dlhodobého urovnania konfliktu alebo iných mierových podmienok.

Poslanie operácií na podporu mieru

- Pod vedením medzinárodných organizácií je podporiť politické rozhodnutia a opatrenia uskutočňované so zámerom odvrátiť medzinárodný alebo vnútroštátny ozbrojený konflikt, najčastejšie vyvolaný spormi medzi etnickými alebo náboženskými komunitami a skupinami
- Vynútiť a udržať mier v prípadoch, keď sa konfliktu nepodarilo zabrániť
- Zmierniť jeho následky a poskytnúť podporu pri realizácii humanitárnych, sociálnych opatrení uskutočňovaných civilnými orgánmi v rámci postkonfliktnej konsolidácie postihnutej oblasti

Krízové operácie mimo č. 5 (Non-Article 5 Crisis Response Operations) (AJP 3.4)

- **Operácie PSO**
  - prevencia konfliktov (conflict prevention),
  - operácie na udržanie mieru (peacekeeping),
  - operácie na vynútenie mieru (peace enforcement),
  - operácie pre nastolenie (vytváranie) mieru (peacemaking,)
  - operácie na budovanie mieru (peace building),
  - podpora humanitárnych operácií (support of humanitarian operations).

Ďalšie operácie mimo článku 5:

- **Podpora humanitárnych operácií mimo rámec PSO**
- **Podpora operácií na pomoc pri katastrofách (disaster relief)**
- **Pátracie a záchranné operácie (search and rescue operations)**
- **Podpora odsunu civilov (non-combatant evacuation operations)**
- **Vojenská pomoc/podpora civilným orgánom (military aid/support to civil authorities)**
- **Vynucovanie sankcií (enforcement of sanctions)**
- **Krycie a ústupové operácie (extraction operations).**

Prevencia konfliktov (conflict prevention),

- Mierová operácia využívajúca komplementárne diplomatické, civilné a ak je potrebné aj vojenské prostriedky na sledovanie a odhaľovanie príčin konfliktu a na prijímanie včasných opatrení na predchádzanie vzniku, vystupňovania alebo obnovenia nepriateľstva.
- Vojenské sily sú zamerané na podporu diplomatickému a politickému úsiliu pre vyriešenie sporov.
- Obsahujú: preventívne rozvinutie, včasné varovanie a dohľad

Nastolenie (vytváranie) mieru (peacemaking,)

- Mierová operácia po vzniku konfliktu vedená na dosiahnutie prímeria alebo mierového urovnania s využitím najmä diplomatických aktivít, ktoré môžu byť v prípade potreby podporené priamym alebo nepriamym použitím vojenských prostriedkov.
- Ide predovšetkým o diplomatické aktivity vedené po začatí konfliktu s cieľom dosiahnuť zastavenie paľby alebo rýchle mierové urovnanie.
- Môžu obsahovať sprostredkovacie služby, vyjednávanie, zmier, diplomatický nátlak, izoláciu alebo sankcie.
- Vojenská podpora môže obsahovať: dohľad, pomoc v oblasti bezpečnosti, uplatnenie sankcií.

Udržiavanie mieru (peacekeeping)

- Mierová operácia po uzatvorení dohody alebo zastavení paľby a tým vytvorení priaznivého prostredia s vysokou mierou zhody a porozumenia a nízkou mierou hrozby porušenia tohto stavu.
- Použitie sily príslušníkov mierových síl sa obmedzuje len na vlastnú obranu.
- Operácie sú vedené so súhlasom všetkých strán konfliktu k monitorovaniu a uľahčeniu mierovej dohody.
- Nestrannosť a primerané použitie sily by malo byť hlavnými prvkami riadenia operácií.

Vynucovanie, presadenie mieru (peace enforcement),

- Operácia na podporu mieru vedená na zastavenie paľby a dodržiavanie mierovej dohody, ak miera súladu a porozumenia je neistá a hrozba porušenia dohody vysoká.
- Príslušníci mierových síl musia byť schopní používať primerané donucovacie prostriedky a nestranne uplatňovať ustanovenia o zastavení paľby alebo mierovej dohody.
- Svojou povahou sú donucovacie za situácie, že nedošlo k súhlasu strán konfliktu.
- Obsahujú: operácie k nastoleniu poriadku, presadzovanie sankčných opatrení a embarga, námorné zadržiavacie operácie, presadenie bezletových zón, násilnú separáciu bojujúcich strán, zriadenie a dozor nad ochrannými zónami za účelom vytvorenia prostredia pre prímerie alebo zastavenia paľby.
- Cieľom PE musí byť pokúsiť sa vytýčiť alebo znovu zabezpečiť podmienky zhody a nestrannosti všetkých strán.

Budovanie mieru (peace building), vytváranie mierových vzťahov

- Mierová operácia na riešenie základných príčin konfliktu a dlhodobé zabezpečenie potrieb obyvateľstva využívajúca vzájomne sa dopĺňajúce diplomatické, civilné a v nevyhnutnom prípade aj vojenské prostriedky. Mierová operácia vyžaduje záväzné a dlhodobé vynakladanie úsilia a môže prebiehať súčasne s inými typmi mierových operácií.
- Ide o aktivity, ktoré podporujú politické, hospodárske, sociálne a vojenské opatrenia, aby boli napravené zásadné príčiny konfliktu.
- To obsahuje mechanizmy k upevneniu mieru, zlepšenie dôvery, podporu hospodárskej obnovy, výcvik polície a vojenských jednotiek.
- Vojenská podpora: zaistenie stabilného a bezpečnostného prostredia, obnova infraštruktúry, znovuzriadenie alebo vytvorenie vládnych subjektov alebo výcvik národných ozbrojených síl.

Podpora humanitárnych operácií (Humanitarian operation)

- Operácia špeciálne zameraná na zmiernenie ľudského utrpenia tam, kde miestni zodpovední civilní predstavitelia nie sú schopní alebo ochotní sa zodpovedajúcim spôsobom postarať o obyvateľstvo. Zahŕňajú: logistickú podporu, zabezpečenie spojenia a plánovania, zabezpečenie bezpečnostného prostredia,
- Môže predchádzať, prebiehať súčasne alebo dopĺňať činnosť špecializovaných civilných humanitných organizácií.
- Hlavné kategórie HO: humanitárna pomoc, pomoc utečencom a vysídleným osobám.

Operácie NATO

Por.č.	Názov operácie/misie	Územie	Termín
1.	Sharp Guard	Bosna a Hercegovina	1992 – 1996
2.	Deny Flight	Bosna a Hercegovina	1993 – 1995
3.	IFOR	Bosna a Hercegovina	1995 – 1996
4.	SFOR	Bosna a Hercegovina	1996 – 2004
5.	Allied Force	Kosovo/Srbsko	1999
6.	AFOR	Albánsko	1999
7.	KFOR	Kosovo	1999 – doteraz
8.	Essential Harvest	Macedónsko	2001
9.	Amber Fox	Macedónsko	2001 – 2002
10.	Allied Harmony	Macedónsko	2002 – 2003
11.	Active Endeavor	Stredozemné more	2001 – doteraz
12.	NATO HQ Tirana	Albánsko	2002 – doteraz
13.	NATO HQ Skopje	Macedónsko	2002 – doteraz
14.	Display Deterrence	Turecko	2003
15.	ISAF	Afganistan	2003 – doteraz
16.	NTIM	Irak	2004
17.	NATO HQ Sarajevo	Bosna a Hercegovina	2004 - doteraz
18.	NTM-I	Irak	2004 – doteraz
19.	Podpora Africkej únie	Sudán (Darfúr)	2005 – 2007
20.	Pomoc po hurikáne Katrina	USA	2005
21.	Operácia Pakistan	Pakistan	2005 – 2006
22.	NATO MLO Belehrad	Srbsko	2006 - doteraz
23.	Allied Provider	Somálsko - piráti	2008

3. Operácie Európskej únie

- **Prístup EÚ k súčasným hrozbám**

- žiadna z nich nie je hrozbou čisto vojenského charakteru,
- žiadnej z nich nie je možné čelit iba vojenskými nástrojmi,
- každá z nich naopak vyžaduje kombináciu rôznych nástrojov,

Kľúčové nástroje EÚ na prevenciu a riešenie krízových situácií, vrátane konfliktov

- Rozvoj spolupráce a vonkajšej pomoci,
- Obchodná politika,
- Sociálna a enviromentálna politika,
- Diplomatický a politický dialóg,
- Humanitárna pomoc,
- Spolupráca s medzinárodnými inštitúciami a mimovládnymi organizáciami,
- Vojenská pomoc,
- Civilný krízový manažment,

EP vyzval EÚ: „aby vytvorila nástroje svojej bezpečnostnej stratégie, od diplomatického predchádzania krízam a hospodárskej a rozvojovej pomoci až po civilné kapacity v oblasti stabilizácie a obnovy, ako aj vojenské prostriedky“ (Uznesenie EP O úlohe NATO v bezpečnostnej štruktúre EÚ, z 19. februára 2009)

Základné operácie EÚ:

zmiešané

VOJENSKÉ

CIVILNÉ

Civilná ochrana

Štátna správa

PODPORA PRÁVNEHO ŠTÁTU

POLICAJNÉ

Vojenské jednotky

Policajti

Civilní úradníci

- Zvládnutie najzávažnejších bezpečnostných hrozieb a konfliktov,
- zmeniť situáciu v mieste nasadenia a stabilizovať bezpečnostné pomery,
- vytvoriť vhodné podmienky na pôsobenie civilných misií - humanitárnych, rekonštrukčných, pozorovateľských, policajných, asistenčných misií

Charakteristické črty operácií EÚ

- Všetky vojenské operácie sa uskutočňujú na základe rezolúcií BR OSN a majú nevojnový charakter
- Záväzok poskytnúť národné jednotky sa zakladá na suverénnom rozhodnutí členských štátov
- EU nemá zatiaľ spoločný postup pri zvyšovaní kritérií vojenských kapacít. EU sa zatiaľ nezhodla na vynútiteľnosti záväzkov členských štátov v prípade náročných misií
- Akcie EU závisia predovšetkým na ochote a prostriedkoch členských štátov,
- EÚ má z globálnych aktérov najväčšie kapacity a spôsobilosti na vedenie civilno-vojenských misií (vojensko-civilných operácií)
- Náklady na operácie sú kryté z príspevkov členských štátov do finančného mechanizmu Athena na základe HDP
- Politickú kontrolu a strategické smerovanie operácií zabezpečuje Politický a bezpečnostný výbor EÚ, ktorý zodpovedá Rade
- EÚ má 3 možnosti ako realizovať velenie operáciám: 1. využitie jedno z piatich operačných veliteľstiev (národné centrá)- Postupim (SRN),Mont Valérien pri Paríži, Centocelli neďaleko Ríma, Northwood v Londýne a Larissa v Grécku; 2. využitie veliteľstva NATO v Monse (B+), 3. velenie z Bruselu pre misie obmedzenej veľkosti (Operačné centrum v rámci Vojenského štábu EÚ).
- Snaha o vytvorenie stáleho Operačného štábu EÚ

OPERÁCIE EÚ z hľadiska obsahového:

Operácie EÚ podľa Petersbergských úloh: Sú definované v čl. 17.2 **Zmluvy o EÚ**:

- humanitárne a záchranné operácie,
- operácie na udržanie mieru (peacekeeping),
- bojové operácie krízového manažmentu, vrátane operácií na nastolenie mieru (peacemaking). (Petersbergská deklarácia ZEÚ z júna 1992)

Operácie z BS EÚ

- spoločné odzbrojovacie operácie,
- podpora tretích krajín v boji proti terorizmu a
- reforma bezpečnostného sektora.
- (Bezpečnostná stratégia EÚ z 12.12.2003)

Operácie z Lisabonskej zmluvy (čl.42 a 43 Konsolidovanej Lisabonskej zmluvy)

- **spoločné operácie odzbrojovania,**
- **humanitárne a záchranné misie,**
- **misie vojenského poradenstva a vojenskej pomoci,**
- **misie na predchádzanie konfliktom a na udržiavanie mieru,**
- **misie bojových síl v rámci krízového manažmentu vrátane misií na opätovné nastolenie mieru a stabilizačných operácií po ukončení konfliktu.**

Všetky tieto misie môžu prispievať k boju proti terorizmu, vrátane podpory tretích krajín v boji proti terorizmu na ich územiach.

Formovanie bezpečnostného sektora

- Má po zastavení konfliktov, kríz, najdôležitejšie miesto v systéme KM
- Neformovaný bezpečnostný sektor predstavuje vážnu prekážku v presadzovaní demokracie, bezpečnosti a udržateľného rozvoja v danej krajine
- Absencia demokratickej kontroly armády, polície, spravodajských služieb a ďalších bezpečnostných zložiek má zásadný vplyv na vnútornú i vonkajšiu bezpečnosť, vrátane politického a ekonomického vývoja krajiny
- Nepriehľadnosť bezpečnostného sektoru je často zdrojom regionálnej nestability

Zloženie bezpečnostného sektora

- Silové orgány (Organizácie oprávnené použiť silu): OS, polícia, rôzne polovojenské jednotky, spravodajské služby (civilné aj vojenské), tajné služby, pobrežná stráž, pohraničné jednotky, colné jednotky, domobrana a pod.
- Orgány civilnej správy: prezident a predseda vlády, poradné orgány národnej bezpečnosti, ministerstvá obrany, vnútra a zahraničných vecí, colné orgány, finančné orgány a inštitúcie a pod.

Zloženie bezpečnostného sektora

- Justičné a vyšetrovacie orgány a inštitúcie: ministerstvo spravodlivosti, súdnictvo, väzenská služba, nápravné zariadenia, prokuratúra, komisie pre dohľad nad dodržiavaním ľudských práv, ombudsman a pod.
- Neštátne bezpečnostné zložky: národnooslobodzovacie armády, guerillové jednotky, súkromné bezpečnostné služby, stranícke polovojenské jednotky a pod.

Aktivity spojené s reformou bezpečnostného sektora

- Rekonštrukcia bezpečnostného sektoru: súvisí s post-konfliktnou obnovou a operáciami na podporu mieru, obsahuje: odzbrojenie, demobilizáciu a reintegráciu bývalých bojovníkov vrátane tzv. detských vojakov, boj proti šíreniu ľahkých zbraní, odmínovanie postihnutých lokalít a pod.
- Reštrukturalizácia bezpečnostných inštitúcií: redukcia bezpečnostných deficitov formou budovania transparentných, zodpovedných, výkonných a efektívnych bezpečnostných zložiek - armáda, polícia, spravodajské služby a pod. - ktoré sú schopné bezpečnosť zabezpečiť a nie pôsobiť ako bezpečnostná hrozba,
- Posilnenie kontrolných mechanizmov: budovanie funkčného systému riadenia bezpečnostného sektoru - posilnením kontrolných mechanizmov v kontexte civilného riadenia, parlamentnej kontroly a budovaním občianskej spoločnosti.

Civilný krízový manažment EÚ

- - jún 2000 zasadanie Európskej rady vo Feire - rozhodnutie o rozvinutí civilných aspektov krízového manažmentu v 4 oblastiach:

1. Polícia
2. Posilnenie právneho štátu
3. Posilnenie civilnej administratívy
4. Civilná ochrana

- - jún 2004 ER prijala „Akčný plán pre civilné aspekty EBOP“ ako reakcia na BS EÚ

Európska rada
Brusel 2004

5. monitorovacie misie,
6. podpora osobitného predstaviteľa EÚ (EUSR),
7. Civilné reakčné tímy (Civilian Response Teams).

Činnosti v operáciách EÚ

- Monitorovanie situácie
- Zabezpečenie rozdelenia znepriatelených strán
- Monitorovanie činnosti týchto strán a vyhodnocovanie ako sa dodržujú dohody o zastavení paľby a realizujú podmienky prímeria
- Kontrola odpútavania vojsk a ich odzbrojovanie,
- Kontrola udržovania právneho poriadku, pomoc pri formovaní orgánov právneho štátu (súdy prokuratúra)
- Formovanie bezpečnostného sektora
- Pomoc pri výstavbe národných ozbrojených síl
- Vytváranie podmienok pre uskutočňovanie humanitárnej a zdravotníckej pomoci,
- Dohliadanie na zabezpečovanie a uskutočnenie demokratických volieb
- Poskytovanie pomoci zastupiteľským orgánom v ich činnosti,

Spôsobilosti

- Sú predpokladom a základnou podmienkou úspešnosti operácií krízového manažmentu,

- Proces budovania a rozvoja spôsobilostí preto predstavuje hlavnú oblasť aktivít EBOP, bez ktorej následné uskutočňovanie misií krízového manažmentu by bolo len ťažko možné.

- Dôraz je kladený na schopnosť uskutočňovať misie krízového manažmentu v krátkom čase, nezávisle od geografickej vzdialenosti, koordinovaným spôsobom a samostatne alebo v spolupráci s inými medzinárodnými aktérmi (OSN, NATO, OBSE, Africká únia ...).

- Rozvoj spôsobilostí prebieha v dvoch rovinách:
  - budovanie vojenských kapacít - modernizácia a reforma ozbrojených síl,
  - budovanie civilných kapacít – budovanie databázy a príprava expertov členských krajín EÚ, schopných pôsobiť v krízových regiónoch v rámci aktivít nevojenského charakteru so zameraním na oblasť reformy bezpečnostného sektora, polície, kontroly hraníc, formovanie súdnictva, právneho poradenstva, ľudských práv, civilnej ochrany, civilnej administratívy atď.

- Vzhľadom na vysokú finančnú náročnosť a špecifičnosť požadovaných síl nie je zatiaľ možné, aby členské krajiny (ani tie najväčšie) pripravovali sily pre každú organizáciu medzinárodného krízového manažmentu osobitne.

SUMMIT EÚ – POSILNENIE SPÔSOBILOSTÍ (BRUSEL, DEC 2008)

S cieľom čeliť súčasným bezpečnostným výzvam a reagovať na budúce hrozby EÚ by mala byť spôsobilá (HLG 2010 + CHG 2010):

- **rozmiestniť 60 000 vojakov v priebehu 60 dní pre hlavnú operáciu,**
- **realizovať 2 podstatné stabilizačné a rekonštrukčné operácie s adekvátnym civilným komponentom do 10 000 osôb najmenej na dva roky,**
- **vykonať 2 operácie rýchlej reakcie obmedzeného trvania s využitím, okrem iného, bojových skupín EÚ,**
- **uskutočniť 1 núdzovú operáciu na evakuáciu občanov EÚ v rozsahu do 10 dní,**

SUMMIT EÚ – POSILNENIE SPÔSOBILOSTÍ (BRUSEL, DEC 2008)

- **vykonať 1 námornú alebo vzdušnú pozorovaciu/zásahovú misiu,**
- **realizovať civilno-vojenskú humanitárnu operáciu v trvaní do 90 dní,**
- **uskutočniť okolo tucta civilných misií EBOP (polícia, právny štát, civilná správa, civilná ochrana, SSR, pozorovateľské misie) rôzneho formátu, vrátane situácie na rýchlu reakciu a jednej hlavnej misie v rozsahu až 3 000 expertov a v trvaní až niekoľko rokov,**

Aperçu des missions et opérations de l'Union européenne

Juin 2008

Missions civiles: **missions en cours** / missions achevées

Opérations militaires: **opérations en cours** / opérations achevées

Autres missions :
EUSR border teams Moldavie/Ukraine
et Géorgie/Caucase du Sud

Afrique

EU SSR Guinée-Bissau
Depuis 2008
Effectif: 39

EUSEC RD Congo
Depuis 2005
Effectif: 40

EUPOL RD Congo
Depuis 2007
Effectif: 39

EUFOR Tchad/RCA
2008-2009
Effectif: 3700

EUPOL Kinshasa
RD Congo, 2005-2007

Soutien à AMIS II
Soudan/Darfour, 2005-2006
Effectif: 31 civils et 20 militaires

ARTEMIS
RD Congo, 2003
Effectif: 1800

EUFOR Congo
RD Congo, 2006
Effectif: 2300

Balkans occidentaux

EULEX KOSOVO
Phase pré-opérationnelle
Effectif: 1900

EUPM
Bosnie-Herzégovine, depuis 2003
Effectif: 182

EUFOR ALTHEA
Bosnie - Herzégovine, depuis 2004
Effectif: 2500

EUPOL PROXIMA
Ancienne République yougoslave
de Macédoine (ARYM), 2004-2005

EUPAT
Ancienne République yougoslave
de Macédoine (ARYM), 2006

CONCORDIA
Ancienne République yougoslave
de Macédoine (ARYM), 2003

Caucase du Sud

EUJUST THEMIS
Géorgie, 2004-2005

EUMM Georgie
Mission d'observation depuis 2008

Asie

EUPOL AFGHANISTAN
Mission de police, depuis 2007
Effectif: 230

AMM Monitoring Mission
Aceh/Indonésie, 2005-2006

Moyen-Orient

EUJUST LEX
Irak/Bruxelles, depuis 2005
Effectif: 25

EUPOL COPPS
Territoires palestiniens, depuis 2006
Effectif: 31

EUBAM Rafah
Territoires palestiniens, depuis 2005
Effectif: 27

OPERÁCIE EÚ

(prebiehajúce i skončené k 1. 4. 2009)

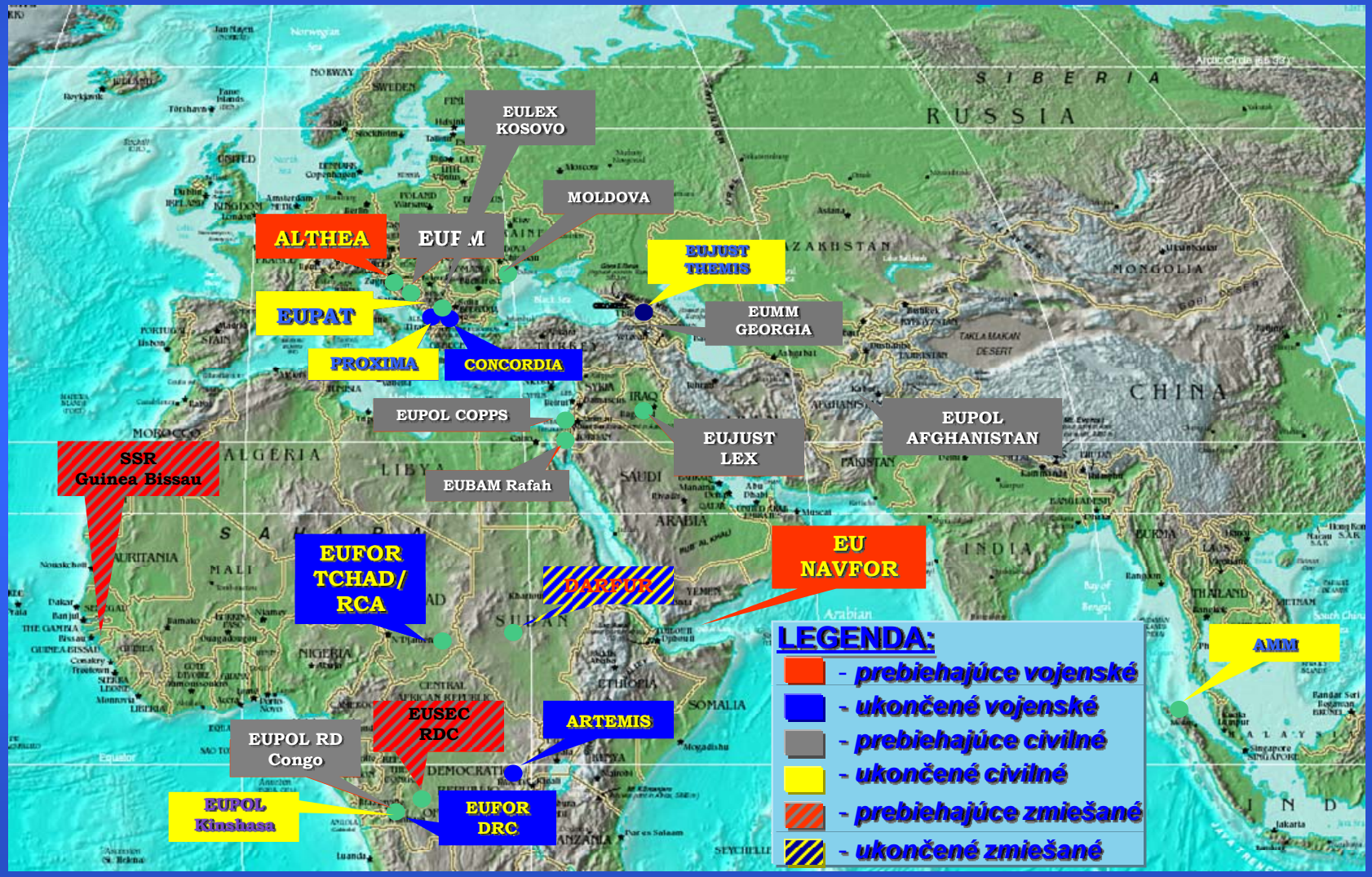

VOJENSKÉ OPERÁCIE EÚ V RÁMCI EBOP

Názov operácie	*Priestor operácie*	*Termín*	*Mandát*	*Ciele operácie*	*Počet vojakov*
CONCORDIA	Macedónsko	31.3.-15.12. 2003	Rezolúcia BR OSN č. 1371, na základe žiadosti macedónskej vlády	Zabezpečiť stabilné a bezpečné prostredie na implementáciu Ohridskej rámcovej dohody	okolo 350
ARTEMIS	Konžská demokratická republika	12.6.-1.9. 2003	Rezolúcia BR OSN č. 1484	Prispieť k stabilite, bezpečnosti a k zlepšeniu humanitárnej situácie v Bunii (Bunia)	okolo 1900
EUFOR- ALTHEA	Bosna a Hercegovina	2.12.2004- doposiaľ	Rezolúcie BR OSN č.1575 (2004), 1639 (2005), 1722 (2006), 1785 (2007), 1845 (2008)	Zaistiť stabilné a bezpečné prostredie v BaH a zabezpečiť pokračujúcu implementáciu Daytonskej mierovej dohody	Na začiatku 7000, v súčasnej dobe okolo 2100
EUSEC RD CONGO	Konžská demokratická republika	8.6.2005- doposiaľ (mandát do 30.6.2009)	Na základe žiadosti vlády KDR	Poskytnúť pomoc a poradenstvo národným orgánom pri reforme ozbrojených síl KDR	50 (max. 60)
EU SUPPORT TO AMIS (podpora EÚ misii Africkej únie AMIS)	Sudán - Darfúr	18.7.2005- 31.12.2007	Na základe žiadosti AÚ	Poskytnúť výstroj, prostriedky, plánovaciu a technickú pomoc, zabezpečiť výcvik jednotiek AÚ, pomôcť s taktickou a strategickou prepravou.	15 voj. expertov, 2 voj. pozorovatelia, 30 policajtov
EUFOR RD CONGO	Konžská demokratická republika	12.6.- 30.11.2006	Rezolúcia BR OSN č. 1671	Podpora misie MONUC pri zaistení stabilného a bezpečného prostredia počas volieb	okolo 3000
EUFOR TCHAD/RCA	Čad a Stredoafrická republika	15.3.2008- 14.3.2009	Rezolúcia BR OSN č.1778 (2007)	Zabezpečiť ochranu civilistov, uľahčiť dodávky humanitárnej pomoci a zaistiť ochranu personálu a zariadení OSN	okolo 3700
EU NAVFOR Somalia - operácia ATALANTA	pobrežné vody Somálska	13.12.2008- doposiaľ	Rezolúcie BR OSN č. 1814, 1816, 1838, a 1846	Prispieť k prevencii, odradeniu od aktov pirátstva a zaistiť ochranu civilných lodí	okolo 1000 (max. 1200)

	Prebiehajúce misie	Ukončené misie
Iné ako vojenské misie	**EUPM** - policajná v B a H **EULEX** – Kosovo (civilná správa, právny štát) **EUMM** – pozorovateľská v Gruzínsku **EUPOL COPPS** - policajná v Palestíne **EU BAM Rafah** - asistenčná v Rafáhu (Gaza) **Eujust LEX** - integrovaná - právny štát v Iraku **EUPOL AFGANISTAN** - policajná **EU SSR** Guinea-Bissau - reforma bezp. sektora **EUPOL RD Congo** - policajná v Konžskej demokratickej rep. **EUBAM** - Misia na hraniciach Moldavska s Ukrajinou	**EUPAT** - policajný poradný tím v Macedónsku **PROXIMA** - policajná v Macedónsku **EUJUST Themis** - budovanie právneho štátu v Gruzínsku **AMM** - pozorovateľská v Acehu Indonézia **EU Support to AMIS II** - podpora AÚ v Darfúre (zmiešaná) **EUPOL** Kinshasa - policajná v Konžskej demokratickej rep.

4. OBSE

- definovala svoju bezpečnostnú politiku v Helsinkách v r. 1992 a v Istanbule v r. 1999,
- na rozdiel od bezpečnostných organizácií (OSN, NATO, EÚ) nedisponuje vlastnou medzinárodne-právnou subjektivitou ani mocenskými nástrojmi na sankcionizovanie správania sa účastníckeho štátu, ktorý porušuje spoločne prijaté záväzky,

- Má pomerne široký priestor pre aktivity, ktoré jednotlivé členské štáty nepovažujú za cudziu intervenciu, ohrozujúcu ich štátnu zvrchovanosť, suverenitu a vlastnú moc – OBSE vystupuje v úlohe sprostredkovateľa pri riešení sporných otázok medzi štátnou autoritou a etnickými menšinami.

OBSE sa programovo zameriava na (operácie):

- preventívnu diplomaciu,
- riešenie konfliktov v počiatočnom štádiu,
- kontrolu zbrojenia a odzbrojenia,
- posilňovanie ľudských práv a pravidiel trhového hospodárstva,
- monitorovanie dodržiavania bilaterálnych a multilaterálnych zmlúv a dohôd,
- riešenie otázok etnických menšín a problémov medzinárodného napätia,
- trvalú prítomnosť v krízovej oblasti.

ÚLOHY OBSE v operáciách:

- Poskytovanie pomoci a poradenstva, alebo vypracúvanie odporúčaní v oblastiach dohodnutých medzi OBSE a hostiteľskou krajinou,
- Sledovanie plnenia záväzkov OBSE,
- Pomoc pri organizovaní a monitorovaní volieb,
- Poskytovanie podpory pre nadradenosť zákona a demokratické inštitúcie, ako aj pri udržiavaní a obnove zákona a poriadku,
- Pomoc pri mierovom urovnávaní konfliktov a pri plnení dohôd o mierovom urovnaní konfliktov;
- Poskytovanie podpory pri rehabilitácii a obnove rôznych oblastí spoločnosti

AKO ĎALEJ ?

1. **Ťažisko riešenia súčasných aj budúcich kríz bude aj na ďalej na hlavných subjektoch MKM - NATO, EÚ, OSN, OBSE, ostatných regionálnych bezpečnostných organizáciách, mocnostiach a ad hoc formách bezpečnostného usporiadania.**

2. **Hľadať spoluprácu pre komplexnejšie riešenie problémov mierových operácií u tých subjektov, ktoré na to majú.**

Bezpečnostným krízam je nutné predísť a keď vzniknú treba ich vyriešiť tak, aby sa už nezopakovali

ĎALŠIE KRÍZOVÉ OPERÁCIE MIMO ČLÁNKU 5

prof. Ing. Vojtech JURČÁK, CSc.

Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika

Demänová 393, Liptovský Mikuláš, 031 01

ABSTRACT

OTHER NON-ARTICLE 5 CRISIS RESPONSE OPERATIONS

The presentation deals with the other non-Article 5 Crisis Response Operations (NA5CROs):Support of Humanitarian Operations; Support of Disaster Relief; Search and Rescue; Support to Non-Combatant Evacuation Operations; Extraction Operations; Military Aid/Support to Civil Authorities; Enforcement of Sanctions and Embargoes.

The typology of these operations is described in the NATO doctrine AJP-3.4 Non-Article 5 Crisis Response Operations (the methodology approach). The international crisis management organizations, primarily UN, EU, NATO and OSCE, participate in these operations based on their principles and procedures. NA5CROs can be described as multifunctional operations which encompass political, military and civil activities, initiated and executed in accordance with international law, including international humanitarian law, contributing to conflict prevention and resolution. The defined operations will not be usually conducted independently, but as preceding, parallel or complementary operations to humanitarian activities of (special) civil agencies.

The purpose of the International Crisis Management is to conduct operations that contribute to international peace and security in the world.

Keywords: Crisis Operations, Internally Displaced Person, Displaced Person and Refugees, Search and Rescue Regions (SRRs), Rescue Co-Ordination Centres (RCCs), Diplomatic Organization, Liaison Organization, Maritime Interdiction Operations, No-Fly Zone.

1. ÚVOD

V súčasnom globálnom svete sme stále svedkami konfliktov, prírodných katastrof a humanitárnych kríz v rôznych jeho častiach. V týchto súvislostiach sa milióny ľudí ocitnú bez prístrešia, bez základných potravín, lekárskej starostlivosti. Humanitárne krízy spôsobené bojmi rôznych skupín či frakcií z dôvodu národnostného, etnického, rasovej či náboženskej neznášanlivosti, prinášajú utrpenie nevinným miestnym obyvateľom, pripravujú ich o príbytky, ohrozujú na živote, nútia ich opustiť svoje domovy a odísť do cudziny, spôsobujú krajine obrovské ekonomické straty. Uvedené dôsledky môžu spôsobiť aj prírodné živly: hurikány, obrovské záplavy, snehové kalamity, zemetrasenia, vulkanická činnosť. Nech sú príčiny humanitárnych kríz akékoľvek, prinášajú ľuďom obrovské utrpenie, strach o svoje životy a životy svojich blízkych, bezmocnosť a beznádej. Úlohou organizácií medzinárodného krízového manažmentu (ďalej len „MKM“) je nielen pomáhať obetiam takýchto katastrof, ale im aj predchádzať. Pomôcť ľuďom bez ohľadu na ich národnosť, etnickú príslušnosť, pohlavie, vierovyznanie alebo farbu pleti. Organizácie MKM reagujú na krízy, konflikty a katastrofy v súlade s ich právomocami a v rámci ich operácií.

Krízový manažment je jednou zo základných bezpečnostných úloh organizácií MKM. V tejto súvislosti sa organizácie MKM zaväzujú prispieť k efektívnej prevencii konfliktov a aktívne sa zapojiť do krízového manažmentu, vrátane operácií vojnového i nevojnového charakteru. Tento záväzok je plnený prostredníctvom procesu konzultácií, krízovými opatreniami, vojenskými spôsobilosťami a opatreniami v rámci civilného núdzového plánovania. Každá z organizácií disponuje určitými spôsobilosťami pri riešení krízových situácií. Pri

plánovaní operácií je preto vhodné postupovať koordinovane a s cieľom včasného, aktívneho a efektívneho riešenia vzniknutej krízy, konfliktu alebo katastrofy.

2. ĎALŠIE OPERÁCIE MEDZINÁRODNÉHO KRÍZOVÉHO MANAŽMENTU

Z metodologického hľadiska je vhodné využiť členenie operácií v súlade s aliančnou publikáciou AJP-3.4 Non-Article 5 Crisis Response Operations [1].

Ďalšie operácie mimo článku 5 (ďalej len „OMČ5) sú definované ako multifunkčné operácie, ktoré obsahujú krízový manažment, politické, vojenské a civilné aktivity, iniciované a plnené v súlade s medzinárodným právom, zahrnujúce medzinárodné humanitárne právo, prispievajúce k prevencii a riešeniu konfliktov. Môžu byť uskutočňované ako operácie, ktoré súvisia s operáciami civilných organizácií alebo agentúr, cez operácie na podporu mieru až po aliančné bojové operácie. Aliančné sily môžu dodatočne vykonávať aj krycie a ústupové operácie, úlohy v podpore odstraňovania následkov katastrof , humanitárne operácie, pátracie a záchranné operácie alebo evakuačné podporné operácie na odsun civilov.

OMČ5 sú určené reagovať ku krízam, zahrňujú politiku z pozície sily vo vzťahu k začatým nepriateľským akciám vo včasnom a koordinovanom postupe v priestore, kde by tieto krízy mohli ovplyvniť bezpečnosť, alebo ohrozovať stabilitu a viesť ku konfliktu. OMČ5 obsahujú v plnom rozsahu riadenie a participáciu v operáciách na podporu mieru, ktoré by mohli mať rozpätie od najnáročnejších typov operácií na vynútenie mieru až k vojenským preventívnym aktivitám, prípadne ďalším, vedeným v súlade s medzinárodným právom a chartou OSN. OMČ5 môžu byť tak náročné a rozsiahle ako operácie podľa článku 5 a môžu vyžadovať použitie komplexného zoskupenia aliančných zdrojov a kapacít. Dané limity vojenských zdrojov dostupné aliancii odpovedajú bezpečnostným hrozbám a rizikám v euro – atlantickom priestore, aliančným schopnostiam prevziať OMČ5, avšak musia zotrvať na určitých vojenských kapacitách potrebných pre kolektívne obranné operácie. NATO má vypracované Základné operačné spôsobilosti v MC 400/2 (MC Guidance for the Military Implementation of Alliance Strategy), v ktorých sú aplikované všetky aliančné vojenské misie, vrátane OMČ5. Operácie zahrnujúce použitie vojenských síl, alebo hrozbu silou obsahujú vojenské akcie v rozsahu od vynútených sankcií a embarga, až k vojenským bojovým operáciám. OMČ5 sú zamerané na operačný stupeň, v ktorom ťaženia a hlavné operácie sú plánované, riadené tak, aby dosahovali strategické ciele v operačnom prostredí. Tieto aktivity zahŕňajú širšie dimenzie času alebo období čo robiť takticky; ich zaistenie logistickou a organizačnou podporou taktických síl a poskytnúť prostriedky pri ktorých taktické úspechy sú využité k dosiahnutiu strategických cieľov.

OSN, EÚ, NATO a OBSE sú organizácie MKM, ktoré majú úzku spoluprácu v oblasti politickej, ekonomickej, kultúrnej alebo vojenskej. NATO ponúka podporiť na základe prípad od prípadu, v súlade s jeho vlastnými procedúrami operácií na podporu mieru a ďalšie operácie na základe zmocnenia OSN alebo zodpovednosti OBSE, včítane vytvárania aliančných zdrojov a potrebných expertíz. Z pohľadu NATO budú OMČ5 vedené pod politickou kontrolou a strategickým riadením NAC. To vyžaduje úzku spoluprácu a koordináciu medzi najvyššími politickými a vojenskými predstaviteľmi vo vnútri aliancie a úzke konzultácie s partnermi, ktorí sú účastníkmi operácie. Súčasťou celkového procesu krízového manažmentu NATO sú štyri systémy, ktoré sú určené na zdôraznenie úlohy Aliancie v krízovom manažmente a jej spôsobilosti reagovať na vzniknuté krízové situácie a ktoré sa navzájom doplňujú a pôsobia synergicky. Týmito systémami sú:

- systém spravodajského varovania NATO (NATO Intelligent Warning System NIWS),
- systém reakcie NATO na krízy (NATO Crisis Response System NCRS),
- proces operačného plánovania (Operating Planning Process OPP) a
- opatrenia civilného núdzového plánovania (Civil Emergency Planning CEP).

Cieľ aliančných spoločných operácií je splniť určené úlohy prostredníctvom usporiadaného a synchronizovaného nasadenia všetkých pridelených síl, ktoré vedú k naplneniu cieľov operácie.

Washingtonský summit predikoval, že budúce angažovanie NATO v OMČ5 má byť viac flexibilné pre kolektívnu obranu a schopné prevziať nové misie, vrátane účasti v účinnej prevencii konfliktov a zaviazať sa k aktivitám v krízovom manažmente. OMČ5 sú dôležitou časťou aliančného príspevku účinného krízového manažmentu. Ich cieľom je vedenie misií, ktoré prispejú k medzinárodnému mieru a bezpečnosti.

Podľa AJP-3.4, za ďalšie krízové operácie mimo článok 5 je možné považovať [1]:

- podporu humanitárnych operácií (Support of Humanitarian Operations);
- podporu odstraňovania následkov katastrof (Support of Disaster Relief);

- pátracie a záchranné operácie (Search and Rescue);
- podporné operácie na odsun civilov (Support to Non-Combatant Evacuation Operations);
- krycie ústupové operácie (Extraction Operations);
- vojenskú pomoc/podporu civilným orgánom (Military Aid/Support to Civil Authorities);
- vynucovanie sankcií a embárg (Enforcement of Sanctions and Embargoes).

Vojenské sily môžu vykonávať v scenári krízových OMČ5 aj ďalšie operácie, ktoré nezahŕňajú OPM, bývajú spravidla realizované národnými vojenskými silami, ale aliančné sily môžu byť použité ako asistenčné. NAC môže súhlasiť priamo s takými operáciami, alebo mohli by byť vedené ako bilaterálne alebo medzinárodné. Vojenská angažovanosť v týchto operáciách môže mať rozsah od podpory humanitárnych operácií alebo podpory odstraňovania následkov katastrof až po vynucovanie sankcií a embárg.

3. OBSAH ĎALŠÍCH OPERÁCIÍ MIMO ČLÁNKU 5

3.1. Podpora humanitárnych operácií

Humanitárne operácie sú definované ako misie vedené k zmierneniu ľudského utrpenia, zvlášť za okolností, kde zodpovedné orgány v danej oblasti (priestore) nie sú schopné, alebo nie sú ochotné vykonávať odpovedajúcu podporu obyvateľstvu.

V rámci operácií vedených NATO by aliančné sily mohli prevziať aj úlohy v podpore humanitárnych operácií, ale tieto by boli len výnimočné a na základe oficiálnej požiadavky tej ktorej krajiny. Tieto úlohy môžu predchádzať alebo sprevádzať humanitárne aktivity uskutočňované civilnými organizáciami. Takéto operácie môžu byť uskutočnené v reakcii na zemetrasenie, záplavy, hladomor, alebo umelo vytvorené katastrofy ľudskou činnosťou ako napr. rádioaktivita, biologická alebo chemická kontaminácia. Môžu byť tiež vedené na odstraňovanie následkov vojny alebo úteku ľudí z politických, náboženských alebo etnických perzekúcií. Humanitárne aktivity sú v podstate civilné úlohy, vojenské dohody môžu plniť principiálne krycie funkcie, t. z. funkcie, ktoré nemôžu zabezpečiť civilné organizácie, zabezpečujúce operáciu. V konfliktoch, kde jedna strana zámerne sťažuje (kladie prekážky) doručenie podpory k jeho protivníkom, požadovanie vojenskej ochrany, ako napr. eskorta konvojov, alebo zaistiť bezpečné doručenie pomoci, toto musí odpovedať nebezpečenstvám zásahu a politickej situácii v danom priestore. V humanitárnych operáciách sa od ozbrojených síl nevyžaduje udržanie „status quo", ale jeho vytvorenie. Fakticky to znamená vytvorenie pozitívneho bezpečnostného prostredia, ktoré je potrebného pre civilné organizácie a agentúry, aby mohli v bezpečí plniť úlohy v rámci svojich operácií.

Názory na použitie vojenskej sily v týchto operáciách sa rôznia a to predovšetkým vo vykonávaní „policajných úloh"1 ozbrojenými silami. Opodstatnenosť použitia vojenskej sily by bola hlavne v počiatočných fázach uvedených operácií, kedy vhodne zložené a správne rozmiestnené sily môžu poskytnúť ochranu, logistickú podporu, prepravné prostriedky, záchrannú lekársku starostlivosť, evakuáciu a zariadenia na koordináciu a riadenie operácie.

V rámci humanitárnych operácií rozoznávame jej dve základné podkategórie:

- asistencia pre presídlencov a utečencov,
- a humanitárna pomoc.

3.1.1 Asistencia pre presídlencov a utečencov

Účel asistencie pre presídlencov a utečencov je zabezpečiť prostriedky prežitia (vodu a hygienu, jedlo, prístrešky, palivo a zdravotnícku starostlivosť, zahrnujúcu predovšetkým pôrodníctvo a pediatriu) veľkých skupín ľudí, ktorí násilne alebo z vlastného rozhodnutia opustili svoje domovy, alebo miesta, kde doteraz žili generácie. Táto asistencia môže byť požadovaná v dôsledku katastrof alebo konfliktných situácií. Formálne sa robí rozlíšenie medzi presídlencami a utečencami2[2].

---

[1] www.nato.int/docu/review/2007/issue3/slovak/analysis1.htlm

[2] Utečenec - osoba, ktorá je z dôvodu opodstatnených obáv z prenasledovania kvôli rase, náboženstvu, národnosti, členstva v príslušnej sociálnej skupine alebo politickému presvedčeniu mimo svojej krajiny a nie je schopná, alebo pre strach nie je ochotná využiť ochranu tejto krajiny; alebo, ktorá tým, že nemá národnosť a tým, že je mimo krajiny svojho bývalého obvyklého bydliska z dôvodu takýchto udalostí, nie je schopná, alebo pre strach nie je ochotná vrátiť sa späť (APP – 6).

Uvedené operácie sú primárne v kompetencii medzinárodných alebo mimovládnych organizácií, predovšetkým OSN a Hlavného komisára OSN pre utečencov (UNHCR). Asistenčné úlohy pre pomoc presídlencom a utečencom zahrnujú podporu pre organizáciu táborov, základných stavebných prác a ich správu, zabezpečenie starostlivosti (potraviny, dodávky liekov a ochranu) a podporu k ich rozmiestneniu (pohyb alebo premiestnenie do iných štátov, táborov a priestorov). Počas týchto operácií môžu byť prítomné jednotky NATO na podporu sily, aliancia však bude zriedka, ak vôbec bude, viesť tieto operácie.

3.1.2 *Humanitárna pomoc*

Humanitárna pomoc je definovaná v „Mechanizme poskytovania humanitárnej pomoci SR do zahraničia", ktorý vydalo Ministerstvo zahraničia a Ministerstvo vnútra SR:

„Humanitárna pomoc je prejavom solidarity s ľuďmi v núdzi, ktorej podstatou je pomoc, podpora, záchrana životov, ľudskej dôstojnosti a zmierňovanie utrpenia ľudí v prípade katastrof, človekom spôsobených kríz, stavu hladu alebo v porovnateľných núdzových situáciách" [3].

Núdzovou situáciou sa rozumie stav vytvorený mimoriadnou udalosťou, ktorý krajina nedokáže riešiť z vlastných zdrojov a ktorej dôsledkom je ľudské utrpenie alebo strata ľudskej dôstojnosti. Humanitárna pomoc môže byť vedená v reakcii na prírodné katastrofy ako napr. zemetrasenie, záplavy, hladomor, alebo umelé vytvorené katastrofy ako rádioaktivita, biologická a chemická kontaminácia.

Humanitárna pomoc môže byť tiež vedená ako dôsledok konfliktu alebo úteku ľudí z dôvodu politického, náboženského alebo etnického prenasledovania. Môže byť tiež vedená na základe požiadavky hostiteľskej krajiny v rámci OPM alebo ako autonómna úloha a môže predchádzať, ísť spoločne (súbežne) alebo dopĺňať humanitárne aktivity vykonávané špeciálnymi civilnými organizáciami.

Vojenské aktivity NATO môžu podporovať krátko trvajúce úlohy ako napr. obnova komunikácií, podpora riadenia zásobovania, zaistenie potrebnej lekárskej starostlivosti, uľahčenie dopravy materiálu s vysokou prioritou, odmínovanie. Môžu tiež uskutočňovať formy poradenstva a vybraného výcviku, vyhodnocovanie a zaistenie personálu a jeho vybavenia.

Naliehavá pomoc predstavuje udržiavanie prostriedkov k bezpečnému životu. Zaistenie ľudského života je prirodzená (podstatná) zodpovednosť. Pomocné operácie, v užšom význame zabezpečenia humanitárnej pomoci, sú hlavnou doménou humanitárnych organizácií, akými sú OSN, EÚ, Medzinárodná federácia Červeného kríža a Červeného polmesiaca (IFRC), vlád, zahrnujúcu napr. hostiteľskú vládu (ak existuje), mimo vládne organizácie a civilný sektor. Je treba zdôrazniť, že OSN a EÚ majú pre tento druh operácií svoje štruktúry, úrady a špeciálne programy a na ich zabezpečenie sú plánované finančné prostriedky stoviek miliónov EUR ročne (tabuľka 1).

Tabuľka 1 Rozpočtové prostriedky pre humanitárnu pomoc EU za roky 2006 - 20083 (v tisícoch EUR)

Položka	Rozpočtové prostriedky 2006		RP 2007	RP 2008
	záväzok	platba	záväzok	záväzok
Humanitárna pomoc	617 708,038	588 169,081	485 000	486 095
Potravinová pomoc	208 483,195	155 791,718	217 760	223 251
Pripravenosť na katastrofy	190 50,000	117 34,922	19 500	32 325
Celkom	**845 241,233**	**755 695,722**	**722 260**	**741 671**

Vysídlenec - osoba prinútená pri hromadnom odsune náhle alebo neočakávane opustiť svoj domov alebo miesto pobytu z dôvodu ozbrojeného konfliktu, vnútorných bojov, neustáleho porušovania ľudských práv, obáv z takého porušovania alebo z dôvodu prírodnej katastrofy alebo katastrofy spôsobenej ľudskou činnosťou, ktorá neprekročila medzinárodne uznávané štátne hranice (APP – 6).

3 *Zdroj: Úradný vestník Európskej únie zo 14.3.2008, strana II/890. HLAVA 23– HUMANITÁRNA POMOC*

Vojenské sily by mohli byť pripravené asistovať v pomocných operáciách, ak je potrebné ich vystúpenie a potreba koordinovať akcie s inými zúčastnenými organizáciami. Vojenské sily pracujú spravidla k vytváraniu podmienok, aby zodpovedné/zúčastnené organizácie mohli operovať voľnejšie a efektívnejšie.

Vojenské operácie môžu byť predurčené vykonávať naliehavú pomoc, zabezpečovať dodávky pomoci, alebo dlho trvajúce rekonštrukčné asistencie civilnému sektoru, zahrnujúce i miestnu komunitu. Pomocné operácie by mali byť vedené nezaujato a nestranne.

Rekonštrukčné aktivity sú v zodpovednosti civilných organizácií, hoci niektoré vojenské asistencie musia byť k umožneniu obnovy zabezpečené. Zahrnujú obnovu infraštruktúry pre podporu bežného života schopnú zabezpečovať také prostriedky ako jedlo, prístrešky, palivo, a ostatné veci bežnej potreby a výživy. Poväčšine je potrebné ich preniesť na zodpovednosť civilnej organizácie (agentúry) v čo najkratšom termíne, hoci operácie môžu obsiahnuť hĺbenie studní, obnoviť vodovodnú sieť a rozvodnú sieť elektrickej energie, rekonštrukciu škôl, nemocníc a komunikačných sietí. Vojenské sily môžu zaisťovať bezpečnosť konvojov, skladov, zariadení a pracovníkov, ktorí vykonávajú tieto činnosti.

Spoluúčasť Slovenskej republiky na riešení humanitárnej pomoci je v súlade so zásadami humanitárnej pomoci, ako ju definujú dokumenty Organizácie Spojených národov a Európskej únie4 a jej postup sa uskutočňuje v súlade s už uvedeným „Mechanizmom poskytovania humanitárnej pomoci SR do zahraničia".

3.2. Podpora odstraňovania následkov katastrof

Je úzko spojená s humanitárnymi operáciami. Katastrofy môžu vzniknúť umelo, môže ich spôsobiť človek, alebo sú prirodzené, spôsobené prírodnými živlami. Podpora v takýchto prípadoch sa týka veľmi rýchleho nasadenia síl a prostriedkov pre záchranu ľudí, ktorí sú priebehom katastrofy v ohrození života. Ak sa nachádzajú v blízkosti takejto katastrofy sily aliancie, môžu byť dané k dispozícii nariadením severoatlantickej rady (NAC) alebo vojenského výboru (MC).

Tieto operácie sa pravdepodobne budú uskutočňovať ako súčasť pokračujúcich operácií a viac menej ako samostatné operácie z dôvodu nutného rýchleho zásahu. Operácie zahrňujú okamžitú pomoc s cieľom uľahčiť utrpenie ľudí postihnutých katastrofou.

Distribúcia pomoci bude výsostnou doménou OSN, nevládnych organizácií, ktorá vyplýva z ich charty, štruktúr, expertnému zázemiu a praktickým skúsenostiam. Aliancia sa môže podieľať na týchto operáciách okamžitou reakciou k zabráneniu strát na ľudských životoch, ničeniu majetku, ďalej výstavbou útulkov a sanitárnych zariadení, zabezpečenie jedla a zdravotnej starostlivosti.

V súvislosti s uvedeným druhom operácií je v NATO vytvorené veliteľstvo Euroatlantické koordinačné centrum pre reakciu na katastrofy (Euro-Atlantic Disaster Response Co-ordination Centre EADRCC). Uvedené centrum je otvorené pre OSN – Úrad pre koordináciu humanitárnych záležitostí (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs - UNOCHA). EADRCC zaisťuje jadro tímu pre vyhodnotenie katastrofy a v úzkej súčinnosti s agentúrou núdzového manažmentu a koordinátorom OSN identifikujú požiadavky na medzinárodnú pomoc.

Operácie sú zvyčajne vedené v jednotlivých fázach, niektoré môžu prebiehať súbežne. Sú to:

- náhla pomoc (Emergency Relief);
- trvalá (neprerušená) pomoc (Sustained Relief);
- obnova (Recovery);
- prestavba (Rebuilding);
- trvalá (neprerušená) prestavba (Sustained Rebuilding);
- návrat do normálneho stavu (Return to Normalcy).

Skúsenosti z uskutočňovania operácií na podporu pri odstraňovaní katastrof (odstraňovanie následkov hurikánu KATRINA august 2005 a zemetrasenia v Pakistane október 2005) silami NATO poukázali na ich jedinečnosť. Týka sa to predovšetkým schopností strategickej dopravy urgentne chýbajúceho materiálu. Keď použitie

---

4 Napríklad: *„46/182 Strengthening of the humanitarian emergency assistance of the United Nations. (78th plenary meting, 19.12.1991"*, *„Council Regulation (EC) _ 1257/96 of 20 June 1996 concerning Humanitarian Aid"* a dalšie.

vrtuľníkov sa ukazuje ako nevyhnutné v prvej fáze operácie, kedy nie sú možnosti použiť k preprave materiálu a osôb pozemné komunikácie zničené katastrofou, tak potom námorná preprava má významné miesto pre udržateľnosť operácie v ďalšom období (nižšie požiadavky na finančné zabezpečenie operácie).

Vedenie operácii na odstraňovanie následkov katastrof je prvoradou zodpovednosťou miestnych civilných orgánov, podporované medzinárodnými organizáciami a nevládnymi organizáciami. Pre vojakov sú perspektívne, hoci každá fáza operácie má svoje charakteristiky a potrebu personálneho a materiálneho zabezpečenia. Efektívna reakcia na katastrofy si vyžaduje koordináciu dopravných zariadení, zdravotníckych zdrojov, komunikácií, spôsobilostí na odstraňovanie dôsledkov katastrof a ďalších civilných zdrojov. NATO zohráva významnú úlohu pri harmonizovaní plánovania medzi svojimi členskými krajinami, čo zaručuje fungovanie plánov vtedy, keď to bude potrebné a disponibilitu zdrojov, na ktorých závisia. Potreba pružnejšej reakcie na riešenie katastrof viedla k vytvoreniu EADRCC v centrále NATO. Centrum funguje ako ústredné miesto pre zdieľanie informácií a koordinuje reakcie medzi členskými a partnerskými krajinami NATO na katastrofy v euroatlantickom priestore.

Vedúcu úlohu v akejkoľvek operácii na odstránenie následkov katastrof by však mala zohrávať OSN, konkrétne Úrad OSN pre koordináciu humanitárnej záležitosti (UNOCHA), v spolupráci s miestnymi úradmi, orgánmi a organizáciami postihnutej krajiny.

3.3. Pátracie a záchranné operácie

Spočívajú v použití leteckej, námornej, pozemnej techniky a špeciálnych záchranárskych tímov za účelom pátrania a záchrany ľudí, ktorí sú v núdzi. V súlade s Chicagskou konvenciou (1947) o civilnom letectve a Medzinárodnou konvenciou o pátraní a záchrane na mori (1979) sú stanovené politiky, postupy a minimálne štandardy pre pátracie a záchranné operácie. Operačné aspekty zodpovednosti sú prenesené na jednotlivé krajiny, ktoré majú jeden, alebo viac pátracích a záchranných regiónov (Search and Rescue Regions – SRR). Tieto regióny sú riadené záchranným koordinačným centrom (Rescue Co-ordination Centres - RCCs).

Pátracie a záchranné operácie (ďalej len „PZO") a zabezpečenie potrieb sú v národnej zodpovednosti. V čase konfliktu, ak tento priestor je súčasťou pátracieho a záchranného regiónu, môže operácia pokračovať v jej zabezpečovaní. Avšak, veliteľ jednotiek NATO v tomto priestore je zodpovedný pre plánovanie a vedenie miestnej PZO pre sily pod jeho velením a spolupracuje s regionálnou RCCs v súlade s doktrínou ATP-10(D), manuál pre uskutočňovanie pátrania a záchrany (implementačný dokument Let-1-3).

Činnosť regionálnej SAR je vykonávaná na základe hodnotenia počasia, terénu, dosahu a výkonu SAR prostriedkov, ohrozenia vlastných síl, kontaktu s osobami ktoré sú naživе, schopnosti lietadiel taktickej podpory a existencii národných postupov a zariadení v SRR, v ktorých priestoroch je operácia vedená.

Spojenecký alianční velitelia delegujú právomoc v operácii na veliteľov jednotlivých súčastí a môžu zriadiť kombinovanú spoločnú PZO. Spoločné PZO sú také, ktoré prekročili možnosti veliteľov súčastí, na ktorých bola delegovaná právomoc v ich operáciách a vyžadujú úsilie dvoch a viac súčastí síl NATO pre splnenie úlohy.

3.4. Podporné operácie na odsun civilov

Je dôležité poznamenať, že tieto operácie sú diplomatické aktivity – s participujúcimi aliančnými silami v podpornej roli. Sú to operácie definované ako operácie vedené k presunu (do miesta bezpečia) nebojujúcich ohrozených ľudí v cudzej krajine. Všeobecne, sily určené pre túto operáciu by mali mať spôsobilosti

poskytnúť bezpečnosť, zvládnuť dav, ak je to požadované, prijímanie, pohyb a urgentnú zdravotnícku starostlivosť pre civilov a nevojenský personál, ktorý má byť evakuovaný. Aliančné sily by spravidla viedli iba podporu týchto operácií, a preto by podpora nemala zahrňovať odsun domácich obyvateľov, ale ostáva v národnej zodpovednosti; hoci vlastné krajiny by mohli viesť POOC pre svojich vlastných obyvateľov na bilaterálnom alebo multilaterálnom základe pri použití aliančných síl.

POOC môžu byť charakterizované prostredím, v ktorom sú vedené a to predovšetkým pri zhoršení bezpečnostnej situácie v čase, keď je potrebná intenzívna diplomatická aktivita k odvráteniu konfliktu. Treba zdôrazniť, že POOC je predovšetkým diplomatická iniciatíva s účasťou síl aliancie v podpornej roli. Na všetkých úrovniach je potrebná vojenská i diplomatická spolupráca, hlavne na úrovni veľvyslancov a velenia. Prvoradé v operácii je ochrana evakuovaných občanov. Nepredpokladá sa, že aliančné sily by sa zapájali do akcií proti silám, ktoré predstavujú pre obyvateľstvo hrozbu. Preto bude vojenská akcia obmedzená situáciou. Politické obmedzenia môžu byť nasmerované proti použitiu vojenských jednotiek pred operáciou, čo by potom značne sťažilo plánovanie a prípravu akcie.

V rámci POOC môže byť zriadená diplomatická organizácia ad hoc na základe rozhodnutia krajín, ktoré sa na operácii zúčastňujú. Jej členmi by boli zástupcovia ministerstiev obrany, vysokí dôstojníci NATO a zástupcovia

ďalších agentúr a odborov, ktorí sa na operácii zúčastňujú. Zodpovednosť tejto organizácie je zaisťovať koordináciu plánovania a riadenia plánov diplomatických a vojenských prvkov v operácii.

Na odporučenie skupiny dohliadajúcej na priebeh POOC sa môže vytvoriť styčná skupina, ktorej úlohou bude koordinovanie plánovania, poradenská činnosť a vedenie pri operačnom plánovaní a vykonaní operácie. Tieto skupiny informujú, koordinujú a plánujú evakuáciu civilov a budú sa skladať z diplomatických zástupcov, zástupcov miestnej vlády, občanov tretej krajiny a personálu hostiteľskej krajiny.

Podľa stavu bezpečnostného prostredia v krajine, v ktorej sa vykonáva operácia môžu byť POOC:

- povolené – vykonávané v tolerantnom prostredí, najčastejšie v prípadoch prírodnej katastrofy alebo občianskych nepokojov, kedy sa neočakáva odpor proti POOC. Uskutočňuje sa so súhlasom a podporou hostiteľskej krajiny (Host Nation Support – HNS). Úlohou vojenských štábov je monitorovať situáciu a mať pripravené plány pre prípadné eventuality, vrátane zhoršovania situácie.
- neisté – vykonávajú sa v neistom prostredí, spravidla po vykonaní násilnej ozbrojenej akcie (povstania), kedy vláda hostiteľskej krajiny nemá kontrolu nad územím, v ktorom sa nachádzajú evakuovaní ľudia. V uvedenom prostredí existujú skupiny, ktoré predstavujú hrozbu pre civilné obyvateľstvo. Predpokladá sa, že HNS bude menej dostupná alebo menej spoľahlivá. Pri plánovaní operácie sa musí počítať s narastajúcim zhoršovaním bezpečnosti prostredia.
- nepriateľské – v takomto prostredí sa uskutoční operácia, ak hostiteľská krajina stratí kontrolu nad situáciou, prípadne svojim územím, čo predstavuje kolaps štátu a plnenie jeho funkcií. Ľudia čakajúci na evakuáciu sú v takomto prostredí stále viac ohrozovaní na svojich životoch. Nemožno predpokladať pomoc hostiteľskej krajiny. V takomto prostredí musia byť sily pripravené na akékoľvek eventuality.

Vojenské sily by v POOC plnili úlohy:

- zaistenia bezpečnosti – sily sa využívajú v okolí centra evakuácie (Evacuation Control Centre – ECC), pristávacích zónach, prístavoch, veľkých parkovacích priestoroch, stojacích lietadiel a plavidiel a sú vyčlenené sily, ktoré sú schopné v prípade potreby okamžite zasiahnuť;
- príjmu a kontroly – zaisťuje sa bezpečnosť evakuovaných osôb napr. na letištnom termináli alebo lodi, poriadok a starostlivosť o evakuovaných;
- pohybu – zaistenie bezpečného presunu evakuovaných ľudí na miesta zhromažďovania, prípadne ECC;
- núdzovej zdravotníckej podpory – bude sa vykonávať iba v medziach možností a schopností aliančných síl, ak budú o ňu požiadaní a ak nebudú vybudované odpovedajúce zdravotnícke zariadenia. Druh medicínskych prístrojov a zariadení môže byť požadovaný k podpore v súvislosti so zložením evakuovaných osôb (napr. pediatria, pôrodníctvo, geriatria).

3.5. Krycie a ústupové operácie

Predstavujú operácie, ktoré môžu uskutočňovať sily NATO pri krytí alebo ústupe iných misií z krízovej oblasti. Sily určené pre tento druh operácií by mali mať rovnaké spôsobilosti ako v operáciách POOC. Operácie sa budú spravidla vykonávať v neistom alebo nepriateľskom prostredí. S uvedenými operáciami je potrebné počítať tam, kde prebiehajú iné misie napr. OSN a vyskytol sa problém nesúhlasu prítomnosti týchto síl v hostiteľskej krajine, alebo vláda hostiteľskej krajiny stratila kontrolu nad územím. V minulosti sa vytvárali krycie a ústupové sily preto, aby sa posilnila bezpečnosť medzinárodných misií.

3.6. Vojenská pomoc/podpora civilným orgánom

Zahrňuje tie vojenské aktivity, ktoré poskytujú dočasnú podporu civilným orgánom, ak to dovoľuje zákon, a ktoré sú za obvyklých podmienok uskutočňované, ak možnosti civilných orgánov zaťažujú okolnosti alebo stav núdze.

Uskutočnenie civilného plánu v reakcii na krízu môže byť závislé na ozbrojených silách, ktoré zaisťujú stabilitu a bezpečie prostredia pre činnosť civilných organizácií. Podpora by mohla obsahovať zaistenie bezpečnostnej asistencie pri voľbách a dohliadanie na ich demokratický priebeh, výcvik miestnej polície a bezpečnostných síl, odmínovacie práce a odstránenie nevybuchnutej munície, prípravu miestnej populácie na požadované činnosti, asistenciu vo verejnej správe, zriaďovanie verejných služieb a ich podpora v spolupráci s humanitárnymi organizáciami, alebo zaistenie bezpečnosti prípadne prostriedkov pre bezpečnosť jednotlivcov i populácie.

Vo výnimočných situáciách, s mandátom pre rozsiahlu misiu, môžu byť vojenské sily NATO požiadané k poskytnutiu plnenia úloh týkajúcich sa bezpečnosti verejnosti, ktoré sú v zodpovednosti kompetentných

civilných orgánov, organizácií alebo agentúr. Konkrétne, vojenská podpora k zaisteniu bezpečnosti verejnosti bude závisieť na misii a možnostiach miestnych politických a súdnických kapacít, môže požadovať zainteresovanosť v civilných bezpečnostných otázkach, zahrňovať operácie k udržaniu miestneho práva a nariadenia v počiatočnom období operácie až do ustanovenia príslušných civilných orgánov a organizácií, ktoré môžu plniť svoje úlohy. Táto asistencia bude spravidla zabezpečovaná viacnárodnými špeciálnymi (ženijnými) jednotkami, alebo v špeciálnych prípadoch inými silami.

Ženijné jednotky podstatným spôsobom prispievajú k rade OMČ5, zvlášť počas humanitárnych operácií a operácií pri odstraňovaní katastrof. Stupeň asistencie sa môže meniť od malých, vysoko špecializovaných tímov až ku kompletným ženijným jednotkám. Malé tímy môžu byť použité k určeniu škôd alebo odhadnutiu ženijných opráv a môžu asistovať v špeciálnej podpore akou je dodávka elektrickej energie, služby pre údržbové práce, čistenie vôd, prípadne hĺbenie studní.

V rozsiahlych humanitárnych operáciách a operáciách pri odstraňovaní katastrof, ženijné jednotky aliancie zaisťujú dôležitú občiansku podporu zdrojov elektrickej energie a stavebných strojov, využívanú na stavebné práce, odstraňovanie ruín, núdzové opravy a stavbu táborov pre nasadené sily a odsunutých civilistov.

Napr. spôsobilosti špeciálnych ženijných jednotiek NATO môžu zahrňovať:

protipožiarnu ochranu a vyprosťovacie práce; odmínovanie a tvorbu zátarás; likvidáciu výbušnín; výrobu elektrickej energie; hĺbenie studní a prípravu vody; opravu mostov, ciest, železníc, vzletových a pristávacích dráh; analýzu terénu; ťažobné práce; vypracovanie plánov hrozieb a základných reakcií na incidenty vrátane tých, ktoré zahrňujú použitie ZHN a nebezpečného materiálu; podporu dekontaminačných a vyprosťovacích prác a pod.

3.7. Vynucovanie sankcií a embárg

Sú určené voči krajine, k jej podrobeniu sa medzinárodnému právu alebo k podriadeniu sa rezolúcii OSN alebo jej mandátu. Sankcie sú obyčajne vecou odmietnutia dovozu tovaru, diplomatických, ekonomických a iných obchodných privilégií a slobody pohybu ľudí v priestore sankcií. Vojenským cieľom vynucovania sankcií a embárg je vytvoriť selektívne bariéry, ktoré dovoľujú doviezť alebo vyviesť iba povolené veci. V závislosti na geografickej oblasti, vynútenie sankcií spravidla zahrňuje vyčlenenie kombinovaných pozemných, vzdušných a námorných síl. Vyčlenené sily by mali byť schopné (spôsobilé) vzájomne sa podporovať a byť komunikačne kompatibilné. Príkladmi vynucovania sankcií sú embarga, zákaz námorných operácií (námorná blokáda), vytváranie bezletových zón.

Embargo je zákaz alebo obmedzenie na vstup alebo výstup vecí, personálu alebo služieb do a zo štátu cez morské prístavy a letiská alebo cez krajinu. Dnes sa tento termín spája so sankciami, ktoré zakazujú pohyb špeciálnej dopravy tovaru z a do krajiny a spája sa spravidla so sankciami podľa rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN. Úlohy zahrňujú operácie na zistenie, klasifikáciu a trasu hladinových plavidiel, ponoriek a lietadiel a ak je to potrebné, je možné použiť i silu proti tým, ktorí neuposlúchnu nariadenia dohliadajúcich jednotiek. Môžu tiež zahrňovať embargá proti dopravným a vojenským lodiam alebo vypovedanie nepriateľských vojenských operácií z priestoru na mori. Okrem vzdušných a námorných prostriedkov môžu pozemné a špeciálne operačné sily na podporu embárg použiť aj bezpilotné pátracie prostriedky, kontrolu hraníc a elektronickú spravodajskú podporu. Embargá majú niekoľko jasných výhod nad inými donucovacími opatreniami, ktoré môžu spôsobovať nepriateľské akcie a sú vedené k riešeniu sporov tak, aby nedošlo ku krátkodobým ozbrojených konfliktov, pričom dovoľujú použiť, ak je to potrebné, obmedzené a kontrolované sily. Ak vznikne napätie, účinné embargo na vojenské dodávky môže znížiť efektívnu bojaschopnosť krajiny.

Námorná blokáda zahrňuje námorné vynucovacie opatrenia k zablokovaniu pohybu istých typov určených vecí do a z krajiny, alebo špecifického priestoru. Blokády sú spravidla vyhradené k zachyteniu a ak je to potrebné, k vykonaniu lodných prehliadok colných dokladov, presmerovaniu alebo zadržaniu ich nákladu.

Zriaďovanie bezletovej zóny je unikátna misia platná s mandátom, ktorá zabraňuje beztrestné lietanie vo vymedzenom vzdušnom priestore. Bezletová zóna by mohla byť vo vzdušnom priestore sankcionovanej krajiny alebo v susednej krajine. Misie NATO zvyčajne zahrňujú činnosť s niekoľkými typmi lietadiel rôznych krajín a rozdielnym leteckým zabezpečením. Môže byť zriadená pre priateľské, nepriateľské alebo neutrálne lietadlá a vrtuľníky.

Spravidla je bezletová zóna zaistená defenzívnymi protivzdušnými misiami (aktívne pozemné prostriedky protivzdušnej obrany), umocňovaná bojovou vzdušnou kontrolou, alebo zisťovaním a zachytávaním vzdušných cieľov podporované radarmi a systémami C2. V rámci operácie môžu byť požadované aj ofenzívne protivzdušné operácie na potlačenie nepriateľskej PVO, alebo útočné operácie na nepriateľské pozemné zariadenia. Tieto operácie si však vyžadujú špecifické zabezpečenie.

4. ZÁVER

Je viac ako pravdepodobné, že ďalšie operácie mimo článku 5 sa stanú viac doménou civilných organizácií MKM, ako Aliancie. Svedčí o tom fakt, že tieto organizácie, predovšetkým OSN a EÚ majú dostatočné civilné kapacity pre riešenie uvedeného typu operácií. Výrazne sa tento aspekt prejavuje po 90-tych rokoch, kedy EÚ zahájila svoju koncepciu Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a Európa sa takýmto spôsobom postupne stávala lídrom na medzinárodnom poli v tejto oblasti. Od decembra 1999 už EÚ buduje svoj vlastný civilný i vojenský potenciál v oblasti riadenia krízových situácií. Tento proces bol ďalej zjednodušený programom Berlín +, čím NATO dáva prístup EÚ k jeho prostriedkom a kapacitám pri operáciách vedených EÚ.

Skúsenosti z vedenia operácií na podporu mieru i operácií krízového manažmentu potvrdzujú správnosť postupu a rozvoja organizácií MKM, ktorého základom sa stáva úzka spolupráca, alokácia síl a prostriedkov a upevňovanie vzťahov v rámci organizácií, ktorých hlavnou náplňou je zabezpečiť udržateľný mier vo svete pomocou politického, ekonomického a sociálneho rozvoja.

5. POUŽITÉ ZDROJE

[1] AJP-3.4 *Non-Article 5 Crisis Response Operations.* Brusel 2005.

[2] *Slovník termínov a definícií NATO APP-6.* Slovenský obranný štandard. Vydanie 1. Úrad pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality. 2007.

[3] *Mechanizmus poskytovania humanitárnej pomoci Slovenskej republiky do zahraničia.* Bratislava 2006.

[4] Spoločné vyhlásenie Rady a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, Európskeho parlamentu a Európskej komisie. Úradný vestník Európskej únie 2008/C 25/01.

Prof. Ing. Vojtech Jurčák, CSc. Profesionálny vojak od roku 1974 do 2004. Inauguroval vo vednom odbore „Operačné a bojové použitie letectva a protivzdušnej obrany". V pedagogickej praxi pôsobí od roku 1983. Je profesorom na Ústave bezpečnosti vo funkcii vedúceho skupiny národnej a medzinárodnej bezpečnosti. Je predsedom spoločnej odborovej komisie pre doktorandské štúdium v odbore 91-04-9 Operačné a bojové použitie letectva a protivzdušnej obrany. Zaoberá sa bezpečnostnou a obrannou politikou SR, manažmentom bezpečnostného systému a operáciami medzinárodného krízového manažmentu.

Recenzoval: plk. prof. Ing. Pavel PULIŠ, CSc.

Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánka,

Demänová 393, Liptovský Mikuláš 031 01

pavel.pulis@aos.sk

Armed Forces Academy of Gen. M. R. Štefánik

Security Institute

Other Non-Article 5 Crisis Response Operations

prof. Ing. Vojtech JURČÁK, PhD.

Content

Introduction

1. Other Non-Article 5 Crisis Response Operations

2. Content of the Other Non-Article 5 Crisis Response Operations

Conclusion

The Objective of the Presentation

- Purpose and Objective of NA5CROPs
- Determination and Capabilities of the International Crisis Management Organizations

1. Other Non-Article 5 Crisis Response Operations

- Typology of the NATO Operations (in accordance with *AJP-3.4 Non-Article 5 Crisis Response Operations NA5CROs)*
- Definition of NA5CROs
- Determination of NA5CROs
- Range of NA5CROs
- Organizations of ICM and their co-operation

According to AJP-3.4, the Other Non-Article 5 Crisis Response Operations are:

- Support of Humanitarian Operations;
- Support of Disaster Relief;
- Search and Rescue;
- Support to Non-Combatant Evacuation Operations;
- Extraction Operations;
- Military Aid/Support to Civil Authorities;
- Enforcement of Sanctions and Embargoes.

2. Content of the NA5CROs

A. Support of the Humanitarian Operations (HOs)

- The Definition of HOs
- The Characteristics of HOs
- The Opinion of the Military Forces Use in HOs
- The Classification of HOs:
  - **Assistance to Displaced Persons and Refugees**
  - **Humanitarian Operations**

Assistance to Displaced Persons and Refugees

- Purpose of the Assistance
- Definition of the Displaced Persons and Refugees
- Content of the Assistance

Humanitarian Operation

- Definition of the Humanitarian Operation (Published by „The Mechanism of Providing the Humanitarian Operation of the Slovak Republic in abroad“, printed by the Ministry of Foreign Affairs)
- Purpose of the Humanitarian Operation
- Content of the Humanitarian Operation

EU Budget for the Humanitarian Aid in Years 2006 – 2008 (in thousands EURO)

Item	Budget 2006		Budget 2007	Budget 2008
	plan	payment	plan	plan
Humanitarian Aid	617 708,038	588 169,081	485 000	486 095
Food Aid	208 483,195	155 791,718	217 760	223 251
Readiness to Disaster	19 050,000	11 734,922	19 500	32 325
Totally	**845 241,233**	**755 695,722**	**722 260**	**741 671**

B. Support of Disaster Relief

- Objective of the Support of Disaster Relief (SDR)
- Realization of the SDR
- Phases of the Disaster Relief OPs:
  - Emergency Relief
  - Sustained Relief
  - Recovery
  - Rebuilding
  - Sustained Rebuilding
  - Return to Normalcy

C. Search and Rescue

- Objective of the SAR
- Participation in the SAR
- Practice

D. Support to Non-Combatant Evacuation Os

- Objective of NEOs
- Characteristics of NEOs
- Diplomatic Organization
- Liaison Group

Potential Environments for Conducting Support to NEOs:

- Permissive
- Uncertain
- Hostile

NATO military forces would normally conduct these tasks:

- Security
- Reception and Control
- Movement
- Emergency Medical Support.

E. Extraction Operations

- Characterization and Purpose of Extraction OPs
- Force Capabilities and Conditions

F. Military Aid/Support to Civil Authorities

- Objective of MASCAs
- Support to Civil Authorities
- Public Security
- Engineer Support

G. Enforcement of Sanctions and Embargoes

- Objective of ESE
- Embargoes
- Maritime Interdiction Operations
- No-Fly Zones

Conclusion

- Trends of NA5CROs
- Civilian Capacities for implementation of NA5CROs
- Military Capacities for implementation of NA5CROs
- Co – Operation EU, NATO, UN, OSCE

Generálny štáb ozbrojených síl Slovenskej republiky
štáb požiadaviek a dlhodobého plánovania

Budúce operácie a spôsobilosti ozbrojených síl

2. apríla 2009

Ján PISARČÍK
Hlavný radca OdPPOS ŠbPDP GŠ OS SR

1

- GŠ OS SR neutajované-

OBSAH

1. Úvod
2. Súčasné globálne výzvy, hrozby a riziká
3. Všeobecná charakteristika budúcich operácií
4. Druhy a typy budúcich operácií
5. Strategické vojenské spôsobilosti
6. Požadované spôsobilosti v budúcich operáciách
7. Vývojové trendy v oblasti vojenských spôsobilostí
8. Iniciatíva pre identifikáciu budúceho bezpečnostného prostredia - Multiple Futures Project
9. Záver

- GŠ OS SR neutajované-

ÚVOD

Predpokladaný vývoj v budúcom strategickom a operačnom prostredí smeruje k možnej konfrontácii s nejasným (asymetrickým) protivníkom, ktorý nie je geograficky limitovaný a nespĺňa klasické kritériá, akceleruje požiadavku jeho realistickej identifikácie a ovplyvňuje postupy na jeho elimináciu.

Tieto aspekty významným spôsobom ovplyvňujú charakter budúcich operácií a kladú zvýšené nároky na spôsobilosti ozbrojených síl.

- GŠ OS SR neutajované-

Na tomto obrázku sú znázornené iba niektoré najdôležitejšie súčasné hrozby a riziká. Tento zoznam nie je úplný a samozrejme boli definované aj ďalšie hrozby ako napr. zlyhávajúce štáty alebo dôsledky globálneho otepľovania.

Globalizácia spolu s rozvojom komunikačných a informačných technológií, zmenšuje vzdialeností medzi krajinami a geografické hranice už nemajú taký význam ako v minulosti. Svet sa stáva oveľa viac integrovaný.

Tento vývoj súčasných možností, ale tiež zvyšuje počet a frekvenciu aktuálnych a potencionálnych rizík a hrozieb. Súčasný rozmach leteckej dopravy významne zvyšuje riziko šírenia epidémií a pandémií po celom svete.

Medzištátne konflikty ako aj vnútroštátne konflikty spôsobujú rast cien ropy a plynu, čo spôsobuje aj export a import krajín.

Kultúrne, sociálne a náboženské napätia v Afrike alebo Ázií môžu generovať vlny migrantov hľadajúcich lepší život.

To sú základné atribúty, ktoré definujú súčasné globálne aj regionálne bezpečnostné prostredie, v ktorom sa nachádza aj SR, a na ktoré samozrejme musí reagovať aj v súvislosti s naším členstvom v NATO a EÚ.

Všeobecná charakteristika budúcich operácií

1. Charakteristické črty budúcich operácií

V závislosti od zmien budúceho strategického a operačného prostredia bude dochádzať k dôležitým kvalitatívnym zmenám v charaktere operácií medzinárodného krízového manažmentu. Operácie budú:

- asymetrické, multifunkčné,
- komplexné a viacrozmerné, ucelené a nepretržité,
- výrazne ovplyvnené vnútroštátnymi konfliktami,
- operáciami zvýšených aktívnych opatrení,

5

- GŠ OS SR neutajované-

Všeobecná charakteristika budúcich operácií

- charakterizované zmenou postavenia ozbrojených síl v operáciách,
- klásť vysoké požiadavky na ozbrojené sily,
- ovplyvnené intenzívnou spravodajskou činnosťou,
- vedené novými technológiami,
- vedené podľa náležitých medzinárodne platných právnych noriem,
- uskutočňované v úzkej spolupráci s medzinárodnými organizáciami najmä NATO, OSN, EÚ a OBSE.

6

- GŠ OS SR neutajované-

Druhy a typy budúcich operácií

Vojenské operácie	Charakter	Druh	Typ (možný)
Vojnové	Vysokej Intenzity	Hlavné bojové (NATO)	- útok - obrana
Nevojnového charakteru	Nízkej Intenzity	Stabilizačné (NATO, OSN,EÚ,OBSE)	-na podporu mieru - rekonštrukčné
		Národnej bezpečnosti (SR)	- obranné - podporné - asistenčné

7

- GŠ OS SR neutajované-

Z analýzy súčasného a aj z predpokladov budúceho bezpečnostného prostredia vyplýva malá pravdepodobnosť, že dôjde k uskutočneniu agresie veľkého rozsahu proti členským krajinám aliancie, vrátane Slovenskej republiky. Napriek tomu, aby aliancia bola schopná čeliť náročnejším konvenčným hrozbám, musí si zachovať schopnosť viesť operácie vysokej intenzity, čo vyplýva aj pre jej členské krajiny.

Druhy a typy budúcich operácií

Príprava na boj proti terorizmu

Dôležitou súčasťou budúcich spôsobilostí ozbrojených síl bude príprava na boj proti terorizmu a na účasť v špeciálnych operáciách. V súlade s novou vojenskou koncepciou musia byť členské krajiny schopné odstrašiť, rozložiť (rozvrátiť) a ubrániť sa pred hrozbou terorizmu za aktívnej pomoci aliancie.

8

- GŠ OS SR neutajované-

NATO vo svojom prístupe k boju proti terorizmu uznáva, že primárna zodpovednosť leží na pleciach členských štátov.

1. **pasívna protiteroristická činnosť** - ochranné a obranné protiteroristické opatrenia zamerané na zníženie zraniteľnosti síl, jednotlivcov a majetku, vrátane limitovanej reakcie a obmedzovania vplyvu vojenskými silami, akcií v rámci varovania pred hrozbami, udržiavania účinnosti integrovaného systému PVO a zaisťovania obrany proti riadeným strelám;
2. **konzekventný manažment (manažment odstraňovania následkov)-** vrátane opatrení na zmiernenie dopadov (zaisťovanie kapacít pre okamžitú pomoc, zriaďovanie koordinačných centier a výcvikových kapacít);
3. **ofenzívne protiteroristické opatrenia za účasti NATO -** ako vedúcej alebo podpornej sily, vrátane psychologických a informačných operácií,
4. **spoločné vojenské operácie s členmi, partnermi a ďalšími krajinami -** koordinácia s medzinárodnými organizáciami ako EÚ, OBSE a OSN.

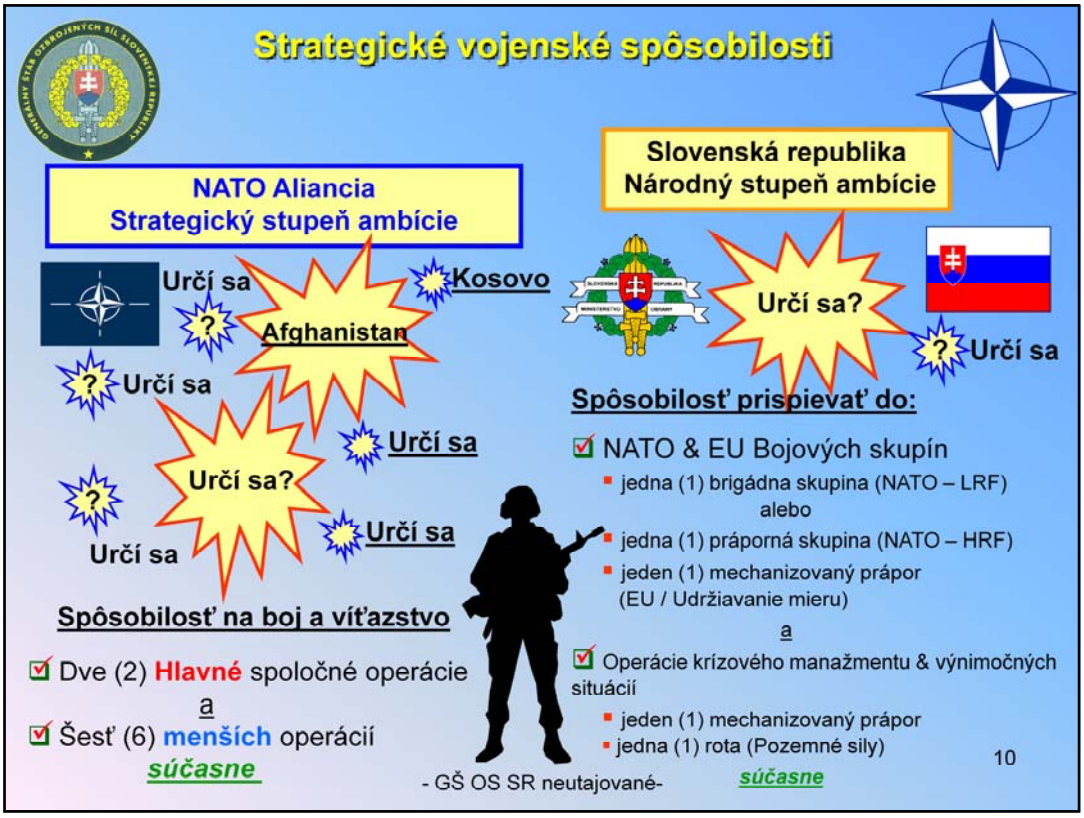

-NATO si musí udržať schopnosť **viesť celé spektrum operácií, od nízkej až po vysokú intenzitu,** so špeciálnym zameraním na najpravdepodobnejšie scenáre ohrozenia.

-Kolektívna obrana zakotvená v **čl. 5 Washingtonskej zmluvy,** ako aj **obrana záujmov členských krajín mimo euroatlantického priestoru**, budú i naďalej tvoriť hlavnú úlohu Aliancie.

-Veliteľská štruktúra NATO má mať spôsobilosti na plánovanie a vedenie **dvoch väčších** (zbor) a **šesť menších** (do stupňa divízia) **operácii simultánne**.

V súlade s ambíciou NATO by členské krajiny mali:

Pokračovať v implementácii princípu dostupnosti 40[1]/8 %.

Vyčleniť 2% svojich HDP na obranu.

Z pridelených obranných rozpočtov vyčleniť 20 % na akvizíciu a modernizáciu vojenských systémov.

[1] Na neformálnom zasadaní ministrov obrany v Budapešti zvýšené na 50%.

SR je malá krajina s obmedzeným potenciálom a zdrojmi. Z toho dôvodu podporuje zotrvanie aktuálneho konceptu doplňovania deklarovaného EU aj NATO.

V spojení s celkovým konceptom cieľov síl pre OS SR predpokladáme vytvorenie len jedného balíka **národných** síl, z ktorého rátame vyčleňovať časti síl (organické jednotky bojovej podpory alebo bojového zabezpečenia založené na prápornom alebo brigádnom prvku). Týmito jednotkami by potom SR mohla prispievať do
EU BG a NRF.

SR môže deklarovať len jednotky, ktoré pripravuje v zmysle akceptovaných cieľov síl, nie nad ich rámec.

Do dosiahnutia spôsobilostí vyplývajúcich z cieľov síl bude SR **zvažovať** prispievanie do síl EU a NATO dvomi spôsobmi:

1. Ten istý balík síl pre obe organizácie, ale **v rôznych časových obdobiach**. Tento spôsob predpokladá obdobie na zotavenie v trvaní minimálne 18 mesiacov medzi dvomi príspevkami s rovnakými silami pre obe organizácie.

2. Dva menšie balíky síl, jeden pre NATO a druhý pre EÚ **v rovnakom časovom období.**

Vývojové trendy v oblasti vojenských spôsobilostí

Analýzy vývoja predpokladá rastúci význam nasledovných spôsobilostí:

- C4 (ISTAR) ako kľúčovej spôsobilosti k získavaniu, spracovávaniu a využívaniu spravodajských informácií s cieľom efektívne využívať bojovú silu.
- Operácie rýchlej reakcie s dôrazom na strategickú prepravu.
- Bojové zabezpečenie (logistická, materiálna a zdravotnícka podpora) operácií dlhodobého charakteru
- Ochrana proti zbraniam hromadného ničenia.

12

- GŠ OS SR neutajované-

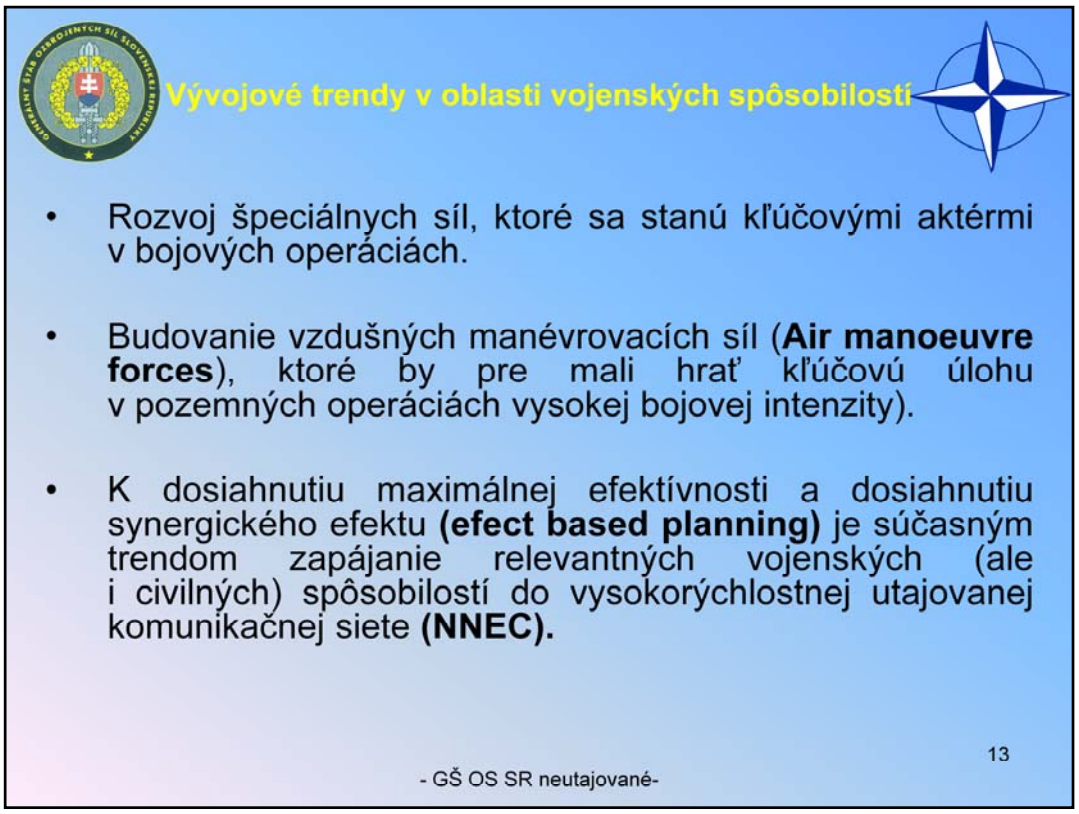

Podstata NCW spočíva vo vytvorení silného prepojenia samostatných, geograficky oddelených jednotiek, navzájom prepojených vysokorýchlostnou a spoľahlivou komunikačnou sieťou, ktorá umožňuje prístup k relevantnej databáze požadovaných informácií, ako i vzájomnú výmenu utajovaných informácií medzi jednotkami zapojenými do operácie a ich veliteľskou štruktúrou.

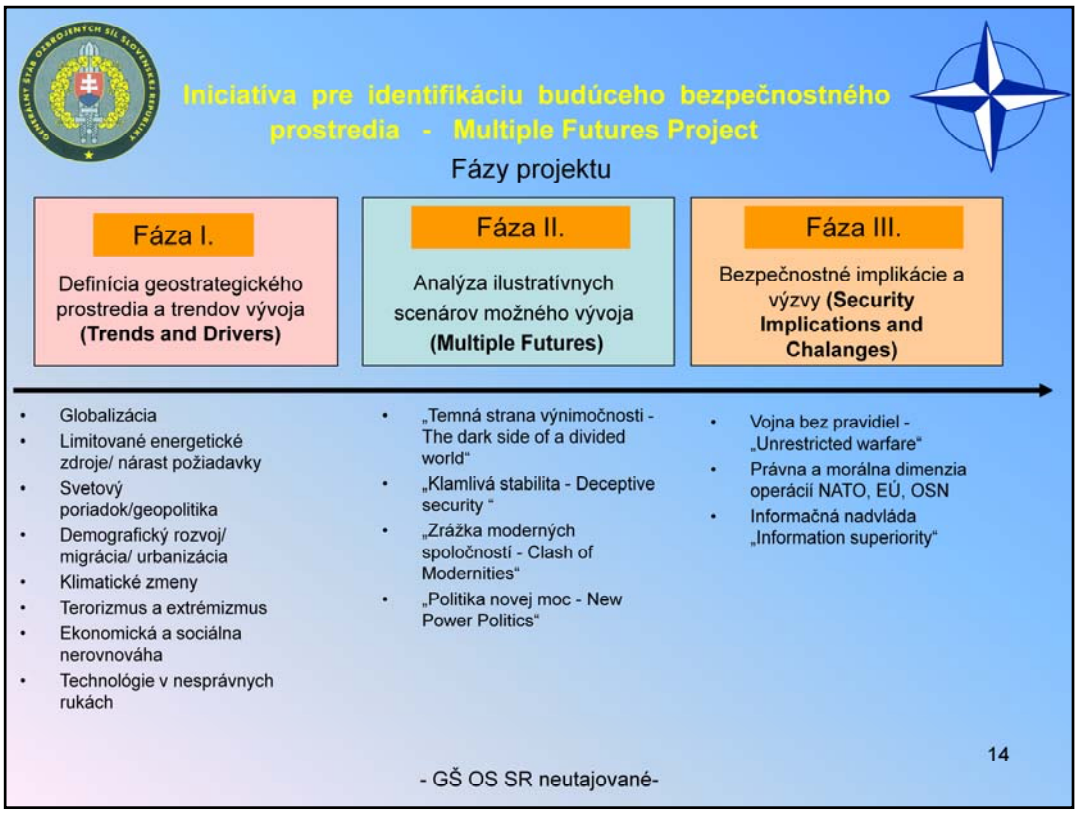

Iniciatíva SACT reaguje na výsledky sumitu NATO v Bukurešti a voľne nadväzuje na Štúdiu budúceho bezpečnostného prostredia v horizonte 2025, ktorú NATO vypracovalo v r. 2007. Projekt Multiple Futures nemá presiahnuť stanovený intelektuálny rámec, cieľom ktorého je identifikovať potenciálne bezpečnostné výzvy a ohrozenia v horizonte roku 2030 a ich implikácie na NATO a jeho členské krajiny.

Príprava projektu prebieha v troch fázach:

1. Definícia geostrategického prostredia a trendov vývoja/ do júla 08
2. Analýza ilustratívnych scenárov možného vývoja/ do decembra 08
3. Bezpečnostné implikácie a výzvy/ do marca 09

A. Definícia geostrategického prostredia a trendov vývoja (Trends and Drivers)

K tejto tématike sa uskutočnila séria expertných stretnutí a seminárov, výsledkom ktorých je zoznam faktorov, ktoré budú najväčšou mierou vplývať na budúce geostrategické prostredie tak ako sú zobrazené.

B. Analýza ilustratívnych scenárov možného vývoja (Multiple Futures)

Na základe doterajšieho procesu MFP boli zadefinované 4 základné oblasti budúcnosti, ktoré môžu byť použité ako stimulátory ďalšej diskusie o nepredvídateľných aspektoch budúceho bezpečnostného prostredia. Tieto 4 oblasti slúžia ako východiska pre ďalšiu diskusiu, nie sú konečné a budú na základe jednotlivých záverov z rokovaní v procese MFP priebežne revidované.

C. Bezpečnostné implikácie a výzvy (Security Implications and Chalanges)

Predpokladaný vývoj v budúcom strategickom a operačnom prostredí smeruje k možnej konfrontácii s nejasným (asymetrickým) nepriateľom, ktorý je rozptýlený po celom svete, pripravený kedykoľvek udrieť na zraniteľné miesta infraštruktúry štátu, umierať na následky svojich vlastných operácií, zabíjať čo najviac ľudí a čo možno najokázalejším spôsobom, vyvolávať paniku a rozložiť infraštruktúru.

ZÁVER

Budúce operácie si budú vyžadovať dobudovanie ozbrojených síl, ktoré budú schopné uplatňovať koncepciu operácií založených na účinkoch, ktorá tvorí základný pilier transformácie NATO. Nemenej dôležité bude aj prispôsobovanie sa trendom vývoja vo vojenskej oblasti v rámci členských krajín EÚ.

Zhodnotenie úrovne ambícií Ozbrojených síl SR, predpokladané operačné použitie, analýza bezpečnostného prostredia a požiadavky medzinárodných organizácií tvoria základ spôsobilosti budúcich Ozbrojených síl SR.

Vedenie budúcich operácií bude vyžadovať prispôsobovanie rámca (rozsahu) transformácie Ozbrojených síl SR aj z hľadiska disponibilnosti zdrojov Slovenskej republiky.

15

- GŠ OS SR neutajované-

Generálny štáb ozbrojených síl Slovenskej republiky
štáb požiadaviek a dlhodobého plánovania

OTÁZKY ?

Ďakujem za Vašu pozornosť

16

- GŠ OS SR neutajované-

Operačné prostredie, jeho predpokladaný vývoj a vplyv na charakter budúcich operácií

Ing. Štefan Ganoczy, PhD., Ing. Ján Martinko

Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika

Demänová 393, Liptovský Mikuláš, 031 01

stefan.ganoczy@aos.sk

ABSTRACT

Operational environment, its expected development and impact on future military operations

The article deals with continuous developments and changes within joint operations environment, and points out to their significance. It analyzes a need of understanding The Concepts for Alliance Future Joint Operations (CAFJO). It tackles contemporary requirements on forming the operational thinking of a commander and his staff at operational level as well as consequences impacting their activities in NATO Network Enabled Capability (NNEC). It underlines the importance of human factor at conducting operations in this environment.

Keywords: *Joint Operating Environment, Concepts for Alliance Future Joint Operations, NATO Network Enabled Capability, Effects - based Approach to Operation (EBAO), Operational Commander, Operational Thinking,*

1. ÚVOD

Operačné prostredie je vytvárané súborom činiteľov, vplyvov, faktorov a podmienok, ktoré určujú celkový rámec a charakteristické rysy, podľa ktorých bude vojenská operácia prebiehať. Operačné prostredie je súčasťou bezpečnostného prostredia, ktoré spravidla nie je konzistentné a kompaktné – práve naopak. V každom jeho mieste sa prejavujú rôzne vplyvy na činnosť v konkrétnych čiastkových priestoroch operácie a v ich bezprostrednom okolí. Operačné prostredie je v priamom vzťahu k bezpečnostnému prostrediu, a preto je hodnotenie bezpečnostného prostredia podstatnou súčasťou hodnotenia operačného prostredia.

Aktuálne výzvy a ohrozenia prinášajú v súčasnosti významné zmeny operačného prostredia. Zodpovedajúcou reakciou Aliancie na tieto zmeny sú a v blízkej budúcnosti budú koncepcie budúcich mnohonárodných a spoločných operácií NATO. Preto sa pozornosť autorov tohto článku zameriava na vzťah spoločného operačného prostredia, koncepcií budúcich operácií a formovania operačného myslenia.

Poznámka: súčasťou prednášky je power- pointová prezentácia rovnakého názvu.

2. OPERAČNÉ PROSTREDIE A JEHO PREDPOKLADANÝ VÝVOJ

Pražský summit vniesol do prostredia Aliancie nové prístupy a spôsoby myslenia. Tieto prístupy a spôsoby je možné stručne charakterizovať nasledovne:

- **Jedna doktrína pre operácie** bez ohľadu na mandát alebo typ operácie – v podstate a v princípoch neexistuje žiadny rozdiel.
- **Rozvinutý charakter operácií.** Operácie prebiehajú a budú prebiehať na teritóriu krajín Aliancie i mimo neho. Predpokladá sa, že expedičný charakter operácií bude narastať, a preto je významnou spôsobilosťou síl ich nasaditeľnosť.
- **Operačné prostredie je komplexné.** Je potrebné, aby všetky vojenské aliančné aktivity boli plne v súlade s ostatnými nevojenskými, mnohonárodnými a nevládnymi iniciatívami na stabilizáciu

a vytvorenie udržateľného bezpečnostného prostredia a aby boli súčasťou kolektívnej stratégie. Preto nie je žiadny rozdiel v plánovaní a vedení operácií v celom rozsahu vojenských spôsobilostí uskutočňovaných pod jednotlivými námetmi od použitia ozbrojených síl v mieri, pri podpore mieru, cez boj proti povstalcom až po hlavnú bojovú činnosť (ofenzívne aktivity, defenzívne aktivity, stabilizačné aktivity a v rámci prvých troch súbežne a kontinuálne prebiehajúce umožňujúce aktivity).

- **„Operácie sú operácie"** - ku všetkým operáciám je potrebné pristupovať rovnako, pretože budú prebiehať súbežne v celom spektre konfliktu v rámci námetov ťažení uvedených v predchádzajúcom bode [01].

Operačné prostredie je možné definovať ako priestor, v ktorom skúmame ohrozenie a zraniteľnosť spôsobenú rôznymi vplyvmi a požadovanú udržiateľnosť nasadených ozbrojených síl v konkrétnej oblasti. Cieľom je dosiahnuť požadovaný výsledok operácie v danom časovom horizonte pri efektívnom využití síl a prostriedkov a minimalizácii rizík a negatívnych dopadov na nasadené sily, ktoré plnia úlohy operácie, vrátane rekonštrukcie následkov spôsobených nežiaducim pôsobením protivníka.

Operačné prostredie prináša veľa výziev, ktoré významne súvisia s požadovanou udržateľnosťou síl. Expedičné operácie čelia veľkému rozsahu hrozieb v celej šírke vojenských aktivít v potenciálne rozptýlenom priestore operácie. Zabezpečovanie udržiavania (operačnej autonómnosti) v celom rozsahu vojenských aktivít je náročné. Je potrebná veľká flexibilita na súbežné udržanie operácií v celom spektre konfliktu. Fragmentácia operačného prostredia a rozptyl vlastných síl bude vytvárať neobsadené územia, cez ktoré bude potrebné presunúť prostriedky udržiavania nasadených síl po komunikačných smeroch, ktoré nie sú zabezpečené. Je možné, že v prípade takéhoto presunu bude potrebný boj. Protivníci pravdepodobne skôr zaútočia na logistické a administratívne prvky ako na bojové sily, a preto je potrebné ich bezpečnosť plánovať v rámci operácie od začiatku. Lepšie plánovanie ochrany síl umožňuje predísť určitým rizikám a hrozbám. Mnohé logistické prostriedky tak budú musieť mať porovnateľnú úroveň mobility a fyzickej ochrany ako tie prvky síl, ktoré zabezpečujú. Jednotky bojového zabezpečenie musia mať potrebné zbrane, senzory, spojovacie prostriedky a bojové zručnosti, aby ochránili seba a svoje zdroje.

2.1. Spoločný operačný priestor a trendy jeho vývoja

Významným prínosom pre pochopenie súčasného operačného prostredia a jeho vývojových trendov je štúdia Veliteľstva spoločných síl USA (USJFCOM) z decembra 2007: **„Spoločné operačné prostredie – Trendy a výzvy pre budúce spoločné sily do r. 2030".** Operačné prostredie je v štúdii chápané ako „kombinácia zložiek, elementov, faktorov a ostatných stavebných blokov. Tieto zložky, elementy, faktory a stavebné bloky popisujú kľúčové črty sveta, v ktorých minulosť, prítomnosť a budúcnosť spoločných síl budú funkčné" [02]. Nové spoločné operačné prostredie je možné charakterizovať v rozsahu štyroch nasledujúcich ategórií :

a) Geografia ľudských zdrojov:

- popisuje početnosť, charakteristiky a rozmiestnenie populácie, zaznamenáva ľudský život, prácu, mobilitu a ich zmeny v určitom časovom období, zahŕňa i ďalšie ľudské aktivity, ktoré majú vplyv na plánovanie a vedenie operácií (priemyselné, ekologické katastrofy, ...),
- poskytuje prognózy v náraste obyvateľstva na svete i v jeho jednotlivých regiónoch,
- odhaduje celkový počet obyvateľstva planéty v roku 2010 na 6,9 miliardy a v roku 2030 na 8,3 miliardy osôb,
- pri prognózach obyvateľstva Európy do roku 2030 očakáva úbytok obyvateľstva o 4,7 mil. osôb, upozorňuje i na nárast emigrácie do Európy z priestorov severnej Afriky a Stredného východu, čo prinesie celý rad vplyvov do jej politických, sociálnych a ekonomických štruktúr a povedie k zvýšeniu napätia medzi pôvodným obyvateľstvom a prisťahovalcami z iných kontinentov,
- nevyhýba sa ani domácim citlivým problémom USA, keď upozorňuje na silnú hispánsku menšinu, kde sa dajú očakávať problémy pri možných operáciách v Latinskej Amerike.

Geografia ľudských zdrojov posudzuje i ďalšie vplyvy, ktorými sú vekové zloženie obyvateľstva (veľmi regionálne: od starnutia populácie až po jej prudký nárast, ...), vzdelanie, zdravotný stav obyvateľstva, životné prostredie, migrácia, klimatické zmeny, urbanizácia, kriminalita, organizovaný zločin a podobne. Upozorňuje na skutočnosť, že 60 % obyvateľstva žije vo vzdialenosti do 100 km od pobrežia oceánov a morí a 70 % ich žije vo vzdialenosti do 320 km.

b) Vládna moc a jej legitímnosť (zákonnosť):

- kategória zahrnujúca medzinárodné prostredie od vlastníctva či možnosti použitia ľudských a prírodných zdrojov, popisuje jednotlivé štáty a spoločenstvá (EU, zväzok Ruska a Bieloruska, ...), nadnárodný, regionálny charakter, aliancie a koalície a z toho vyplývajúce zmeny pre prípravu ozbrojených síl.

c) Globalizácia ekonomiky a zdrojov:

- kategória zahŕňa globálnu práca, finančné a informačné toky, informačný vek, ekonomický regionalizmus,
- klimatické zmeny (hurikány, otepľovanie, ...),
- potrebné zdroje pre Indiu a Čínu, ktoré sa dostanú na čelo spotreby energie,
- hľadanie alternatívnych zdrojov energie,
- distribúcia zdravia, veď napríklad 2,5 miliárd ľudí žije len z 2 dolárov denne.

d) Veda, technika a technológie:

- kategória poukazuje, že kľúčom strategickej implikácie bude globálna prístupnosť, poukazuje na miniaturizáciu, hyperspektrálne senzory, biotechnológie, multifunkčné materiály,
- energie, biologické systémy, robotizácia,
- zbrane hromadného pôsobenia: ZHN, energetické zbrane, nanotechnológie, geofyzikálne, kybernetické zbrane, riadenie a ovplyvňovanie mozgov,
- využitie environmentálnej vedy (na zemi, mori, vo vzduchu a v kozme).

Uvedené trendy vytvárajú predpoklady pre budúce operácie z hľadiska ich strategického a operačného využitia.

2.2. Priestory, v ktorých sú vykonávané operácie

Prostredie, v ktorom sa očakáva vedenie operácií, bude zložité a pravdepodobne bude obsahovať množstvo konvenčných i nekonvenčných nepriateľov a protivníkov. Námet ťaženia, princípy, akými bude vedené, a celkové účinky, ktoré chce veliteľ prostredníctvom svojich aktivít vytvoriť, budú určovať rovnováhu, ktorú musí veliteľ presadzovať v celom rozsahu taktických aktivít. Tento rozsah taktických aktivít bude vedený súbežne naprieč celým spektrom konfliktu, aby obsahoval: ofenzívne, defenzívne, stabilizačné a umožňujúce aktivity.

Priestor bojovej činnosti zahŕňa:

- priestor operácií,
- priestor vplyvu,
- priestor záujmu,

ktoré sú usporiadané v určitom vzájomnom vzťahu [03]. Z týchto troch zložiek priestoru bojovej činnosti je veliteľovi pridelený jeho nadriadeným veliteľom len priestor operácií. Pri vlastnom hodnotení prideleného priestoru operácií však veliteľ dospeje k identifikácií aj ďalších zložiek bojového priestoru

Veliteľ musí získavať a uchovávať poznatky o bojisku, aby mohol účinne viesť operácie a vytvárať účinky, ktoré podporia jeho stanovené ciele, čím dosiahne požadovaný koncový stav. Bez ohľadu na fyzické charakteristiky **priestoru bojovej činnosti** budú na tento priestor vplývať a pôsobiť rôzne prvky a systémy, to znamená i všetky skupiny ľudí a jednotlivci v rámci okolitého prostredia. Toto všetko musí byť zohľadnené v plánovacom procese veliteľa. Navyše veliteľ bude musieť zdieľať svoj **priestor bojovej činnosti** s ďalšími prvkami síl.

Priestor operácií je definovaný ako *„operačný priestor určený spoločným veliteľom pre pozemné a námorné sily na vedenie vojenských aktivít“*.

Priestor vplyvu je *„geografický priestor, v ktorom je veliteľ priamo spôsobilý ovplyvňovať operácie manévrom, informačnými operáciami alebo systémami palebnej podpory, ktoré sú spravidla pod jeho velením alebo riadením“*. V priestore vplyvu môže veliteľ vytvoriť fyzické účinky prostredníctvom paľby a manévru a môže tiež vytvoriť vnemové (kognitívne) účinky prostredníctvom vplyvu informačných operácií. Spôsobilosť ovplyvňovať prostredie, ktorá umožňuje vytvárať účinky v priestore vplyvu, existuje vo fyzickej aj v morálnej rovine.

Na taktickej úrovni priestor vplyvu zahŕňa fyzický priestor, ktorý môže veliteľ ovplyvňovať svojimi dostupnými prostriedkami. Operácie v taktických priestoroch vplyvu sa zlaďujú prostredníctvom zámeru a operačného plánu nadriadeného veliteľa.

Na operačnej úrovni priestor vplyvu zahŕňa spoločný priestor operácií, ktorý môže byť ovplyvňovaný vojenskými operáciami v celom pridelenom priestore. Vojenské operácie a aktivity v operačných priestoroch vplyvu sú zosúlaďované v hraniciach (líniach) operácie a v rámci spoločného medziagentúrneho a mnohonárodného systému tak, aby sa vytvorili podporné účinky a dosiahli operačné ciele a koncový stav.

Priestor záujmu je definovaný ako *„priestor sústredenej pozornosti veliteľa, ktorý súvisí s cieľmi jeho prebiehajúcich alebo plánovaných operácií, vrátane jeho priestorov vplyvu, operácií a/alebo zodpovednosti a ich priľahlých (susediacich) priestorov“.* Tento priestor tiež zahŕňa priestory obsadené protivníkom a inými nestrannými jedincami, teda všetkými, ktorí by mohli ohroziť splnenie úlohy.

3. KONCEPCIE BUDÚCICH SPOLOČNÝCH OPERÁCIÍ ALIANCIE

Deklarácia z pražského summitu v roku 2002 vyslovila potrebu transformácie a Severoatlantická rada (North Atlantic Council - NAC) a Vojenský výbor (Military Committee - MC) ju uznali za prioritu Aliancie. Základnou požiadavkou transformácie je rozvoj robustných spôsobilostí, ktoré sú *„rozmiestniteľné, udržateľné, interoperabilné a využiteľné“* [04].

Koncepcie budúcich spoločných operácií Aliancie (Concepts for Alliance Future Joint Operations - CAFJO) definujú konceptuálny rámec pre nadchádzajúcich 15 rokov, ktorý bude určovať a formovať budúci vývoj koncepcií, doktríny a spôsobilostí s cieľom umožniť Aliancii rozvíjať schopnosť viesť prístup k operáciám založený na účinkoch.

Koncepcie budúcich spoločných operácií Aliancie popisujú strategický rámec, v ktorom bude Aliancia pôsobiť, a sumarizujú existujúcu smernicu o rozvoji koncepcií a spôsobilostí. Kľúčový je vzťah medzi mierom, bezpečnosťou a rozvojom. Aliancia musí zaujať holistickejší (celostný) prístup k bezpečnosti, aby tak umožnila súvislejšie a komplexnejšie využitie rôznych nástrojov sily, ktoré má Aliancia k dispozícií. Pre efektívne nasadenie musí Aliancia naďalej prispôsobovať svoj vojenský postoj, aby si nielenže udržala dostatočne odstrašujúcu silu, ale aj preto, aby zabránila a predišla konfliktom, prípadne na ne reagovala včas, presne a flexibilne. Pokiaľ ide o charakter a plánovanie, budúce vojenské sily budú musieť byť *„agilné, spoločné, a expedičné“* [04], tak aby vojenské jednotky mohli byť nasadené kdekoľvek a kedykoľvek je to potrebné. Musia byť tiež schopné zapojiť angažované vojenské sily, ktoré nie sú súčasťou NATO, a spolupracovať s civilnými orgánmi, medzinárodnými a mimovládnymi organizáciami a ostatnými agentúrami na všetkých úrovniach.

Koncepcie budúcich spoločných operácií Aliancie sa zameriavajú na celú škálu možných operácií Aliancie, od vysoko intenzívneho boja a reakcie na krízu, cez spektrum operačných aktivít, vrátane vojenskej podpory stabilizačných operácií a úsilia o rekonštrukciu až po vytvorenie bezpečného prostredia. V mnohých z týchto aktivít došlo k transformačnému pokroku, pričom CAFJO bude pôsobiť ako konceptuálny rámec, ktorý má zabezpečiť neustály vývoj smerom k cieľu, ktorým je prístup k operáciám založený na účinkoch.

Prístup k operáciám založený na účinkoch, (Effects - based Approach to Operations - EBAO) podporuje riešenia, ktoré využívajú integrovanú spoločnú vojenskú spôsobilosť. Na úrovni veľkej stratégie sa zameriava „na súvislé a komplexné využitie rôznych nástrojov Aliancie s ohľadom na nevyhnutný rozmer obrany, ako aj na politické, hospodárske, sociálne a environmentálne faktory“ [05]. EBAO sa sústreďuje na príčinu a účinok.

Prístup k operáciám založený na účinkoch sa realizuje odlišným spôsobom na rôznych úrovniach rozhodovania, pričom každá z nich si vyžaduje špecifické metódy a postupy.Pre všetky úrovne sú stanovené spoločné princípy.

Koncepciám a spôsobilostiam budúcich vojenských síl sa pod hlavičkami troch transformačných cieľov (dosahovanie spojitých účinkov, dosahovanie prevahy v rozhodovaní a schopnosti viesť mnohonárodné spoločné expedičné operácie) venuje osobitná pozornosť. Na dosiahnutie týchto cieľov je definovaných šesť príbuzných a vzájomne závislých oblastí transformačnej koncepcie (oblasti transformačných cieľov) podľa toho, ako podporujú alebo realizujú EBAO. Sú to nasledovné oblasti [06]:

- efektívne nasadenie a spoločný manéver,
- posilnená civilno-vojenská spolupráca,
- informačná nadvláda,
- sieťovo orientované spôsobilosti,
- plánovanie ozbrojených síl,
- zosúladená (synchronizovaná) mnohonárodná a spoločná logistika.

Aby sa Aliancia angažovala efektívnym spôsobom, budú musieť byť jej sily schopné operovať v celom spektre konfliktu, byť rýchlo rozmiestniteľné, udržateľné v ťažkých podmienkach bez ohľadu na trvanie a tempo požadovaných operácií, podporované mnohonárodným prístupom k logistike a byť spôsobilé operovať v zosieťovanom prostredí. Budúce aliančné sily musia byť schopné rýchlo zmeniť konfiguráciu, aby sa prispôsobili meniacim sa okolnostiam. Ich mnohonárodný charakter si vyžaduje vysoký stupeň interoperability. Musia mať tiež schopnosť integrovať príspevky nealiančných síl a spolupracovať s civilnými orgánmi, medzinárodnými a mimovládnymi organizáciami a ostatnými agentúrami na všetkých úrovniach.

Cieľom EBAO je vybrať tie spôsobilosti, ktoré vytvoria požadované účinky a zabránia plytvaniu vynaloženým úsilím a zbytočnému vyčerpaniu. EBAO podporuje skôr riešenia využívajúce spoločnú jednotnú vojenskú spôsobilosť než samostatné riešenia pozemnej, vzdušnej alebo námornej spôsobilosti. Súčasný prístup k operáciám založený na účinkoch sa zameriava na využívanie nových technológií a nových stratégií, pričom chápe základnú úlohu ľudského prvku.

Prístup k operáciám založený na účinkoch však nie je len čisto vojenskou koncepciou. Na úrovni veľkej stratégie sa zameriava „na súvislé a komplexné používanie rôznych nástrojov Aliancie,“ [01] pričom okrem nevyhnutného obranného rozmeru, uznáva tiež dôležitosť politických, hospodárskych, sociálnych a environmentálnych faktorov. Na dosiahnutie úspechu v novom strategickom prostredí je v zásade potrebné, aby všetky krajiny prispievajúce k reakcii na krízu – bez ohľadu na to, akým nástrojom moci prispievajú k danému úsiliu – spolupracovali na strategickej, operačnej a taktickej úrovni, s cieľom dohodnúť sa na tom, aké účinky sú potrebné, a skoordinovať akcie potrebné na vytvorenie týchto účinkov. Takýto vzťah, ktorý je potrebný vo všetkých fázach krízy, musí začať pred rozmiestnením a musí pokračovať, až kým sa nedosiahne požadovaný úspech. Termín, ktorý sa používa na charakterizovanie tohto vzťahu, je „vzájomná závislosť“ (interdependance), aby sa ukázalo, že žiadny nástroj moci nie je nadriadený ostatným. Všetci sú si rovní, ale všetci uznávajú, že konanie jedného môže mať vplyv na druhého, a preto sa vlastné akcie uskutočňujú na základe zhody s akciami tých druhých. Táto dynamika zaistí, že konanie všetkých je zamerané na dosiahnutie tých istých dohodnutých účinkov.

Dôležitou črtou EBAO je jeho mnohostupňový charakter, v ktorom interakcia medzi jednotlivými nástrojmi zahŕňa všetky úrovne rozhodovania.

Politický nástroj sa vzťahuje na použitie diplomatickej a politickej moci na ovplyvnenie aktéra alebo na vytvorenie podmienok, ktoré sú pre Alianciu výhodné. Zahŕňa to úsilie v rámci a medzi rôznymi regionálnymi a medzinárodnými organizáciami, alebo aktérmi, ktorého cieľom je vyriešiť alebo potlačiť krízu, vyhnúť sa konfliktu, alebo ovplyvniť možných protivníkov.

Ekonomický nástroj sa vo všeobecnosti používa a vzťahuje na finančné stimuly a opatrenia, ktoré sú zamerané na vyriešenie krízy. V rámci Aliancie by sa tento nástroj mohol vhodne použiť na národnej úrovni alebo prostredníctvom medzinárodných organizácií, ale do istej miery by mohol byť koordinovaný na politickej alebo politicko-vojenskej úrovni.

Civilný nástroj sa vzťahuje na oblasti ako sú súdnictvo, polícia, vzdelávanie, informovanie verejnosti a občianska administratíva či podpora infraštruktúry, ktoré môžu viesť k dostupnosti zdravotnej starostlivosti, potravín, energie, dodávok vody a administratívy jednotlivých krajín a mimovládnych organizácií. Pomoc pri rozvoji systému súdnictva, výmena informácií o trestnej činnosti, poskytovanie výmenných študijných pobytov alebo získavanie názorov verejnej mienky patria medzi príklady toho, akým spôsobom možno civilný nástroj použiť. Môže sa používať samostatne alebo spolu s ostatnými nástrojmi v závislosti od konkrétnych okolností. V prípade absencie civilných orgánov môžu ozbrojené sily poskytnúť istú podporu v rámci svojich spôsobilostí.

Vojenský nástroj je najidentifikovateľnejším nástrojom, kde sa uplatňuje využitie vojenských spôsobilostí, vrátane hrozby alebo použitia sily na dosiahnutie želaného výsledku.

4. FORMOVANIE OPERAČNÉHO MYSLENIA

Spoločné operačné prostredie a priestory, v ktorých sa vykonávajú operácie, majú rozhodujúci vplyv na vytváranie požadovaných spôsobilostí ozbrojených síl. Uvedené skutočnosti následne pôsobia na formovanie požadovanej úrovne operačného myslenia.

4.1. Požadované spôsobilosti

Strategickým rámcom, z ktorého vychádzajú požadované spôsobilosti, je strategická koncepcia NATO prijatá v roku 1999. Stále viac a výraznejšie je aliančné vojenské riešenie jednotlivých konfliktov zakomponované do celkového strategického rámca – kolektívnej stratégie. Politické, ekonomické, sociálne a environmentálne prvky bezpečnosti a stability tak nadobúdajú stále väčší význam. Strategická koncepcia

Aliancie popisuje spôsob, ako sú aliančné sily a prostriedky koordinované a usmerňované na dosiahnutie bezpečnostných cieľov s využitím diplomatických a vojenských nástrojov moci.

Kolektívna stratégia používa všeobecný rámec pre pochopenie vzájomných súvislostí bezpečnosti, vládnutia, ekonomiky a sociálnej oblasti a na zabezpečenie dlhodobej koordinovanej činnosti, schválenej hlavnými stranami, miestnou politickou reprezentáciou a medzinárodným spoločenstvom. Tento prístup sa usiluje o stabilizáciu a vytvorenie sebestačného bezpečnostného prostredia vytvorením širokého priestoru na konzultácie, spoluprácu, koordináciu a spojitosť činnosti.

Kolektívna obrana. Základnou nosnou zásadou Aliancie je vzájomná dôvera a spolupráca medzi zvrchovanými a suverénnymi štátmi na zaistenie nedeliteľnej bezpečnosti jej všetkých členov. Podpisom Severoatlantickej zmluvy berú členské krajiny na seba záväzok túto zásadu vzájomne rešpektovať a spoločne znášať náklady na výcvik a činnosť ozbrojených síl pri ich pôsobení v operáciách. Aliancia však nezbavuje členské krajiny ich práva, povinnosti a individuálnej zodpovednosti za vlastnú obranu, umožňuje im ale, aby realizovali svoje základné národné bezpečnostné ciele využitím kolektívneho aliančného úsilia. Spoločné plánovanie a využívanie zdrojov, ktoré je základnou zásadou bezpečnostnej spolupráce v rámci Aliancie, umožňuje dosahovať vyššiu úroveň bezpečnosti.

Spoločný prístup k operáciám a spoločné úsilie jednotlivých zložiek a ďalších prvkov síl zjednotených v rámci jednotnej veliteľskej štruktúry sú základným predpokladom vojenského úspechu. Úspešné spoločné ťaženie vyžaduje, aby sa maximalizovala celková operačná účinnosť spoločných síl s čo najlepším využitím spôsobilostí jednotlivých zložiek síl.

Podstatou stratégie Aliancie je úsilie o úspešné udržiavanie jej vonkajších vzťahov používaním optimálnych kombinácií jednotlivých nástrojov – politických, diplomatických, ekonomických a v krajných prípadoch vojenských - von Clausewitz, C.: „Vojna je pokračovaním politiky inými, totiž násilnými prostriedkami“ [07]. Kolektívne politické, diplomatické a koordinované ekonomické nástroje Aliancie majú (a aj v budúcnosti budú mať) rovnaký význam ako jej vojenské sily. V mnohých prípadoch sú politické a diplomatické nástroje účinné práve vtedy, ak sú priamo či nepriamo podporené hrozbou použitia iných - ekonomických, resp. vojenských prostriedkov. Táto hrozba musí byť vierohodná a v prípade potreby aj vykonateľná. Ak majú byť vojenské nástroje vierohodné, účinné a vykonateľné (akcieschopné), musia byť rozvíjané nielen v národnom ale v aliančnom prostredí konzistentným spôsobom a v súlade s očakávanými požiadavkami, ktoré na ne budú v priebehu prípravy, plánovania a vykonávania operácií na ich jednotlivých úrovniach kladené.

Operácie spojeneckých spoločných síl sú riadené, plánované a vedené na troch úrovniach. Sú **riadené na vojensko-strategickej úrovni** a **plánované a vedené na operačnej a taktickej úrovni**. Činnosti sú označované ako vojensko-strategické, operačné alebo taktické podľa ich zamýšľaného účinku alebo podľa ich príspevku na dosiahnutie konkrétnych cieľov. Úrovne operácií nemajú priamy vzťah ku konkrétnym úrovniam velenia, zložkám síl a výzbroje alebo veľkosti jednotky. Na **vojensko-strategickej úrovni** sú ozbrojené sily nasadzované a používané v medziach zastrešujúceho politického rámca a sú zladené s inými nevojenskými iniciatívami za účelom dosiahnutia strategických cieľov Aliancie. Na **operačnej úrovni** sa plánujú, vedú a zabezpečujú ťaženia a hlavné operácie na splnenie strategických cieľov v priestore vedenia operácie. Na **taktickej úrovni** sa sily používajú na plnenie vojenských úloh a dosiahnutie vojenských cieľov.

Rámec operačnej úrovne. Operačná úroveň zaisťuje väzbu medzi strategickými cieľmi a taktickým nasadením síl. Bez tejto väzby by taktické činnosti neviedli k dosiahnutiu operačného a teda ani strategického konečného stavu. Pre veliteľa na operačnej úrovni má hlavný význam pochopiť, ako sú jeho činnosti prepojené s ďalšími strategickými líniami operácie.

Na operačnej úrovni pôsobia štyri hlavné aspekty, ktoré spoločne tvoria rámec operácie:

- vytvorenie operačného prostredia,
- útok na vôľu a súdržnosť protivníka,
- ochrana súdržnosti síl Aliancie
- využívanie možností.

Tieto aspekty pomáhajú znázorniť vzájomnú súvislosť hlavných operácií, bitiek a stretnutí (bojov) v celom priebehu ťaženia. Vytváranie operačného prostredia sa zameriava na jeho ovplyvňovanie takým spôsobom a smerom, aby poskytovalo výhodné podmienky pre sily Aliancie a nevýhodné pre protivníka. Zahŕňa určenie priestorov, v ktorých môže byť využitá sila Aliancie a dosiahnutá informačná prevaha pri súčasnom znížení sily protivníka.

Rozhodujúcou súčasťou ťaženia bude využitie rôznych typov útočných činností (zladenie palieb a manévru, tempo a súbežnosť činností, prekvapenie, informačné operácie, relatívna výhoda) zameraných na vôľu a súdržnosť protivníka v rámci ofenzívnych aktivít.

4. 2. Význam operačného umenia

Operačné umenie je jednou z najvýznamnejších súčastí vojenského umenia. Predmet jeho skúmania je možné vymedziť ako: *„použitie ozbrojených síl na dosiahnutie strategických a/alebo operačných cieľov prostredníctvom prípravy, organizácie integrácie a vedenia ťažení, operácií, bitiek a bojov“* [08]. Operačné umenie zahŕňa zručnosti, predstavivosť, tvorivú činnosť a intuíciu pre plánovanie a vykonanie rozvinutia a použitia spoločných mnohonárodných síl. Operačné umenie určuje, kedy, kde a na aký účel povedú ozbrojené sily operácie. Operačné umenie zahŕňa účinné použitie nástrojov plánovania ťaženia a usiluje sa o efektívne používanie síl, priestoru, času a informácií prostredníctvom prípravy ťažení a operácií Operačné umenie sa usiluje o optimálne zladenie základnej strategickej trinity (vzájomne súvisiacu trojicu): cieľov, spôsobov a prostriedkov. Na ich základe potom operačný veliteľ prijíma návrh riešenia operačných problémov – operačné idey. Operačné idey sú zdrojom pre operačný zámer veliteľa a pre ďalšiu koncepciu operácie. Základnú operačnú trinitu tvoria: analýza ťažiska, zlom ťaženia a rozhodujúci krok.

4. 3. Ľudský faktor

Najväčšou zmenou, ktorú nám transformácia prináša, je ľudský rozmer, pretože v sebe ukrýva najväčšie potenciálne problémy. Ak zavedenie technológií i štandardizácie postupov môžeme chápať ako technický problém, potom zmena spôsobov uvažovania a pochopenie novej reality, ktorá je založená na iných základoch a vychádza z obrovského množstva dostupných informácií, bude vyžadovať sústredenie úsilia na riešenie konkrétneho problému. Prinesie to i zmenu kultúry pracovných vzťahov od hierarchických v minulosti a súčasnosti k podstatne plošnejším v budúcnosti. Z toho pramenia i rozdiely, ktoré budeme musieť vo svojom myslení a správaní prekonávať.

V dokumentoch NATO sa pomerne často objavuje pojem „vojenská kultúra“. Jeho význam je však diametrálne odlišný od nášho tradične chápaného pojmu kultúry. Jedna z mnohých definícií znie: *„Vojenská kultúra zahŕňa mravný základ a profesionálne vlastnosti nadobudnuté na základe skúseností a intelektuálneho štúdia, ktoré prispievajú k tomu, aby vojenská organizácia dospela k základnému všeobecnému pochopeniu ozbrojeného konfliktu* [09].

Ak nie sme schopní v prípade potreby prispôsobiť pod vplyvom individuálnych a skupinových rozdielov naše myslenie a správanie, môže to mať za následok mylné situačné povedomie. Z toho môže vyplynúť nepresné posúdenie situácie a chybné, prípadne oneskorené rozhodovanie.

Každá väčšia zmena, ktorá sa osobne dotýka nás alebo spoločnosti, vyžaduje, aby sme ju prijali a osvojili si ju. Mala by byť jasne naformulovaná, vysvetlená a odovzdaná. Je potrebné, aby bola aspoň čiastočne „hmatateľná“. To patrí k podstate alebo prirodzenej reakcii človeka na nové podnety, či situáciu. Nech je zmena akokoľvek orientovaná na budúcnosť, musí prinášať čiastkové výsledky už v dohľadnom čase.

4. 4. Formovanie operačného myslenia

V posledných rokoch sme svedkami veľkej fluktuácie dôstojníkov na strategickej a operačnej úrovni velenia a riadenia. Vzhľadom k prebiehajúcej transformácii v ozbrojených silách niektorých členských krajín NATO tento trend bude pravdepodobne ešte určité obdobie pretrvávať. Nedostatok odborne a osobnostne pripraveného personálu operačnej úrovne je kompenzovaný rýchlym kariérnym rastom „taktikov“, ktorí na základe svojho odborného vzdelania a skúseností majú tendenciu analyzovať prichádzajúce informácie a na základe nich sa rozhodovať ako v boji – na najbližšie obdobie. Často pritom dochádza k ignorovaniu skutočnosti, ktorou je na operačnej úrovni dôležitá schopnosť jasne si predstaviť budúce aktivity s oveľa väčšou perspektívou – nie v hodinách a dňoch, ale v týždňoch prípadne mesiacoch.

Operačné myslenie je jednou z hlavných podmienok pre správne použitie vojenských a nevojenských prostriedkov na presadenie sily veliteľom na to, aby boli dosiahnuté strategické a operačné ciele. Veliteľova schopnosť myslieť „operačne“ je výsledkom mnohých rozličných faktorov a vplyvov.

Operačné myslenie je prakticky základom veliteľovej operačnej vízie [10]. Predstavuje schopnosť myslieť ďalej do budúcnosti ako na súčasné udalosti, predvídať nepriateľské akcie a reakcie čo najsprávnejšie, z čoho vyplýva i možnosť urobiť primerané rozhodnutia rýchlo a včas. Otvára možnosť realizovať plány a operačné rozkazy rozhodnejšie. Nedostatok operačného myslenia bude nielen nevyhnutne viesť k stratám v operáciách, ale môže tiež ohroziť šance na rozhodujúce a rýchle víťazstvo.

Operační velitelia musia plne porozumieť veľmi dynamickému vzťahu medzi tromi zložkami vojny: musia poznať a pochopiť rozdiely medzi úrovňami vedenia vojny i to, ako rozhodnutia a akcie na jednej úrovni

ovplyvňujú ostatné úrovne. Okrem toho musia správne posúdiť charakteristické operačné črty fyzického prostredia, kde sa ťaženia, alebo hlavné operácie uskutočňujú. Budú musieť vyhodnotiť všetky aspekty situácie v priestore vojnovej činnosti hodnoverne a potom musia byť schopní synchronizovať využitie všetkých dostupných vojenských a nevojenských prostriedkov na presadenie sily.

Veliteľ akejkoľvek úrovne by mal byť vodcom (lídrom). Vojenské vodcovstvo je priemetom osobnosti a charakteru, ktorým má priviesť vojakov, aby urobili to, čo sa od nich vyžaduje. Britský poľný maršal Slim to opísal ako *„zmes príkladu, presviedčania a nátlaku, ktorá privedie ľudí k tomu, aby urobili, čo chcete, aby urobili“* [11].

Zaujatie postu operačného veliteľa z pohľadu vedenia súčasného konfliktu vyžaduje viac ako len profesionálne znalosti ale i spôsobilosti, intelekt, kreativitu, iniciatívu, úsudok, odvahu, rozhodnosť a sebadôveru oproti požiadavkám na nižších úrovniach velenia. Tiež si vyžaduje schopnosť kompetentne zvládať mnohé iné požiadavky spojené s operačným velením. Patrí sem pochopenie politických a právnych rozmerov svojho velenia, schopnosť pracovať s médiami a ďalšie úlohy, ktoré súvisia s mnohonárodným velením. Preto je potrebný široký rozsah kvalít a zručností velenia. Táto úloha je taká zložitá, že dosiaľ neexistuje ideálny príklad operačného veliteľa. Ako poznamenal pruský kráľ Fridrich Veľký: “*Perfektný generál, rovnako ako Platónova republika je výplodom fantázie“* [11].

V časoch vypätých situácií a kríz by mal veliteľ zostať pokojný a pokračovať v prijímaní rozhodnutí prislúchajúcich jeho úrovni velenia. Jeho rozvaha zabráni panike a jeho odhodlanie donúti podriadených k činnosti. Keď je ovplyvnený stresom, mal by sa zbaviť pokušenia zasahovať do nižších úrovní velenia. Na rozdiel od decentralizovaného prístupu k veleniu – by tento spôsob mohol naraziť na odpor. Výnimkou môžu byť len životne dôležité situácie v záujme prežitia podriadeného velenia. Túto úlohu je však ľahšie stanoviť, ako sa podľa nej riadiť v zápale operácie a boja.

Operačné myslenie nie je považované za vrodené. Preto je potrebné, aby za účelom rozvoja ďalšej kariéry na sebe taktickí velitelia tvrdo, náročne a dôsledne pracovali a pripravovali sa na prechod do operačnej úrovne. Je potrebné, aby tento postup bol uplatňovaný v priebehu celej ich kariéry. Pre dôstojníkov sú príležitosti na získanie skúseností vo vojne pomerne zriedkavé, a preto sa pre veliteľa operačnej úrovne jedná najmä o využitie poznatkov z prebiehajúcich ozbrojených konfliktov v časoch mieru. Z tohto dôvodu sú nepriame skúsenosti, získané vzdelaním a odbornou prípravou najdôležitejším prostriedkom na rozvíjanie operačného myslenia. Čím rozmanitejšie a komplexnejšie formy vzdelávania budú organizované, tým viac príležitostí dôstojník dostane. Jedným z hlavných zdrojov pre získavanie nepriamych skúsenosti môže byť štúdium vojenskej histórie.

4. 5. Úlohové velenie a sieťovo orientovaná spôsobilosť

Úlohové velenie je metóda decentralizovaného velenia plánovaného pre situácie, ktoré sú zložité, dynamické a nepriateľské. Podporuje manévrovací prístup a obsahuje štyri základné stále princípy:

a) Včasné prijímanie rozhodnutí.

b) Význam pochopenia zámeru nadriadeného veliteľa.

c) Jasná zodpovednosť za časť podriadených, ktorí plnia tento zámer.

d) Odhodlanie zo strany veliteľa vidieť plán cez prizmu úspešného ukončenia.

Hlavnou požiadavkou je základná úloha konať, alebo za určitých okolností rozhodnúť, či nekonať v rámci zámeru veliteľa. Tento prístup vyžaduje štýl velenia, ktorý presadzuje decentralizované velenie, voľnosť a rýchlosť konania a iniciatívu. Úlohové velenie je ústredným pilierom Spoločnej doktríny pozemných síl. Má nasledujúce kľúčové prvky:

a) Veliteľ vydáva svoje rozkazy spôsobom, ktorým zabezpečuje, aby jeho podriadení pochopili jeho zámery, svoje vlastné úlohy a súvislosti operačných úloh.

b) Podriadeným oznámi, aký účinok majú dosiahnuť a dôvod, prečo potrebuje, aby bol dosiahnutý.

c) Podriadení dostanú potrebné zdroje na vykonanie svojich misií. .

d) Veliteľ využíva minimum kontrolných opatrení, aby, ak to nie je nevyhnutné, neobmedzoval svojich podriadených vo voľnosti konania.

e) Podriadení sa sami rozhodnú, ako najlepšie dosiahnuť svoju úlohu.

Zámer veliteľa spája aktivity rozptýlených síl do jedného celku a súčasne maximalizuje právomoc jeho podriadených konať. Je to hlavný výsledok prijímania rozhodnutí. Vyjadrenie a oznámenie zámeru je osobnou

úlohou veliteľa. Úlohové velenie je určené na to, aby presadilo funkčný systém velenia, ktorý udržiava v rovnováhe jednotu úsilia s voľnosťou manévru na všetkých úrovniach, zviazaný spolu s koncepciou hlavného úsilia. To si vyžaduje vytvorenie dôvery a vzájomného porozumenia medzi veliteľmi a podriadenými v celej hierarchii velenia. Výkon velenia vyžaduje včasné a efektívne rozhodovanie založené na iniciatíve a kreativite.

Veľký vplyv na preferovanú hlavnú metódu úlohového velenia pri vedení operácií budú mať technologické, organizačné a ďalšie ich siete, ktoré sú veľmi dôležité. Práve ich rozvinutím a používaním vzrastie hustota väzieb a vzťahov medzi podstatnými činiteľmi a systémami, ktoré ovplyvňujú úroveň informačnej výmeny ako aj vzájomnú informovanosť o priestore operácie a boja. V budúcnosti bude len veľmi málo elementov, ktoré nebudú prepojené alebo nebudú súvisieť so zosieťovaním. Preto sa tieto aktivity budú odrážať v celom priebehu vedenia ozbrojeného konfliktu. Poskytujú nové efektívne účinné spôsoby, ktoré umožňujú veliteľom poskytovať informácie a poznatky podriadeným. Ozbrojené sily dosiahnu úspechy v prostredí vytvárania sietí len vtedy, keď velitelia budú schopní decentralizovane riadiť najnižšie prijateľné úrovne a vyvíjať tak organizačné spôsobilosti pre tento proces riadenia podľa konkrétneho vývoja prebiehajúcej operácie. Čím viac bude zosieťované prostredie, tým menej zostane priestoru na doterajšiu osobnú a organizačnú filozofiu (direktívne riadenie), ktorá vychádza z minulých a súčasných modelov velenia a riadenia a nie je orientovaná na budúcnosť (nevytvára a nepodporuje požadovanú voľnosť konania). Niekedy však môžu mať tieto aktivity nepredvídateľné či dokonca škodlivé účinky. Ako sprostredkovateľ informácie sieť vplýva na spoluprácu a umožňuje protivníkom sa novým spôsobom vzájomne ovplyvňovať.

5. ZÁVER

Skúsenosti z prebiehajúcich operácií potvrdzujú, že problematika operačného prostredia je veľmi zložitá a prechádza dynamickým vývojom. Priestory, v ktorých sa operácie vykonávajú sú stále častejšie nejasné a neurčité. Sú fragmentované a často diametrálne od seba odlišné nielen z hľadiska fyzikálneho prostredia, ale aj z pohľadu ohrození a rizík, zloženia miestneho obyvateľstva a jeho kultúry či zapojenia medzinárodných a národných organizácií, rôznych agentúr a ďalších aktérov konfliktu. Všetky uvedené skutočnosti významným spôsobom ovplyvňujú proces plánovania a vykonania spoločných operácií Aliancie. Stále viac je však zrejmé, že vojenská činnosť nemôže byť plánovaná izolovane od ostatných činností Aliancie. Táto skutočnosť bude mať vplyv i na reálnu činnosť všetkých veliteľov v operácii a bude potrebné jej venovať náležitú pozornosť. Ak majú byť spojenecké operácie úspešné, bude potrebné vzdelávať a pripravovať veliteľov a ich štáby na ďaleko širšie spektrum činností, čo bude ďalej zvyšovať nároky na schopnosti ich operačného myslenia.

6. POUŽITÉ ZDROJE

1. AJP – 01 (C) Allied Joint Doctrine. Brusel 2007.
2. Joint Operating Enviroment: Trends and Challenges for the Future Joint Force Through 2030, USJFCOM, Norfolk 2007.
3. AAP - 6 NATO Glosary of Terms and Definitions, Edition 5, Brusel 2006.
4. Strategic Vision: The Military Challenge. Washington D. C. 2004.
5. Concepts for Alliance Future Joint Operations (CAFJO). Brusel 2006.
6. MC Guidance to the Strategic Commanders on the Further Development of Alliance Transformation,. Brusel 2005.
7. CLAUSEWITZ, C. v.: *O válce*, Bonus A, Brno 1996.
8. Vojenský terminologický slovník Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Bratislava 2008.
9. www.fpri.org
10. VEGO, M. : Operational Thinking. Osterreichische Militärische Zeitschrift, 2/2007,Wien 2007.
11. ŠILHA, Jiří a kol.: Významné osobnosti vojenstva. Študijná pomôcka, ISŠ, NAO, Liptovský Mikuláš 2007.

7. INFORMÁCIA O AUTOROCH

Ing. Štefan GANOCZY, PhD., v súčasnej dobe odborný asistent skupiny vojenstva a doktrín Ústavu bezpečnosti Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. V rokoch 2002 – 2008 pracoval ako odborný asistent a vedúci skupiny plánovania operácií katedry vojenskej stratégie a operačného umenia Vojenskej akadémie, neskoršie Inštitútu strategických štúdií Národnej akadémie obrany. Zaoberá sa problematikou vojenstva so zameraním na vojenské umenie, operácie a otázky velenia a riadenia.

Ing. Ján MARTINKO, v súčasnej dobe zamestnanec Ústavu bezpečnosti Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. V rokoch 2005 – 2008 pôsobil ako vedúci skupiny vojenskej stratégie a operačného umenia Inštitútu strategických štúdií Národnej akadémie obrany. Zaoberá sa problematikou vojenského umenia so zameraním na operačné umenie a transformáciu NATO.

Recenzoval: doc. Ing. Jiří ŠILHA, PhD.
K. Kuzmányho 19, Kežmarok 060 01
silha@zoznam.sk

INTEROPERABILITA - 2009

Operačné prostredie, jeho predpokladaný vývoj a vplyv na charakter budúcich operácií

Ústav bezpečnosti

Ing. Štefan GANOCZY, PhD.
Ing. Ján MARTINKO

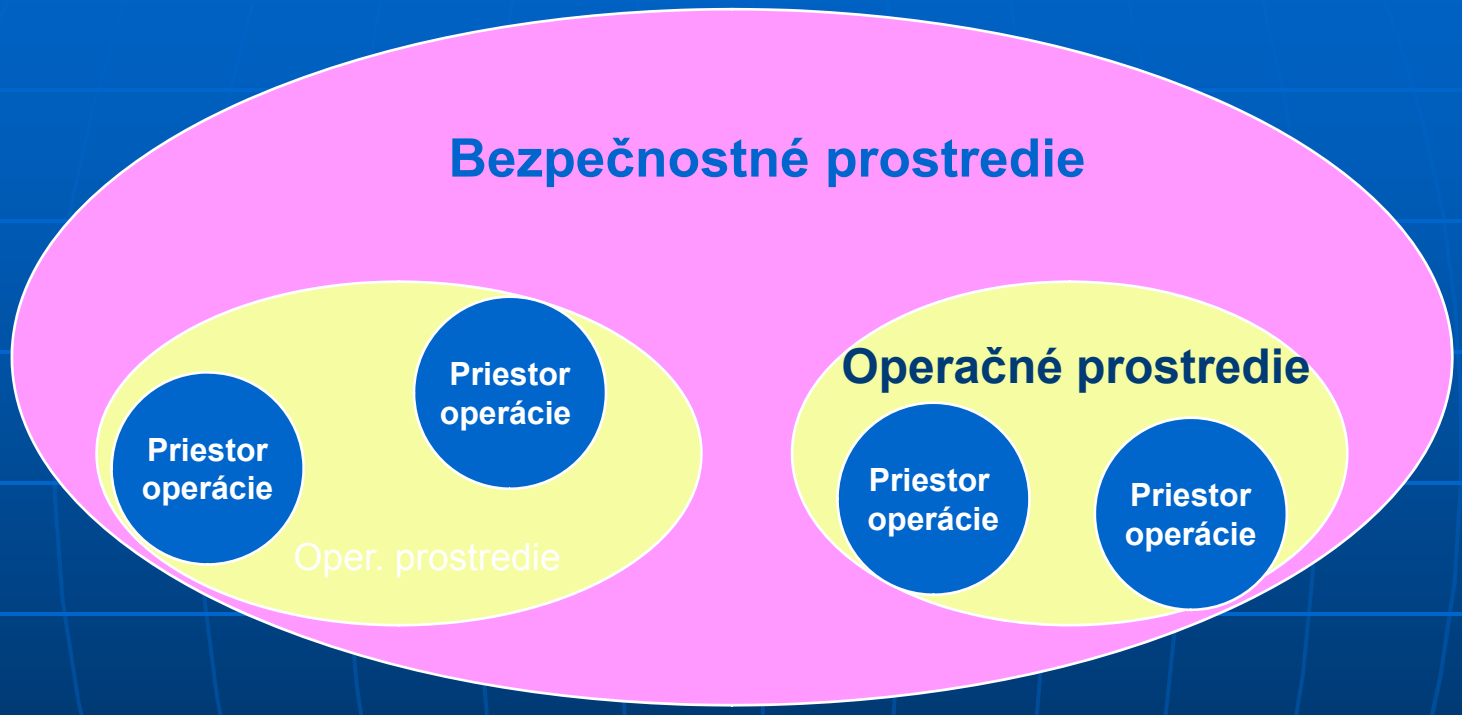

Vzťah bezpečnostného, operačného prostredia a priestoru operácie

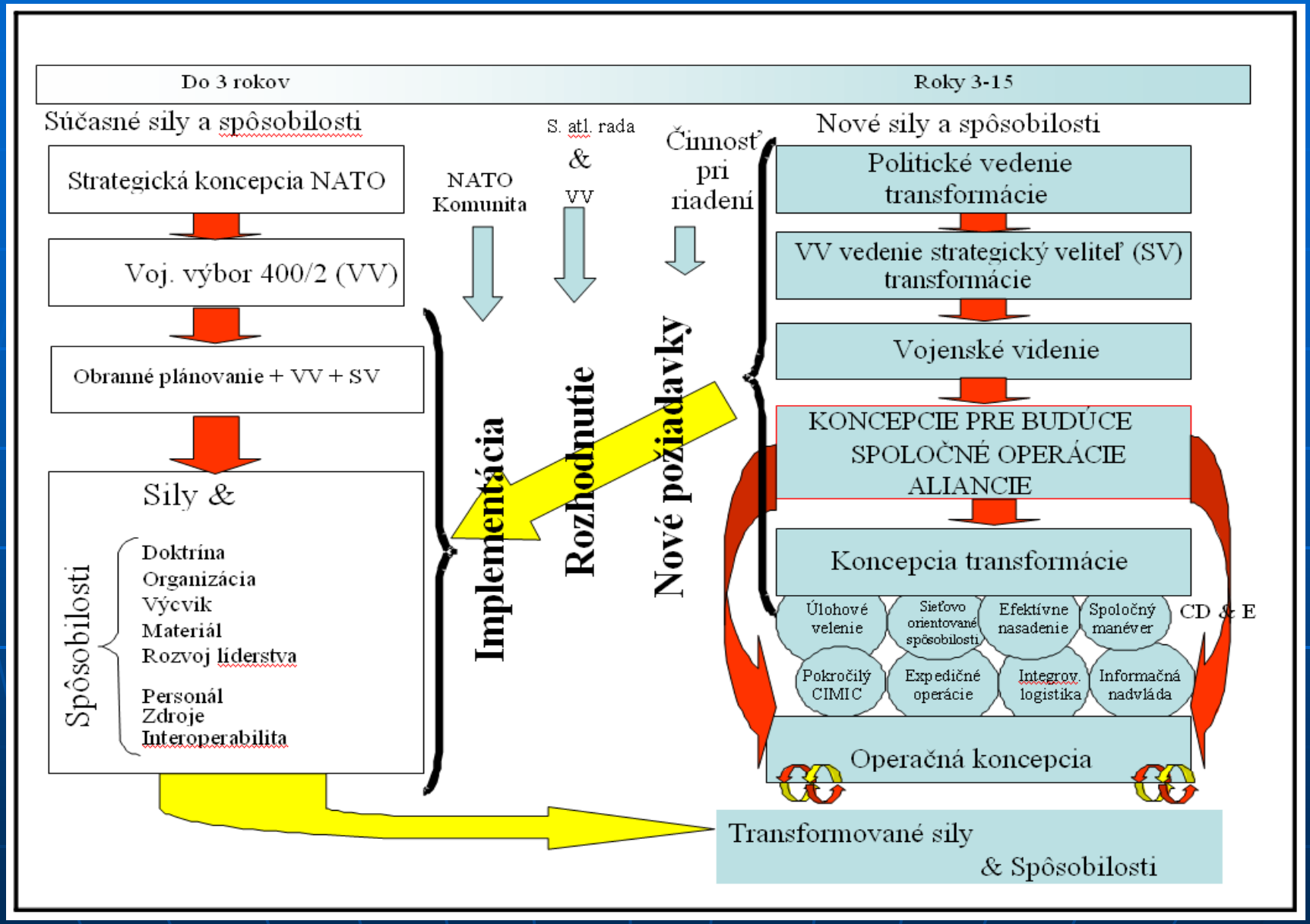

Transformačný proces

INTEROPERABILITA - 2009

Koncepcie budúcich spoločných operácií Aliancie (Concepts for Alliance Future Joint Operations - CAFJO)

Definujú konceptuálny rámec pre nadchádzajúcich 15 rokov, ktorý bude určovať a formovať budúci vývoj koncepcií, doktríny a spôsobilostí s cieľom umožniť Aliancii rozvíjať schopnosť viesť prístup k operáciám založený na účinkoch.

INTEROPERABILITA - 2009

Nové požiadavky Aliancie:

- Strategický rámec – strategická koncepcia
- Kolektívna stratégia
- Kolektívna obrana
- Spoločný komplexný prístup k operáciám

Komplexný prístup:

- Vyžaduje koordináciu aktivít a cieľov všetkých organizácií zapojených do riešenia krízy
- Filozofia prístupu založeného na účinkoch (stimulácia uplatňovania spolupráce všade tam, kde je to možné)
- Spolupráca na spoločnej, medziagentúrnej a mnohonárodnej úrovni, ale i mimovládnych a medzinárodných organizácií a pod.

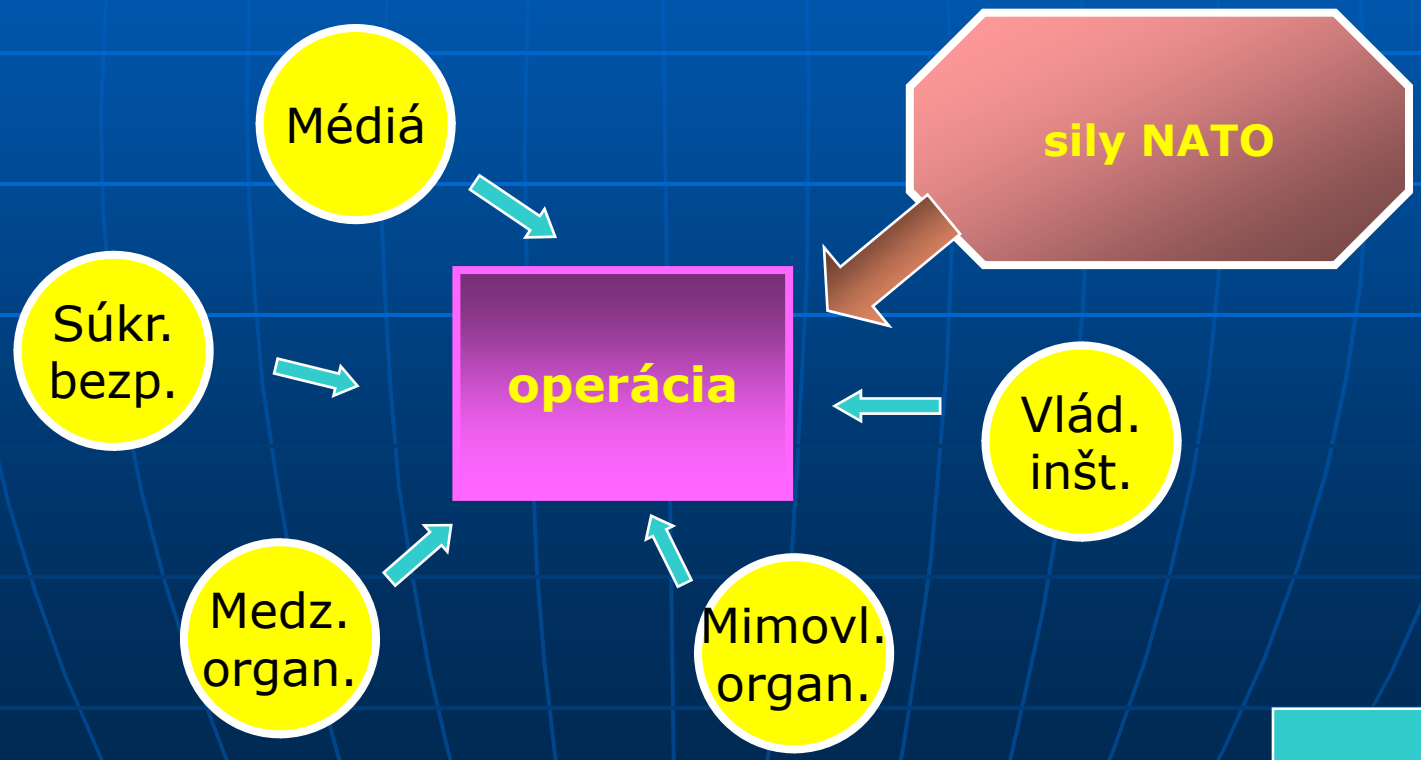

INTEROPERABILITA - 2009

Prístup k operáciám založený na účinkoch
(Effects-based Approach to Operation - EBAO)

- využíva integrovanú spoločnú vojenskú spôsobilosť.
- zameriava sa „na súvislé a komplexné využitie rôznych nástrojov Aliancie,
- EBAO sa sústreďuje na príčinu a účinok.

Priestor bojovej činnosti a vzťahy v ňom

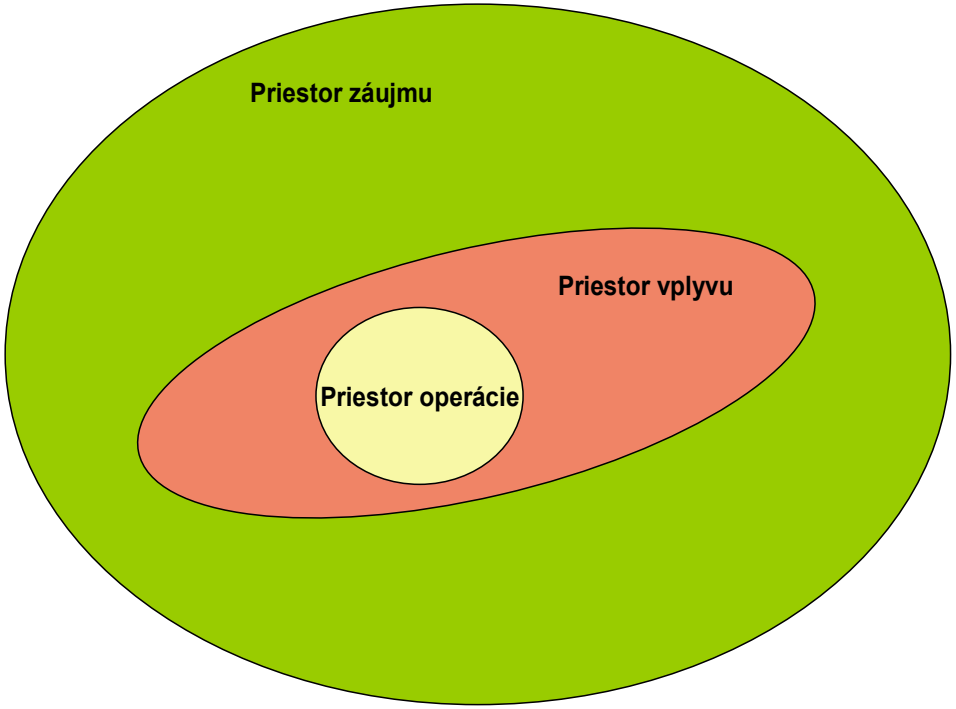

Interoperabilita

schopnosť spolupracovať pri plnení pridelených úloh (AAP – 6)

Úrovne interoperability

ČO ROBIŤ?

Vo všeobecnej rovine je potrebné zmeniť:

Všetko s víziou

1. Politiku- doktrínu- stratégiu
2. Organizáciu
3. Postupy
4. Výcvik a vzdelávanie.

Mať OS schopné pristupovať k operáciám na základe účinkov

EFFECTS-BASED APPROACH TO OPERATIONS - E B A O

AKO?

Musíme zmeniť

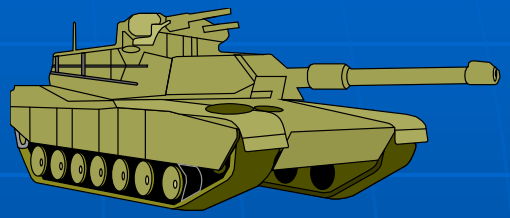

Systém prípravy

Myslenie

Pochopiť nové prostredie

INTEROPERABILITA - 2009

Memento:

- **Niektorí dnešní rotmajstri a poručíci budú v horizonte 2030 slúžiť v najvyšších hodnostiach**
- **Vojenská profesia je a o to viac v budúcnosti bude nielen fyzická ale stáva sa čoraz viac intelektuálnou**
- **Skúsme na to myslieť UŽ D N E S !**

Mnohonárodný aspekt účasti OS SR v operáciách medzinárodného krízového manažmentu

pplk. Ing. Ivan Majchút, PhD.

Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl, Liptovský Mikuláš, 03101

ivan.majchut@aos.sk

ABSTRACT

Multinational Aspect of Slovak Armed Forces Contribution To Crisis Management Operations

The paper describes and analyzes reasons of preparation for working in multinational/combined environment. It indicates the necessity to create aim and concept how to reach the aim for preparation to work in this environment and it indicates evolutional process in single shot and long term process.

Keywords: multinational environment, crisis management operations, methodical personnel preparation, evolutional process

ÚVOD

Nasadenie vybraných jednotiek do operácií medzinárodného krízového manažmentu (MKM) už v čase existencie Československej armády bolo predznamenaním použiteľnosti jednotiek OS SR v skutočne mnohonárodnom[1] prostredí. Význam použiteľnosti OS SR v mnohonárodnom prostredí sa zo dňa na deň stupňuje a už nie je mysliteľné, že by tomu bolo inak. V súčasnosti majú OS SR nasadené stovky svojich príslušníkov v operáciách MKM[2]. Okrem toho OS SR plnia, alebo sa pripravujú na plnenie záväzkov SR v politických a bezpečnostných organizáciách[3], čo jednoznačne znamená pôsobenie v mnohonárodnom prostredí.

Keď hovoríme o pôsobení jednotiek OS SR v mnohonárodnom prostredí, je potrebné povedať, že cestu do tohto prostredia prerážali práve úzko špecializované jednotky (ženijné, RCHBO). Ich flexibilita a odborná špecializácia (charakter) viedli k tomu, že sa veľakrát automaticky predpokladalo, že práve tieto zložky OS SR sú predurčené pre našu účasť v operáciách MKM. Dokážu sa uplatniť ako čiastková zložka v širokom spektre špecializácií, potrebných na zabezpečenie činnosti nasadených jednotiek. Táto dimenzia nám však už z pohľadu našich ambícií a záväzkov nestačí.

1. DÔVODY PRÍPRAVY NA ČINNOSŤ V MNOHONÁRODNOM PROSTREDÍ

Činnosť v mnohonárodnom prostredí sa týka všetkých príslušníkov OS SR – dokonca aj tých, ktorí v ňom bezprostredne nepôsobia. Schopnosť uplatniť sa v takomto prostredí bude dnes čeliť stále väčšej konkurencii. Spôsobilosť nasaditeľnosti na mnohých rôznych pozíciách, možnosť využívať nové myšlienky a skúsenosti získané na predchádzajúcich pôsobiskách bude predstavovať výhodu a priam potrebu svojej existencie v OS SR. Personál bez takýchto atribútov sa bude len ťažko vyrovnávať „konkurenčným hrozbám", ktoré bude stelesňovať personál pôsobiaci v mnohonárodnom meradle.

Za rozhodujúce motívy prípravy príslušníkov OS SR na pôsobenie v mnohonárodnom prostredí možno v súčasnosti považovať naše záväzky voči NATO a EU. Vo vzťahu k NATO je to zaradenie nášho personálu a jednotiek do síl rýchlej reakcie NATO (NATO Response Force - NRF), alebo do mnohonárodného spoločného

[1] V publikáciách NATO sa vo význame „mnohonárodný" používa pojem „combined" alebo „multinational". Často sa mylne v slovenčine používa „kombinovaný", „viacnárodný" či „multinárodný".
[2] http://www.mosr.sk/333/mierove-operacie.php?PHPSESSID=bb42e866b833d48789e8ff71d5e810be
[3] Obranná stratégia SR

úlohového zoskupenia (Combined Joint Task Force – CJTF)[4]. Vo vzťahu k EU je to zaradenie nášho personálu a jednotiek do bojovej skupiny Európskej únie (EU battle group – EU BG).

Jednotka OS SR, pôsobiaca v mnohonárodnom zoskupení (jednotke) musí predovšetkým spĺňať požadované kritéria na nasaditeľnosť a udržateľnosť. Mnohonárodný charakter operácií nastoľuje požiadavku schopnosti poskytnúť interoperabilné organické jednotky, ktoré majú skúsenosti zo spoločnej činnosti v rámci operácií, alebo spoločných cvičení, sú vybavené štandardnými komunikačnými systémami a sú schopné aplikovať štandardné postupy, predovšetkým v oblasti velenia a riadenia a v oblasti logistickej podpory.

Potrebujeme jednotku, ktorá je schopná pôsobiť kompaktne ako celok a mať príslušné spôsobilosti. Ľudia sa cítia istejšie vo svojich lokálnych podmienkach s postupmi prispôsobenými ich miestnym zvyklostiam. Myšlienky jednotnosti na všetkých úrovniach velenia sú nerealizovateľné. Obzvlášť ak uvažujeme o pôsobení v NATO, v EU, alebo v koalícii. Na mieste je diskusia o najnižšej možnej operabilnej organizačnej úrovni. To odstráni problémy s otázkami interoperability na najnižšej úrovni (jednotlivec, tím, družstvo, čata). Napriek tomu nemôžeme problematiku spôsobilosti pôsobiť v mnohonárodnom prostredí sňať z ramien poddôstojníkov a mužstva.

Komplexnosť problému je zavŕšená obsiahnutím celého spektra personálu so zameraním na veliteľa jednotky, kľúčový personál, príslušníkov štábu nadriadenej úrovne. V tejto skupine osôb je zvýšený nárok kladený sa schopnosti komunikovať v anglickom jazyku. K tomu je potrebné zaoberať sa problematikou terminológie, postupov, štandardov a organizačných štruktúr. Podstatou je dosiahnutie porozumenia tej istej informácie nezávisle od zázemia tvorcu a užívateľa informácie.

Pôsobenie v mnohonárodnom zoskupení znamená pôsobenie v medzinárodnej koalícii a základom úspechu je vzájomná dôvera príslušníkov mnohonárodného zoskupenia. Tá sa buduje osobnými vzťahmi, úctou, znalosťou partnerov a trpezlivosťou. Vytvára sa dlho a sústavne a naopak rýchlo sa môže narušiť. Toto bremeno nesie predovšetkým kľúčový personál a postupne sa prenáša na ostatných príslušníkov zoskupenia.

Obdobne je potrebné časť spomenutých zásad pôsobenia v mnohonárodnom prostredí prenášať aj na ďalších aktérov v operáciách MKM, s ktorými nasadený personál a jednotka môže prísť do styku:

- príslušníci medzinárodných a mimovládnych organizácií,
- príslušníci ozbrojených bezpečnostných zložiek,
- príslušníci polovojenských skupín, povstalci, rebeli, vzbúrenci, škodcovia,
- firmy a osoby zabezpečujúce nasadenie (preprava, zásobovanie, servis, ...),
- obyvateľstvo (spriatelené, nepriateľské),
- médiá.

2. STANOVENIE A NAPLNENIE CIEĽA PRE PRIPRAVENOSŤ NA PÔSOBENIE V MNOHONÁRODNOM PROSTREDÍ

Prípravu na činnosť OS SR v mnohonárodnom prostredí môžeme chápať ako proces, ktorý je ovplyvňovaný ambíciami SR v európskom a celosvetovom meradle a vývojom jej okolia[5]. Zmenou charakteru obrany SR[6] preberáme na seba záväzok:

- byť spôsobilí brániť SR a súčasne prispieť ku kolektívnej obrane NATO,
- byť pripravení podieľať sa na aktivitách medzinárodného spoločenstva,
- byť nasaditeľní a udržateľní v širokej škále operácií vedených NATO a ďalšími medzinárodnými organizáciami alebo koalíciami.

Naplnenie týchto ambícií bez pripravenosti na pôsobenie v mnohonárodnom prostredí nie je možné. Systematizácia cieľov na dosiahnutie takejto pripravenosti môže mať rôzne kritériá. Môže sa zohľadňovať:

- efekt naplnenia záväzkov,
- efekt budovania prestíže,
- ekonomický efekt.

Všetky spomenuté efekty sú bezprostredne prepojené a majú za cieľ dosiahnutie medzinárodnej prestíže. Od tejto dimenzie sa odvíja potreba stanoviť si ciele, ktoré by sme v procese dosiahnutia pripravenosti na pôsobenie v mnohonárodnom prostredí mali mať. Je obzvlášť dôležité vedieť rozumne zaobchádzať s uvedenými cieľmi, ktoré môžu obsahovať protikladné prvky (ambície verzus ekonomické možnosti).

Je potrebné vytvoriť skupinu cieľov na efekt naplnenia záväzkov a s tým súvisiacim efektom prestíže v európskom a svetovom meradle. Táto skupina cieľov nás musí priviesť k posilneniu potenciálu vplyvu na dianie v medzinárodných organizáciách.

---

[4] AJP – 01 (C)
[5] Bezpečnostná stratégia SR
[6] Obranná stratégia SR

Ďalšou skupinou cieľov je potrebné dosiahnuť ekonomický efekt (rentabilitu), kde je potrebné špecifikovať podskupinu cieľov orientovaných na materiálnu a personálnu zložku. Obzvlášť citlivá z pohľadu pripravenosti na pôsobenie v mnohonárodnom prostredí je práve personálna zložka. Práve tá je v uvádzanom procese najzložitejšia a náchylná na destabilizáciu.

Naplnenie stanovených cieľov na dosiahnutie pripravenosti na pôsobenie v mnohonárodnom prostredí je jedným z kritérií naplnenia poslania OS SR ako jedného z tradičných nástrojov bezpečnostnej politiky SR[7]. Pripravenosť na pôsobenie v mnohonárodnom prostredí je možné dosiahnuť iba systematickou prípravou a následne udržiavaním dosiahnutého stavu.

Napĺňanie cieľa v sebe obsahuje niekoľko zásadných pravidiel:

- Prispôsobenie sa terajším a pravdepodobným budúcim podmienkam. Zavádzanie módnych a neopodstatnených opatrení iba zbytočne vyčerpáva zdroje (personálne, materiálne). Jednoduché kopírovanie toho, čo robia ostatní, nepostačuje.
- Zameranie sa na kľúčový personál. Zásadnú rolu v presadzovaní zmien a v napĺňaní poslania majú generáli a dôstojníci, ktorí tvoria vrcholový manažment OS SR. Motivovaním svojich podriadených a okolia sú najdôležitejším prvkom v tomto procese.
- Zladenie ambícií a ekonomických možností. Finančné kritériá sú síce podstatné, ale môžu byť zavádzajúce, pokiaľ ide o strategické „zdravie" OS SR. Nesprávne zamerané úspory môžu prerásť do nesplnenia poslania vo forme nesplnenia záväzkov, alebo ich splnenia iba čiastočne a/alebo naštrbenia prestíže SR v medzinárodných organizáciách. Výkonnosť a znižovanie nákladov či optimalizácia využitia zdrojov musí mať reálny základ bez vplyvu na pokles či snahu o úpravu ambícií.
- Zreálnenie cieľov. Ambiciózne, ale reálne ciele sú základom pre dosahovanie poslania a prestíže. Nestačí iba snaha o prežitie, či dobiehanie svojho okolia. To môže byť najrýchlejšia cesta ku stagnácii a strate kreditu v Európe a vo svete.
- Zavádzanie strategických inovácií. Konštruktívne zmeny v štruktúrach, výzbroji či postupoch sú jedinou udržateľnou cestou na dosahovanie stálych zlepšení. To znamená podporu inovácií a kreatívneho myslenia na všetkých úrovniach predovšetkým dôstojníkov. Sústavná zmena stratégií a koncepcií má za následok destabilizáciu systému a spôsobuje plytvanie personálnymi i materiálnymi zdrojmi.
- Zdokonaľovanie sa. To vyžaduje stanovenie merateľných dlhodobých, strednodobých a krátkodobých cieľov a vytvorenie stratégie na ich dosiahnutie (merateľné míľniky). Do uvedeného procesu je potrebné zapracovať využívanie princípu učenia sa na úspešných a neúspešných akciách (Lessons Learned).
- Akcieschopnosť. Je potrebné klásť dôraz na akciu, ktorá odstraňuje skryté či utajené prekážky, znemožňujúce postupovanie, tolerovanie chýb a nedostatkov, či neplnenie stanovených cieľov (zámerne alebo z neschopnosti).

3. VÝVOJOVÝ PROCES

Medzinárodne použiteľné jednotky OS SR sa nevytvoria za jeden deň, aj keď by si to mnohí jej príslušníci priali. Presvedčenie, že stačí potrebné materiálne a technické vybavenie je mylné. Rovnako aj presvedčenie, že na to stačí vykázať účasť v niekoľkých operáciách MKM bez zohľadnenia podielu a dôležitosti v nich, nevedie k dosiahnutiu našich ambícií. Dosahovanie náležitého postavenia OS SR v spôsobilostiach pôsobiť v mnohonárodnom prostredí vyžaduje systematický proces.

Jednorazové hľadisko

Z jednorazového hľadiska predstavuje príprava na pôsobenie v mnohonárodnom prostredí niekoľko fáz vývoja. Rozdiely v príprave na rôzne aktivity/operácie prinášajú zásadné odlišnosti v štruktúre prípravy, v prístupoch a náročnosti na kľúčový personál. Vo všeobecnosti je možné vyšpecifikovať tieto fázy:

- národná fáza,
- nadnárodná fáza
- realizačná fáza.

Národná fáza procesu prípravy sa musí orientovať na pripravenosť na nasadenie. V tejto fáze sa samotné pôsobenie v mnohonárodnom prostredí orientuje iba na úzky okruh personálu s cieľom udržiavať súčinnosť s predurčenou nadriadenou úrovňou a partnermi. Je potrebné nadviazať na už získané manažérske a expertné skúsenosti určeného personálu a tieto skúsenosti ďalej rozvíjať. Prirodzene, že už v tejto fáze sa ostatný personál pripravuje na pôsobenie v mnohonárodnom prostredí. Čakať až na nasledujúcu fázu je neprípustné.

[7] Bezpečnostná stratégia SR

Nadnárodná fáza procesu prípravy sa taktiež zaoberá pripravenosťou na nasadenie, ale už z hľadiska dolaďovania interoperability v príslušnej štruktúre velenia a riadenia. Tu sa musí nájsť priestor na stieranie rozdielov, dolaďovanie terminologických nejasností, vzájomnú komunikáciu, spoluprácu a citlivé vyrovnávanie sa s kultúrnymi a zvykovými rozmanitosťami.

Realizačná fáza napriek dovtedajšej príprave môže prinášať situácie, v ktorých dochádza k vylepšovaniu už začatého procesu vo vnútri mnohonárodného zoskupenia (jednotky). Oveľa náročnejšiu rolu však bude zohrávať schopnosť vyvažovať potrebu pružnej reakcie na lokálne prostredie. Tu sa znásobí mnohonárodná rôznorodosť a stret kultúr, čo ešte zdôrazní potrebu spolupráce a procesu učenia sa.

Dlhodobé hľadisko

Príprava personálu OS SR na pôsobenie v mnohonárodnom prostredí nie je definovaná v žiadnom predpise, pomôcke či smernici čo v podstate to ani nie je možné. Je špecifickou časťou prípravy personálu OS SR, ktorej sa nedá priradiť konkrétna forma, či metóda prípravy. Je však možné stanoviť ciele, zámery a priority v tomto procese. Spomenutý proces má dlhodobý charakter a napĺňanie zámerov sa pomerne ťažko hodnotí.

Podstata spomínanej prípravy by mala spočívať v kombinácii systému vzdelávania (vysokoškolské štúdium, štúdium v kariérnych a odborných kurzoch) a vo využívaní empirických vnemov (zbieranie skúseností po celom svete a potom ich zdieľanie). To je možné len systematizáciou kariérneho rastu personálu v OS SR, predovšetkým však dôstojníkov. Súčasný kariérny rast[8] je zameraný iba na administratívne riešenie ustanovovania do funkcií a povyšovania. Systematizáciu môže riešiť spracovanie modelu kariéry dôstojníka, v ktorom sa zohľadní osobnostný a odborný rast prostredníctvom systematického výkonu a striedania veliteľských a štábnych funkcií. Vyslanie do kurzu a ustanovenie do funkcie (jej výkon) musí predstavovať dôvod v modeli kariéry.

Pre nasadený personál OS SR v operáciách MKM, prípadne na funkciách vo veliteľských štruktúrach NATO a EU, okrem napĺňania poslania v konkrétnom prípade, predstavuje prístup ku príležitostiam (know-how). Prístup k takýmto zdrojom predstavuje získanie poznatkov a skúseností, čo pre budúcnosť znamená minimalizáciu nákladov na prípravu personálu pre nasledujúce nasadenie. To sa súčasne prenáša na výhody a posilnenie postavenia v lokálnom, európskom, či svetovom meradle.

4. ZÁVER

Dosiahnutie stanovených cieľov a efektov v problematike spôsobilosti pôsobiť v mnohonárodnom prostredí vyžaduje dlhodobý systematický prístup. Večný spor medzi teóriou a praxou preniká aj do tejto oblasti. Riadiaci personál OS SR musí byť pripravený na to, aby dokázal predvídať smerovanie vývoja a tomu prispôsobiť svoju prípravu a prípravu svojich podriadených. To však nie je možné bez teoretických poznatkov a východísk schopných adekvátnej aplikovateľnosti v realite.

Často sa práve v uvádzanom probléme dostávame do stavu, že tzv. „prax predbieha teóriu". A tým sa dostávame do procesu nahrádzania teórie metodológiou (pragmatizmus). Sústredenie sa na myšlienky ako? a ignorovanie otázok čo? a prečo? nás udržiava v súčasnosti (riešenie vzniknutého problému, alebo príležitosti) a môže spôsobiť, že ciele ak vôbec nejaké sú, nebudú dosiahnuté.

5. POUŽITÉ ZDROJE

1. Bezpečnostná stratégia SR. [on line], 2005. [Cit. 2009-03-23]. Dostupné na <http://www.mod.gov.sk/data/files/833.pdf?PHPSESSID=de94c812b59a32688624f5bde0b9192d>
2. Obranná stratégia SR. [on line], 2005. [Cit. 2009-03-23]. Dostupné na: <www.mepoforum.sk/download/16/?download>
3. ŠILHA, Jiří a kol.: Spoločné operácie NATO v súlade s doktrínou AJP-01(C) (Allied Joint Doctrine). 1. vyd. Liptovský Mikuláš : NAO, 2008, 127 s.
4. Vojenský terminologický slovník ozbrojených síl Slovenskej republiky. [on line], 2008. [Cit. 2009-03-23]. Dostupné na: <http://predpisy.mil.sk/docs/vts-komplet.pdf>

[8] Služobný predpis o osobitných kvalifikačných predpokladoch na funkciu a odborných predpokladoch na hodnosť, o spôsobe ich získavania, o stupňoch znalosti cudzieho jazyka na funkcie a o podmienkach uznávania osobitných predpokladov na výkon funkcie a na hodnosť dosiahnutých pred účinnosťou zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

6. INFORMACIA O AUTOROVI

pplk. Ing. Ivan Majchút, PhD. v súčasnej dobe odborný asistent Ústavu bezpečnosti Akadémie ozbrojených síl generála M.R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. V pedagogickej praxi pôsobí od roku 1997. V rokoch 1997 – 2006 sa podieľal na vysokoškolskom vzdelávaní študentov Vojenskej akadémie Liptovský Mikuláš a Akadémie ozbrojených síl Liptovský Mikuláš. V rokoch 2006 – 2008 sa podieľal na kariérnom vzdelávaní študentov Národnej akadémie obrany Liptovský Mikuláš. Zaoberá sa problematikou vojenstva a doktrín.

Recenzoval: plk. doc. Ing. Peter SPILÝ, PhD.
Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánka,
Demänová 393, Liptovský Mikuláš 031 01
peter.spily@aos.sk

„Multinational Aspect of Slovak Armed Forces Contribution In Crisis Management Operations“

multinational = combined

LtCol Ivan MAJCHÚT, PhD.
Security Institute
Armed Forces Academy
Liptovský Mikuláš

REASONS

Multinational environment

Relevant to all Slovak soldiers

- **obligation to be combat ready**

- **one of the basic career attributes**

- **opportunity to develop personal skills**

REASONS

Expectation to be engaged in Multinational environment

- NATO
  - CMO, NRF, CJTF
- EU
  - CMO, EU BG
- UN
  - CMO
- OSCE
  - observation missions
- coalition
  - operations/CMO

NEXT ASPECTS

Collaboration/Contact with:

- IOs, NGOs
- armed security components
- military groups, rebels, spoilers
- service and transportation personnel
- inhabitants, refugees
- media

SUCCESSFUL FUNCTION

MNTF = international coalition

Success creation:

- confidence (each other)

- personal relation

- respect

- partners knowledge

- patience

CHALLENGES AND REQUIREMENTS

- languages
- terminology
- standards
- practices
- structures

Keystone of understand

User of information understands it as much as creator

(their background is not important)

CONSEQUENTIAL EFFECTS

- fullness of responsibilities
- creation of prestige

vs.

- economic availability

HOW TO REACH THE AIM

- adaptation for actual and future conditions
- focus at the key personnel
- ambitions and economic availability harmonization
- practical aim
- strategy innovations
- development
- fighting power (ready for action)

EVOLUTIONAL PROCESS

Single shot:

- national preparation phase
- supranational preparation phase
- realization phase

Long term:

- methodical personnel preparation
  - integrated courses system
  - officers career system

Thanks for your attention

Sir, ladies and gentlemen!

First of all, I want to thank you for the invitation to the Interoperability Conference 2009 and to the planning meeting for the exercise GOOD NEIGHBORHOOD 2010. I have the honor to submit best regards from the Commandant of NDA VIENNA, General SCHITTENHELM.

To introduce myself,

I am Col (GS) Christian RIENER, Chief of the Tactical training and education division at the NDA in VIENNA. Previous to this function I have been ChiefG2 of a MNTF in BiH and COS/DCOM of 4MECHINFBDE in Austria.

AIM AND FOCUS

- ► OVERVIEW ABOUT THE AUSTRIAN APPROACH TO TRAINING AND EDUCATION
- ► INCORPORATION OF CMO REQUIREMENTS
- ► ADAPTION OF TRAINING AND EDUCATION TO CURRENT REQUIREMENTS

www.bundesheer.at

SCHUTZ & HILFE

Because of the fact that the topic of the conference, „The Armed Forces in international Crisis Management Operations“ includes many different aspects, I want to specify the focus of my briefing.

Therefore my aim is to reflect on the AAF approach to education and doctrine on the whole and the NDA´s intent to train Austrian officers for Crisis Management Operations in detail.

Various requirements, important for personnel especially in CMO key positions, are demanding academies to deal with a range of challenges, in order to train the personnel in the right way.

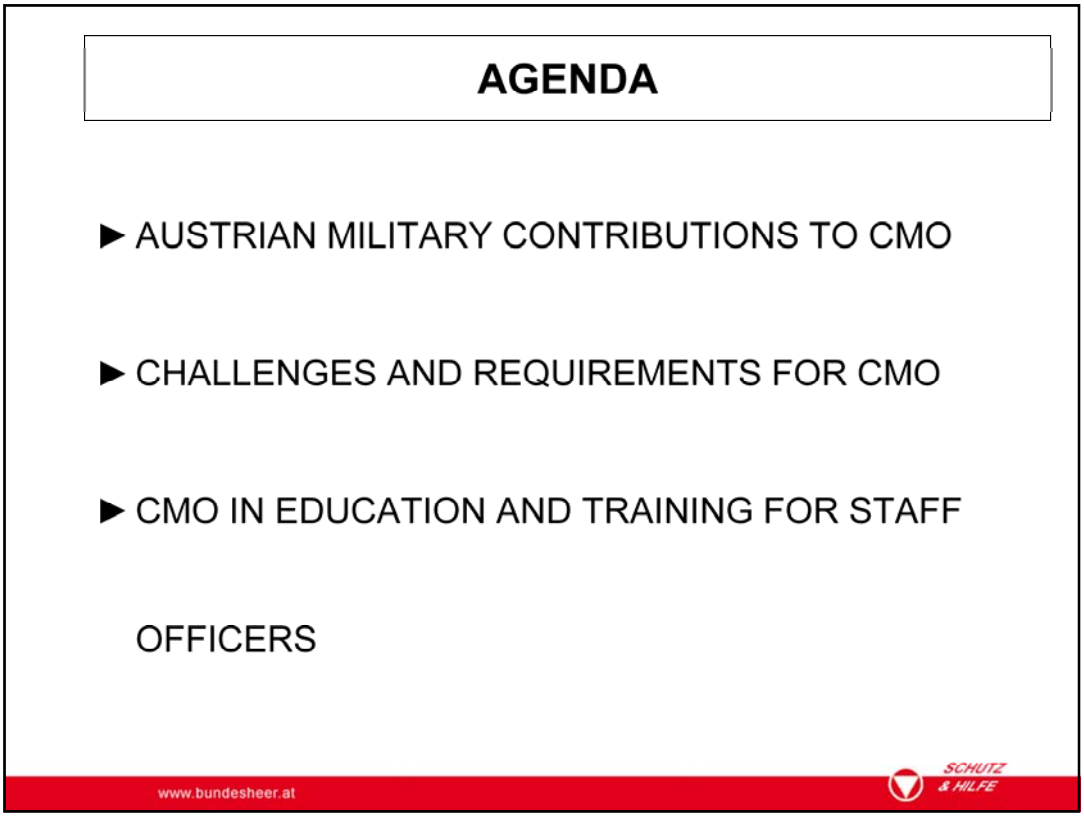

My briefing will have the agenda outlined on this slide.

I will start with an overview on the Austrian military participation in international CMO, followed by selected identified challenges which arise in those complex operations, focused on the approach how to train and prepare officers at the NDA for the real life missions, finished by main conclusions. As the Chief of the tactical training and education division I will lay the focus in the briefing on the tactical level.

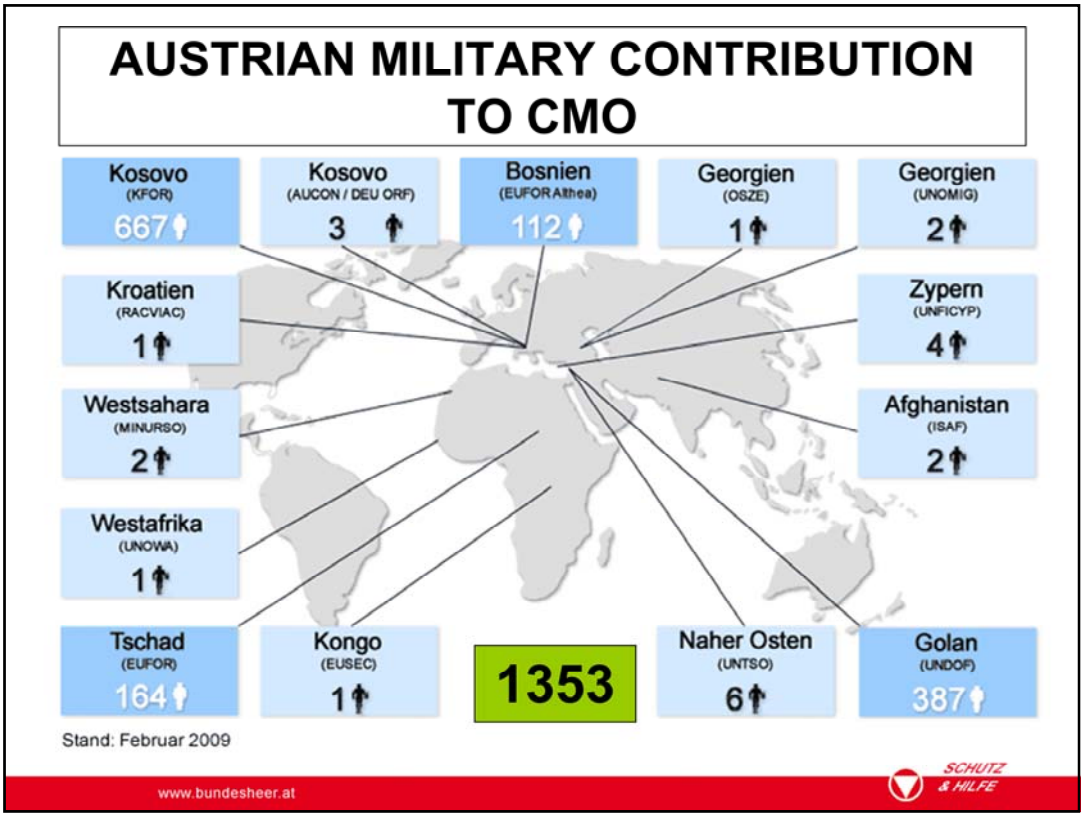

The Austrian Armed Forces have a long tradition participating in Peace Support Operations or Crisis Management Operations. At the very beginning Austria joined international operations within the United Nations framework, for example in KONGO, at the GOLAN HEIGHTS or in CYPRUS, with troops and Military Observers. In the course of time, the participation of Austrian military forces enlarged not only in numbers of troops, but also in terms of serving under various organizations.

Today AAFs are part of several operations all over the world. For example, 667 Austrian soldiers are employed under NATO C2 in KOSOVO, in parallel there have been 164 soldiers employed in TCHAD under C2 of the EU and now after change of command, under C2 of UN. Participation within the framework of OSCE is standard, for instance the observer mission in GEORGIA. In total numbers, the AAF`s current contribution and participation is 1353 troops in missions abroad, in 12 countries under control of 3 different organizations.

There are a lot of challenges and demanding situations to handle, in terms of knowledge but also in leadership skills.

There is hardly an operation, except some specific Austrian Humanitarian Assistance Missions, which was, is and will be solely in national responsibility. On the contrary, standard and daily business is that AAFs are employed within a multinational environment. Multinationality and/ or combinedness require a certain degree of interoperability in order to guarantee the best contribution to mission´s success. Therefore the precondition for a successful contribution in a CMO is the ability to be interoperable.

For a Non-NATO member it is a challenge to get and hold a high standard of interoperability. Although AUSTRIA is a PfP member we have restrictions according access to NATO information and knowledge.

Nevertheless personnel in CMO, especially officers, have to be fully aware of procedures and methods used in foreign HQs and command structures. In conclusion for a small army like the AAF it is a must to use those processes and procedures which are standard in the designated lead nation.

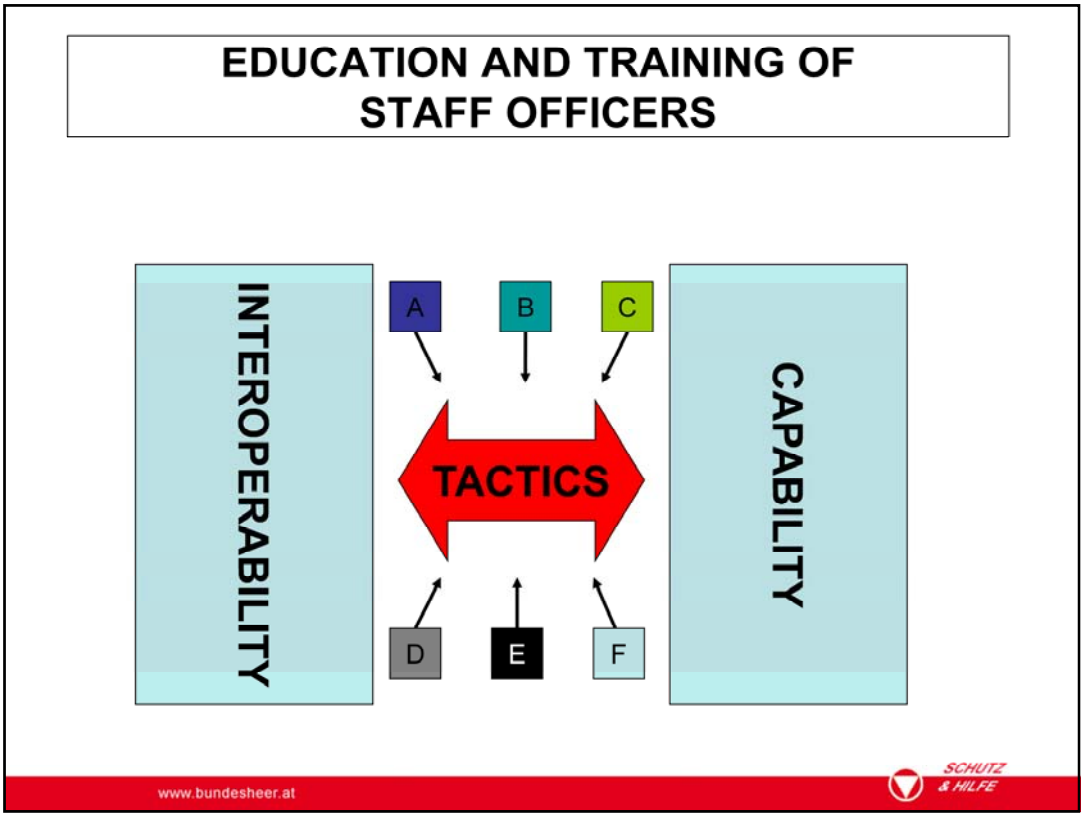

Tactics is the vehicle to combine and complete all necessary knowledge and attendant matters.

Within a multinational environment there is a need to adept own methods, processes and procedures according standardized SOPs, but –and this is essential- all this without forgetting our own military culture, tradition and well proved own procedures. Soldiers, manuals, methods of the AAF are interoperable and compatible but, and I want to stress on this aspect, we are not willing to sell our military soul. To illustrate the point I want to give you an example. The AAF have an own traditionally grown decision making process on the tactical level, the so called TakFüVf which is absolutely compatible and interoperable to the NATO MDMP. Therefore there is absolutely no need to take over methods from other armies or organizations because of a lack of own military culture and methods. Following this way of thinking we use consciously different decision making methods on the different levels. So we work with the TDMP on the tactical level and the GOP on the operational level. Although it is evident that the GOP is often used on the tactical level, we stay conservative in this question. Every level should have its own method and the fact that the GOP are in English is no argument not to use our TDMP Das TakFüVf.

Otherwise the use of common definitions, common formats and graphics is as important for mutual understanding as the knowledge of other military cultures and approaches.

Therefore it is vital to teach and train in parallel to our national approach, international accepted and used processes, methods such as standardized procedures and concepts. AUSTRIA does rely in these matters on NATO Standardizations. The main conclusion is that appropriate language skills, especially in English and French has to be trained as additional “working languages”.

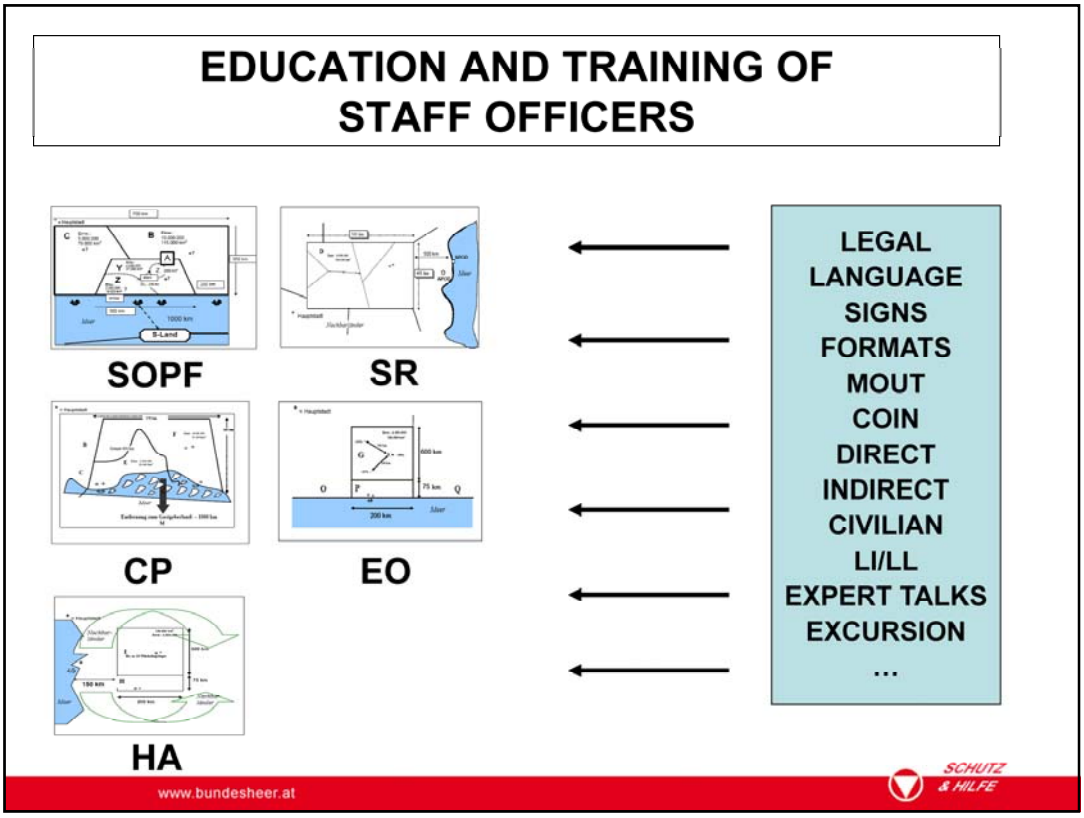

The common training is a solid basis of fundamental military skills and knowledge. Tactics and the use of the MDMP in connection with detailed knowledge about different scenarios are a precondition for a common understanding of CMO. Aspects of leadership requirements, legal, ethic and political aspects as well as a thorough understanding of the civilian environment are characterizing this approach.

These contents and some additional not mentioned topics have to be reflected in the training of our officer's.

Let me repeat, the basis of our training efforts is tactics in its whole spectrum at all tactical levels.

To have the context to the real life and the political framework of possible mission scenarios all CPX and CAX are based on one of the five EU reference scenarios such as SOPF, CP, HA, EO and SR.

ASPECTS OF EDUCATION AND TRAINING (1)

- ▶ LEGAL ASPECTS
  - ⇨ ROE
  - ⇨ LAW OF ARMED CONFLICTS
  - ⇨ MILITARY TECHNICAL AGREEMENTS
  - ⇨ MEMORANDA OF UNDERSTANDIG
  - ⇨ ESCALATION LEVELS
- ▶ LANGUAGE
  - ⇨ ENGLISH 2ND WORKING LANGUAGE
  - ⇨ CPX/CAX IN ENGLISH
  - ⇨ DEFINITIONS

www.bundesheer.at

SCHUTZ & HILFE

Within these scenarios we are not only focusing on tactics but also on combining all exercises with legal aspects especially on rules of engagement. All larger exercises are conducted in English in order to train the language skills and to highlight important definitions and their meanings in a multinational environment.

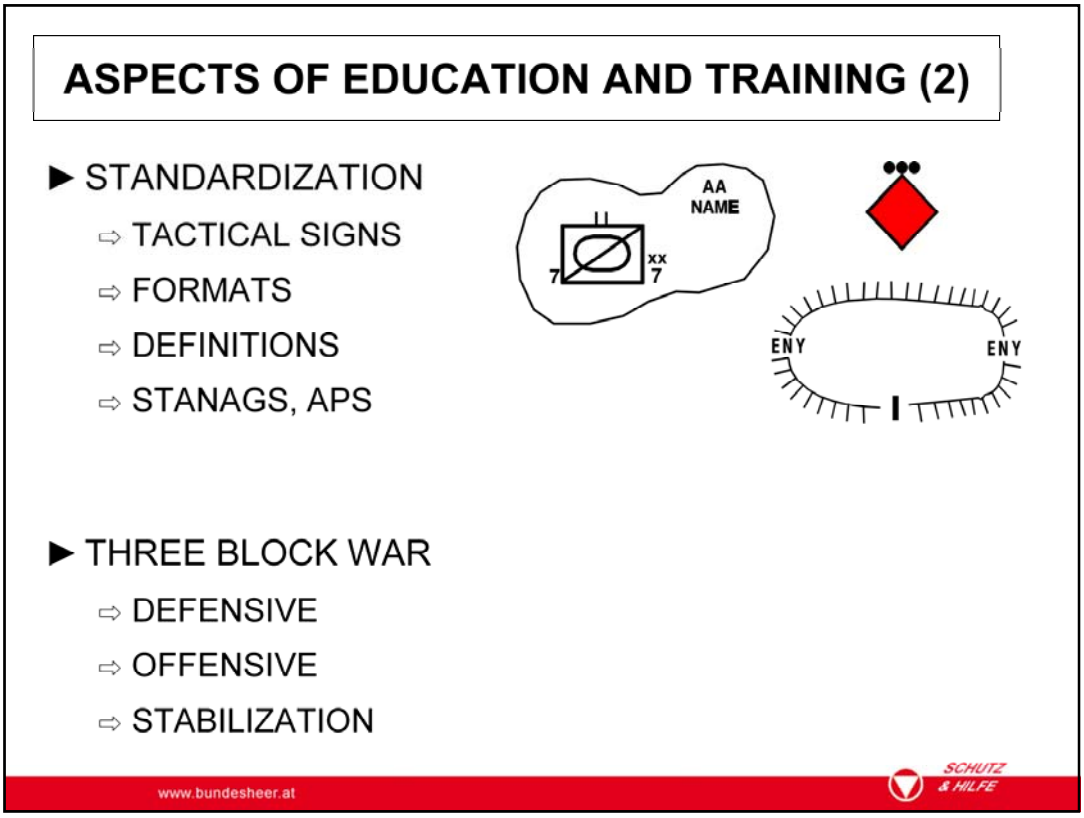

Tactical signs, graphics, formats and orders are harmonized in our manuals and referring to Standardization Agreements. All aspects of Three-Block-War are reflected in the training. In the last two years the main effort in research and development is focused on the training of Military Operations in Urban Terrain and Counter Insurgency Operations due to the changes of the character of current and most likely future crisis.

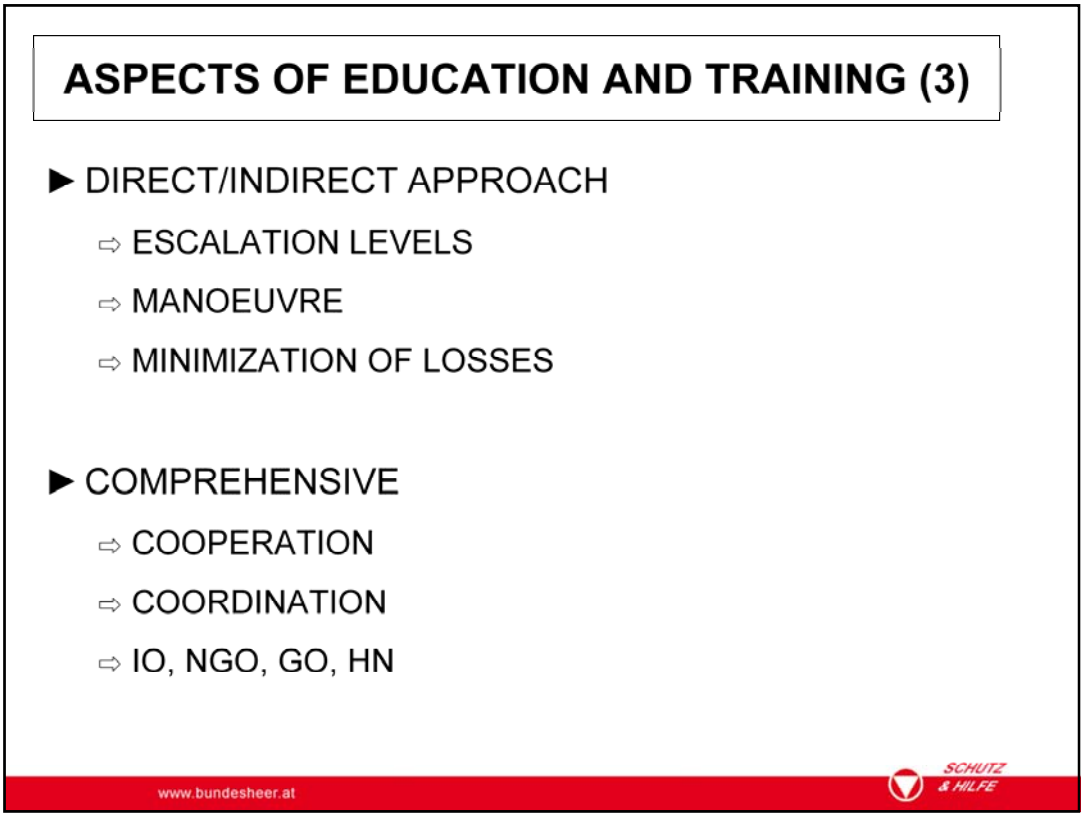

Although the basic training of tactics and the holding of a high level of military skills in the whole spectrum of conflict is based on classical robust scenarios, we spend a lot of energy in planning and practicing the so called “indirect approach” in SOPF scenarios. An adequate reaction on various kinds of escalation levels for the purpose to minimize own and opposing losses is training focus, too.

Armed forces nowadays never stand and act alone in a theater. There exists a vital need to cooperate with a number of actors and parties such as NGOs, IOs, GOs and Host Nation representatives. To highlight these aspects we continually invite representatives from different organizations as the ICRC, Police, UN etc. for briefings and common exercises in order to create a comprehensive picture of a possible mission environment. Feasible fields of cooperation as well as possible difficulties must be identified.

Besides the fact that all teaching officers on the NDA have mission experience the best method to make officers familiar with the MN environment of CMO and MN staff work is continual exercise. Therefore we participate when ever possible with our leadership and staff officer and joint general staff officer courses in international exercises in different postings. In parallel, NDA practices an intensive and tense cooperation with the German Führungsakademie. Mutual exchanges of training personnel and discussions on tactical matters are the method to create a common understanding of the challenges and approaches to CMO. The participation in MN exercises also enhances the possibilities to strengthen interoperability. Excursions to and tactical staff rides in AAF mission areas, such as BOSNIA, KOSOVO or the NEAR EAST in order to profit from experiences of officers in the mission area and from actual brand new lessons identified are completing the broad picture of CMO. For example, as the course director of Leadership Course three, I have been with the course in KOSOVO, MONTENEGRO and BOSNIA in February to accomplish the above mentioned approach.

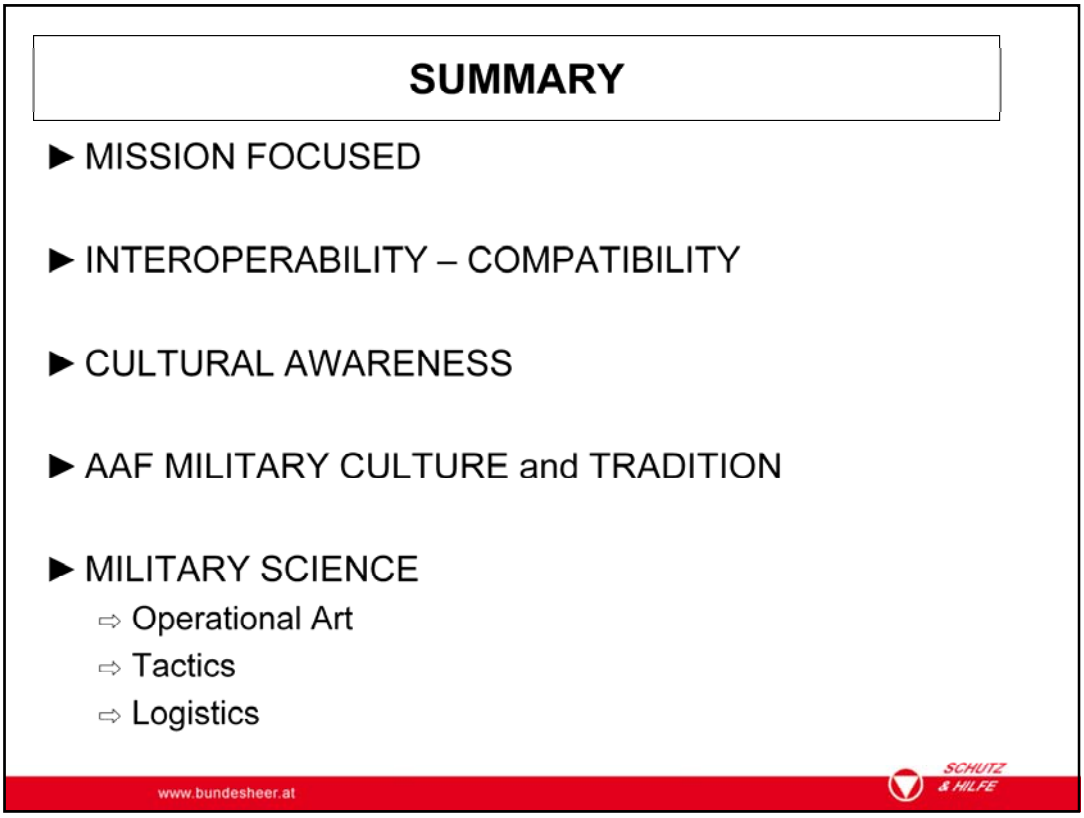

Sir, ladies and gentlemen, in conclusion I want to sum up:

NDA on the whole and the tactical training and education division in detail

train and educate officers from the staff officers level up to the commanding General level,

mission focused, interoperable and compatible

based on an overall cultural awareness

but nevertheless reflecting on our original AAF military tradition and culture

with main focus in military sciences such as operation, tactics and logistics

in order to produce military specialists for national needs and CMO abroad.

BRIEFING
EUFOR Tchad/RCA Operation

Plk. Ing. Jaroslav Průcha
AOS 2.4.2009

BRIEF on EUFOR Tchad/RCA Operation

1. Obecný přehled situace
2. Stav v uprchlických a běženeckých táborech.
3. EUFOR OHQ v Paříži
4. Hlavní výzvy v Čadu
5. Budování základen
6. Závěr

OBECNÁ ORIENTACE

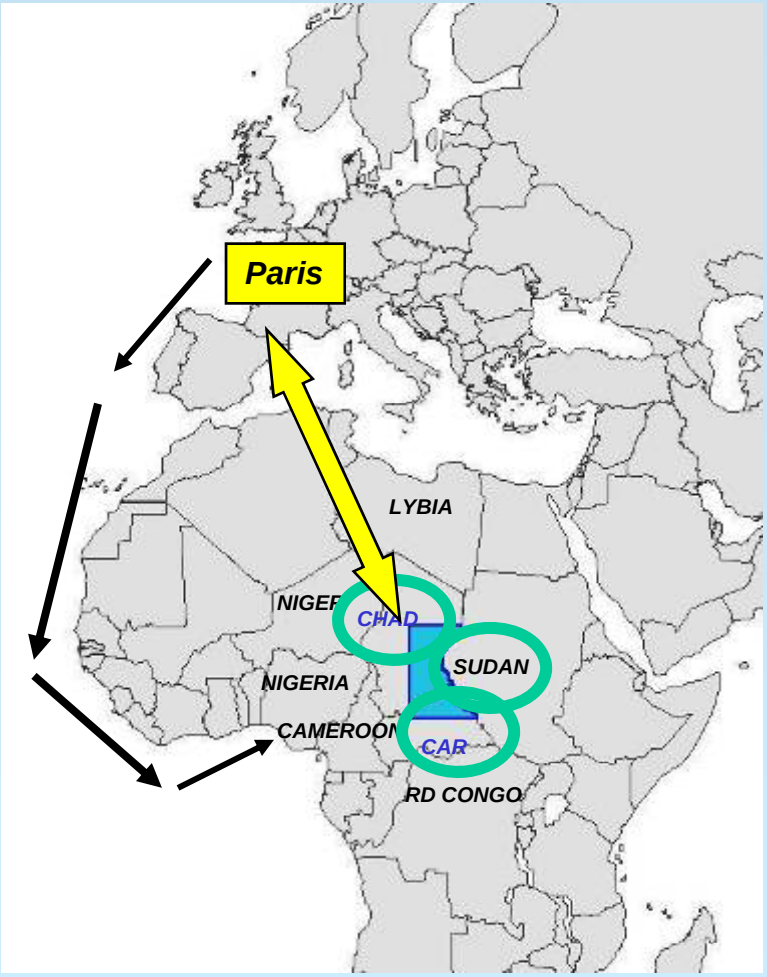

4300 km z Paříže
Stejné časové pásmo

GEOGRAPHICKÉ ÚDAJE

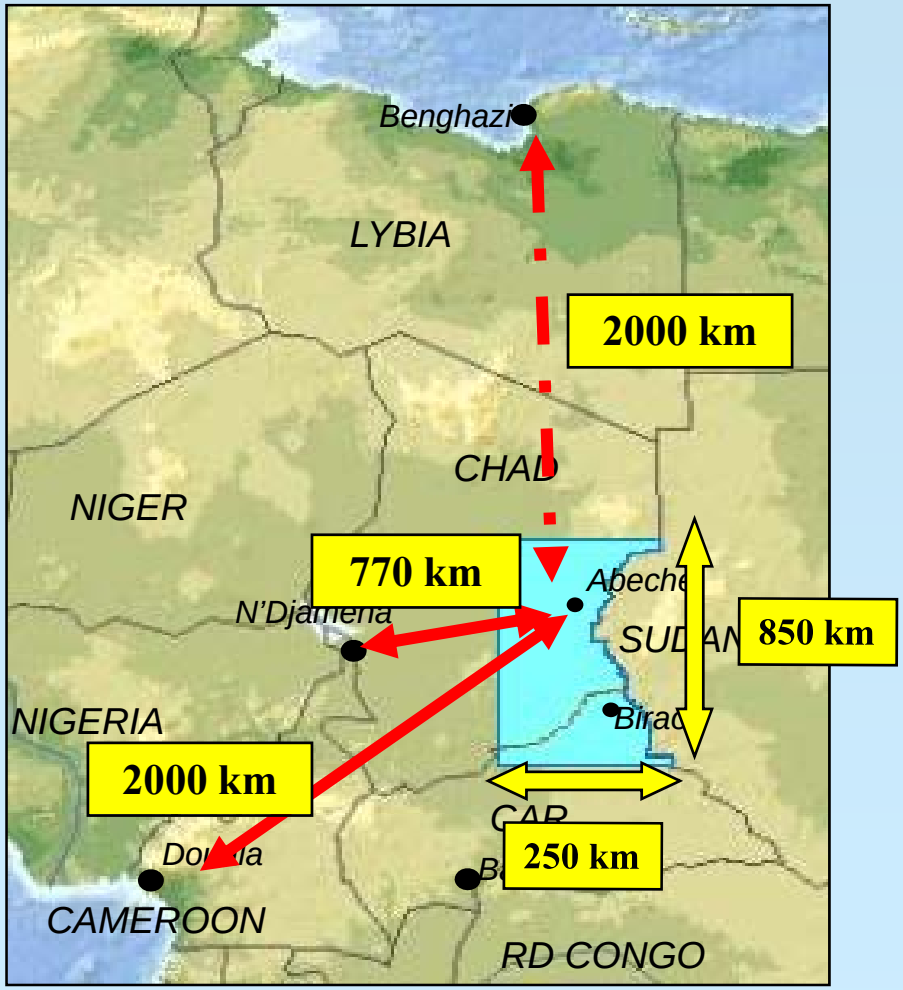

Více než 2000 km z nejbližších přístavů
(Douala / Cameroon nebo Benghazi / Lybia)

Asi 800 km z nejbližšího letiště
(N'Djamena / Chad)

250 km x 850 km

Porovnání vzdáleností: Čad versus Evropa

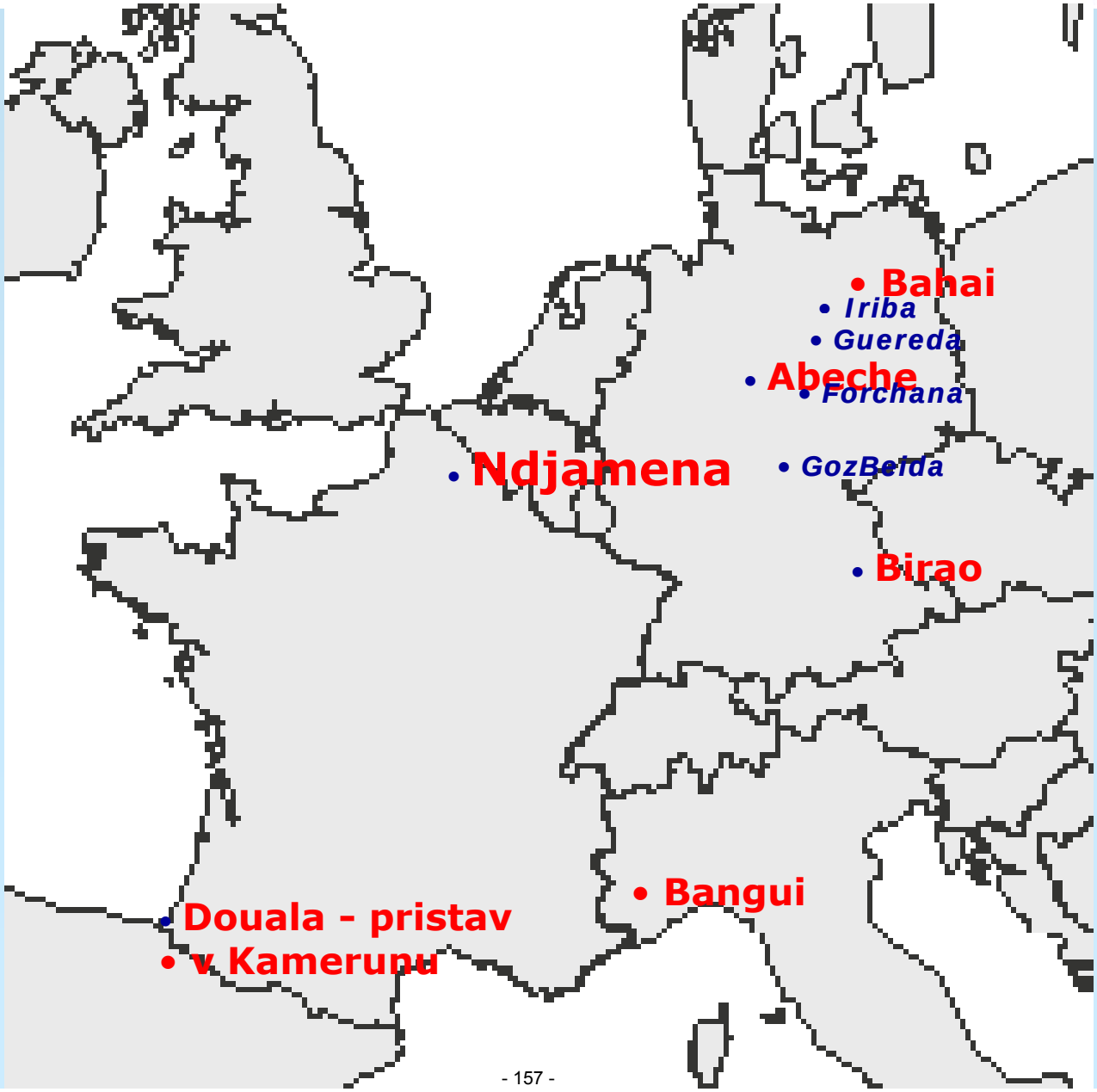

Geografická analýza Čadu

SZ Abeche
poušť

Západ:
pláně

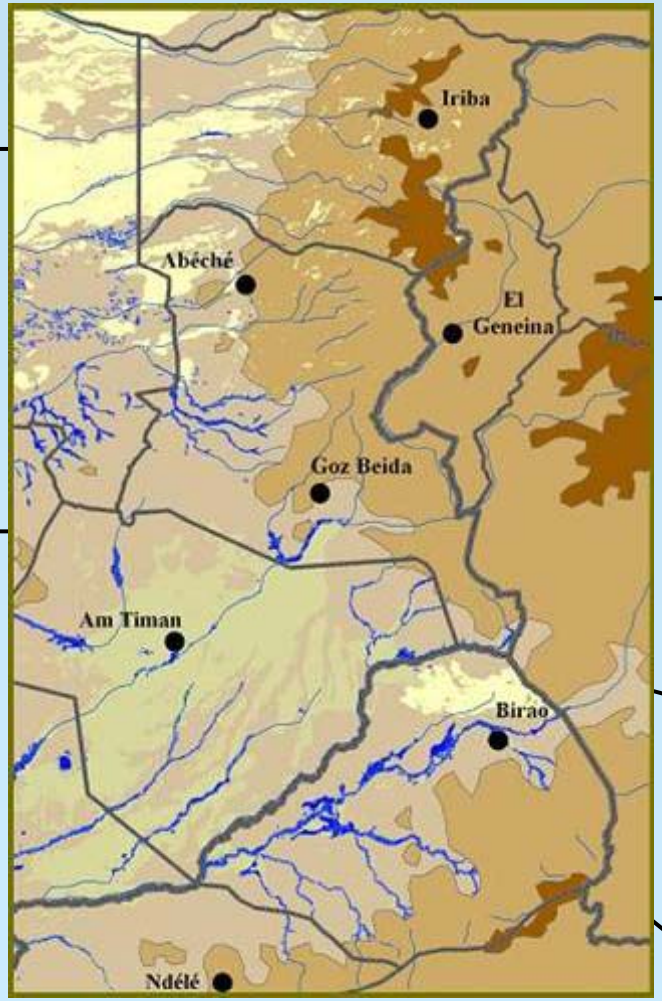

Pohoří Dar Sila
planiny, hory

SV Vakaga
pláně, pouště

Birao region
pláně, hory

Stav v uprchlických a běženeckých táborech

Současný stav

Neustálé boje mezi čadskou armádou a rebely

Kmenové boje mezi "Arabskými" a "Africkými" kmeny

Boje mezi čadskými klany, mezi nomády a sedentáry

Sociální nerovnováha díky uprchlíkům

Ozbrojené střety přes státní hranici

Šíření infekčních nemoci v Čadu i SAR

Vysoká zločinnost díky humanitární krizi

V táborech se k dnešnímu dni nachází:

180.000	*domácích běženců*
230.000	*Sudánců v Čadu*
15.000	*Sudánců v SAR*

Hlavní úkol

Přispět k vytvoření bezpečného prostředí v oblasti nasazení a tím podpořit:

- **Ochranu civilních osob v nebezpečí**
- **Usnadnění dodávek humanitární pomoci a volný pohyb humanitárních pracovníků**
- **Ochranu pracovníků OSN a jejich místních pomocníků**
- **Usnadnění návratu uprchlíků zpět do jejich domovů, speciálně v regionu Dar Sila**

Tábory

Běženci 185 000

Uprchlíci 255 000

2%

23%

75%

49%

33%

17%

1%

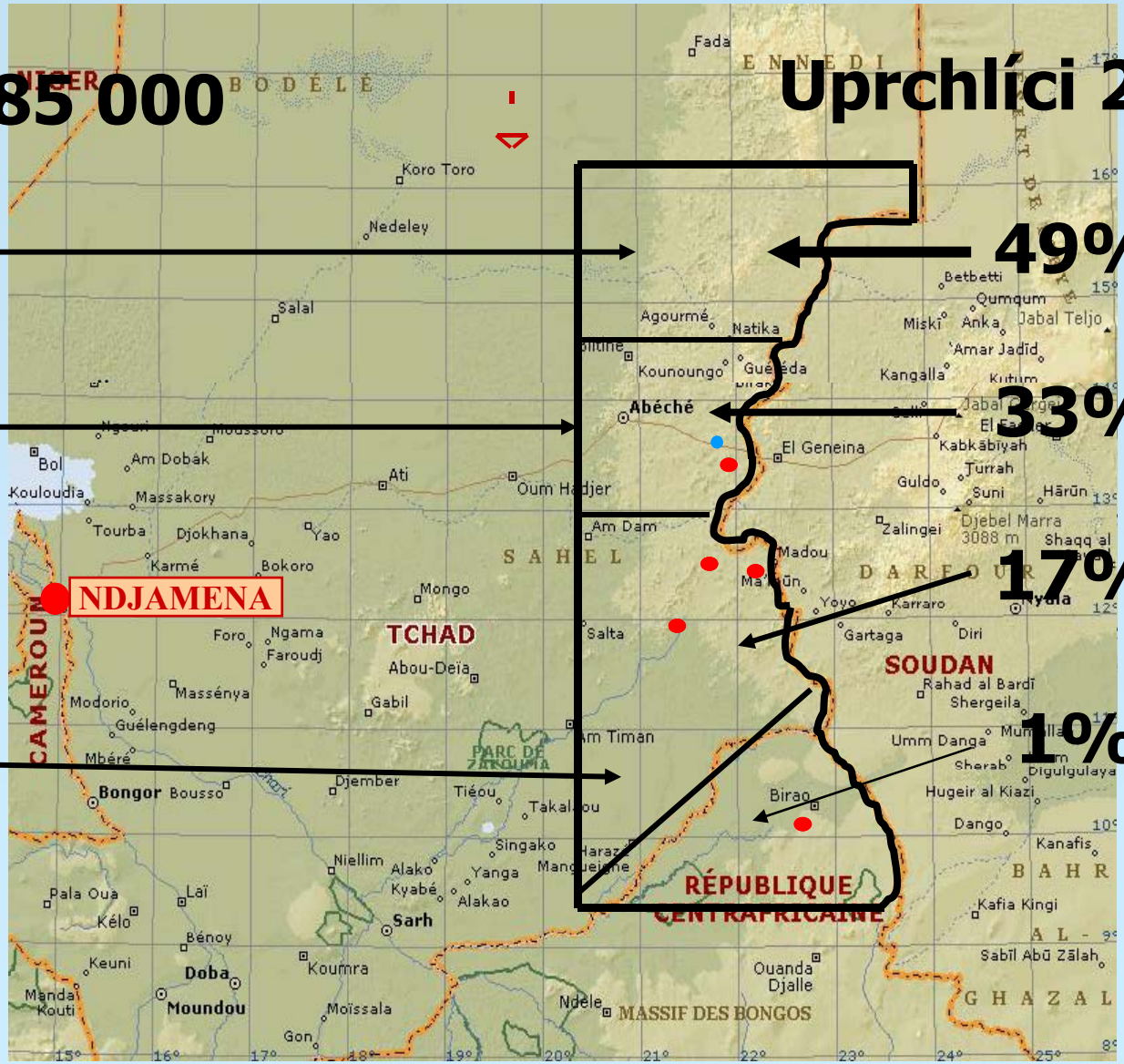

Uprchlické tábory OSN

Uprchlický tábor OSN

Běženci

Běženci

EUFOR Operation HQ

Paris Mont Valerien

Dislokace velitelství EU

Operační velitelství (vojensko-strategická úroveň)				
	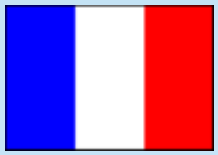			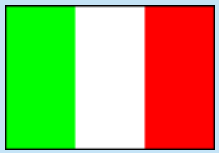
EU OHQ	**EU OHQ**	**EU OHQ**	**EU OHQ**	**EU OHQ**
Postupim	**Mount Valerian**	**North-Wood**	**Larissa**	**Řím Centocelle**
Velitelství sil (operační úroveň)				
Ulm	**Creil**	**North-Wood**	**není žřízeno**	**Řím Centocelle**
EU nemá k dispozici žádné stálé EU OHQ a FHQ				

EU Operation Headquarters
MONT VALERIEN

Struktura OHQ

VELITEL
Genpor
Patrick Nash

Zástupce velitele

Speciální štáb
POLAD (EU + FR)
LEGAD (FI + FR)
Media (IE+FR)

Styčný tým:
EUMS
MS
UN
FHQ

Poradce:
Sily pro spec. operace
(IE+FR)

Náčelník štábu

CJ1 | CJ2 | CJ3 | CJ4 | CJ5 | CJ6 | CJ7 | CJ8 | CJ9 | CJMed

JOC

EUMCC

EU-OHQ

EUFOR OHQ 22 NÁRODNOSTÍ

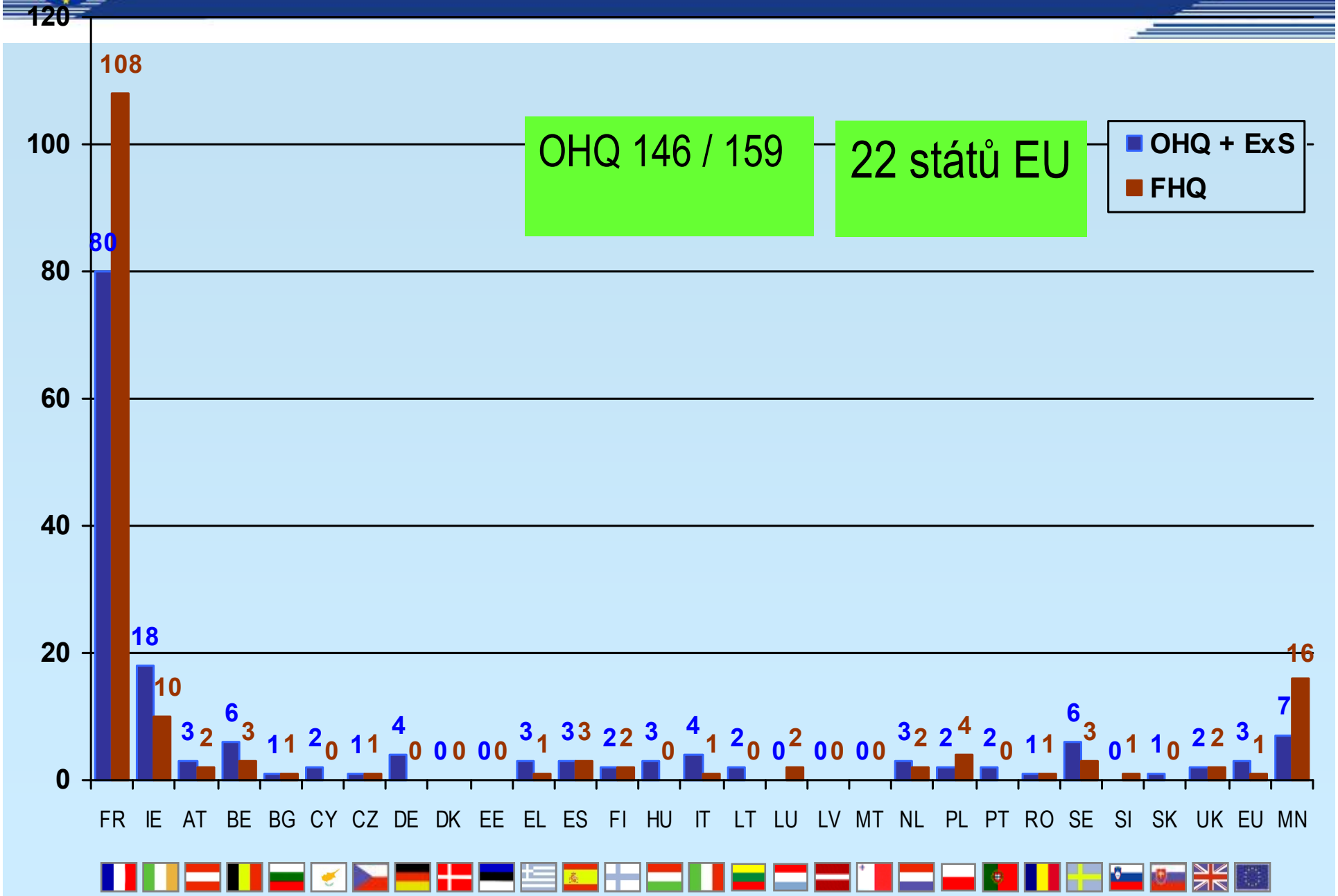

Velitel operace Genpor. Patrick Nash

Hlavní výzvy:

- Doprava
- Počasí – vedra / deště
- Ochrana vlastních vojsk – rebelové, lupiči
- Naplněnost osobami a výstrojí
- Logistika – voda, proviant….
- Rozlehlost AOO
- Zdravotní zabezpečení
- Národní omezení
- atd.

Doprava

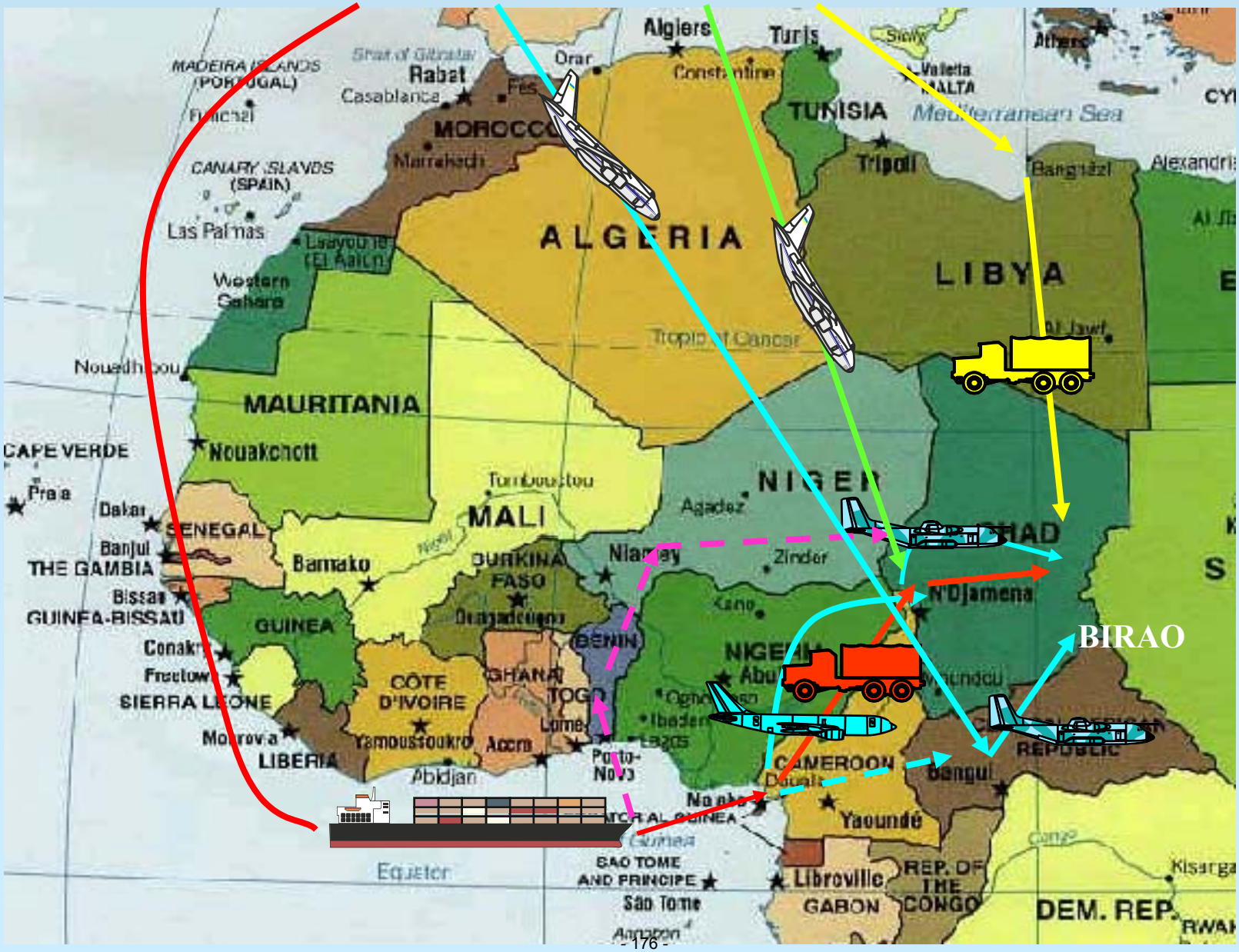
Algiers
Tunis
Athens
Rabat
Casablanca
Fes
Orar
MOROCCO
TUNISIA
Mediterranean Sea
Tripoli
Benghazi
Alexandria
MADEIRA ISLANDS (PORTUGAL)
CANARY ISLANDS (SPAIN)
Las Palmas
Western Sahara
ALGERIA
LIBYA
Tropic of Cancer
Nouadhibou
MAURITANIA
Nouakchott
CAPE VERDE
Praia
Dakar
SENEGAL
Banjul
THE GAMBIA
Bissau
GUINEA-BISSAU
Bamako
MALI
Timbuktu
NIGER
Agadez
Niamey
Zinder
CHAD
N'Djamena
BURKINA FASO
GUINEA
Conakry
Freetown
SIERRA LEONE
Monrovia
LIBERIA
CÔTE D'IVOIRE
Yamoussoukro
Abidjan
GHANA
TOGO
Lome
Accra
BENIN
Porto-Novo
NIGERIA
Abuja
Lagos
Ibadan
Kano
CAMEROON
Douala
Yaoundé
Bangui
REPUBLIC
Libreville
GABON
REP. OF THE CONGO
DEM. REP.
Kisangani
Equator
SAO TOME AND PRINCIPE
São Tomé
BIRAO

Doprava

Celková doba dopravy touto cestou

30 - 45 dnů

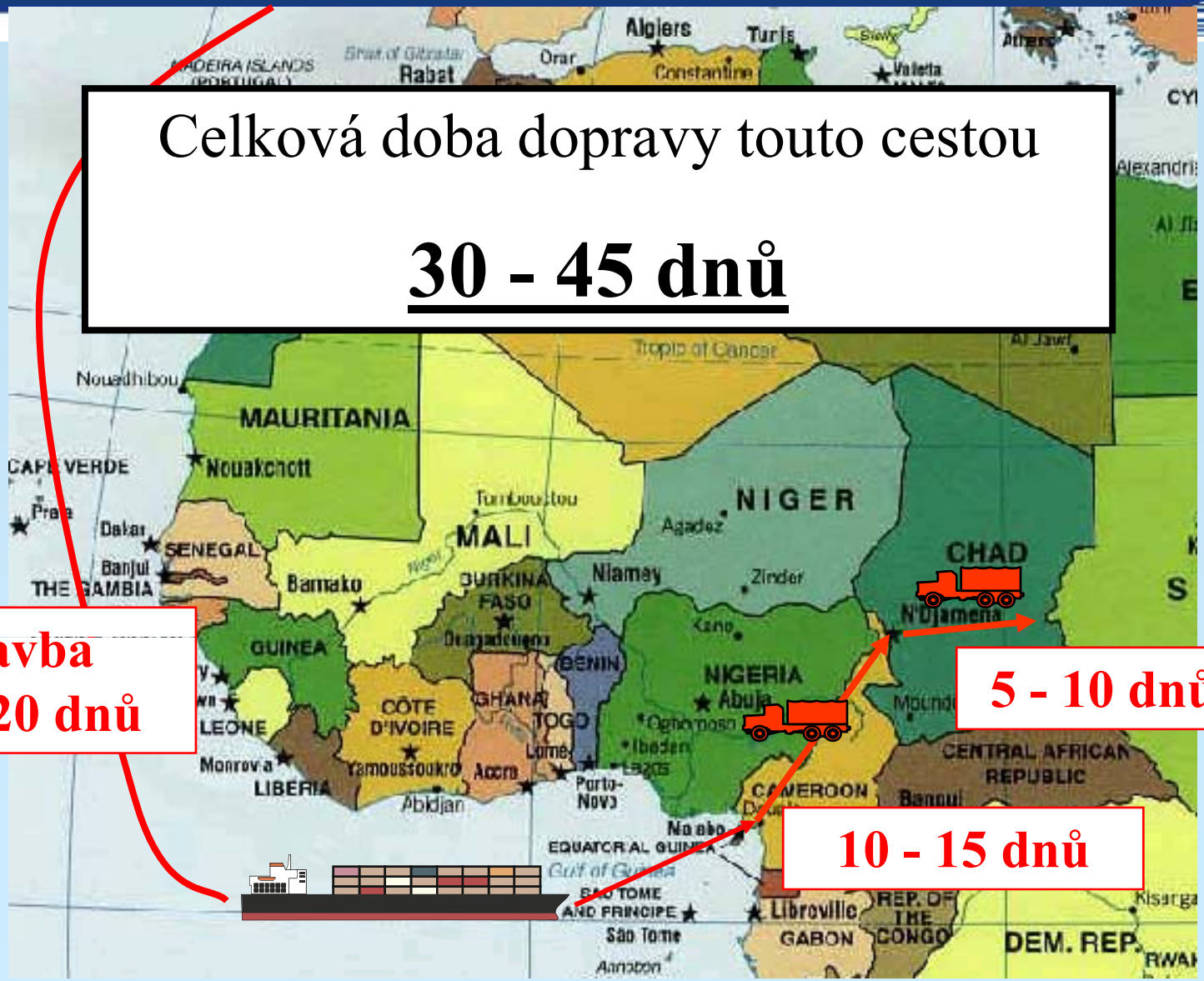

Plavba
15 - 20 dnů

5 - 10 dnů

10 - 15 dnů

Doprava přes Lybii

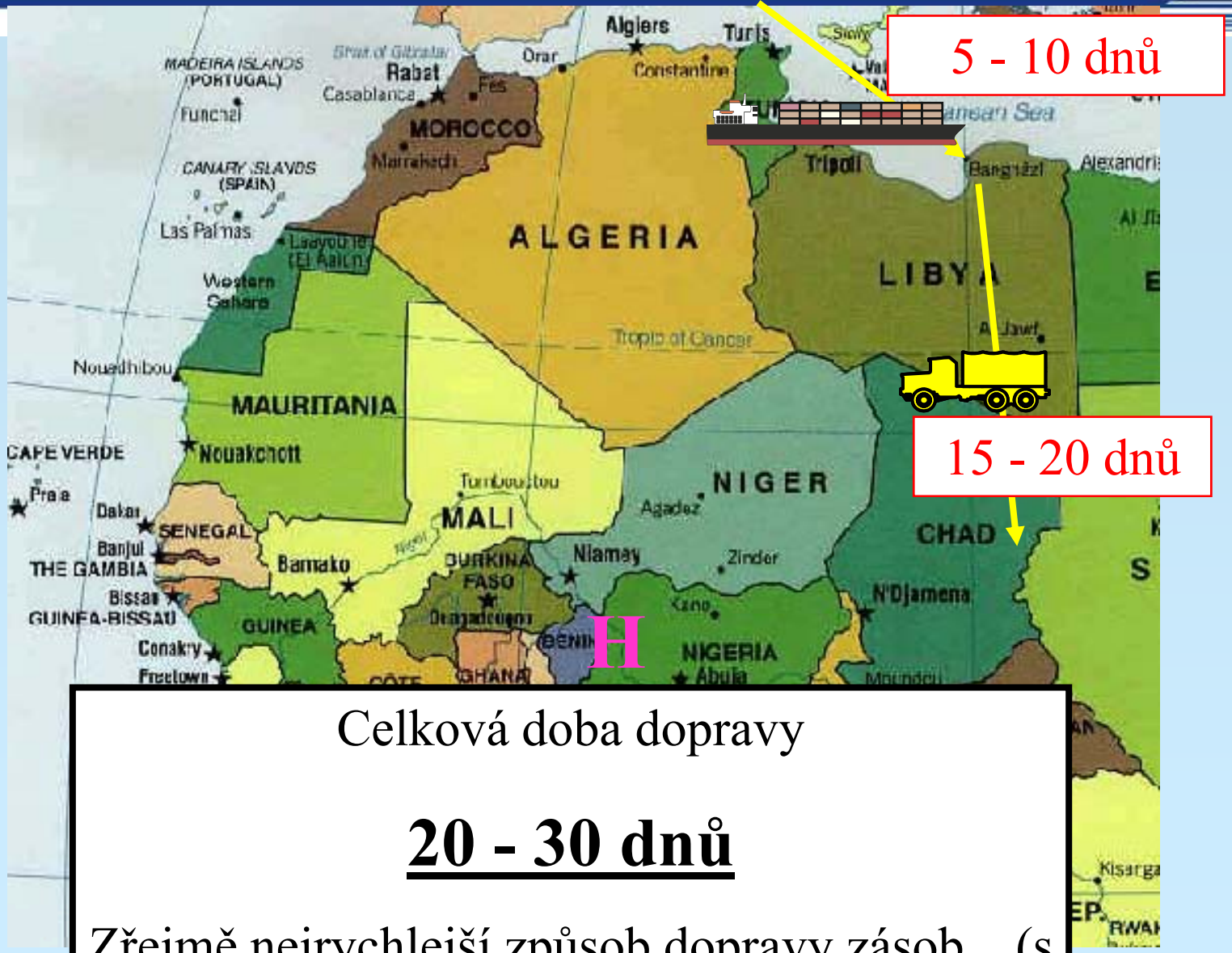

Celková doba dopravy

<u>20 - 30 dnů</u>

Zřejmě nejrychlejší způsob dopravy zásob (s využitím lokálního outsourcingu)

Vliv sezóny na sjízdnost silnic

Období dešťů:

Období sucha:

Problematické počasí

Období dešťů

Písečné bouře v období sucha

Období dešťů

29

Realita období dešťů

Silnice v období dešťů

Silnice v období dešťů

Silnice v období dešťů

Problémy s měkkým terénem

Holandská technika v Čadu

Holandská technika v Čadu

Rebelové

Výzbroj:

Samopaly SA-7/HN-5

Minomety: 60 a 82 mm

Pušky : 12,7mm, 14,5mm (ZPU-1, ZU-2, ZPU-4, Typ 56, Typ 48)

Malé zbraně (AK47/FAL), meče a dýky

pušky 106 SR

Odpalovače raket 107 mm

Vozidla - Pick up (Toyota) vyzbrojené kulomety 12.7 / 14.5 / 23 mm

Koně, velbloudi.

EU-OHQ

Rebelové - těžce se rozeznají od armády

Příslušníci čadské armády

Francouzská základna Goz Beida

Základna Iriba

Strategické vojenské mílníky

1. Schválen koncept operace 12. září 2007
2. UN SCR 1778, 25. září 2007
3. Joint Action 15. října 2007
4. Rozhodnutí spustit operaci 28. ledna 2008
5. Dosažení Initial Operational Capability(IOC) 15. března 2008

Předpokládaný časový harmonogram

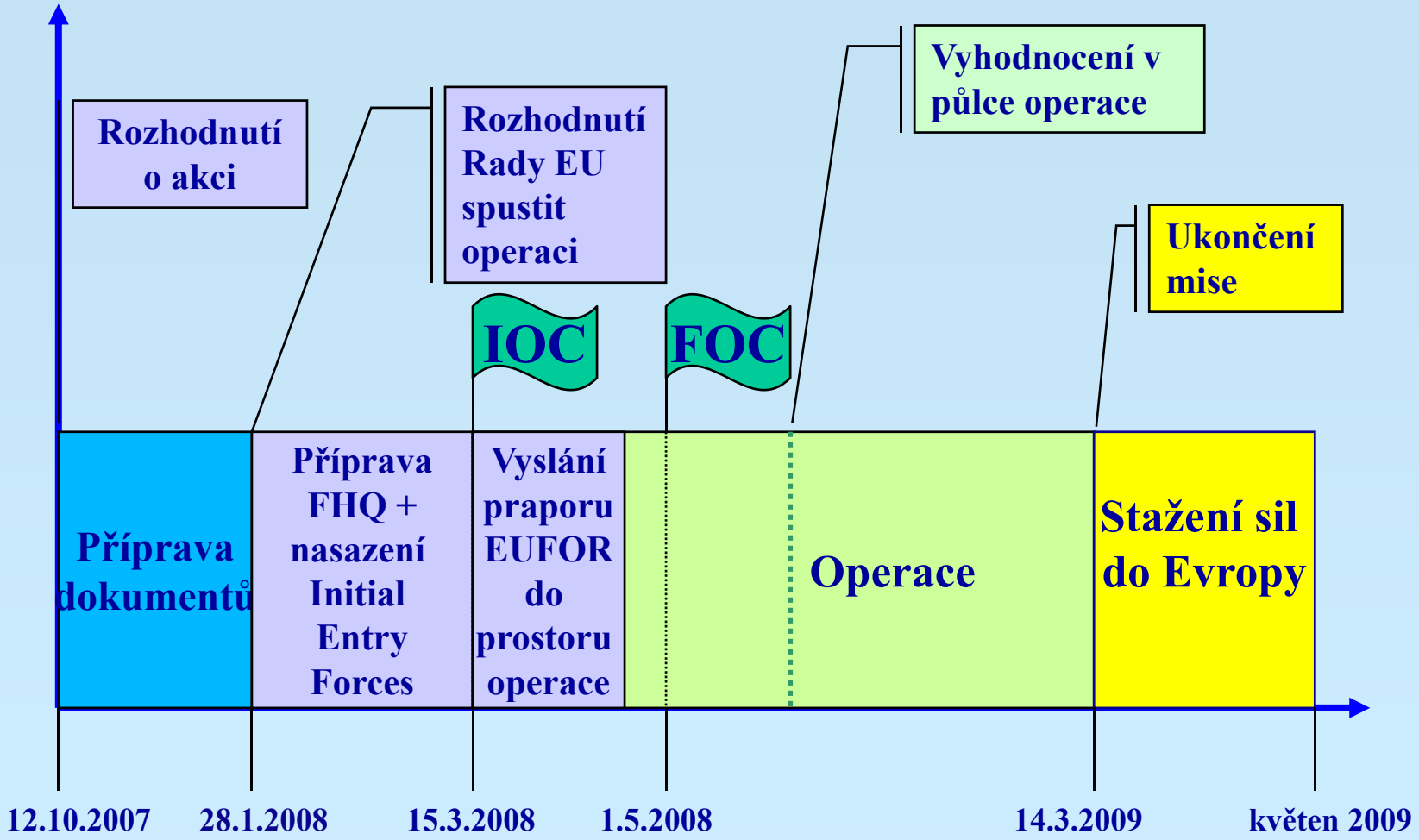

IOC - Počáteční operační schopnosti

FOC - Plné operační schopnosti

Military Information Operations

Hlavní cíl: lokální zviditelnění jednotek EUFOR TCHAD/RCA

Rozmístění

Námořní přeprava

Přijezd	Země	Počet kontejnerů
7.XII	FR	79
20.I	FR	153
1.III	FR	250
13.III	SW	270
13.IV	IE	329
14.IV	FR	300
16.IV	BE	170
18.V	PO	490
Celkem		**2041**

961964
45G1

Silniční konvoje

Silniční přeprava v Kamerunu

CAI
60KM/H
50KM/H

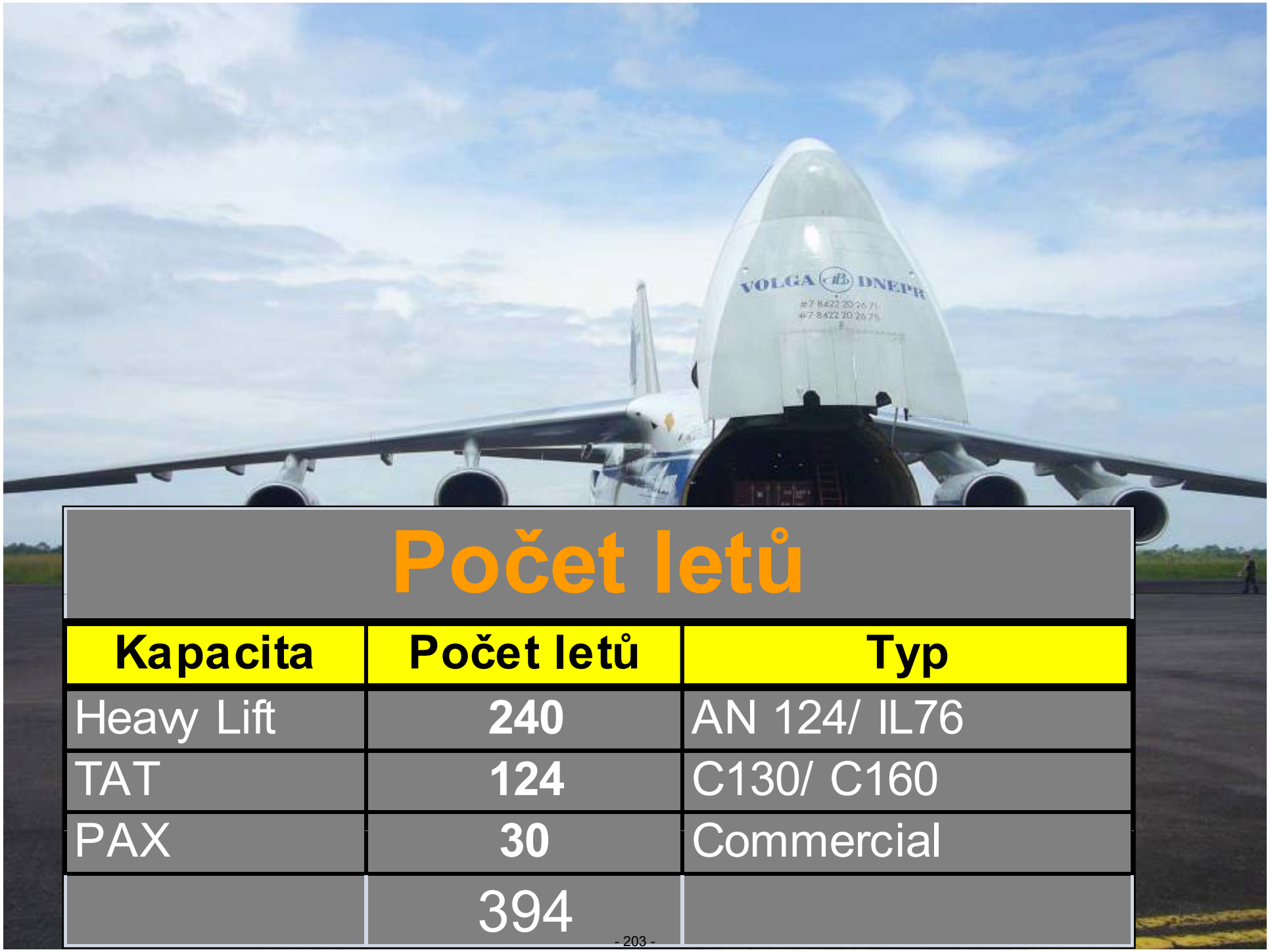

Počet letů

Kapacita	Počet letů	Typ
Heavy Lift	**240**	AN 124/ IL76
TAT	**124**	C130/ C160
PAX	**30**	Commercial
	394	

Rozmístění jednotek v prostoru operace ke dni 25. června 2008

EU-OHQ

CJ1

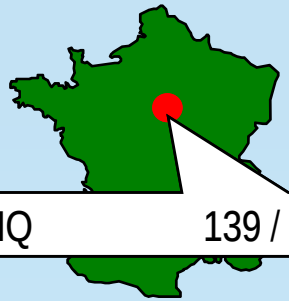

OHQ	139 / 147

N'Djamena (Camp Europa)

FHQ Rear	70	-2 AT,-1 BE,-3 FR, -1 RO
FHQ CIS	29	
FHQ Support	50	
FCDR Elts	127	
Land Forces	66	+1 IE
JFACC	113	-1 IE,-3 FR,-3 ES

Total: 455 -13

CJSOCC:	223
Other:	148 +2 AT,+1 BE,+2 ES

(Locations and figures of the SOF elements are not depicted)

Abeche (Croci/Stars)

FHQ Main	81
FHQ CIS	63
FHQ Support	176
FCDR Elts	564
Land Forces	55
JFACC	22

Total: 961 +8

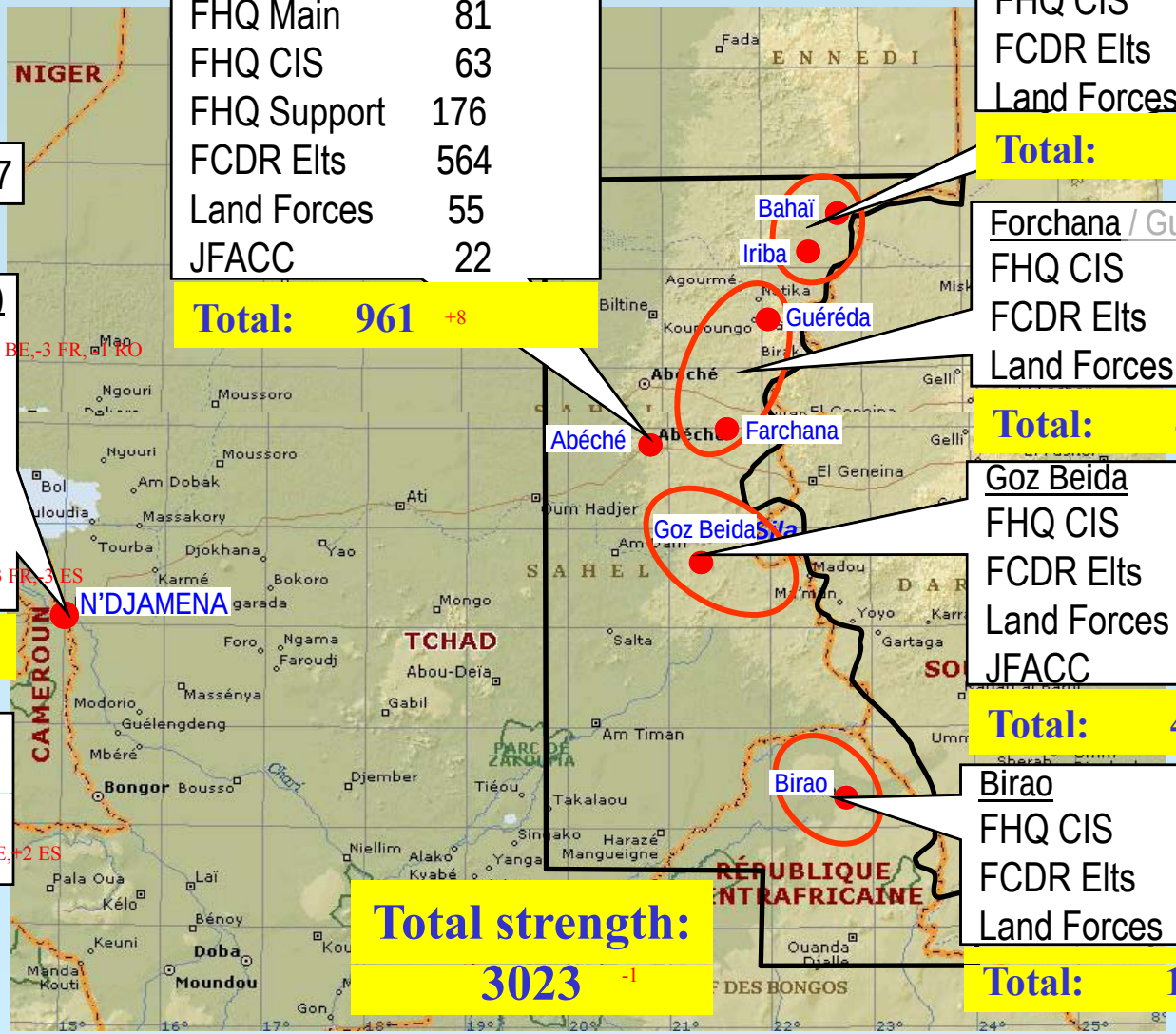

Total strength: 3023 -1

Iriba / Bahaï

FHQ CIS	9
FCDR Elts	7
Land Forces	119

Total: 135

Forchana / Guereda

FHQ CIS	9
FCDR Elts	56
Land Forces	406

Total: 471

Goz Beida

FHQ CIS	9	
FCDR Elts	9	
Land Forces	422	-1 IE
JFACC	2	

Total: 442 -1

Birao

FHQ CIS	4
FCDR Elts	27
Land Forces	157

Total: 188

Počty vojsk v prostoru nasazení 21. 6. 2008

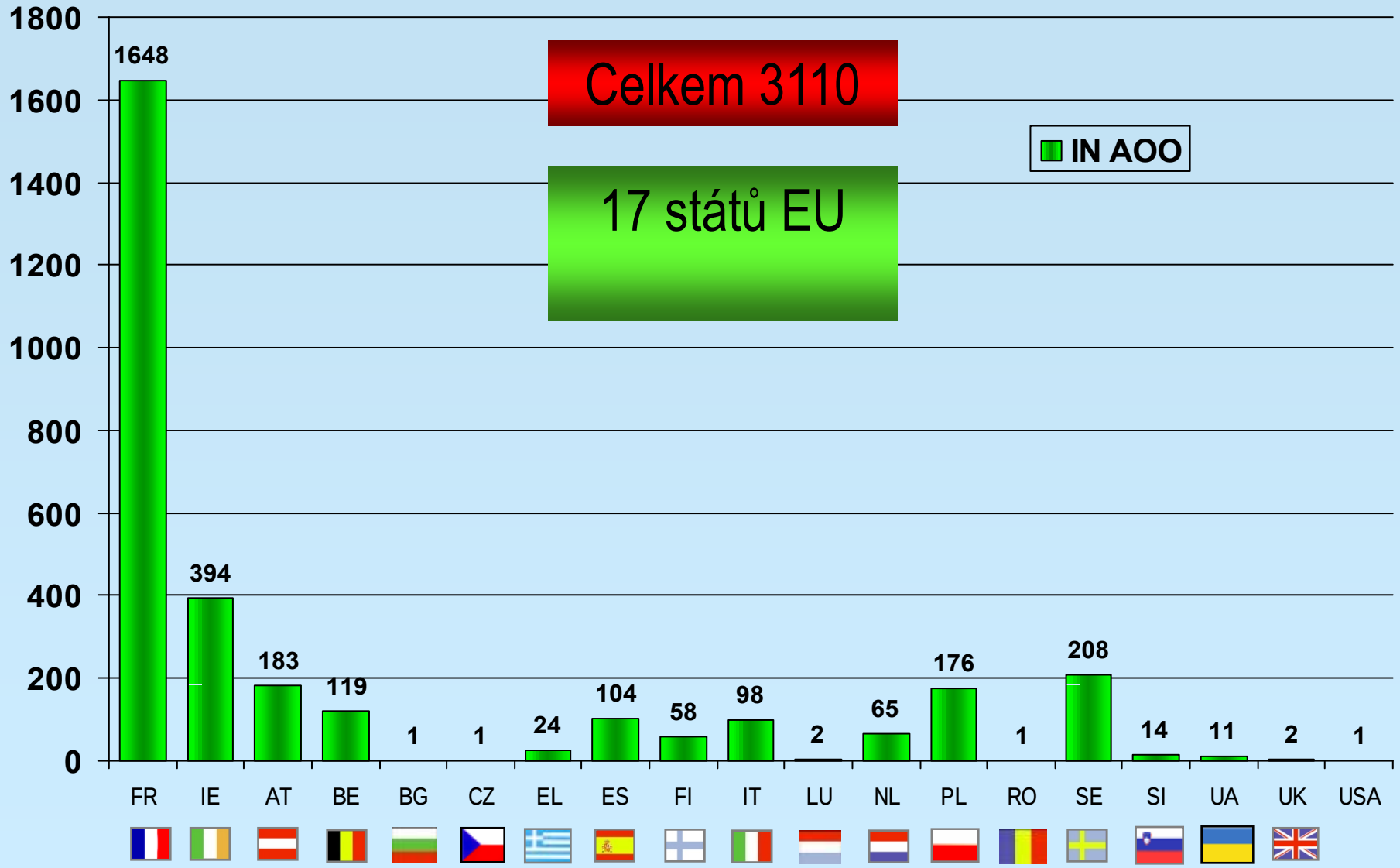

Postup rozmisťování

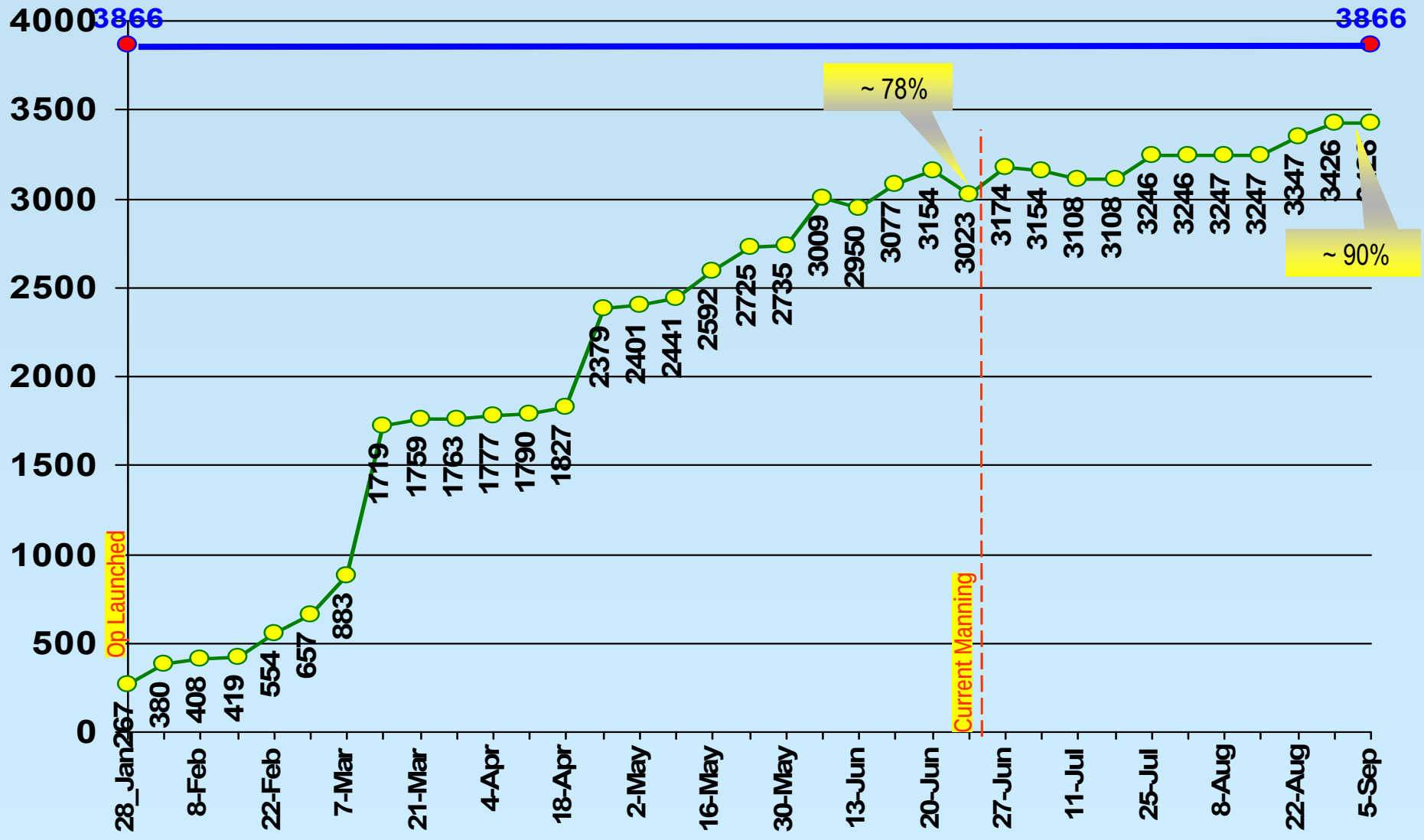

Battle Group je založena na principech

vojenské efektivnosti a mnohonárodního složení

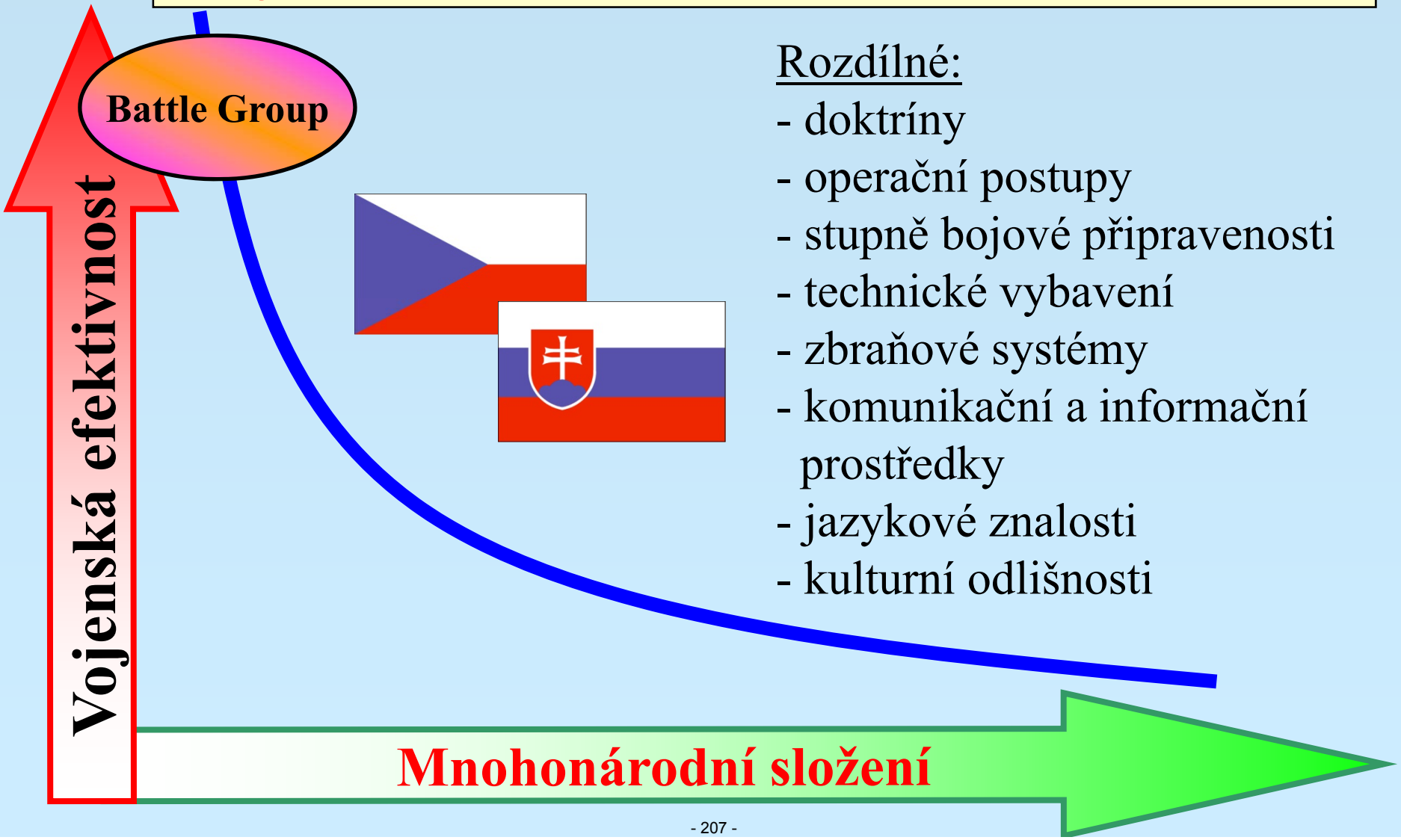

Rozdílné:
- doktríny
- operační postupy
- stupně bojové připravenosti
- technické vybavení
- zbraňové systémy
- komunikační a informační prostředky
- jazykové znalosti
- kulturní odlišnosti

STRATEGICKÁ PŘEPRAVA

EUROPA CAMP - NDJ

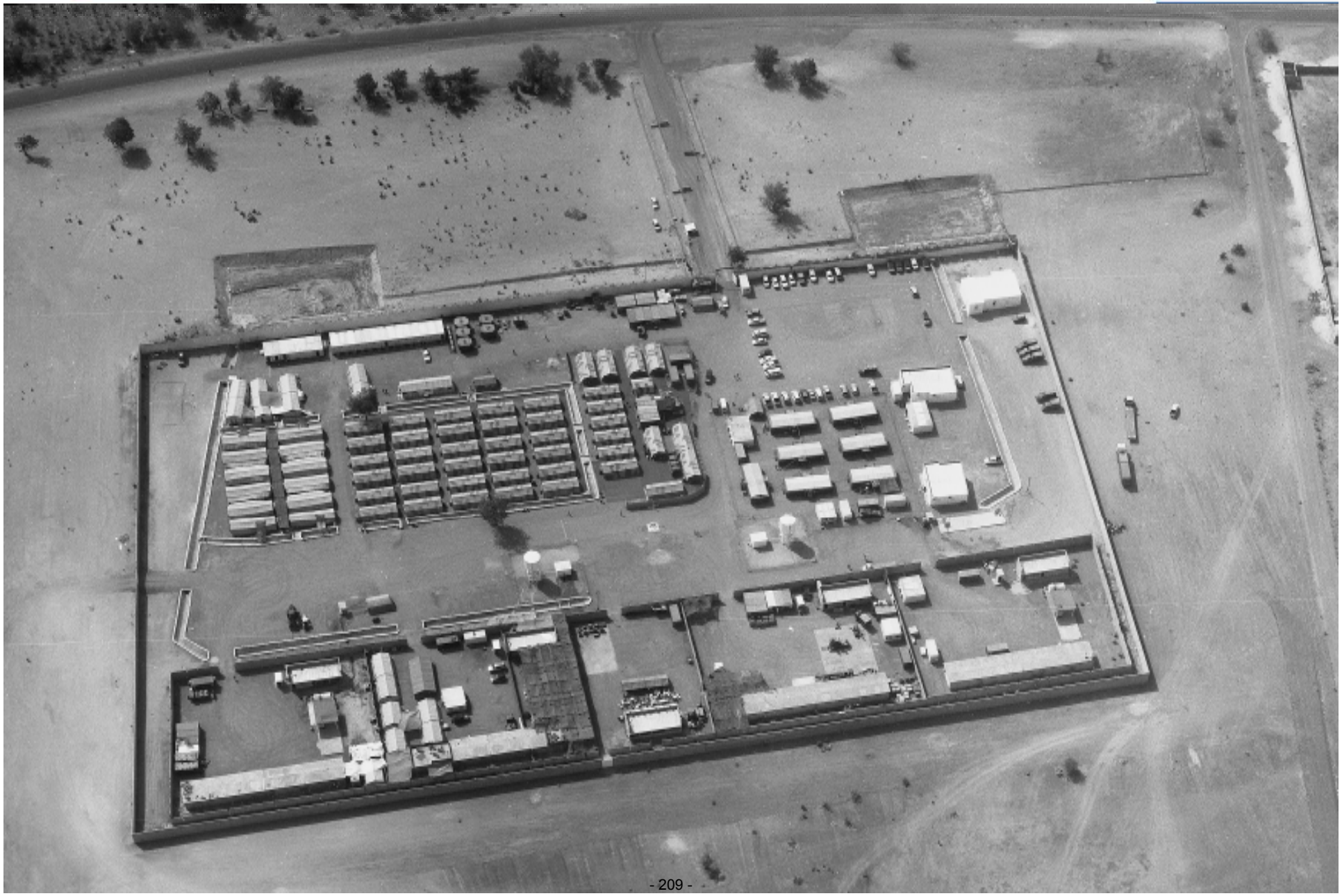

EUFOR STARS CAMP ABECHE

STARS CAMP MAY 08

Vnitřek stanů

Jídelna

INFRASTRUKTURA

INFRASTRUKTURA

MNBn C - FARCHANA

EU-OHQ

MNBn C - FORCHANA

EU-OHQ

Goz Beida MNBn S

IRIBA April 08-MNBn N

EU-OHQ

IRIBA 25 May 08

EU-OHQ

MNB-S UXO DISPOSAL

CIMIC

EU-OHQ

CIMIC LAY-OUT

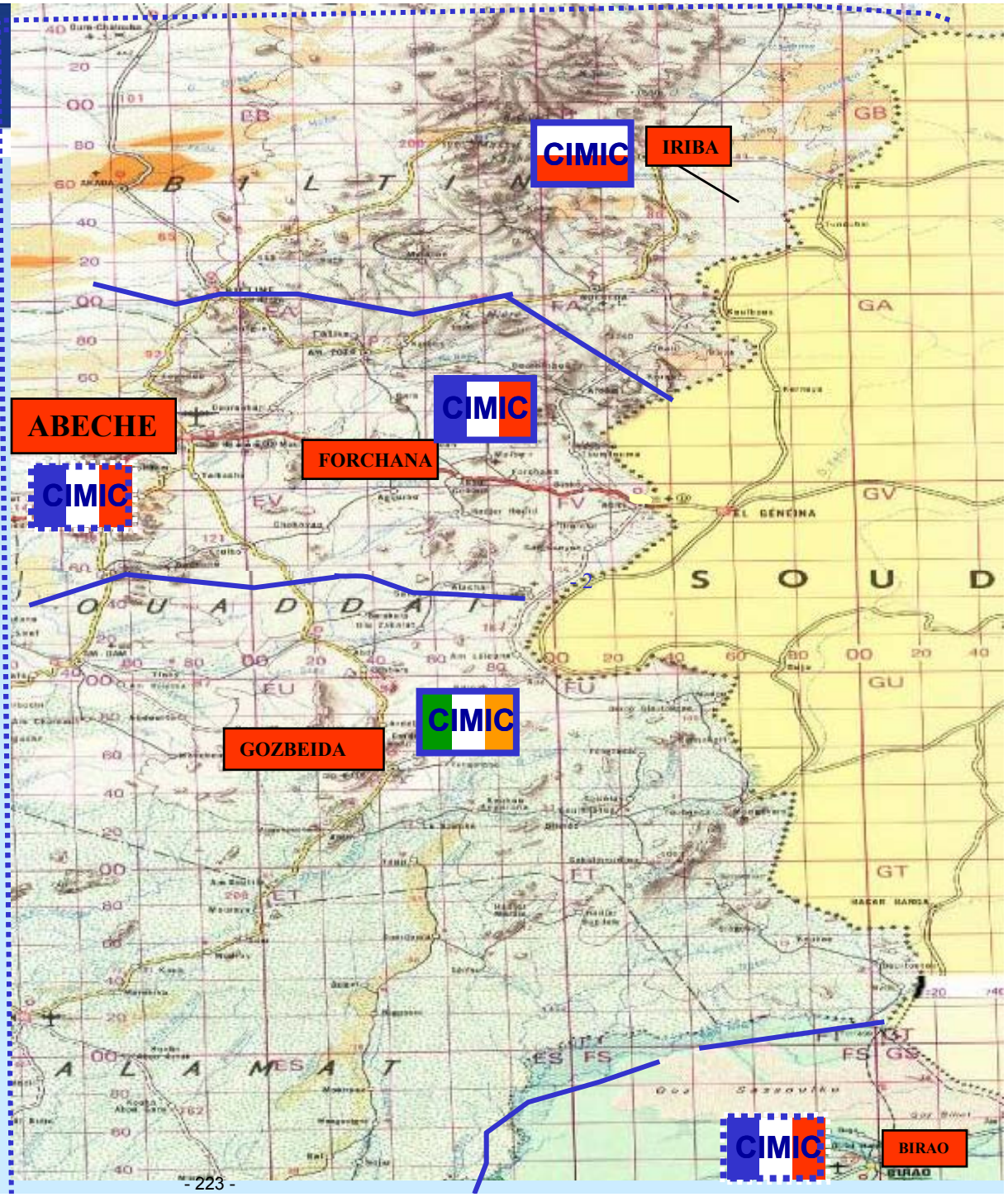

CIMIC

Setkání s místním zastupitelstvem

Military Information Operations

Hlavní cíl – zviditelnění jednotek EUFOR TCHAD/RCA

Dětští vojáci

Místní populace

Závěr

Multinárodní operace mají

Výhody:

- schopnost realizace aktivit, které by jeden stát těžce zvládal dělením nákladů mezi více států
- zvýrazněná neutralita
- kolektivní zodpovědnost za bezpečnost

Nevýhody:

- rozdílné standardy, zbraně, jazyk, kulturní zvyky
- národní omezení
- složitější logistika
- nerovnoměrné rozmísťování a stahování jednotek

EU-OHQ

Dotazy ???

SKÚSENOSTI
Z PÔSOBENIA PRÍSLUŠNÍKOV OS SR
V MNOHONÁRODNÝCH OPERÁCIÁCH

Veliteľ CRO/ŠbRO GŠ OS SR plk. gšt. Ing. Jindřich JOCH

Osnova

1. **Operácie pod vedením NATO**
2. **Operácie pod vedením EÚ**
3. **Operácie pod vedením OSN**

Generálny štáb
OS SR

ÚČASŤ OSSR V ZAHRANIČNÝCH MISIÁCH od 2000-2008

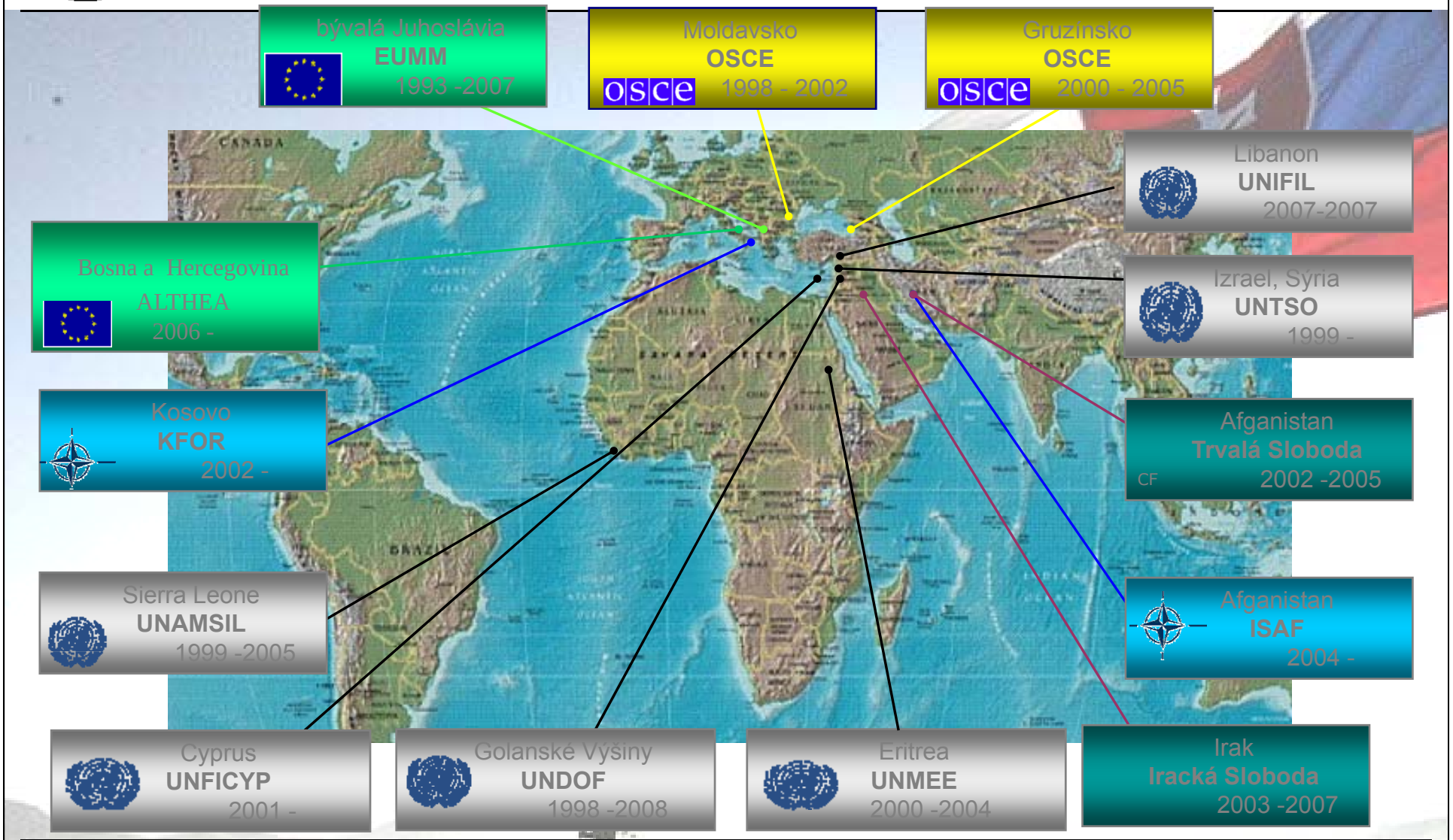

Generálny štáb
OS SR

Prehľad účasti OS SR v zahraničných operáciách - dnes

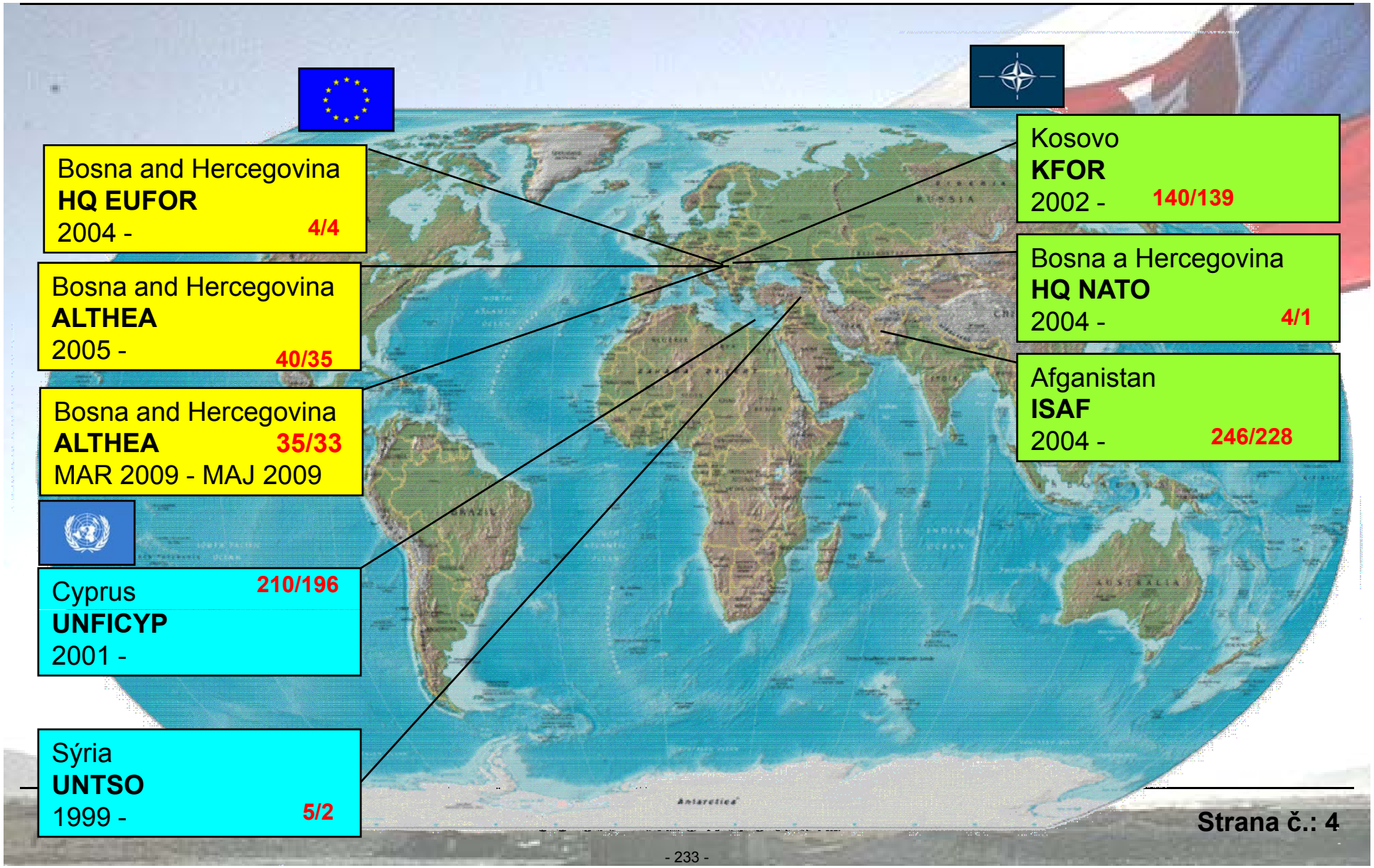

ISAF

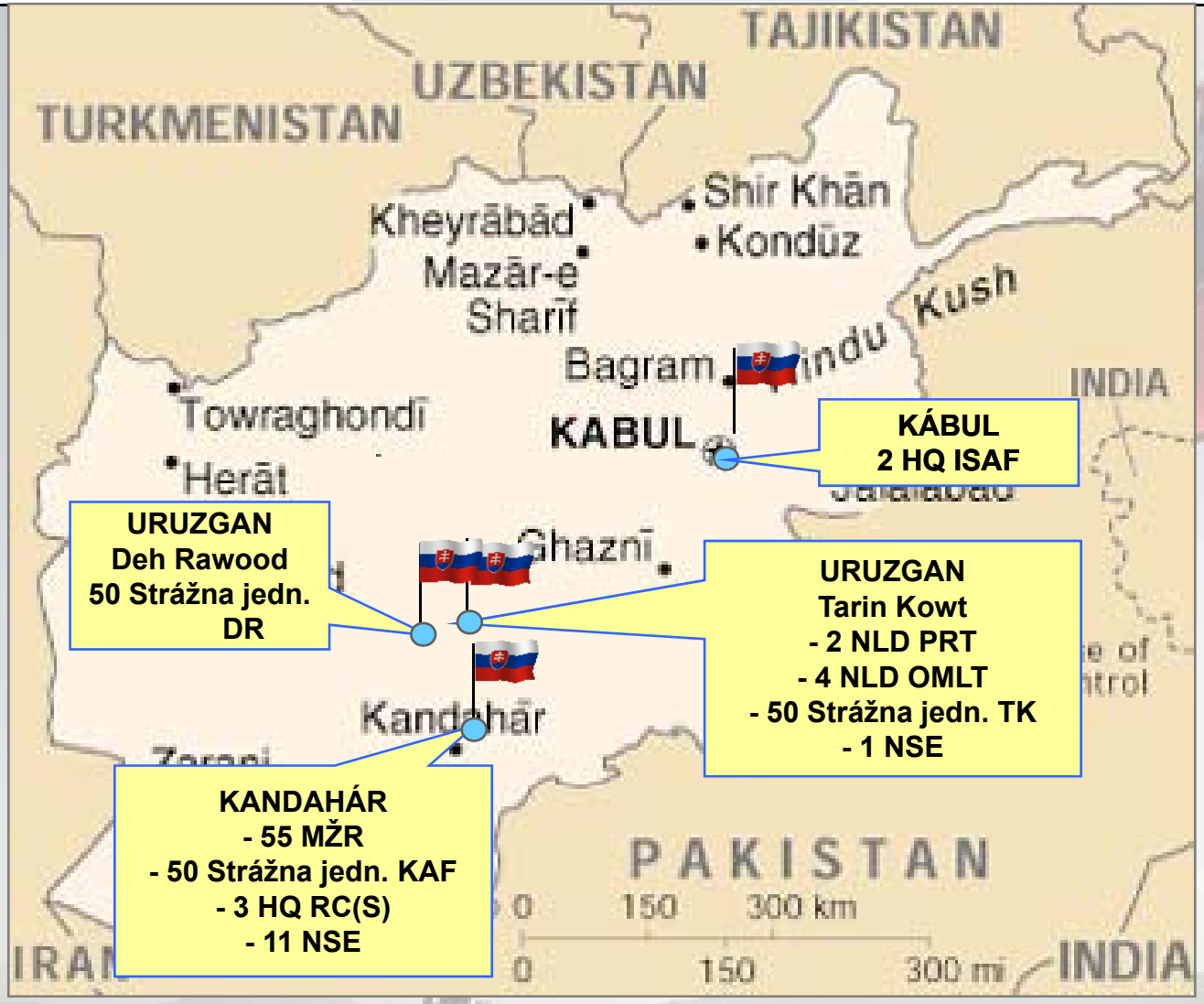
TAJIKISTAN
UZBEKISTAN
TURKMENISTAN
Shir Khān
Kheyrābād
Kondūz
Mazār-e
Sharīf
Kush
Bagram
INDIA
Towraghondī
KABUL
Herāt
Ghazni
Kandahār
PAKISTAN
0 150 300 km
0 150 300 mi
INDIA
IRAN
KÁBUL
2 HQ ISAF
URUZGAN
Deh Rawood
50 Strážna jedn.
DR
URUZGAN
Tarin Kowt
- 2 NLD PRT
- 4 NLD OMLT
- 50 Strážna jedn. TK
- 1 NSE
KANDAHÁR
- 55 MŽR
- 50 Strážna jedn. KAF
- 3 HQ RC(S)
- 11 NSE

KANDAHÁR

1 – RC(S) HQ
2 – COMKAF HQ
3 – SVK NSE
4 – ECP 3
5 – OP1
6 – OP2
KANDAHAR
AIR FIELD
1
2
3
4
5
6

TARIN KOWT

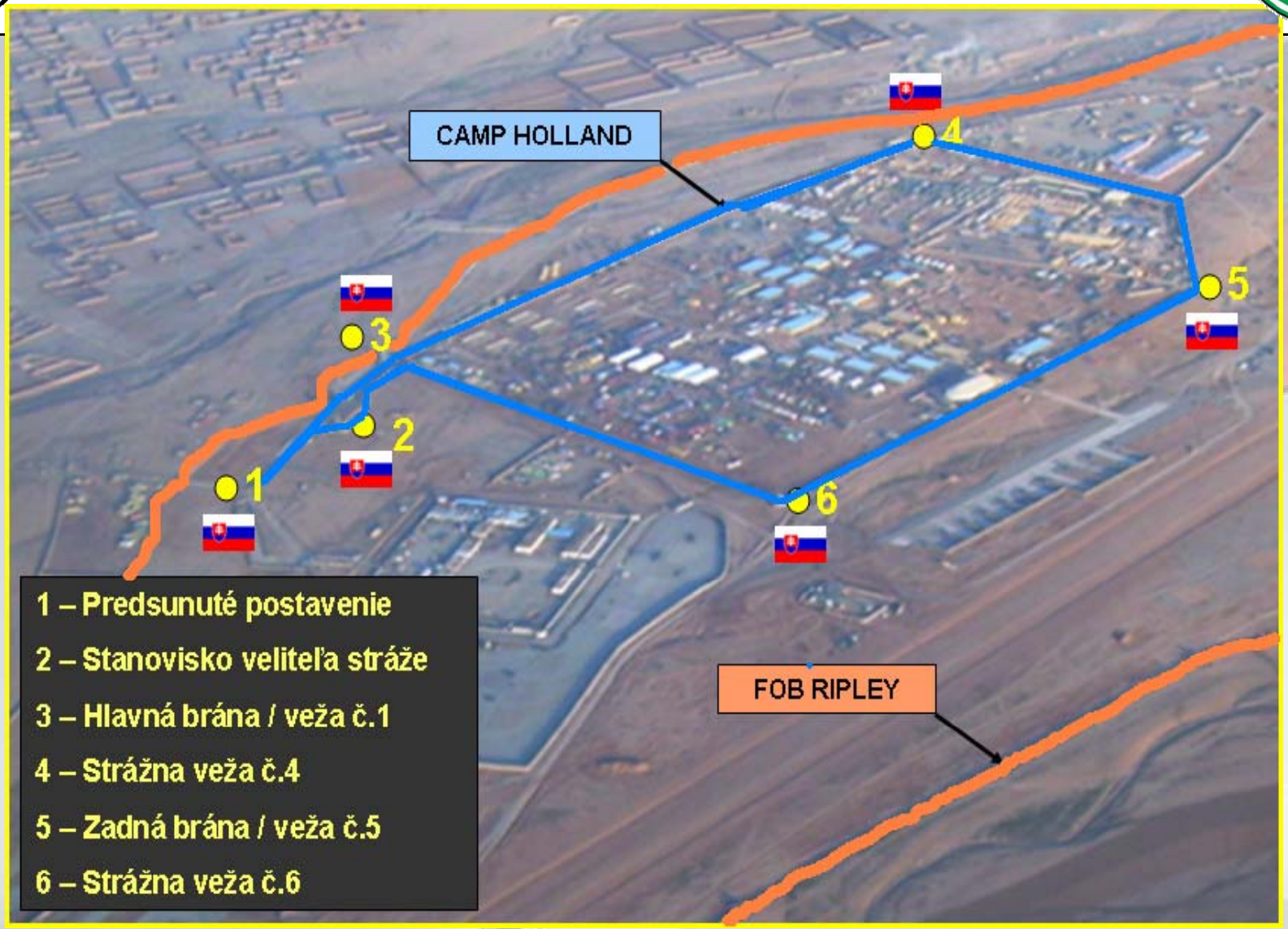
CAMP HOLLAND
FOB RIPLEY
1
2
3
4
5
6
1 – Predsunuté postavenie
2 – Stanovisko veliteľa stráže
3 – Hlavná brána / veža č.1
4 – Strážna veža č.4
5 – Zadná brána / veža č.5
6 – Strážna veža č.6

DEH RAWOD

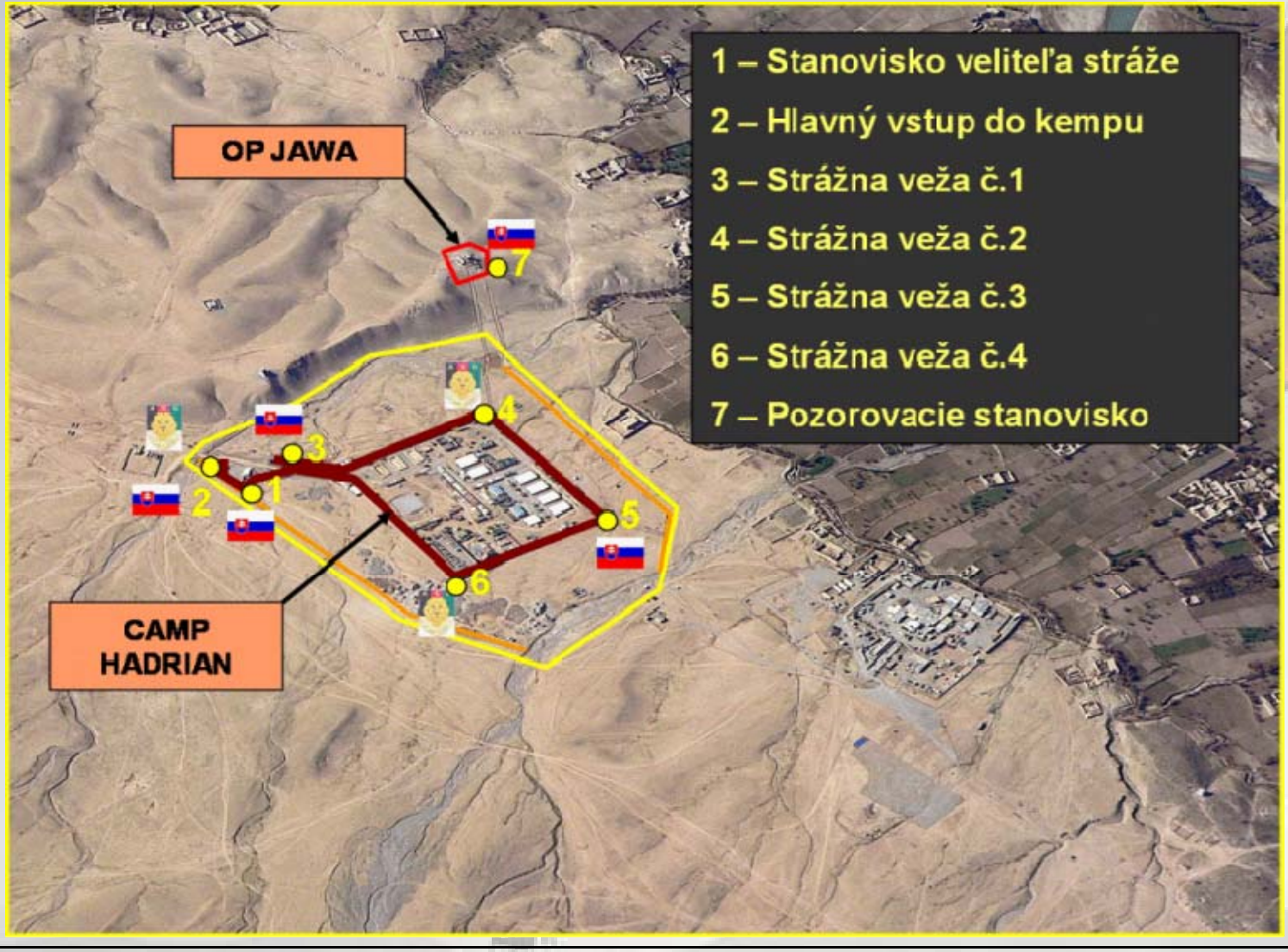
1 – Stanovisko veliteľa stráže
2 – Hlavný vstup do kempu
3 – Strážna veža č.1
4 – Strážna veža č.2
5 – Strážna veža č.3
6 – Strážna veža č.4
7 – Pozorovacie stanovisko
OP JAWA
CAMP
HADRIAN
1
2
3
4
5
6
7

KFOR

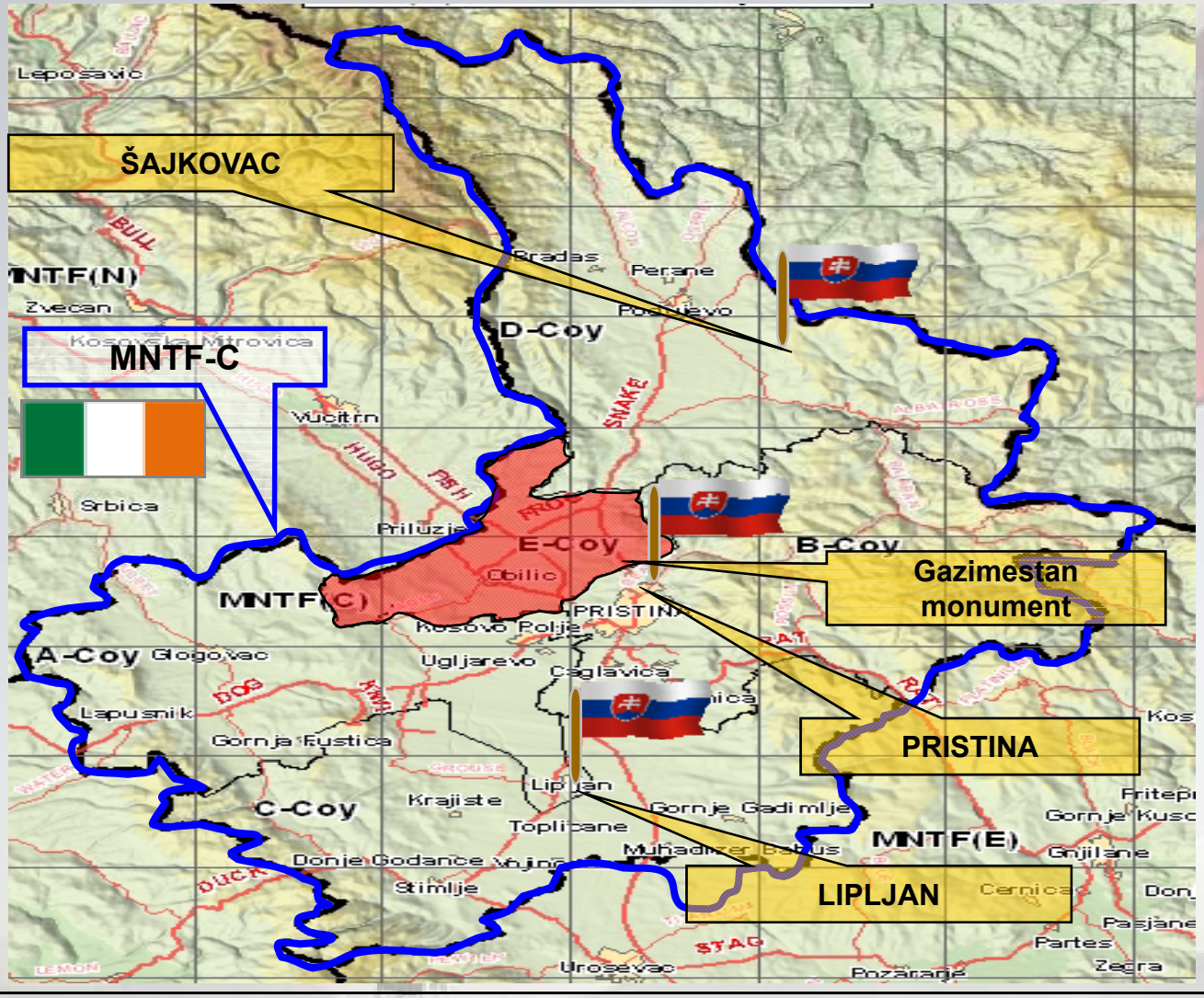
ŠAJKOVAC
MNTF-C
Gazimestan monument
PRISTINA
LIPLJAN
MNTF(N)
MNTF(C)
MNTF(E)
D-Coy
E-Coy
B-Coy
A-Coy
C-Coy
Leposavic
Zvecan
Kosovska Mitrovica
Vucitrn
Srbica
Priluzje
Obilic
Kosovo Polje
Ugljarevo
Caglavica
Glogovac
Lapusnik
Gornja Rustica
Krajiste
Toplicane
Gornje Gadimlje
Donje Godance
Stimlje
Urosevac
Pozaranje
Gnjilane
Partes
Zegra
Bradas
Perane
Posljevo

ALTHEA

SARAJEVO
Sarajevo
REPUBLIKA SRPSKA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
R HRVATSKA
SRBIJA
CRNA GORA
VOJVODINA
Glavni grad
Gradovi, sela
Medunarodne granice
Entitetske granice
Medunarodni putevi
Lokalni putevi
Željeznica

UNFICYP

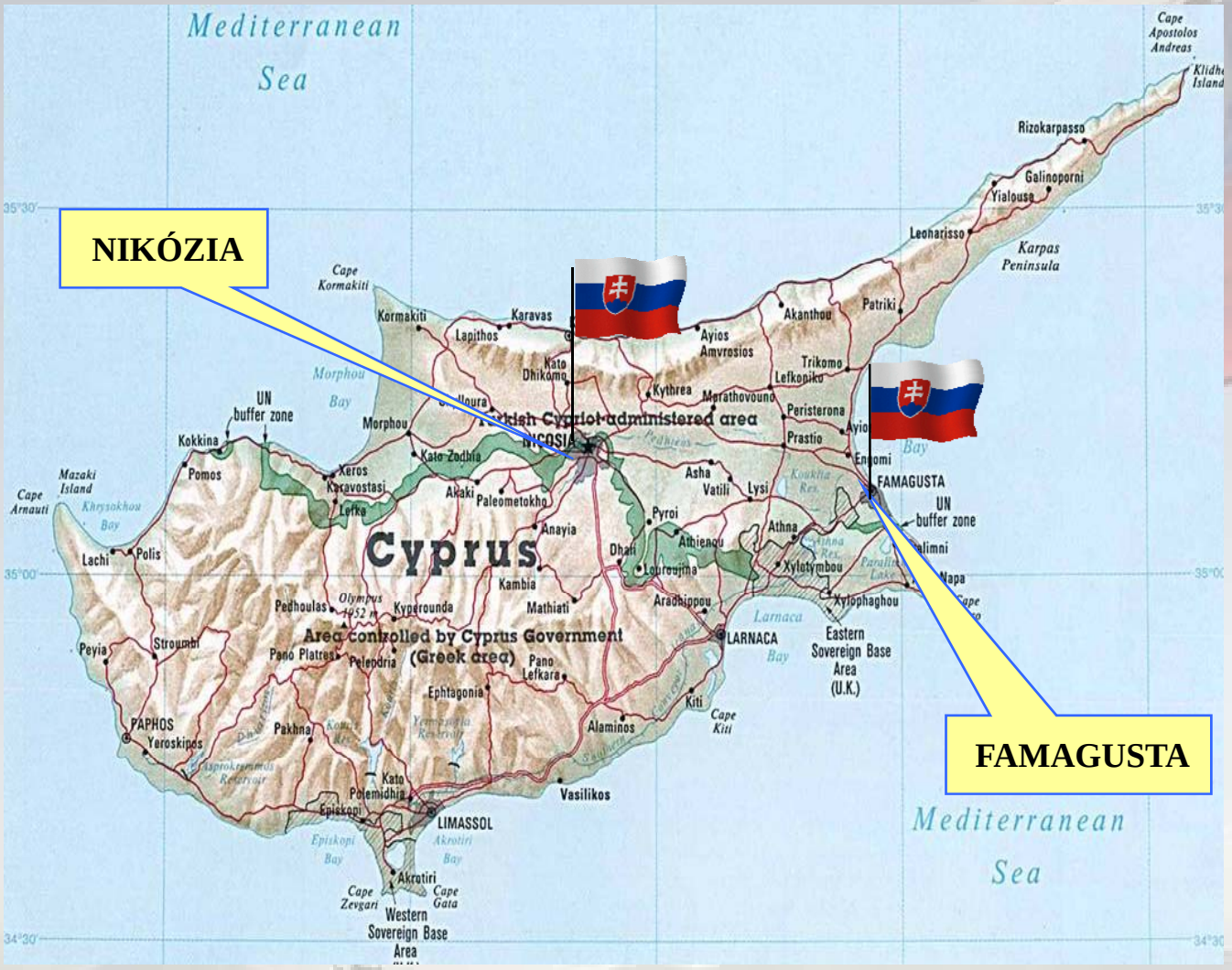
NIKÓZIA
FAMAGUSTA
Mediterranean
Sea
Cyprus
Turkish Cypriot administered area
NICOSIA
Area controlled by Cyprus Government
(Greek area)
UN
buffer zone
Karpas
Peninsula
Cape
Kormakiti
Morphou
Bay
Mazaki
Island
Cape
Arnauti
Khrysokhou
Bay
Cape
Apostolos
Andreas
Rizokarpasso
Galinoporni
Yialousa
Leonarisso
Kormakiti
Karavas
Lapithos
Kato
Dhikomo
Morphou
Kokkina
Pomos
Xeros
Kato Zodhia
Akaki
Paleometokho
Lefka
Lachi
Polis
Peyia
Stroumbi
PAPHOS
Yeroskipos
Pakhna
Pedhoulas
Olympus
Kyperounda
Pano Platres
Peleodria
Pano
Lefkara
Ephtagonia
Kato
Potamidhia
Episkopi
LIMASSOL
Akrotiri
Cape
Zevgari
Cape
Gata
Western
Sovereign Base
Area
Vasilikos
Alaminos
Kiti
Cape
Kiti
Anayia
Kambia
Mathiati
Pyroi
Dhali
Athienou
Loukrounina
Arakhippou
LARNACA
Larnaca
Bay
Eastern
Sovereign Base
Area
(U.K.)
Xylotymbou
Athna
Xylophagou
Asha
Vatili
Lysi
Akanthou
Patriki
Trikomo
Lefkoniko
Ayios
Amvrosios
Kythrea
Merathovouno
Peristerona
Prastio
Ayios
Epiphanios
Bay
FAMAGUSTA
UN
buffer zone
Napa
Mediterranean
Sea

UNTSO

UNTSO
Deployment as of
July 1997
Observation post
International boundary
Boundary of former Palestine Mandate
Armistice Demarcation Line
National capital
Town
Main road
Secondary road
Railroad
Airport
0 20 40 60 80 100 km
0 10 20 30 40 50 60 mi
LEBANON
SYRIAN ARAB REPUBLIC
GOLAN
WEST BANK
GAZA
ISRAEL
JORDAN
EGYPT
SINAI
NEGEV
MEDITERRANEAN SEA
SAUDI ARABIA
Bayrūt (Beirut)
Dimashq (Damascus)
Ṣaydā (Sidon)
Ṣūr (Tyre)
Qiryat Shemona
An Nāqūrah
Camp Faouar
UNDOF
UNIFIL
Nahariyya
'Akko
Hefa (Haifa)
Nazerat (Nazareth)
Janīn
Nābulus
Al Mafraq
Jarash
Az Zarqā'
Ḥadera
Netanya
Qalqīlyah
Herzliyya
Tel Aviv-Yafo
Ramla
Ashdod
Ram Allāh
Arīḥa (Jericho)
Jerusalem
Ammān (Amman)
Madabā
Bayt Lahm (Bethlehem)
Qiryat Gat
Al Khalil (Hebron)
Dead Sea
Ghazzah (Gaza)
Khān Yūnis
Al Karak
Al Qaṭrānah
Aṣ Ṣafr
Be'er Sheva' (Beersheba)
Dimona
Al 'Arish
Abū 'Ujaylah
Al Qusaymah
Mizpe Ramon
Bi'r Hasanah
Al Qanṭarah
Al Ismā'īlīyah (Ismailia)
Great Bitter Lake
Būr Sa'īd (Port Said)
Būr Fu'ād
As Suways (Suez)
Gulf of Suez
Ra's Sudr
An Nakhl
Al Kuntillah
Yotvata
Ra's an Naqb
Ma'ān
Al Jafr
Ath Thamad
Elat
Ṭābā
Al 'Aqabah
Gulf of Aqaba
The designations employed and the presentation of material on this map do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the Secretariat of the United Nations concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries.
Map No. 4012 UNITED NATIONS
July 1997
Department of Public Information
Cartographic Section

AOR

HQ

Skúsenosti:

1. Každý príslušník SLOVCON získava praktické skúsenosti z práce v medzinárodnom prostredí, ktoré môže uplatňovať v budúcnosti vo svojej praxi.
2. Práca v sťažených klimatických podmienkach preveruje u každého príslušníka vôľové vlastnosti a odolnosť voči klimatickej záťaži.
3. Práca v malých kolektívoch upevňuje praktické návyky pri organizácii práce a presnom plnení úloh.
4. Praktické skúsenosti v kontaktoch s civilným obyvateľstvom pri potláčaní demonštrácií a udržiavaní integrity nárazníkovej zóny.
5. Každý vojak, zaradený do patroly najazdí denne priemerne 150 až 200 km, čo pri priemerne „odpatrolovaných“ 120 dňoch znamená ročne až 24 tis. km. Takúto prax v podmienkach OS SR nevieme zabezpečiť.
6. Dosahované výsledky napomáhajú zvyšovanie kreditu príslušníkov OS SR v medzinárodnom prostredí v priestore pôsobenia.
7. Poznatky, získané vo všetkých oblastiach, napr. v oblasti logistického zabezpečenia podľa štandardov NATO v zahraničí. (výstrojné súčiastky, technika, logistická podpora pri pôsobení v zahraničí atď.), je možné využiť pri približovaní slovenských štandardov štandardom NATO.
8. Nepochybné zvyšovanie úrovne jazykových vedomostí na všetkých úrovniach velenia.
9. Možnosť praktického porovnania systému práce armád rôznych krajín sveta v podmienkach mierovej misie, prípadne presadzovanie alebo uplatňovanie, nových kvalitných prvkov do vlastnej práce.

RIZIKÁ:

1. Nedostatok dostupných profesionálov na obsadenie kľúčových funkcií v operáciách a vo veliteľstvách (predovšetkým mjr. a pplk.).

2. Nedostatok špeciálnej techniky, materiálu a výstroje (zdravotníckej, ženijnej, poľné odevy do zhoršených klim. podmienok, ...) na území SR dostupnej na výcvik a na zabezpečenie (prípadnú obmenu) v zahraničnej operácii.

3. Nedostatok munície do zbraní používaných v príprave na nasadenie (predovšetkým AGS-17, AW-50, RPG-75, ...). V prípade zmeny POZ na úkor iných projektov hrozí riziko zabezpečenia iných úloh/záväzkov.

4. Zvýšená miera opotrebovania vyzbroja, techniky a materiálu v misii znižuje bojaschopnosť.

5. Krátka doba na vydanie bezpečnostných previerok (podľa zákona 215/2004 Z. z.) pre PrV vysielaných mimo plán na plnenie úloh MKM

Ďakujem za pozornosť

plk. gšt. Ing. Ján Spišák
Zástupce ředitele - vedoucí Oddělení studií vojenského umění
Ústav strategických a obranných studií
Univerzita obrany
Kounicova 65
662 10 Brno

Příspěvek na konferenci Interoperabilita 2009 konané dne 2. 4. 2009 v AOS GMRŠ LM.

INTEROPERABILITA, VOJENSKÉ OPERACE A OPERAČNÍ UMĚNÍ

Dámy a pánové,

Slovo „interoperabilita“, které je ústředním slovem dnešní konference, nabízí pro nás různé úhly pohledu i možnosti rozdílného chápání jeho významu, pokud uvažujeme o schopnostech ozbrojených sil působit ve vojenských operacích. Slovo „interoperabilita“ se ve svém významu dotýká možnosti a schopnosti různých prvků, systémů nebo organizací pracovat spolu, vyměňovat si informace a tyto informace pak používat. Interoperabilita je často zdůrazňována jako schopnost myslet a pracovat spolu, což je pro činnost velitelů a štábů v budoucím operačním prostředí zcela zásadní pro jednání ve společném jazyce, při společných postupech a standardech. Interoperabilita se odvíjí od schopnosti porozumět, znát a vědět.

Dosažení stavu, kdy při vedení vojenských operací lze mluvit o interoperabilitě vojenských kolektivů, předchází období budování schopností u jednotlivců. Problematika teorie a praxe vojenských operací patří v průběhu studia posluchačů kariérních kurzů k základům budování vojenského „ega“ skutečného vojenského profesionála na operační a strategické úrovni. Jsem názoru, že pokud studentům v průběhu jejich studia není v oblasti vojenského umění poskytnut potřebný teoretický základ, nemohou ani dosáhnout potřebné úrovně pro kvalitní řízení a vedení vojenských sil při nasazení v operacích

Otázky a souvislosti vojenské strategie a operačního umění vystupují do popředí s vědomím skutečnosti, že se zcela zásadně mění povaha a charakter vojenských operací; od operací vysoké intenzity k aktivitám méně „bojovým“. Navzdory tomu, některé aspekty válčení popsané Clausewitzem, budou na válčištích stále přítomny a nejistota, třenice a chaos zůstanou i nadále smutnou realitou budoucího operačního prostředí. Jeho znalost však umožní poznat hranice a možnosti použití sil na jednotlivých úrovních války.

Převážná část veškerých aktivit vedených vojenskými silami, se, za účelem dosažení strategických cílů a požadovaného konečného stavu, odehrává na operační a taktické úrovni. Nikoho nepřekvapí prohlášení, že operační úroveň války je z hlediska vojenské (operační) teorie a praxe úrovní zcela nezastupitelnou. Patří do oblasti operačního umění, které je ve vojenském umění určitou metodologií, jak přetransformovat strategické cíle do koherentní série taktických činností.

Budoucnost vojenských operací je budoucností operací na podporu míru. Tyto se stanou hlavním proudem zájmu operací krizového managementu NATO a EU. Cíle, způsoby a prostředky těchto operací, rovněž jako jejich těžiště, budou však zcela odlišné. To, co bylo obvyklé u operací kinetických – boj s lidmi, zaměřený na zničení nepřítele a vítězství ve válce, se najednou stává bojem o lidi, zaměřeným na účinek (vítězství míru) za rozsáhlého zapojení a přispění prvků politiky, ekonomiky, informační a sociální sféry.

Rovněž doktrinální publikace budou postupem času nuceny změnit svůj obsah z hlediska přístupů k přípravě a vedení těchto operací. V případě konceptů tvorby plánu

operace (například cíl, těžiště, kulminační bod, operační směry, přímý či nepřímý postup a další), které v teorii operačního umění představují pomyslné „stavební kameny“ tvorby plánu operace, budou muset operační plánovači a teoretikové operačního umění hledat zcela nové přístupy k jejich aplikaci. Zcela jinak se k nim přihlíží, když se plánuje útočná operace a zcela jinak, pokud se jedná o operaci mírovou. Možná stejný nepřítel, ovšem cesty k jeho eliminaci jsou v zásadě odlišné. Realita operačního prostředí, zkušenosti z přípravy a vedení vojenských operací a vývoj operačního umění, budou nutně volat po změně operačního myšlení – myšlení o souvislostech operační úrovně války.

Poselství, které by mělo vyznít z tohoto příspěvku, se v zásadě týká dvou kategorií osob. První kategorii představují velitelé a zkušení operátoři na nejvyšších stupních velení i akademičtí pracovníci vojenských škol, kteří z hlediska strategického a operačního myšlení mají být zdrojem znalostí, vědění a progresu. Jejich role je v rozvíjení operační teorie i praxe nezpochybnitelná. Tu druhou pak tvoří studenti nejvyšších forem vojenského vzdělání, kteří by výše uvedené měli pochopit jako nezbytnou podmínku přechodu k porozumění souvislostí na strategické úrovni, někdy popisovanému jako strategické myšlení. U absolventů prestižních vojenských kurzů by to mělo být samozřejmostí z hlediska jejich dalšího působení na nejvyšších vojenských postech.

Abychom dosáhli tohoto očekávaní, nelze oblast vojenského a operačního umění v procesu vojenského vzdělání odsunout na vedlejší kolej, nebo nahradit vnitřním uspokojením, že studenti (zejména na úrovni kurzu generálního štábu) ji (teorii a praxi vojenského a operačního umění) již znají. Až na pár výjimek to tak to prostě není. Nelze ubírat z hodin výuky vojenské vědy, vojenského umění a nahrazovat je něčím „více strategickým“.

Interoperabilitě určitě řekneme ano. Ne však dříve, než všichni budeme mluvit stejným, doktrinálně i terminologicky správným „operačním jazykem“, porozumíme operačnímu prostředí se všemi jeho aspekty a atributy, dokážeme kreativně používat hluboké znalosti a pochopíme vzájemné vztahy všech faktorů operačního umění, které mají vliv na plánování a vedení budoucích operací. Operační umění toto všechno poskytuje. Stačí jen k němu znova nalézt cestu.

Vážené dámy a pánové, děkuji za pozornost.

NATO-UN INTEROPERABILITY: MIRROR OF THE INTERNATIONAL SECURITY?

Pavel Nečas, Miroslav Kelemen, Juraj Vyrostek

The Armed Forces Academy of General Milan Rastislav Štefánik,
Demänová 393, 031 01 Liptovský Mikuláš, Slovak republic

pavel.necas@aos.sk, miroslav.kelemen@aos.sk, juraj.vyrostek@aos.sk

ABSTRACT

The Balkan conflicts since 1991 and NATO's engagement in Afghanistan since 2002-2003 have been the main drivers of the Alliance's increasingly extensive cooperation with other international organizations, as UN belong definitely to. Practical needs in specific tasks in operations and other activities as for instance, defense aspects of security sector reform and partnership cooperation programs have led NATO to work with many bodies, including national and non-governmental organizations as well as intergovernmental organizations.

Keywords: North Atlantic Treaty Organization, United Nations, Mutual cooperation, Compliance Rules, Security Council, Operation Allied Force.

1. INTRODUCTION

The mutual defense pledge in Article 5 of the 1949 North Atlantic Treaty was based on the UN Charter's recognition of the inherent right of states to individual and collective self-defense. However, during the Cold War the Alliance had no significant interactions with the UN Security Council or UN agencies. The Allies focused on collective defense and deterrence as the basis for diplomacy with their adversaries to the East. Indeed, during the Cold War, the principal international organizations the Allies dealt with were the Warsaw Pact (1955-1991) and the Conference on Security and Cooperation in Europe (CSCE), founded in 1972-1973.[1]

The preamble to the North Atlantic Treaty begins with the statement that "The Parties to this Treaty reaffirm their faith in the purposes and principles of the Charter of the United Nations." The North Atlantic Treaty refers repeatedly to the UN Charter, and UN Security Council resolutions have furnished the basis for almost all non-Article 5 NATO operations. Moreover, the Allies have reported to the Security Council about all their operations involving the use of force, including the Operation Allied Force air campaign in the 1999 Kosovo conflict, even though the Allies undertook this operation without benefit of an explicit UN Security Council resolution.

While the UN Security Council's exceptional responsibilities in international security constitute a central aspect of the NATO-UN relationship, the UN offers much more than a framework of legitimacy for the actions of the Alliance and other international organizations. Since the early 1990s, the UN's specialized departments and agencies have worked closely with the Alliance in coordination with other international organizations and non-governmental organizations. NATO-UN coordination has sometimes been sub-optimal, notably in the Balkans in the early 1990s; and significant lessons have been learned.

2. UN CHARTER COMPLIANCE

According to Article 24 of the UN Charter, the UN Security Council bears "primary responsibility for the maintenance of international peace and security." Moreover, Article 103 of the UN Charter asserts its supremacy

[1] NATO Allies participated in CSCE deliberations on a national rather than collective basis and the same principle applied to neogotiations with Warsaw Pact states on arms control and confidence and security building measures (CSBMs).

in relation to all other treaties: "In the event of a conflict between the obligations of the Members of the United Nations under the present Charter and their obligations under any other international agreement, their obligations under the present Charter shall prevail." However, the authors of the Charter recognized that the UN Security Council might be incapable of timely and effective action, and for this reason referred explicitly in Article 51 to "the inherent right of individual or collective self-defense." Article 51 furnished the basis for the collective defense pledge in Article 5 of the North Atlantic Treaty.

While the framers of the North Atlantic Treaty reaffirmed in Article 7 "the primary responsibility of the Security Council for the maintenance of international peace and security," they deliberately excluded any reference to any of the articles in Chapter VIII of the UN Charter. Article 52, part of Chapter VIII, refers to "regional arrangements or agencies for dealing with such matters relating to the maintenance of international peace and security as are appropriate for regional action. „Article 53, also part of Chapter VIII, declares that "regional arrangements or agencies" are unable to undertake enforcement actions without the approval of the UN Security Council: "no enforcement action shall be taken under regional arrangements or by regional agencies without the authorization of the Security Council."

The Allies have agreed since 1949 that the Alliance is not a regional arrangement or agency under Chapter VIII of the UN Charter, and that the Alliance is not subordinate to the Security Council. Subordinating NATO to the Security Council could in practice mean subordinating it to Russia and China.[2] Another problem with defining NATO as "a regional arrangement or agency", one that has become apparent since 9/11, is that this would contradict the potentially global reach of its defense and security tasks.

Because the Allies have always rejected the idea of a Chapter VIII-style dependence on the UN Security Council, it was not entirely surprising that they were prepared to use force in the 1999 Kosovo conflict in the absence of an explicit UN Security Council mandate to do so. The Allies have not agreed, however, on how to formulate the justification for using force in non-Article 5 operations that is, for purposes other than self-defense without an explicit mandate from the UN Security Council. They finessed this issue in the 1999 Strategic Concept: "NATO recalls its offer, made in Brussels in 1994, to support on a case-by-case basis in accordance with its own procedures, peacekeeping and other operations under the authority of the UN Security Council or the responsibility of the OSCE, including by making available Alliance resources and expertise. In this context NATO recalls its subsequent decisions with respect to crisis response operations in the Balkans." In the latter sentence the Allies acknowledged obliquely that they had used force in the Kosovo conflict without an explicit authorization from the UN Security Council.

In the same document, however, the Allies also reaffirmed among the "fundamental security tasks" of the Alliance the following definition of "Crisis Management: To stand ready, case-by-case and by consensus, in conformity with Article 7 of the Washington Treaty, to contribute to effective conflict prevention and to engage actively in crisis management, including crisis response operations."[3] This was noteworthy because, according to Article 7 of the Washington Treaty, "This Treaty does not affect, and shall not be interpreted as affecting in any way the rights and obligations under the Charter of the Parties which are members of the United Nations, or the primary responsibility of the Security Council for the maintenance of international peace and security." In other words, the Allies referred in the 1999 Strategic Concept both to their strong preference that the UN Security Council effectively bear "primary responsibility for the maintenance of international peace and security" and to the fact that they had been chosen to use force in the absence of an explicit UN Security Council mandate.

While all Allies held that Operation Allied Force (the air campaign in the Kosovo conflict) was justified on grounds of humanitarian necessity, some Allies also based their policy on interpretations of relevant UN Security Council resolutions, including Resolution 1199 of 23 September 1998, although no UNSC resolution explicitly authorized the Alliance's use of force in the Kosovo conflict. The Allies agreed that they had an "appropriate" or "sufficient legal base in international law" for their use of force, but they did not agree on its specific content. The Allies were therefore not able to make a common declaration about the official legal basis for their use of force. Each Ally was responsible for formulating its own national justification, and some Allies chose to make reference both to humanitarian necessity and UN Security Council resolutions.[4] Some declared that NATO's use of force in the Kosovo conflict was an exceptional case that should not be regarded as a precedent, but no such statement was included in the 1999 Strategic Concept.

---

[2] According to Article 27 of the UN Charter, the UN Security Council can make decisions on non-procedural matters only with the concurrence of its five permanent members.

[3] North Atlantic Council, Strategic Concept, 24 April 1999, paragraph 10.

[4] Dick A. Leurdijk: „NATO as a Subcontractor to the United Nations: The Cases of Bosnia and Kosovo," in Rob de Wijk, Bram Boxhoorn and Niklaas Hoekstra, eds., *NATO After Kosovo* (The Hague, The Netherlands: Netherlands Atlantic Association, Netherlands Institute of International Relations „Clingendael," and the Royal Netherlands Military Academy, 2000), pp. 130-132, 135-137.

As long ago as 1993, Manfred Wörner, then the Secretary General of NATO, said that "NATO cannot be regarded as an instrument or as a military sub-contractor to the United Nations. Nor do we expect that the United Nations should accept NATO's leadership. Both must retain the possibility to act independently."[5] The Allies generally agree that NATO's legal bases for action, including the use of force, are not limited to UN Security Council resolutions, and encompass "humanitarian necessity" and other principles in addition to the inherent right to self-defense recognized in Article 51 of the UN Charter.

3. INTERLINKING AND COOPERATION PREDICAMENTS

NATO needs the UN because the Allies would strongly prefer to rely on UN Security Council resolutions as a legal basis for non-Article 5 operations and a political framework of legitimacy for such operations. This legal basis and political framework help the Alliance by furnishing a context for the contributions of other international organizations and non-governmental organizations in demanding tasks such as stabilization and reconstruction, state-building, and promoting sustainable security. The political legitimacy provided by a UN Security Council resolution creates a "moral atmosphere" in which NATO is more readily perceived as part of the solution. The UN framework enables NATO and its diverse partners, including NGOs and other international organizations, to justify their actions as consistent with the will of "the international community." This has been politically helpful with regard to sensitive missions such as the training of Iraqi security forces.[6]

Aside from its legitimization functions, the UN has been significant to NATO in the conduct of operations. Since the dysfunctional "dual key" episode of 1993-1995, the Alliance has learned how to define the terms of reference for NATO-UN interactions concerning command and control in a more productive fashion. The three NATO Allies that are permanent members of the UN Security Council have played an important role in this regard.

Moreover, the NATO Allies regard UN leadership in the coordination of multilateral stabilization and reconstruction efforts as highly desirable, as with the UN Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK) and the UN Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA). UN offices and agencies such as the Department of Peace Keeping Operations (DPKO), the Office on Drugs and Crime (UNODC), the UN Development Program (UNDP), and the Office of Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) have capabilities unmatched by any other organizations. Operations in the field have clarified the functions of the Special Representatives of the UN Secretary General in interacting with NATO and the roles of staff from UN agencies and departments, including the Department of Peace Keeping Operations (DPKO) and the Office of Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA).

The UN needs NATO because the Alliance has resources, expertise, skills, and capacity. NATO's "capacity" resides not only in its military capabilities but its experience in preparing and leading nations to work together in complex multinational and multi-service operations. NATO has an unrivaled capacity to offer large-scale support and to sustain a long-term commitment. NATO has also developed expertise in defense and security sector reform through its partnership and enlargement programs.

For NATO to act in non-Article 5 contingencies, many Allies would prefer that NATO receive a request from the UN and another international organization, such as the African Union, or from a specific government, such as Iraq. NATO military authorities cannot formulate plans without a tasking from the North Atlantic Council, which has to agree on the need for a plan of action or preliminary concept of operations, and many Allies would prefer that the request come before military authorities begin to devise solutions involving action. Some observers have described this as a chicken-and-egg problem, with people in various nations and organizations wondering how a question is viewed at NATO HQ and waiting for external requests and/or planning tasking from the North Atlantic Council. Some observers argue that, if the North Atlantic Council is to make more informed decisions, with sound military advice, methods have to be devised to commission planning for potential operations while making it clear that no decision to undertake operations will necessarily follow.

The main obstacle to devising such methods is political. Some Allies are opposed in principle to expanding the number and scope of NATO operations, particularly in areas far from Europe, such as Africa and Asia. However, these Allies found it politically impossible to say no when the African Union requested transport assistance in the Darfur crisis and the UN requested help with earthquake relief in Pakistan.

---

[5] Manfred Wörner, speech at the annual conference of the International Institute for Strategic Studies, Burssels, 10 September 1993.

[6] „In response to the request of the Iraqi Interim Government, and in accordance with [UN Security Council] Resolution 1546 which requests international and regional organizations to contribute assistance to the multinational Force, NATO´s assistance was offered to the government of Iraq with the training of its security forces." Statement on Iraq Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Istanbul, 28 June 2004.

Political factors influence decision-making on the requesting side as well. In Darfur decision-making the UN has often taken an "arm's length" attitude toward NATO and has endeavored to maintain the UN's primacy. UN officials have understood that the UN will need further NATO assistance in the Darfur crisis, but have been cautious about giving it much visibility, owing to persistent perceptions of NATO as a US-led Cold War military organization.

The political problems as well as the chicken-and-egg sequencing difficulty in planning might be surmounted to some degree, Allied experts hope, through the "comprehensive approach." If inter-institutional contacts are cultivated through regular exchanges, and greater mutual knowledge is developed, planning requests might be anticipated and dealt with more expeditiously.

4. LESSONS LEARNED

The dysfunctional "dual key" experience has been a factor contributing to close attention by NATO Allies to negotiations within the UNSC about the formulation and renewal of UNSC resolutions mandating operations, notably with respect to command and control arrangements. NATO governments have been concerned that the UNSCRs be practical and consistent with projected NATO operations, such as KFOR and ISAF. The "dual key" debacle in Bosnia and Herzogovina in 1992-1995 helps to explain the reference to "unified command and control" for an "international security presence with substantial North Atlantic Treaty Organization participation" in the pivotal resolution concerning Kosovo.[7]

Practical NATO-UN coordination in the field has benefited from the many operational lessons learned since the early 1990s. For example, the NATO commanders of KFOR and ISAF meet regularly for substantive information exchanges with the local Special Representatives of the Secretary General (SRSG) of the UN. The UN Assistance Mission to Afghanistan (UNAMA) coordinates the work of other UN bodies, such as the UNDP and the UN drug control effort. NATO works with UNAMA via the Commander of ISAF and his subordinates and via NATO's Senior Civilian Representative (SCR).

NATO has been trying for years to establish a continuing relationship with the UN instead of an ad hoc crisis relationship based on a "reactive" perspective. Ad hoc case-by-case arrangements may be too dependent on individual personalities. In setting up operations, it would be advantageous to rely on a relationship based on mutual knowledge and confidence instead of ignorance or mistrust. The miscommunications regarding the Pakistan and Darfur operations show that the two organizations could benefit from a regular dialogue at senior and staff levels and an established pattern of cooperation.

5. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

Adopted at the recent NATO Strasbourg – Kehl Summit, the Heads of the State reaffirmed the Alliance's support to the purposes and principles of the Charter of the United Nations and recognised the value of enhancing cooperation between the two organisations. The dialogue between NATO and UN representatives has taken place regarding peacekeeping, disarmament, counter-terrorism, human trafficking, crisis management, security sector reform, stabilization and reconstruction, women in armed conflict, arms control, small arms disarmament, and non-proliferation of weapons of mass destruction; and actual cooperation has taken place regarding some of these challenges. NATO is particularly interested in improved coordination concerning operations, small arms disarmament, and humanitarian and disaster relief, as in Pakistan after the 2005 earthquake. NATO involvement in the recently established UN Peacebuilding Commission may therefore be advisable at some point. The UNSC's Counter-Terrorism Committee might also benefit from NATO contributions.

In order to cultivate more permanent and institutionalized relationships, some observers have suggested that it might be advantageous for NATO to become an observer in the UN General Assembly. At present NATO has no institutional status at the UN. Unlike the European Union, the OSCE, and many other organizations, NATO is not an observer in the UN General Assembly (UNGA). In view of the fact that the General Assembly's rules of procedure call for "a two-thirds majority of the members present and voting" for decisions "on important questions,"[8] some observers maintain that such a vote would be required for NATO to become an observer in

[7] UNSC resolution 1244 (1999), Annex 2, par. 4.

[8] Rules of Procedure of the General Assembly (New York: United nations, 2006), A/520/Rev. 16, p. 23, Rule 83. There are no provisions relating to UNGA observer status in these rules of procedure or in the UN Charter.

the General Assembly. However, other international security organizations have in the recent past been accorded such status without a vote.

A more significant step forward might be to expand NATO representation at UN HQ. From 1992 to 2007, there were temporary NATO representatives at UN HQ from the Operations Division of the International Military Staff. Adding a civilian representative would double the number of NATO personnel at UN HQ. This could be advantageous because, whether temporary or permanent, the NATO representative has always been a military officer. This has backed the widespread and incorrect impression in the UN that NATO is simply a military organization. Adding a NATO civilian representative at UN HQ could help to counter that impression and enhance NATO's ability to contribute to deliberations concerning terrorism, disarmament, and other issues.[9] Experts have estimated that around 75 percent of the work done by the NATO representative is political and only 25 percent requires military expertise.

By the same token, it would be beneficial to restore UN representation at NATO HQ. The UN office in Brussels appears to be oriented mainly to working with the EU, and its interactions with NATO have been limited to matters such as arranging for the UN Secretary General's visit to NATO Headquarters.

Since inaccurate perceptions of NATO constitute one of the major obstacles to better relations with the UN, the Alliance might be well-advised to pursue more effective public diplomacy regarding its contributions to operations. NATO has, for example, unique skills in defense sector reform and genuine achievements in helping to build defense ministries with democratic oversight mechanisms conforming to international conventions; but its non-military tools and accomplishments are little-known. As one expert has noted many people in the United Nations and other international organizations have yet to learn that "NATO is not just bombing" and that NATO can make contributions in areas in addition to conducting military operations and establishing a secure environment for the activities of other organizations. Observer status in the UN General Assembly for NATO and increased NATO representation at UN HQ might furnish means to clear up at least some misperceptions about NATO. Distorted images of the Alliance in the UN probably reflect differing organizational histories and cultures as well as ignorance. The tasks of communication in the interests of improved cooperation facing the Alliance are accordingly formidable.

Some NATO Allies might also have reservations about arrangements that could imply a degree of automation in Alliance commitment to UNSC-requested action. In 2002-2003, during early discussions of the possible roles of the NATO Response Force, some Allies raised the idea of making the NRF available as a rapid reaction force for the UN, but this did not win consensus in the Alliance.

Despite the mutual needs of NATO and the UN, questions of autonomy in the use of force and its legitimate basis will probably continue to complicate the relationship. The Allies have often repeated the reference in Article 7 of the North Atlantic Treaty to "the primary responsibility of the Security Council for the maintenance of international peace and security." However the Alliance has retained a "right to decide autonomously on the use of force, without a formal authorization by the UN Security Council, given its character as a collective defense organization."[10]

Respect for the principle of collectivism would impel a state to remain passive in the face of what it regarded as aggression, if no collective determination of the fact of aggression and authorization of counteraction were forthcoming. Adherence to the collective security maxim that anybody's aggression threatens everybody's stake in world order would impel a state to take action on the basis of its own judgment that aggression had occurred, even without benefit of collective legitimization.[11]

The principle confirming a state's right to take action against aggression and in support of collective security, even in the absence of an explicit authorization from a universal international organization, would seem to apply to the Alliance as well. In some circumstances, the only available means of pursuing collective security may be outside the framework of an authorization to act granted by an organization nominally committed to that purpose. Regrettably, differences in interests and national caveats among the major powers, including the five permanent members of the UN Security Council, constitute a major factor constraining prospects for NATO-UN cooperation.[12]

---

[9] Benedikta von Seherr-Thoss, „A New Strategic Partnership? Deepening UN-NATO Relations", presented at the DGAP (Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik) New Faces Conference, Oslo, 20-22 October 2006, p. 6.

[10] Dick Leurdijk, *UN Reform and NATO Trnsformation*: *The Missing Link*, Egmont Paper 10 (Brussels: Academia Press for the Royal Institute of International Relations, November 2005), p. 7.

[11] Inis L. Claude, Jr., „The Collectivist Theme in International Relations", *International Journal*, vol. 24 (Autumn 1969), p. 655.

[12] David S. Yost, *NATO Transformed*: *The Alliance´s New Roles International Security* (Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 1998), pp. 251-259.

6. REFERENCES

[1] NEČAS, P., SZABO, S., BUČKA, P.: *Crisis management and security in simulation environment.* In: Science & Military, 2006, vol. 1, number 1, pp. 33-37. ISSN 1336-8885.

[2] OLEJNÍK, F., NEČAS, P.: Challenges of the 21st century Global security: Reflected reforms. Košice, Air Force Academy of General M. R. Stefanik in Kosice, 2004, 214 p. ISBN 80-7166-051-5.

[3] Mapping the Global Future: National Intelligence Council Report, NIC 2004.

[4] SZABO, S.: Information Warfare and Security. *Proceedings from the International Conference "Organization and Deployment of the Air Defense Assets in Present Conflicts*", Military Academy, Brno, 2000.

Recenzoval: prof. Ing. Vojtech JURČÁK, CSc.

Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánka,

Demänová 393, Liptovský Mikuláš 031 01

vojtech.jurcak@aos.sk

Výcviková jednotka vojenských misií

doc. Ing. Pavel BUČKA, CSc.,

prorektor pre vzdelávanie, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánka,
Demänová 393, P. O. BOX 45, Liptovský Mikuláš 031 01
pavel.bucka@aos.sk

ABSTRACT

Training unit of the military missions

The aim of this paper is to describe the Slovak Rrepublic´s Armed Forces selected staff preparation for peace support operations. It is very important to select the right persons for achievement of the task in the foreign mission. The preparation of this selected staff is still in nation competence.

Keywords: training unit, military mission, peace support operations

1. ÚVOD

Nevyhnutnou podmienkou pre príslušníkov OS SR, ktorí sú vysielaní plniť úlohy mimo územia SR je zvládnutie daných odborností alebo špecializácií v súlade so štandardizačnými dohodami NATO pre výcvik a vzdelávanie. Na základe týchto aspektov je nutné zjednotiť výcvik príslušníkov OS SR. Štandardizáciu výcviku môžeme dosiahnuť iba spracovaním dokumentov, ktoré sú podľa výcvikových NATO modulov.

V dokumente ATrainP-1 je definovaný pojem štandardizácia nasledovne:

štandardizácia – je proces rozvíjajúci chápanie, doktríny, postupy a plány na dosiahnutie a udržanie najefektívnejších stupňov zosúladenia interoperability, vymeniteľnosti a zhodnosti v oblasti operácií, administratívy a materiálu.

Vzdelávanie a výcvik určený pre príslušníkov v Operáciách na podporu mieru - PSO (Peace Support Operations) pod záštitou NATO umožňuje dosiahnuť akcieschopnú pohotovosť a maximalizovať interoperabilitu. Vzdelávanie pre potreby PSO zostáva aj naďalej v kompetencii národnej zodpovednosti. Preto národy žiadajú uskutočňovať vzdelávanie a výcvik príslušníkov vybraných do PSO v súlade s výcvikovými cieľmi [ATrainP-1].

Výcviková jednotka vojenských misií (ďalej len VJVM), je jednotkou, predurčenou vykonávať prípravu kľúčového personálu**.**

2. VÝCVIKOVÁ JEDNOTKA VOJENSKÝCH MISIÍ

Z dôvodu vysielania príslušníkov OS SR na plnenie úloh mimo územia SR vznikla potreba vytvorenia špecializovaného zariadenia určeného pre výcvik jednotiek, ktoré plnili špecifické úlohy spojené s mandátom misie v krajinách, ktoré boli zasiahnuté ozbrojeným konfliktom, resp. boli v post konfliktnej fáze.

Na základe tejto skutočnosti vznikla dňa 1. januára 1993 Výcviková základňa mierových síl OSN (VZ MS OSN) Nitra. Úlohou tejto základne bola príprava (výcvik) príslušníkov OS SR do mierových a pozorovateľských misií. Plnením úloh vyplývajúcich z modelu ozbrojených síl - 2010 VZ MS OSN Nitra ukončila svoju výcvikovú činnosť dňa 30. 6. 2006.

Výcvik príslušníkov OS SR, určených na plnenie úloh v mierových operáciách (misiách) je naďalej zabezpečovaný nástupníckou jednotkou VZ MS OSN Nitra - VJVM, začlenenou do štruktúry Veliteľstva síl výcviku a podpory OS SR. Jednotka je určená na zabezpečenie výcviku kľúčového personálu do všetkých mierových operácií (misií) pod záštitou OSN, NATO, EÚ a OBSE, do ktorých sú vysielaní príslušníci OS SR [Rapčanová2008].

2.1. Poslanie a úlohy VJVM

Výcviková jednotka vojenských misií sa zameriava predovšetkým na tieto činnosti:

- príprava kľúčového personálu jednotiek vysielaných mimo územnia SR a poskytovanie metodickej a odbornej pomoci jednotkám počas výcviku,
- príprava vojenských pozorovateľov na základe požiadaviek štábu riadenia operácií GŠ OS SR v trvaní 2-3 týždne v počte do 20 osôb,
- príprava personálu do štábnych funkcií vo veliteľstvách operácií NATO, EÚ a operácií koaličných síl,
- príprava kľúčového personálu zahraničných OS na území SR

Predpokladom kvalitného zvládnutia výcviku kľúčového personálu pre jednotlivé operácie manažmentom VJVM je dobrá znalosť:

- operačného priestoru pôsobenia jednotky,
- historicko-politického vývoja v priestore záujmu,
- začlenenia jednotky OS SR v rámci operácie,
- základných dokumentov operácie,
- základného spôsobu plnenia úloh v súlade s mandátom operácie (misie),
- špecifík plnenia úloh príslušníkmi OS SR v danej operácii,
- zásad spolupráce s príslušníkmi zahraničných ozbrojených zložiek v priestore pôsobenia (nasadenia),
- jednotlivých odborných predmetov, ktoré sú súčasťou prípravy jednotky pre nasadenie do operácií, v súlade s dokumentom pre prípravu do operácií na podporu mieru ATrainP-1 (Príručka pre vzdelávanie a výcvik jednotiek pre operácie na podporu mieru) platným v členských štátoch NATO.

2.2. Metódy a realizácia výcviku

Medzi základné metódy výcviku príslušníkov VJVM patria:

- prednášky,
- inštrukčno-metodické zamestnania,
- praktický výcvik v teréne,
- sústredený spoločný výcvik kľúčového personálu, určeného pre danú misiu (pre misiu UNFICYP na začiatku výcviku, pre misiu UNDOF v závere výcviku)

Výcvik vo VJVM sa realizuje prostredníctvom:

- rozpracovania Výcvikovej smernice do vlastných plánovacích dokumentov VJVM,
- príprave výcviku pre jednotlivé operácie - príslušníkmi VJVM,
- príprave kľúčového personálu vo VJVM,
- spracovania výcvikovej dokumentácie pre výcvik jednotky,
- výcviku jednotky v predurčenom útvare – poskytnutie odbornej pomoci zo strany VJVM (formou mobilných tímov),
- vyslania - nasadenie jednotky do operácie.

3. POŽIADAVKY NA PRIPRAVENOSŤ PERSONÁLU URČENÉHO DO PSO

Zásady použitia sily v priestore pôsobenia majú zaistiť, aby použitie sily bolo kontrolovateľné. Všetky rozkazy pre podriadených musia byť v súlade s týmito zásadami a zároveň rozkazy nesmú podriadeným veliteľom brániť v plnom využití toho, čo je povolené (nie je prostredníctvom ROE zakázané) [NATO STANDARDIZATION AGENCY2005]. Z dôvodu pripravenosti na plnenie týchto úloh **príslušníci kľúčového personálu** určeného do vojenských operácií musia:

a) Teoreticky ovládať:

- mandát vojenskej operácie,
- základné informácie o histórii konfliktu a priestore pôsobenia, zvyky a tradície miestneho obyvateľstva,
- zásady použitia sily v priestore pôsobenia (ROE), štruktúru vojenskej operácie,
- obsah základných dokumentov platných v operácii (SOP) v rozsahu svojho zaradenia,
- svoje funkčné povinnosti vyplývajúce zo zaradenia na danej funkcii vo vojenskej operácii,
- podriadenosť jednotky,
- zásady mínovej bezpečnosti,
- zásady dodržiavania OUS.

b) Prakticky zvládnuť:

- základy poskytovania prvej pomoci,
- plánovanie odborných úloh,
- základy čítania z mapy a orientácie podľa GPS systému,
- rádiokomunikáciu v anglickom jazyku a obsluhu spojovacích prostriedkov používaných v danej operácii,
- spôsob pohybu v nepreverenom teréne,
- streľby z pridelenej zbrane,
- používanie prostriedkov individuálnej ochrany.

Taktiež všetci účastníci, ktorí sú pripravovaní na funkcie **vojenských pozorovateľov** musia na záver výcviku:

a) Teoreticky ovládať:

- základy pôsobenia v mierových operáciách,
- jednotlivé operačné techniky, ktoré sú nevyhnutné pre plnenie úloh v priestore nasadenia (patrolovanie, kontroly, vyjednávanie atď.),
- hlavné úlohy vojenských pozorovateľov,
- riziká priestoru pôsobenia,
- zásady spolupráce s vládnymi i mimovládnymi organizáciami, ktoré pôsobia v prostredí mierových operácií.

b) Prakticky zvládnuť:

- základy poskytovania prvej pomoci,
- základy čítania z mapy a orientácie podľa GPS systému,
- rádiokomunikáciu v anglickom jazyku a obsluhu spojovacích prostriedkov,
- spôsob pohybu v nepreverenom teréne,
- jazdu vozidlom v teréne s pohonom 4x4.

V súčasnosti sa kladie dôraz na zvyšovanie efektívnosti výcviku prostredníctvom:

- odovzdávania skúseností z misií (operácií) po návrate (formou konzultácií, prezentácií, prednášok a i.),
- možnosti vysielania inštruktorov VJVM do špecializovaných kurzov a na školenie personálu určeného na prípravu jednotiek pred nasadením v zahraničí,
- spolupráce s podobnými jednotkami zahraničných armád (výcvikovými strediskami),
- zaradením inštruktorov do skupín metodickej pomoci pri striedaní personálu v operáciách,
- zasielaním aktualizovaných informácií o zmene mandátu, organizačných štruktúr a plnení úloh jednotiek,
- skvalitnenia vybavenia VJVM materiálom a technikou používanou v operáciách.

4. ZÁVER

Príprava príslušníkov OS SR vo Výcvikovej jednotke vojenských misií má svoje nedostatky, ktoré spomaľujú samotný proces výcviku. Medzi tieto nedostatky patrí to, že jazyková pripravenosť účastníkov výcviku býva na nízkej úrovni, chýbajú aktuálne informácie z prostredia operácií, výcvik s materiálom, ktorý sa nepoužíva v operáciách, zaraďovanie do výcviku takých príslušníkov OS SR, ktorí nemajú adekvátne bezpečnostné previerky, do výcviku nastupuje nekompletný kľúčový personál operácie, neustále spresňovanie požiadaviek na dodatočný výcvik jednotlivcov [Kačmár2007].

5. POUŽITÉ ZDROJE

1. [ATrainP-1] ATrainP-1, EDUCATION AND TRAINING FOR PEACE SUPPORT OPERATIONS
2. [Rapčanová2008] RAPČANOVÁ, A. *Misie OS SR na podporu mieru: Retrospektíva a perspektíva.*, Bakalárska práca, Liptovský Mikuláš: AOS 2008.
3. [NATO STANDARDIZATION AGENCY2005] NATO STANDARDIZATION AGENCY. *Doktrína plánovania vojenských operácií,* SVD 50, november 2005.
4. [Kačmár2007] KAČMÁR, J. Vystúpenie veliteľa pozemných síl. 2007, Liptovský Mikuláš.

Recenzoval: plk. prof. Ing. Pavel PULIŠ, CSc.

Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánka,

Demänová 393, Liptovský Mikuláš 031 01

pavel.pulis@aos.sk

Aktuálny prístup k operáciám NATO

plk. doc. Ing. Peter Spilý, PhD.

Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánka
Demänová 393, P. O. BOX 45, Liptovský Mikuláš 031 01

peter.spily@aos.sk

ABSTRACT

Actual approach to NATOS' operations

Since the capstone doctrine AJP-01(C) was promulgated we recognize the doctrines of the „new generation". They reflect a principled new approach to operations. The most pertinent change is expressed in a motto "operations are operations". It means that all operations can fundamentally be approached in the same manner because NATO forces must expect to perform a wide range of potentially simultaneous activities across a spectrum of conflict. In this article the operations issue is reduced only to some determinative factors like the spectrum of conflict, campaign themes, military activities and tasks. Moreover the operations were defined in relation to the 5th article of the North Atlantic treaty.

Keywords: *campaign, campaign themes, operation, activity, task, Non-Article 5 Crisis Response Operations*

1. ÚVOD

V súčasnosti sme svedkami pokračujúcej transformácie NATO. Jej druhá fáza, ktorej začiatok môžeme datovať od 11. septembra 2001, zatiaľ priniesla množstvo zásadných zmien v chápaní poslania Aliancie a úloh, ktoré pred ňou stoja. Jednou z dotknutých oblastí je aj sféra doktrinálneho prostredia. Od vydania vrcholovej doktríny Aliancie AJP-01(C) hovoríme o doktrínach „novej generácie", ktoré odrážajú principiálne nový prístup k operáciám. Od tejto doktríny sa odvíja rozpracovanie, prípadne aktualizácia doktrín na nižších úrovniach. Asi najvýstižnejšie je zmena vyjadrená v hesle „operácie sú operácie", v ktorom sa deklaruje, že ku všetkým operáciám, v ktorých môžu ozbrojené sily NATO pôsobiť, je potrebné pristupovať rovnakým spôsobom [AJP-01(C), 2007]. Doktrinálne prostredie Ozbrojených síl SR (ďalej len „OS SR") muselo tieto zmeny akceptovať. Slovenská republika pristúpila k implementácii AJP-01(C) bez výhrad a v súčasnom období je pripravená edícia vrcholovej doktríny ozbrojených síl Doktrína OS SR(C).

S koncepčnou zmenou doktrín súvisí aj nová odborná terminológia. Vojenská prax preukazuje, že jej používanie je sprevádzané nepresnosťami. Zavádzajú sa pojmy ako spektrum konfliktu, ťaženie, prevládajúci námet ťaženia a iné, ktoré si vyžadujú bližšiu odbornú špecifikáciu.

2. OPERÁCIE NATO

Ak hovoríme o novom prístupe k operáciám, položme si otázku, čo sú to operácie? Na jej zodpovedanie je možné použiť definíciu zo slovníku termínov a definícií NATO [SOŠ 3680 AAP-6, 2008].

Operácia (*operation*) je vojenská činnosť alebo vykonanie strategickej, taktickej, podpornej, výcvikovej alebo administratívnej vojenskej misie (celkovej úlohy); spôsob vedenia bojovej činnosti vrátane presunov, zásobovania, útoku, obrany a manévrov nevyhnutných na dosiahnutie cieľov boja, bitky a vojenského ťaženia.

Z definície môžeme vydedukovať, že operácie nie sú viazané výlučne len na operačnú úroveň ale vojenské jednotky vedú operáciu na každom organizačnom stupni.

V minulosti boli zreteľné snahy o rozdeľovanie operácií na jednotlivé druhy (obranné, útočné a iné). V duchu nového prístupu sa, na rozdiel od delenia operácií na samostatné druhy alebo skupiny, stáva prioritným pochopenie podstaty krízovej situácie, *kto* sa v kríze angažuje, *prečo* a *čo* sa deje a čo je potrebné uskutočniť (*kedy* a *kde*). Velitelia majú dôsledne posúdiť a neustále sledovať situáciu, aby sa uistili, že si správne uvedomujú „druh vojny do ktorej sú angažovaní" [AJP-01(D), 2009]. Čiže velitelia musia správne chápať cieľ, úlohu a poslanie ich síl v konkrétnej operácii a na splnenie celkovej úlohy vedieť zvoliť primeranú vojenskú aktivitu či ich najvhodnejšiu kombináciu.

Ďalším určujúcim faktorom je skutočnosť, že operácie sa vedú v rámci ťaženia.

Ťaženie (*campaign*) je súhrn vojenských opatrení, plánovaných a vykonávaných na dosiahnutie strategického cieľa v danom čase a na danom území, ktoré zvyčajne zahŕňajú námorné, pozemné a vzdušné sily [SOŠ 3680 AAP-6, 2008].

Ťaženia, jeho konkrétne námety, sa vedú v celom spektre konfliktu. Vojenské námety ťaženia sa delia na štyri základné kategórie [ATP-3.2.1, 2008]:

- hlavná bojová činnosť (*Main Combat – MC*),
- podpora mieru (*Peace Support – PS*),
- proti povstalcom (*Counter Insurgency – COIN*),
- použitie vojenských síl v dobe mieru (*Peace Military Engagement – PME*).

Spektrum konfliktu tvorí pozadie pre všetky operácie. Je východiskovou charakteristikou (pozadím) všetkých operácií, opisuje prostredie, v ktorom sa operácie odohrávajú. Základom pre rozpoznanie toho, kde sa konflikt v rozmedzí spektra nachádza, je úroveň násilia, ktorá siaha od mierovej spolupráce medzi medzinárodnými činiteľmi (štátmi, združeniami, medzinárodnými organizáciami, mimovládnymi organizáciami a pod.), cez konflikt nízkej úrovne až po všeobecnú vojnu. Vojenské sily pôsobia v celom tomto spektre [Doktrína OS SR (C), 2009].

Námety ťažení môžu byť zobrazené v spektre konfliktu (Obr. 1).

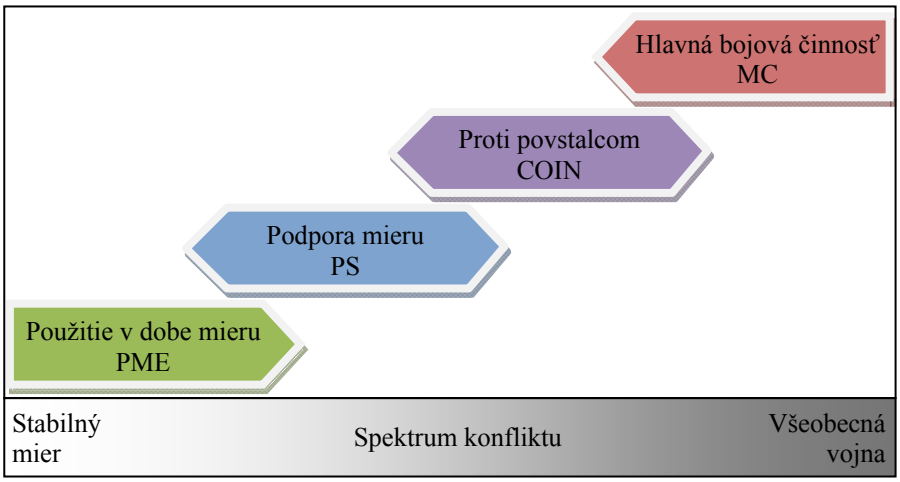

Obr. 1 Prevládajúce námety vojenských ťažení v rámci spektra konfliktu

Doposiaľ zmienené kategórie môžeme vyjadriť postupnou väzbou: spektrum konfliktu → ťaženie → operácie. To znamená, že v určitom bode spektra konfliktu, ktorý je stanovený mierou násilia a ktorý môže sa meniť v závislosti na čase a priestore, sa vedie vojenské ťaženie so svojím základným námetom. Námet predurčuje zámer veliteľa vo vzťahu k miere použitia sily. Námet následne stanoví prevažujúci typ operácie a zároveň z námetu vojenského ťaženia vyplynú zásady vedenia operácie.

V rámci námetov ťažení musia byť pozemné sily spôsobilé viesť široký rozsah vojenských aktivít. Vyváženosť celého rozsahu aktivít bude priamo odrážať námet ťaženia.

Vojenské aktivity reprezentuje sústava jednotlivých alebo vzájomne prepojených **taktických úloh**, ktoré môžu byť stanovené zväzku alebo jednotke s cieľom zaručiť požadovaný efekt (každý druh aktivity zabezpečuje konkrétny efekt), ktorý má byť vyvolaný alebo dosiahnutý. Na splnenie celkovej úlohy (*mission*) môže zväzok a aj jednotka vykonávať jednu alebo viacero aktivít súbežne. Jedna aktivita môže byť samostatnou taktickou operáciou.

Vojenské aktivity sú bližšie špecifikované druhmi a typmi aktivít. Druhy vojenských aktivít sú nasledovné:

- ofenzívne,
- defenzívne,
- stabilizačné,
- umožňujúce.

Typy vojenských aktivít predstavujú jednotlivé taktické úlohy. Vzájomná väzba vojenských aktivít a taktických úloh je zrejmá z tabuľky 1.

Tabuľka 1: Vojenské aktivity a taktické úlohy [ATP-3.2.1, 2008]

	ofenzívne	defenzívne	stabilizačné	umožňujúce
vojenské aktivity Aktivity sú realizované prostredníctvom taktických úloh a účinkov	• Útok • Výpad • Pasca • Rozvíjanie úspechu • Prenasledovanie • Prebitie sa • Klamný útok • Demonštrácia sily • Prieskum bojom	• Obrana • Boj na zdržanie	• Bezpečnosť a kontrola • Podpora reformy bezpečnostného sektoru • Počiatočná obnova občianskych služieb • Úlohy dočasnej vlády	• Prieskum • Bezpečnosť • Nadviazanie dotyku • Stretný boj • Spojenie • Ústup • Odchod • Vystriedanie v boji • Pomoc obkľúčeným silám • Pochod • Prekonávanie prekážok
taktické úlohy a účinky (nie úplný zoznam)	• Ničenie • Ovládnutie • Zaistenie • Palebná podpora	• Blokovanie • Obsadenie • Ochrana • Fixovanie • Udržanie	• Vytváranie kordónu a prehľadávanie • Pozorovanie/monitorovanie • Kontrolné miesta pre vozidlá • Hliadkovanie • Poskytovanie humanitárnej pomoci • Výcvik domácich bezpečnostných síl	• Zabezpečenie • Stráženie • Blokovanie • Zaistenie

Vzťah operácií a vojenských aktivít vysvetľuje skutočnosť, že každá operácia je kombináciou ofenzívnych, defenzívnych, stabilizačných a umožňujúcich aktivít vedených súbežne. Rozsah vojenských aktivít predstavuje možné druhy vojenských činností, využiteľných pre plánovanie a realizáciu operácií.

Vojenské operácie Aliancie môžu byť plánované a vedené:

- v rámci kolektívnej obrany v súlade s článkom 5 Severoatlantickej zmluvy,
- na odvrátenie krízy mimo článok 5 (*Non-Article 5 Crisis Response Operations*, ďalej iba „NA5CRO").

Kolektívna obrana členov Aliancie je založená na princípe, že ozbrojený útok proti jednému alebo viacerým z nich v Európe alebo Severnej Amerike sa bude považovať za útok proti všetkým. Ak nastane takýto ozbrojený útok, každý člen Aliancie pomôže napadnutým členom. Pomoc môže zahrňovať použitie ozbrojenej sily s cieľom obnoviť a udržať bezpečnosť v severoatlantickej oblasti [Severoatlantická zmluva, 1949].

Účelom NA5CRO je prispieť k medzinárodnej bezpečnosti a mieru. Vzťahujú sa na situácie, kedy kríza v regióne mimo hranice aliancie môže ohroziť bezpečnosť krajín NATO.

Z celkového pohľadu principiálnym a fakticky jediným rozdielom medzi operáciami kolektívnej obrany a NA5CRO je, že účasť na operáciách NA5CRO nie je pre členské krajiny zmluvne povinná. Ďalej NA5CRO sú charakterizované podstatnými faktami [AJP-3.4(A), 2009]:

- NA5CRO môžu dosahovať takú intenzitu ako operácie podľa článku 5 a môžu vyžadovať využitie všetkých prostriedkov, spôsobilostí a zdrojov NATO. Stanovenie obmedzenia na použitie vojenskej sily NATO by mohlo znamenať ohrozenie bezpečnosti Aliancie, z čoho vyplýva, že NA5CRO musí byť založené na rovnakých vojenských spôsobilostiach ako operácie vedené v rámci kolektívnej obrany.
- NA5CRO sú v celom svojom spektre spojené s civilnými agentúrami.

Spektrum NA5CRO a taktických úloh uskutočňovaných v rámci NA5CRO zahrňuje:

- Operácie na podporu mieru (PSO) [AJP-3.4.1(A), 2008]:
  - Prevencia konfliktu (*Conflict Prevention*),
  - Nastolenie mieru (*Peacemaking*),
  - Vynútenie mieru (*Peace Enforcement*),
  - Udržanie mieru (*Peacekeeping*),
  - Budovanie mieru (*Peacebuilding*),
  - Podpora humanitárnej pomoci (*Support to Humanitarian Assistance*),
- Operácie proti neregulárnym ohrozeniam:
  - Antiterorizmus,
  - Operácie proti terorizmu,
  - Operácie proti povstalcom,
- Podpora operácií na uľahčenie pri katastrofách,
- Pátranie a záchrana,
- Podpora evakuácie nekombatantov,
- Vojenská podpora stabilizačným aktivitám a rekonštrukčnému úsiliu:
  - Vojenská podpora stabilizačných aktivít,
  - Vojenská podpora rekonštrukčnému úsiliu,
- Podpora reformy bezpečnostného sektoru,
- Vyslobodzovacie operácie,
- Vojenská pomoc a podpora civilným orgánom,
- Operácie na presadzovanie sankcií a embarga,
- Sloboda navigácie a preletov.

Spektrum NA5CRO a taktických úloh plnených v rámci týchto operácií je značne široké a variabilné, čo môže v konečnom dôsledku viesť k dezorientácii. Z tohto pohľadu sa zaujímavým javí pokus o začlenenie NA5CRO do základných námetov ťaženia naprieč celým spektrom konfliktu (pozri tab. 2) [Zikmund, 2009].

3. ZÁVER

Vrcholová doktrína Aliancie AJP-01(C) a vrcholová doktrína OS SR Doktrína OS SR(C) vytvárajú rámec pre aktuálne doktrinálne prostredie. Obidve doktríny usmerňujú možné vojenské riešenie potenciálnych krízových situácií vyplývajúcich z aktuálnych bezpečnostných hrozieb. Pretože strategické prostredie a s ním súvisiace hrozby a riziká sú v neustálom vývoji, aj vrcholové doktríny sa musia v pravidelných intervaloch aktualizovať. Toto sa spravidla uskutočňuje každé tri roky. V súčasnosti sa už môžeme stretnúť s pracovnou verziou AJP-01(D). Zmeny vrcholových doktrín aktivujú zmeny doktrín nižších úrovní. Z aspektu operácií NATO ide najmä o doktríny týkajúce sa pozemných operácií, vojenských aktivít a taktických úloh [AJP-3.2(A), 2008], [ATP-3.2.1, 2008], [ATP-3.2.1.1, 2009].

Problematika operácií NATO bola v článku zúžená len na niektoré determinujúce faktory ako sú spektrum konfliktu, prevládajúce námety ťaženia, vojenské aktivity a taktické úlohy. Ďalej boli operácie definované vzhľadom na ich vzťah k článku 5 Severoatlantickej zmluvy.

Okrem vyššie uvedeného hesla „operácie sú operácie" pozornosť by si vyžadovali aj iné kľúčové aspekty ako sú prístup k operáciám na základe účinku (*Effects Based Approach to Operations – EBAO*), komplexný prístup k operáciám (*Comprehensive Approach*) a expedičná povaha operácií.

Tabuľka 2: Rozlíšenie hlavných zameraní NA5CRO v závislosti na základných námetoch ťaženia (Zikmund, 2009)

NA5CRO	Spektrum konfliktu			
	Použitie v dobe mieru (PME)	Podpora mieru (PS)	Proti povstalcom (COIN)	Hlavná bojová činnosť (MC)
Operácie na podporu mieru				
• Prevencia konfliktu		■		
• Nastolenie mieru		■		
• Vynútenie mieru		■		
• Udržanie mieru		■		
• Budovanie mieru		■		
• Podpora humanitárnej pomoci		■		
Operácie proti neregulárnym ohrozeniam				
• Operácie proti povstalcom			■	
• Operácie proti terorizmu			■	
Podpora operácií na uľahčenie pri katastrofách	■			
Pátranie a záchrana	■	■	■	■
Podpora evakuácie nekombatantov		■	■	■
Vojenská podpora stabilizačným aktivitám a rekonštrukčnému úsiliu				
• Vojenská podpora stabilizačných aktivít		■		
• Vojenská podpora rekonštrukčnému úsiliu		■		
Podpora reformy bezpečnostného sektoru		■		
Vyslobodzovacie operácie		■	■	■
Vojenská pomoc a podpora civilným orgánom	■			
Operácie na presadzovanie sankcií a embarga		■	■	■
Sloboda navigácie a preletov		■	■	■

4. POUŽITÉ ZDROJE

AJP-01 (C) *Allied Joint Doctrine.* 2007. North Atlantic Treaty Organization: NATO Standardization Agency, 2007. 145 s.

AJP-01 (D) *Allied Joint Doctrine for Operations,* working draft. 2009. North Atlantic Treaty Organization: NATO Standardization Agency, 2009. 110 s.

AJP-3.2 (A) *Allied Joint Doctrine for Land Operations*, ratification draft. 2008. North Atlantic Treaty Organization: NATO Standardization Agency, 2008. 136 s.

ATP-3.2.1 *Allied Land Tactics*, ratification draft. 2008. North Atlantic Treaty Organization: NATO Standardization Agency, 2008. 320 s.

ATP-3.2.1.1 *Guidance for Conduct of Tactical Stability Activities and Tasks*, second study draft. 2009. North Atlantic Treaty Organization: NATO Standardization Agency, 2009. 142 s.

AJP-3.4 (A) *Allied Joint Doctrine for Non-Article 5 Crisis Response Operations*, second study draft. 2009. North Atlantic Treaty Organization: NATO Standardization Agency, 2009. 90 s.

AJP-3.4.1 (A) *Allied Joint Doctrine for Peace Support*, second study draft. 2008. North Atlantic Treaty Organization: NATO Standardization Agency, 2008. 88 s.

Doktrína OS SR (C). 2009. Generálny štáb OS SR, 2009. 170 s.

Severoatlantická zmluva. 1949. Washington D. C., 4. apríla 1949.

SOŠ 3680 AAP-6 *Slovník termínov a definícií NATO*, 2. vydanie. 2008. Úrad pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality, 2008. 720 s.

ZIKMUND, V. *Aktuálne doktrinálne prostredie spojeneckých pozemných síl*. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika. Prednáška v Ústave bezpečnosti, 9. 2. 2009.

Recenzent: prof. Ing. Vojtech Jurčák, CSc.
Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánka
Demänová 393, P. O. BOX 45, Liptovský Mikuláš 031 01
vojtech.jurcak@aos.sk

Interoperabilita a sieťovo orientované spôsobilosti

kpt. Ing. Michal Turčaník, PhD.

Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl, Liptovský Mikuláš, 03101

michal.turcanik@aos.sk

ABSTRACT

Interoperability and network enabled capabilities

The paper deals with basic information about the network enabled capabilities as means for creation of the dominance over hostile forces. Historical background, basic ideas and some aspects of transformation of the armed forces in fully networked power on the battlefield are presented in the paper .

Keywords: Interoperability, NNEC, NCW

1. HISTÓRIA VZNIKU SIEŤOVO ORIENTOVANÝCH SPÔSOBILOSTÍ

Informatika, informacné a komunikacné technológie sú prostriedkom umožnujúcim efektívne riešenie zložitých problémov vo všetkých oblastiach života. Aj v oblasti obrany štátu. Mat k dispozícii dôležité informácie v správny cas na správnom mieste predstavuje v súčasnosti najsilnejšiu zbran na svete. Vysoké tempo technologických inovácií a vývojových trendov v oblasti komunikacných a informacných systémov a ich rýchla aplikácia do praxe umožnujú neustále zdokonalovanie zbranových systémov a skvalitnenie rozhodovacích procesov podporovaných analytickými nástrojmi. Implementácia informacných technológií umožnuje zhromaždovat kvantá informácií, vhodne ich triedit, spracúvat a vyhodnocovat. Stále viac sa preto dostáva do popredia otázka získania informacnej prevahy ako rozhodujúceho kritéria vojenských i nevojenských operácií.

Sieťovo orientované spôsobilostí (NATO Network Enabled Capabilities - NNEC) je vizionárska koncepcia pre ozbrojené sily, ktoréj cieľom vytvoriť informačnú prevahu nad protivníkom. NNEC je odpoveďou ozbrojených síl na nástup tzn. Informačného veku. NNEC transformuje vlastné informačné výhody do bojovej prevahy na bojisku. Bojová prevaha reprezentuje trvalé prepojenie technologických a kognitívnych schopností, hlavne prepojenie senzorov, rozhodovacích procesov a zbraní. Základom je pernamentný aktuálny spoločný operačný zákres (common operational picture). Toto umožní dosiahnuť väčšiu rýchlosť pri velení a riadení, pri operáciách, lepšiu bojovú efektivitu a zlepšenú odolnosť v boji (2, 4).

Prvá myšlienka transformácie a NNEC je z roku 1980. Operácia „Eagle claw“ na oslobodenie rukojemníkov na Teheránskej embasáde bola realizovaná 24.4.1980. Táto operácia skončila úplným neúspechom. Dôvodom nebol nedostatok informácií, ale problémy interoperability medzi jednotlivými službami. Jedným z neskorších dôsledkov bol Goldwater-Nicholsou akt v roku 1986, ktorý predstavoval politický tlak na prepojenie jednotlivých zložiek ozbrojených síl USA.

Vojna v Perskom zálive v roku 1991 je ďalšou udalosťou, ktorá pripravila cestu k transformácii a NNEC. Počas tejto operácie stále pretrvávali problémy s interoperabilitou medzi jednotlivými službami a zlozkami ozbrojených síl USA. Vzhľadom na tieto čiastočne bolestivé skúsenosti, technologický pokrok a hlavne pokrok v informačných technológiách, ekonomike, obchodných procesoch a organizácii, prispel k rozvoju transformácie a NNEC (1).

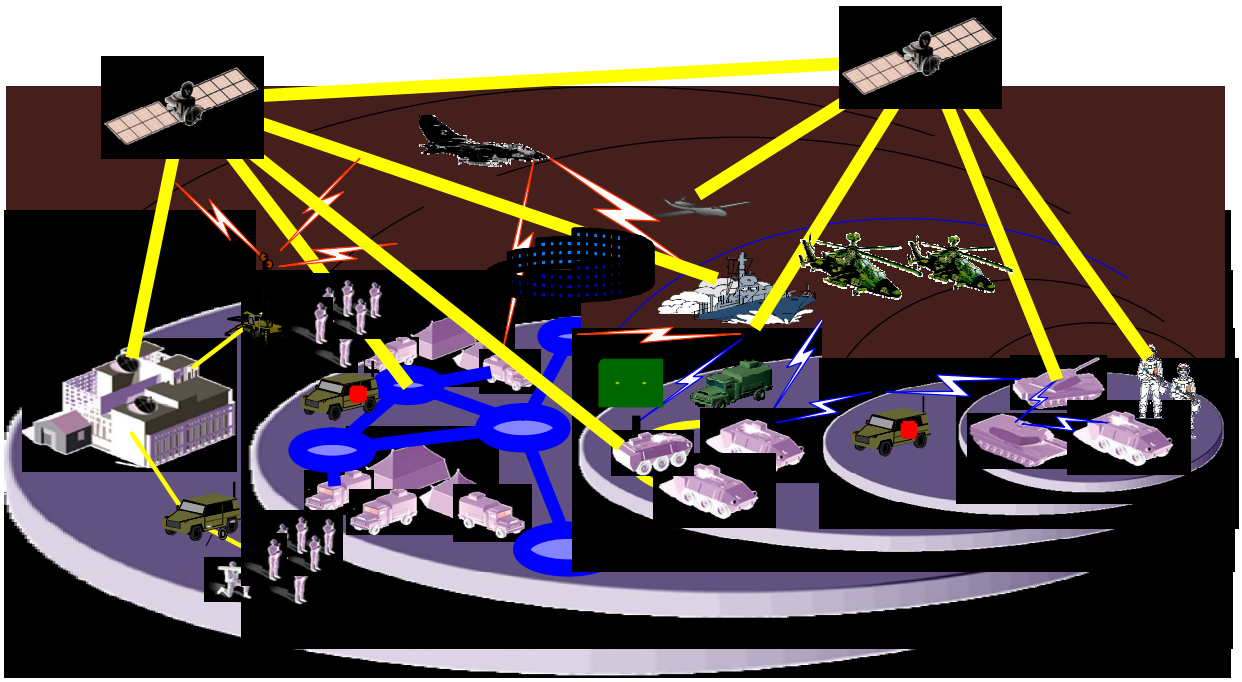

Obrázok 1 – Digitalizácia bojiska

2. NNEC

Admiral Arthur K. Cebowski a John Garstka v roku 1998 publikovali známy článok „Network Centric Warfare: Its origin and future“. Bola tu formulovaná téza, podľa ktorej sa ozbrojené sily USA sa nachádzajú uprostred revolúcie vo vojenstve odlišnej od akéjkoľvek inej od čias Napoleóna. V súčasnosti je NNEC integrálnou súčasťou národnej bezpečnostnej stratégie USA.

Použitie vhodnej IT infraštruktúry poskytuje prístup k vysoko kvalitným informačným službám všetkým účastníkom:

- Informačné siete – informácie pre spojené a kombinované ozbrojené sily sú prijaté, spracované, prenesené, uložené a chránené.

- Siete senzorov poskytujú požadované senzory pre špecifickú úlohu. Zahŕňajú „klasické“ senzory ako napr. radar, ale taktiež integrované senzory alebo satelity.

- Sieť efektívneho pôsobenia prepája zbraňové systémy, plánovanie, rozhodovacie procesy a rozmiestnené jednotky, ktoré musia generovať požadovaný efekt na cieľ.

Všetky tri siete sú úzko prepojené s často prekrývajúcimi sa komponentami. Avšak NNEC je viac než iba technológia. Transformácia ozbrojených síl smerom k NNEC vyžaduje prípevok každého aspektu pre správnu funkcionalitu v ozbrojených silách. Doktrína, organizácia, výcvik, materiál, vodcovstvo, personál a prostriedky (DOTMLPF) musia byť prispôsobené a osvojené (2, 4).

Prínosy NNEC pre vedenie operácií ozbrojenými silami:

- zrýchlenie rozhodovacieho procesu,
- spoločné/totožné operačné videnie,

- lepšie pochopenie zámeru veliteľa,
- zvýšenie rýchlosti a tempa plánovania a vykonávania operácií,
- zvýšenie taktickej agility,
- zlepšenie interoperability,
- zlepšenie civilno–vojenskej spolupráce,
- zníženie rizika vlastných strát,
- zvýšenie operačnej efektivity,
- efektívnejšie používanie geograficky rozptýlených jednotiek,
- zvýšenie presnosti a účinkov zbraňových systémov (5).

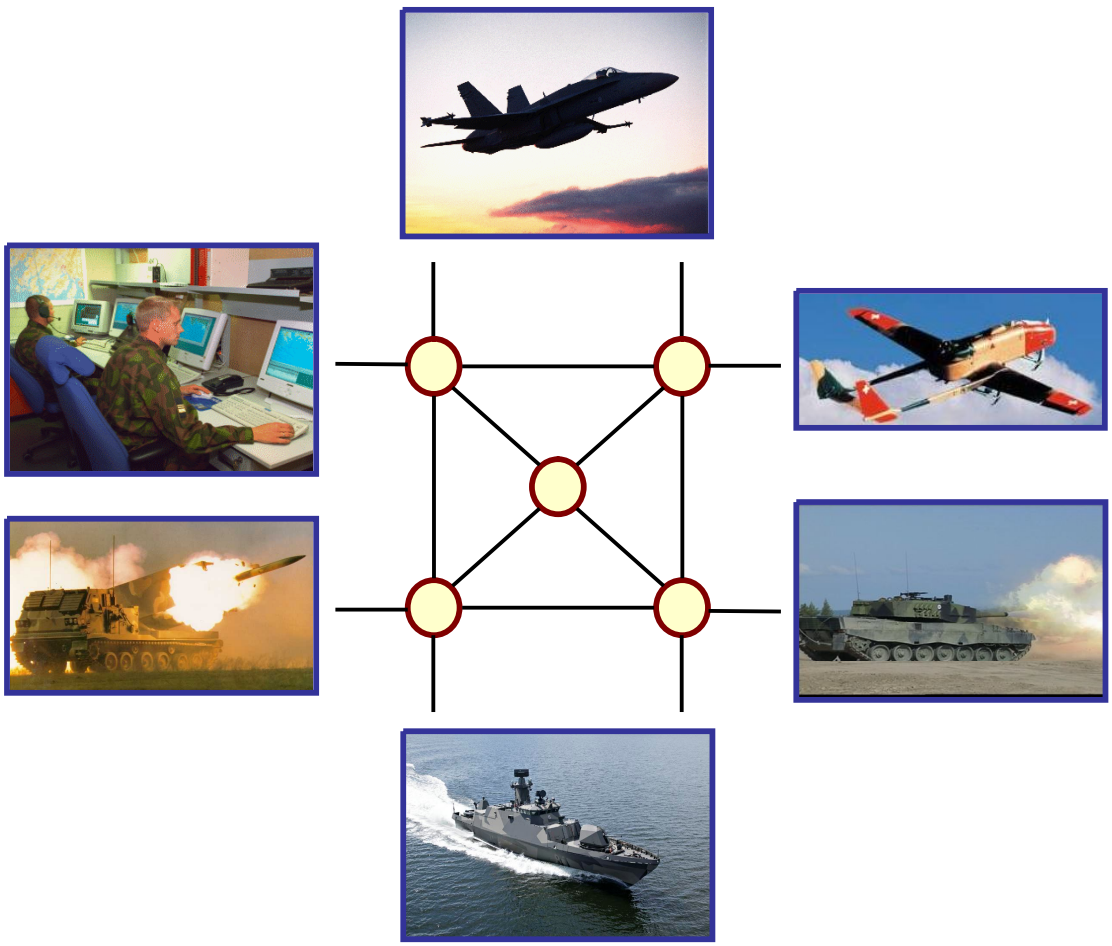

Obrázok 2 – Podpora velenia a riadenia komunikačnou sieťou

3. TRANSFORMÁCIA

Udalosti 11. septembra ukázali, že hranice medzi vnútornou a vonkajšou bezpečnosťou sú čoraz viac nejasnejšie. Následne tu existuje urgentná potreba znova zvážiť nariadenia a predpisy pre zabezpečenia národnej bezpečnosti. V USA je NNEC súčasťou komplexného všetko zahrňúceho transformačného procesu, kde ozbrojené sily sú iba jedným rozmerom. Spojené štáty definujú transformáciu ako proces, ktorý pretvára charakter súťaže v ozbrojených silách na kooperáciu prostredníctvom nových kombinácii konceptov, spôsobilostí, ľudí a organizácie. Cieľom je využiť výhody a ochrániť sa pred asymetrickými hrozbami pre

zachovanie strategickej pozície v svetovej politike. V Norfolku bol vytvorený U.S. Joint Forces Command, ktorý plní funkciu výkonného prvku pre transformáciu (6). Transformácia v ozbrojených silách je zameraná na:

- Spôsobilosti pre úplné spojenie, ktoré prekoná tradičné hranice medzi jednotlivými zložka ozbrojených síl.
- Zabezpečenie maximálneho použitia technologickej prevahy, hlavne v oblasti C4I2STAR (Command, Control, Communications, Computers, Information, Inteligence, Target acquisition and Reconnaisance).
- Použitie CD&E (Concept Development & Experimentation) metodológie pre skúmanie do budúcnosti orientovaných inovatívnych konceptov a doktrín.

Rozhodujúci význam má „informačná prevaha“. Koncepty a operačné plány sú zamerané na C4I2STAR. V tomto koncepte je rozhodujúca spôsobilosť viesť rýchle rozhodné operácie (Rapid Decisive Operations) s integráciou koaličných partnerov rozvýjaním interoperability. Hlavným cieľom spoločných síl je disponovať v širokom spektre vojenských operácií tzv. úplnou dominanciou. Osobitné koncepty s potrebnými zmenami v štruktúre a spôsobilostiach sú verifikované zo zameraním na praktické použitie, efektivitu a slabé miesta (7). Nevyhnutné predpoklady sú:

- rozšírené expedičné spôsobilosti,
- súsledné sieťovania,
- spôsobilosti pre presnosť pre rôznu vzdialenosť,
- nepretržité prieskumné spôsobilosti,
- skrátený čas medzi prieskumom a velením a riadením,
- zvýšenie počtu používaných systémov bez ľudskej posádky.

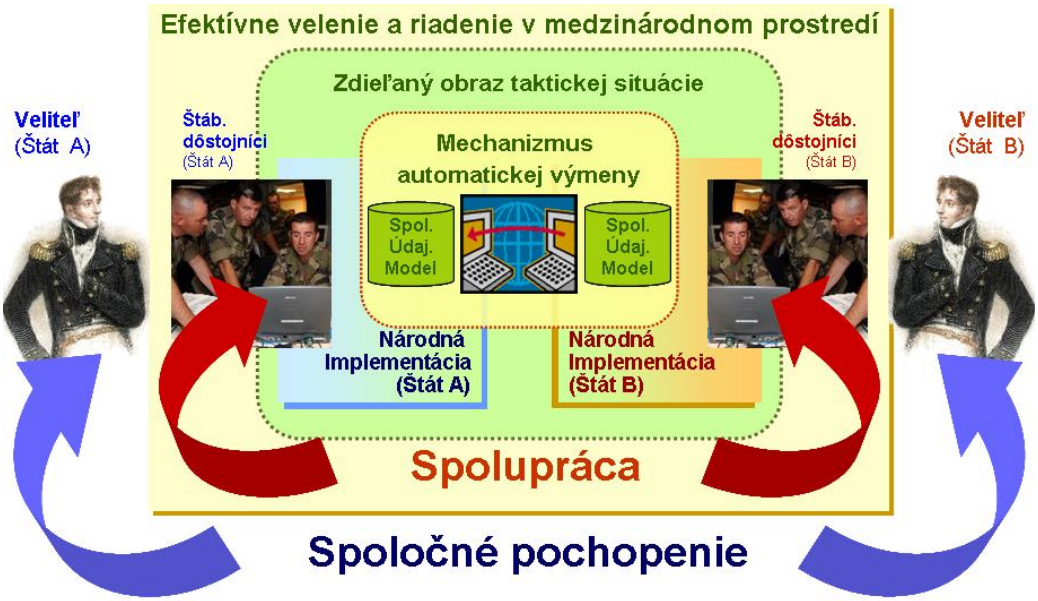

Obrázok 3 – Velenie a riadenie prostredníctvom prepojených sieťových architektúr

4. VÝVOJ KONCEPCIÍ A EXPERIMENTÁLNY VÝSKUM

CD&E je „nástroj“ pre vykonávanie analýz a hľadanie rozhodnutí v plánovacom procese ako aj pre zlepšovanie spôsobilostí pre velenie a riadenie počas operácií. Ozbojené sily využívajú expertov pôsobiacich mimo ozbrojené sily (v oblasti stratégie, politiky, ekonomiky alebo technológie) s cieľom aplikovať zaujímavé myšlienky v ozbrojených silách. Tieto myšlienky sú verifikované na základe rozhovorov expertov, seminárov,

technických konferencií alebo simulácií, vojnových hier alebo cvičení jednotiek v poli. Cieľom je vytvoriť praktické návrhy pre rýchlu implementáciu myšlienok a ich konceptuálny preklad rovnako ako aj zabezpečenie ďalšieho zlepšovania štruktúr vykonávajúcich velenie a riadenie ozbrojených síl a interoperabilitu s partnermi (1, 8).

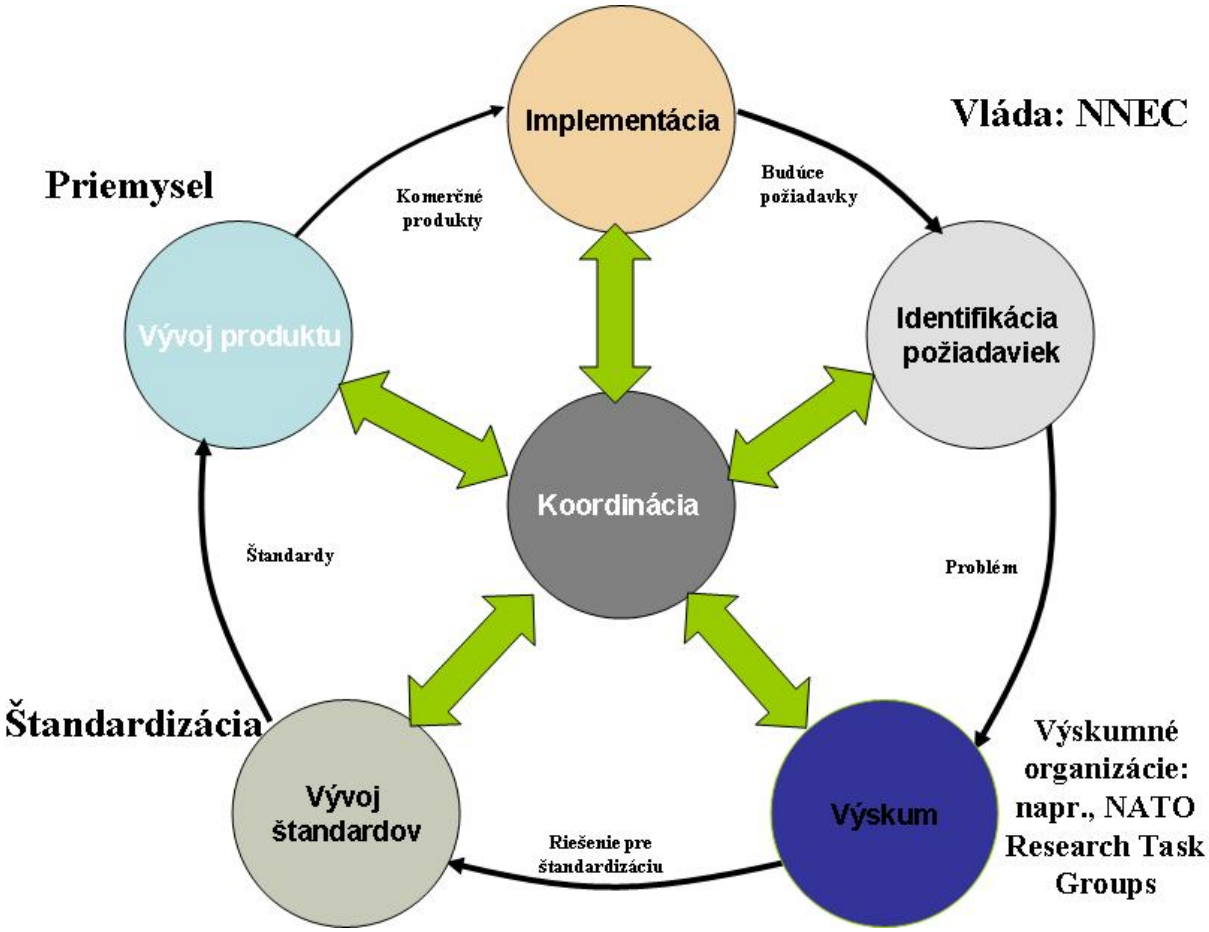

Obrázok 4 – Životný cyklus technológií pre NNEC

5. TECHNOLÓGIE PRE NNEC

Základným technologickým elementom budovania NNEC bude vybudovanie sieťovej komunikačnej a informačnej infraštruktúry a to statickej a mobilnej. Táto bude zahŕňať štandardizované informačné služby zahŕňajúce prenos informácií, ich ukladanie a spracovanie, bezpečnosť, manažovanie a ďalšie spôsobilosti, ktoré budú NNEC technicky podporovať.

Sieťová komunikačná a informačná infraštruktúra bude tvorená, v súlade s prístupom NATO, komponentmi telekomunikačných služieb, služieb informačnej bezpečnosti, informačných a integračných služieb a služieb manažmentu a riadenia.

Na obrázku 5 sú zobrazené niektoré technológie a systémy, ktoré by mali zabezpečovať jednotlivé služby budúcej sieťovej komunikačnej a informačnej infraštruktúry. Ide napríklad o implementáciu IPv6, VoIP, SDR, SOA a pod.

Dôležitou podmienkou úspešnosti implementácie NNEC v ozbrojených silách bude spracovanie, dôsledné dodržiavanie a udržiavanie celkovej architektúry NNEC, zohľadňujúcej stav prác na architektúrach NATO.

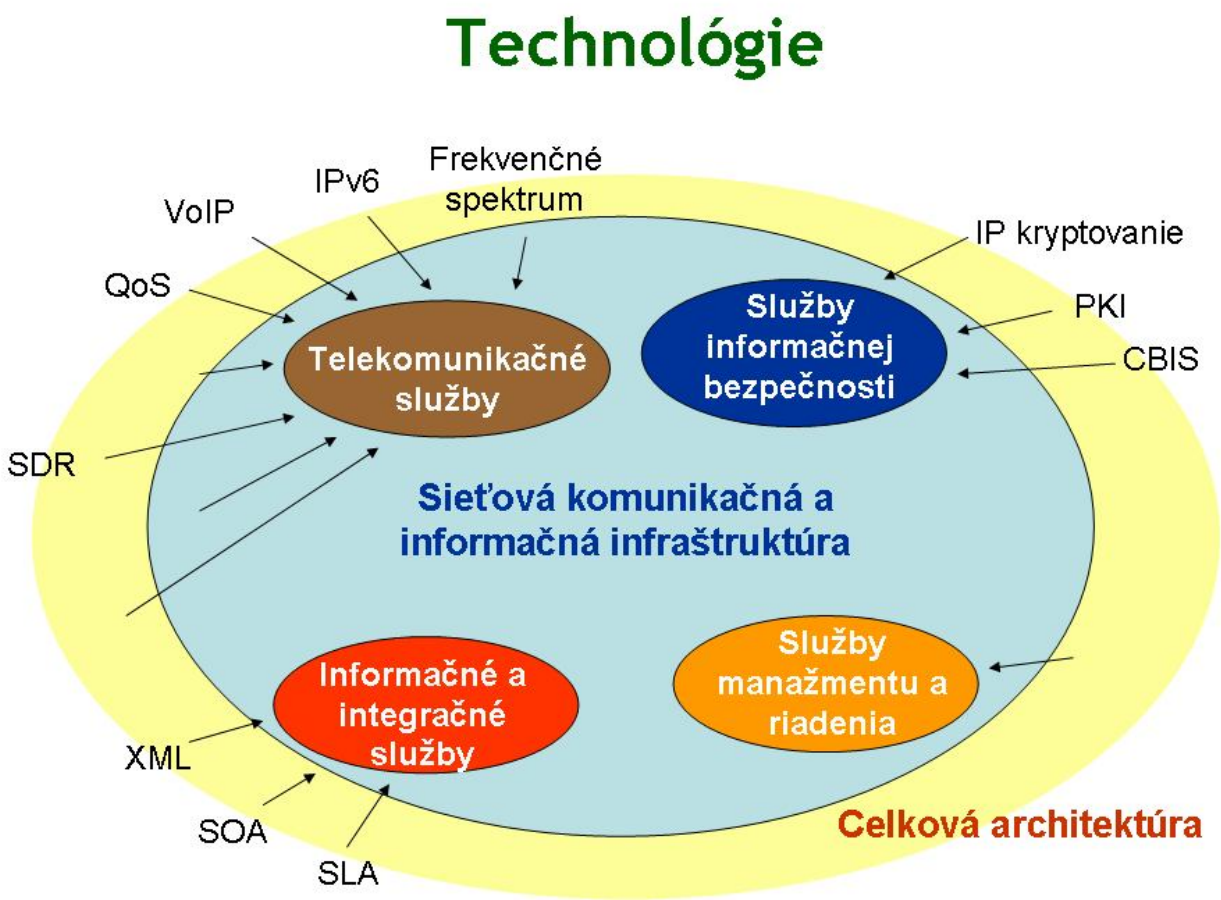

Obrázok 5 – Technológie pre NNEC

6. ZÁVER

Základnou myšlienkou všetkých NNEC koncepcií je tá istá idea a to zdieľanie informácie je zdroj s potencionálnou hodnotou. V komerčnom sektore táto hodnota môže byť meraná funkcionalitou, spoľahlivosťou, užitočnosťou a cenou. V bojových operáciách môže byť táto hodnota meraná parametrami ako schopnosť prežiť na bojisku, bojová účinnosť, rýchlosť, zodpovednosť, a pod.

Pre potreby NNEC je teda potrebné vybudovať informačné siete v úplne a robustne prepojených ozbrojených silách (senzor, zbraň, rozhodovací člen). Všetci účastníci v sieti zdieľajú dáta v spločnom informačnom priestore, ktorý spracováva jednotlivé udalosti pomocou informačného manažovacieho systému. Na základe nových informácií je vytvorený obraz bojovej situácie (combat picture), ktorý je distribuovaný na jednotlivé úrovne velenia a riadenia.

7. POUŽITÉ ZDROJE

(1) Money, A. L.: Report on Network Centric Warfare. Office of the secretary of Defence, Pentagon, Washington, D.C. , 2001.
(2) Cebowski, A.: Network Centric Warfare: Its Origin and Future. Proceedings of the Naval Institute 124:1, January, 1998, pp. 28-35.
(3) Garstka, J.: Network Centric Warfare:An Overwiev of Emerging Theory. Phalanx, December, 2000.
(4) Schultz, G.: Network Centric Warfare – Idea, History, Objectives. CPM Communications, Germany, 2005.
(5) Domselaar, B. Barfoot, R.: Need for Implementation Coherence and Interoperability. 4th NNEC Conference, Virginia Beach, 2007.

(6) Halonen, K.: Incremental Implementation of Interagency Collaboration through Industrial Partnership. 4th NNEC Conference, Virginia Beach, 2007.

(7) Keller, J. : U.S. and its allies get serious about systems interoperability. Military & Aerospace Electronics August, 2006. http://mae.pennnet.com/display_article/262063/32/ARTCL/none/none/1/US-and-its-allies-get-serious-about-systems-interoperability/

(8) Wilson, J.R.: Anti-terrorism pushes the bounds of radio interoperability. Military & Aerospace Electronics Februry, 2003. http://mae.pennnet.com/articles/article_display.cfm?Section=ARCHI&C=Feat&ARTICLE_ID=167732&KEYWORDS=%22emergency%20services%22&p=32

8. INFORMACIA O AUTOROVI

Kpt. Ing. Michal TURČANÍK, PhD. v súčasnej dobe odborný asistent Ústavu bezpečnosti Akadémie ozbrojených síl generála M.R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. V pedagogickej praxi pôsobí od roku 1998. V rokoch 2005 – 2008 pracoval ako lektor skupiny KIS Centra kariérneho rozvoja Národnej akadémie obrany. Zaoberá sa problematikou systémov pre podporu velenia a riadenia a technológiami pre NNEC.

Recenzoval: pplk. Ing. Ivan MAJCHÚT, PhD.

Ústav bezpečnosti, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánka,

Demänová 393, Liptovský Mikuláš 031 01

ivan.majchut@aos.sk